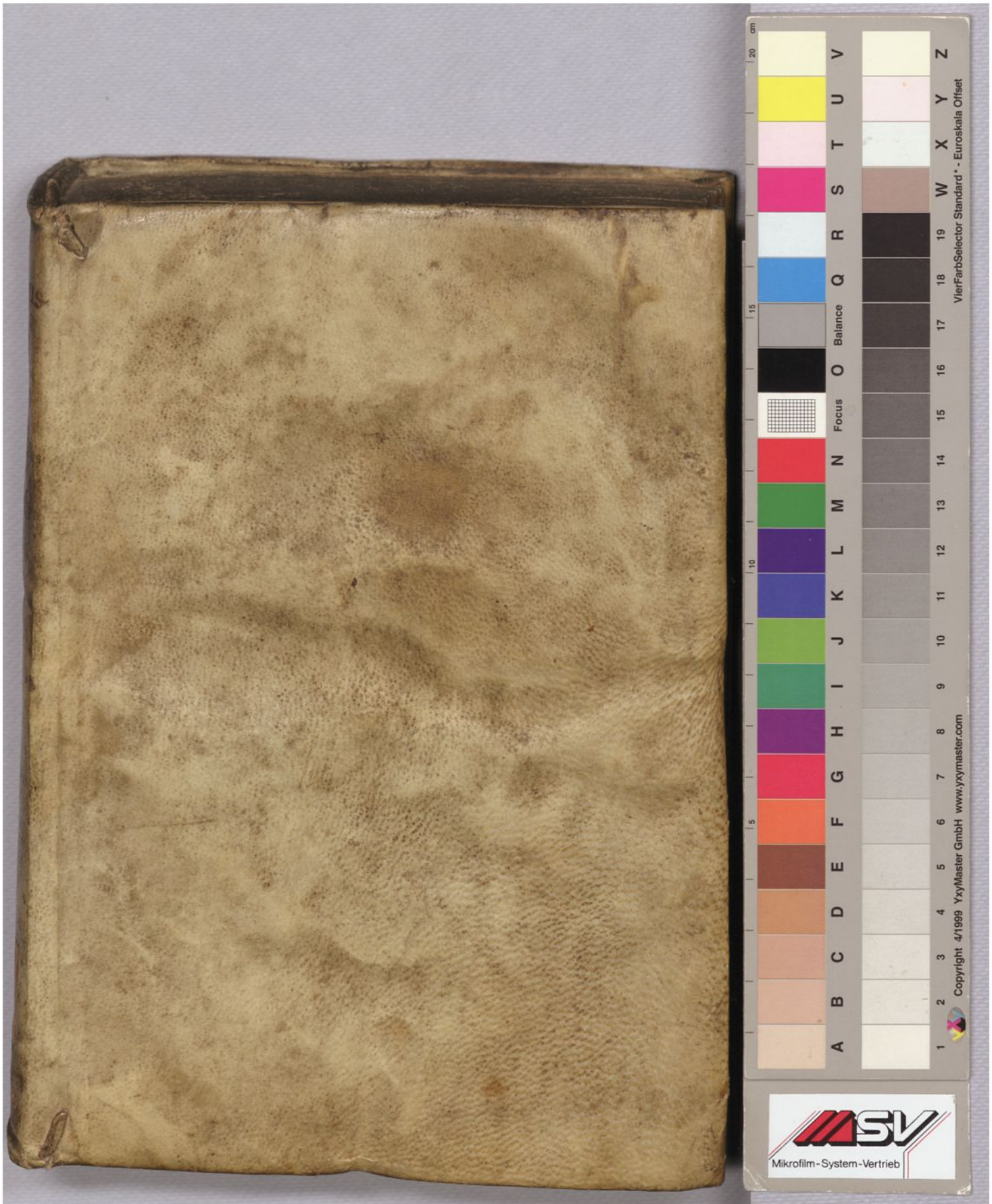

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [1] - -

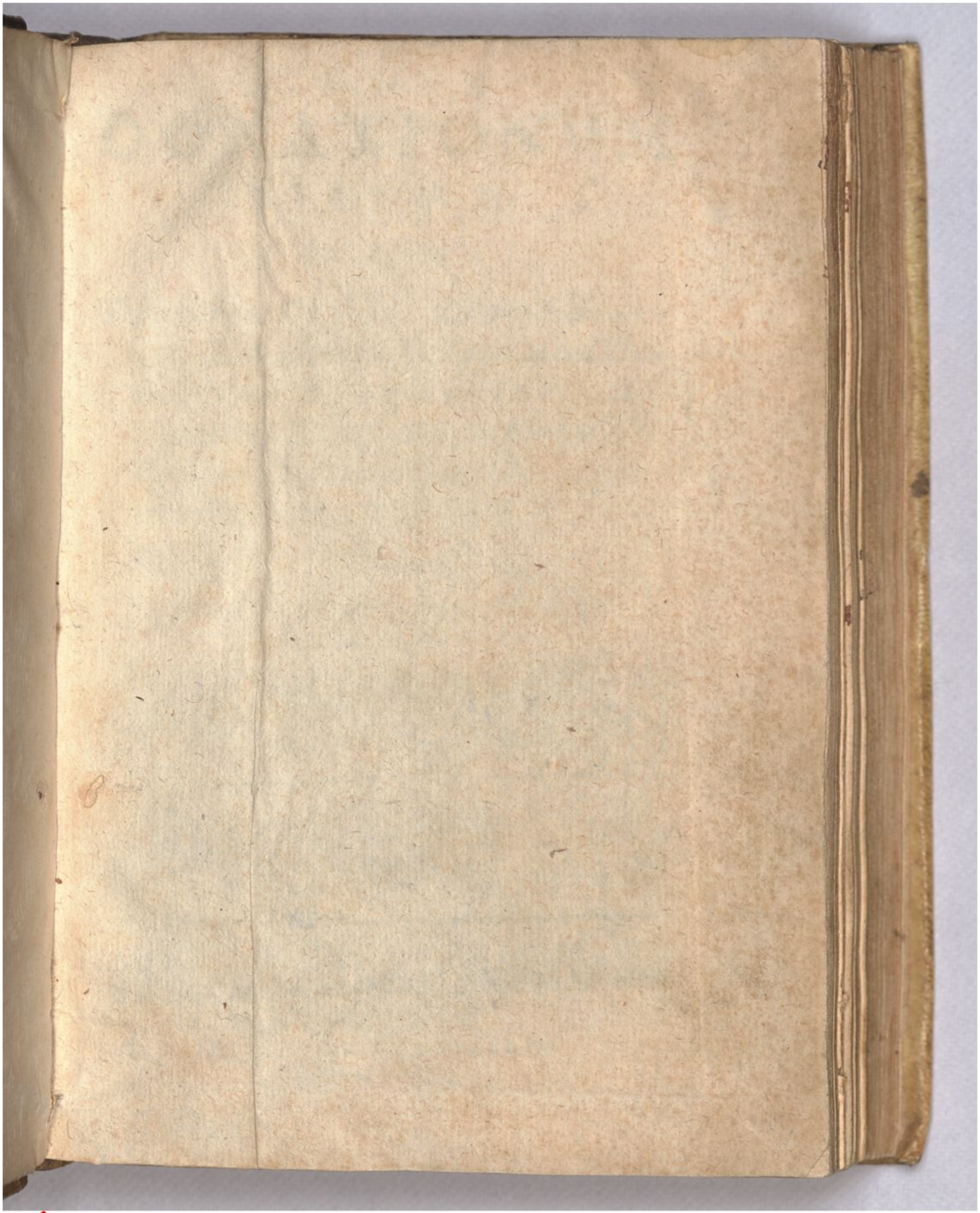
Leibn. Marg. 44

Niedersächsische
Landesbibliothek
Hannover
Am Flutgraben 1

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [2] - -

PUBLIC DOMAIN

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [3] - -

PUBLIC DOMAIN

DO

Teſtamen
num, D
uilegio
numen
Regibu
rem E
edita

AV

Ap

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [4] - -

PUBLIC DOMAIN

CODEX DONATIONVM PIARVM,

IN QVO

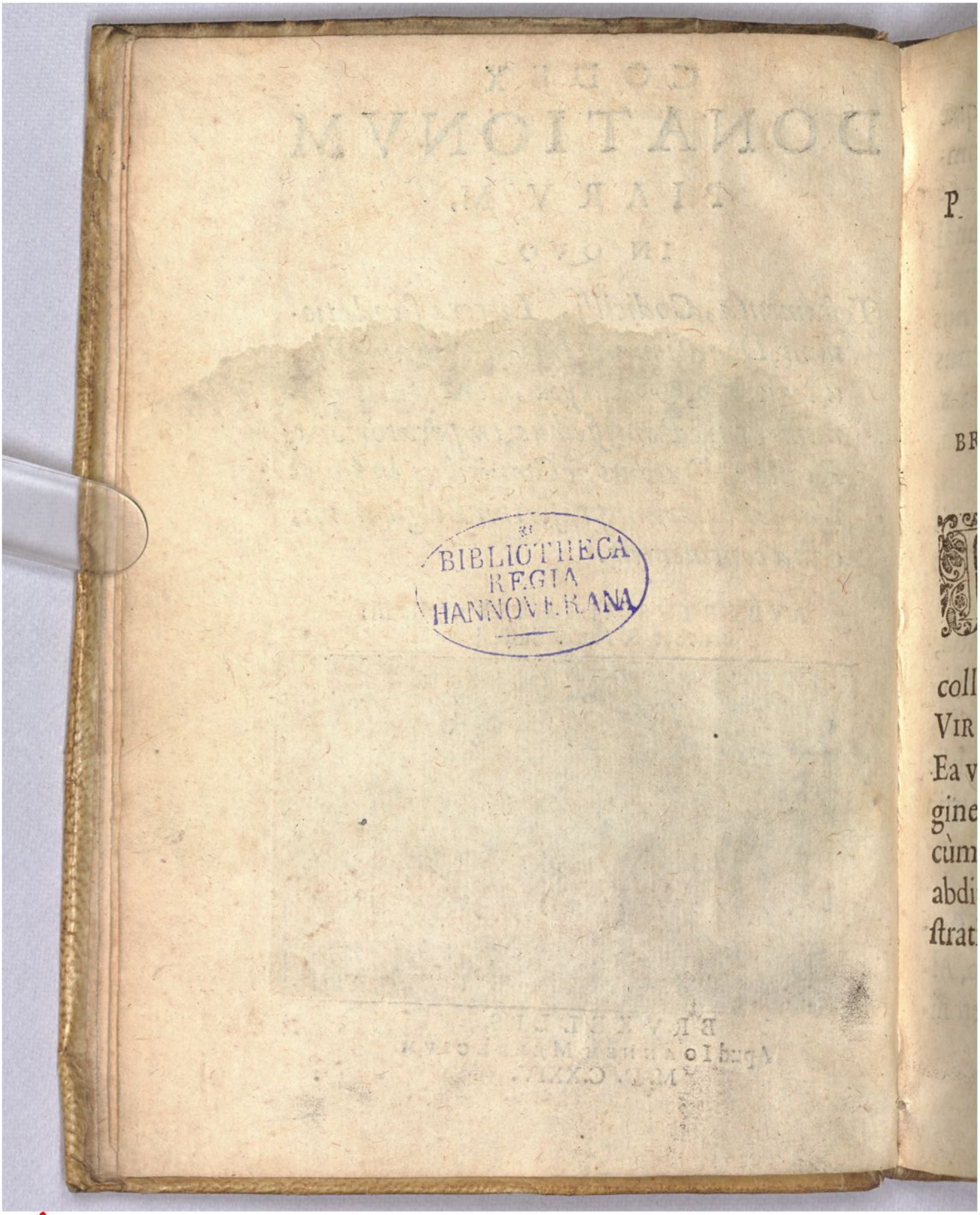
Testamenta, Codicilli, Litteræ fundationum, Donationum, Immunitatum, Priuilegiorum, & alia piæ liberalitatis monumenta, à Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Ducibus ac Comitibus, in fauorem Ecclesiarum, præsertim Belgicarum, edita continentur.

AVBERTVS MIRÆVS Bruxellensis eruebat, & Notis illustrabat.

BRVXELLIS,
Apud Iohannem Mebecivm
M. D. C.XXIV.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [5] - -
PUBLIC DOMAIN

BIBLIOTHECA
REGIA
HANNOVERANA

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [6] - -

PUBLIC DOMAIN

AMPLISSIMO VIRO
DOMINO
PETRO PECQVIO
EQVITI AVRATO
PHILIPPO IV.
REGI CATHOLICO
BELGARVMQVE PRINCIPI
A CONSILIIS STATVS
BRABANTIÆQVE CANCELLARIO.

PRincipum noſtrorum DONATIONES PIÆ, aliaque Diplomata, *Hé-ricivvveni*, Gelriæ Cancellarij doctrina clariſsimi, hortatu, à me colligi primùm cæpta, tuo nunc impulſu, VIR AMPLISSIME, in publicum prodeunt. Ea variorum apud nos Principatuum origines aperiunt, multa antiquitatis Belgicæ, cùm ſacræ tum politicæ, arcana hactenus abdita recludunt, ad omnis denique noſtratis Hiſtoriæ illuſtrationem conferunt.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [7] - -
PUBLIC DOMAIN

Itaque nè in leges peccarè videar, quæ ſigilli principalis, cui præes, rationem omnem tibi reddi ſanxerunt, Principum noſtrorum Diplomata ac Tabulas ad tribunal tuum adfero. vt iudices, an earum exempla ex fide à me repræſententur. Et verò vnus inter Belgicæ noſtræ primos hoc genus antiquæ doctrinæ intelligis, vnus æſtimas, vnus inter grauiſsima Reipublicę negotia, ſi quando otiū detur, libentiſsimè tractas.

Laudandum ſanè ſtudium in Viro ad Reipublicæ clauum ſedente. Vna enim hac ratione veterum noſtrorum Principū in Deum pietas, erga Eccleſias munificentia, aliæque poſteris imitandæ actiones fideliter diſcuntur: negotiorū denique omniū, quæ maiores noſtri vſurparunt, formulæ certò cognoſcuntur. Quod ſine iactantia dixero, inuenient hîc quod diſcant Theologi, Iureconſulti, Hiſtoriæ item eccleſiaſticę ac politicæ, præſertim noſtratis, ſtudioſi. Priamis, Brabonibus, Foreſtarijs, Alberoni-

beronibus,& id genus ſuppoſititijs Principibus explosis;Rothingum cum Bebelina, Gothilonem Magnum cum filio Stephano IX. Papa, Godefridum Barbatum cum Beatrice, God. Gibboſum cum Mathilde, God. Bullonium cum tribus fratribus, alioſque Marchiones hîc ſuos ANTVERPIA, Ragineros Comites HANNONIA, Wicmannos GANDA, Balduinos ALOSTVM, Arnfridos LOVANIVM, LOTHARINGIA denique ſuperior & inferior, ſuos quæque Duces, velut ab Orco reuocatos hîc agnoſcent, atque ex ijs non paucos etiam loquentes audient.

Hunc porrò antiquitatis Belgicæ Theſaurum (ſic appellare liceat) tuo Tibi iure deberi nemo negauerit, qui & res omnes noſtrates apprimè calles, & omnium diſciplinarum atque elegantiarū ſtudioſiſsimus exiſtis. Omitto præſtantiſsimas ingenij dotes, exactiſsimā Iuriſprudentię cognitionē, Legationes in Gallia, Germania & alibi laudatiſsimè obitas, denique maxima Chri-

ſtianæ Reipublicæ negotia à Te feliciſsimè pertractata. Prætereo illuſtres & in ore omniũ poſitas Virtutes tuas, cùm priuatas tũ publicas: vt Te velut ſuum hodie Papinianũ vniuerſa Belgica meritò ſuſpiciat ac veneretur. Deſino itaque, & rogo, vt libens volenſque accipias hoc munus antiquarium, ſua quidem natura Tibi debitum, ab illo autem oblatum, qui & virtutum admiratione & beneficiorum memoria ſe in primis obnoxium profitetur. Bruxellis X. Kal. Maias M.DCXXIV.

AMPLITVDINIS VESTRÆ
Studioſiſsimus
AVB. MIRÆVS.

AD LECTOREM.

MAgnorum ac piorũ virorum hortatu, ex cœnobiorum vrbiumq; archiuis, priuatis item ac publicis bibliothecis, ingẽti labore ac sumptu, à multis retrò annis, cũ plus otij mihi esset, Donationes ac Diplomata Principum nostrorum eruere cœpi. Horũ vnã nunc Cẽturiam profero: plures per me aut alium Deo adiutante daturus, si quæ ad æternas velut tenebras illustris antiquitatis monumenta perperam nonnulli damnarunt, in lucẽ produxerint, & nobiscum amicè cõmunicarint, in suum patriæq; nostræ bonum atque ornamentum. Thesauri inuisi, & sapientiæ abscõditę nulla est vtilitas: vt Sapiẽs Hebræus verissimè adfirmat. Cum blattis itaque ac tineis pugnantia (quod indignum) exemplaria principalium litterarum vtinã in lucẽ adspectumque publicum proferant, tot opimorum prædiorum à Principibus donatorũ possessores, & vel eo saltẽ nomine gratos sese memoresque præstent! In quo voto desino.

INDEX CAPITVM.

Cap. 1. TEstamentum S. Remigij, Remorum Archiepiscopi, Francorum ac Belgarū Apostoli. pag. 1.

2. Chilpericus Fracorum Rex dotat ecclesiam cathedralē Tornacensem. 15

3. Origo & fundatio Abbatię Sithiensis, quæ nunc S. Bertini dicitur, in Artesia, an. 654. 17

4. S. Amandi Tungrensis Episcopi Epistola, seu Codicillus de sepultura sui corporis. 20

5. S. Humberti, Maricolensis in Hannonia Abbatis, donatio, facta in fauorem Ecclesiæ Maricolensis. 23

6. Rothingus, Antuerpiensium Princeps, S. Willibrordo, donat ecclesiam castri Antuerpiensis, & tertiam partem telonei. 27

7. Rothingi eiusdem aliud diploma. 30

8. Testamentum S. Willibrordi Archiepiscopi Vltraiectini Hollandorum, Frisiorum & Antuerpiensium Apostoli. 31

9. S. Bonifacij Moguntini & Vltraiectini Archiepiscopi Epistola, ad Stephanum Papā circa an. 754. scripta, de statu Ecclesiæ Vltraiectinæ post obitū S. Willibrordi. 36.

10. Zachariæ Papæ epistola ad Galliæ Belgicæ & Germaniæ Episcopos, qua S. Bonifacium Archiepiscopū Moguntinum, & Sedis Apostolicæ Legatum ipsis commēdat. 40

11. Caroli Magni Imp. Sermo de fundatione Aquisgranēsis basilicæ Marianæ, illiusque consecratione per Leonem III. Papam. 43

12. Caroli Magni Imp. diploma de fundatione Episcopatus Osnaburgensis in Westphalia. 48

13. Ludouicus Pius Imp. ad Arnonem Archiepiscopū Salisburgensem mittit Regulas Canonicę institutionis à Concilio Aquisgranensi an. 817. collectas. 51

14. Ludouici Pij. Imp. diploma concessum monasterio S. Bauonis Gandensis, petente Einhardo Abbate, an. 819. 55

15. Conuentus apud Marsnam prope Traiectum Mosæ, an. 847 celebratus, per Lotharium Imperatorem, Ludouicum Germanię, & Carolum

lum Caluum Franciæ Reges, fratres. 59
16. Ebo, Remorum Archiepiſcopus, Balduino Ferreo, Flandriæ Comiti, mittit corpus S. Donatiani VII. Remorum Epiſcopi. 64
17. Hincmari Remenſis Archiepiſcopi Epiſtola ad Nicolaum I. Papam, de Baldini Ferrei, Flandriæ Comitis, coniunctione cum Iuditha, Caroli Calui Francorum Regis filia, & de vacatione Epiſcopatus Cameracenſis. 67
18. Carolus Caluus, Francorum Rex, prædia Gandenſi S. Bauonis monaſterio olim collata confirmat, an. 864. 72
19. Pactio Aquiſgranenſis, inter Carolum Caluũ Franciæ Regem, & eius fratrem Ludouicum Germaniæ Regem, anno 870. pridie Nonas Martij, inita Aquiſgrani. 76
20. Diuiſio regni Lotharij, anno 870. VI. Idus Auguſti inter Carolum Caluum Frãciæ, & Ludouicum Germanię Reges, fratres, facta in Procaſpide ad Moſam fl. 78.
21. Teſtamentum S. Euerardi Comitis (qui fundauit Abbatiam Ciſonienſem, Canonicorum regulariũ in diœceſi Tornacenſi) anno 937. conditum. 94
22. Carolus Caluus Imp. prædia Abbatiæ Haſnonienſis anno 877. confirmat. 103
23. Ludouicus Germaniæ Rex Theoderico Comiti donat Waſdam, id eſt, Waſiam 106
24. Arnulphus Imp. Gerolfo Comiti, Theoderici I. Hollandiæ Comitis parenti, varia prędia confert, an. 889. 107
25. Ludouicus Germaniæ Rex Laubium, Foſſas, & alia loca Stephano Leodicenſi Epiſcopo attribuit, ſeu confirmat, an. 908. 110
26. Carolus Simplex Francorum Rex Egmondam cum appendicibus donat Theoderico I. Hollandiæ Comiti, an. 913. 113
27. Pactum Bonnenſe, inter Carolum Simplicem Franciæ & Henricum Germanię Reges an. 921. initum. 115
28. Carolus Simplex Francorum Rex varia prædia Maricolenſi Abbatiæ attribuit ſeu confirmat, an. 921. 119
29. Eiuſdem Caroli Simplicis diploma alterum, in fauorẽ eiuſdem Maricolenſis monaſterij conceſſum an. eodem. 921. 12
30. Henricus Auceps Imp. an.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [13] - -
PUBLIC DOMAIN

an.932.confirmat fundationem Abbatiæ Bronienſis, in Comitatu & diœceſi Namurcenſi,quæ nunc S. Gerardi nuncupatur , ab ipſo fundatore ibi quieſcēte.123

31. Arnulphus I.cognomento Magnus,FlandriæComes prædia varia monaſterio Blandiniēſi reſtituit,ſeu donat,hortatu Tranſmari Nouiomenſis ac Tornacenſis Epiſcopi. 125

32. Otho I.Imp. Lambertum ComitemLouanienſem an. 948. conſtituit Aduocatum Gemblacenſis Abbatiæ in Brabantia. 130

34. Arnulfus Magnus Flandriæ Comes an. 961. dotat eccleſiam BrugenſemS.Donatiani,quæ nunc eſt cathedralis,& XII. Canonicos in ea conſtituit. 138

35.Wicmānus,noui caſtri Gādenſis abOthone Imp.ſtructi Comes,dat villam Theſſam monaſterio Blandiniēſi an. 962. 141

36.Lotharius Francorum Rex Gandenſe S.Bauonis monaſterium, ab Arnulfo Flandriæ Comite eiuſque filio Balduino,opera S. Gerardi Abbatis Bronienſis inſtauratum , ſua auctoritate firmat. 145

37. Idem Lotharius Rex varia prædia Bauonenſi monaſterio an.967.confirmat,petēte Balduino Comite Cameracenſi. 150

38.Gerberga Francorum Regina alodium Marſanenſe, prope Traiectum Moſæ, donat monaſterio S. Remigij Remenſis an.968. 155

39.Otho II.Imp.prædia ablata monachis S. Bauonis Gandenſis reſtituit an.974. 161

40.Otho II.Imp.cōfirmat poſſeſsiones eccleſiæ Leodicēſis an.981. 164

41.Otho III.Imp.an.985.donat Notgero Leodicenſi Epiſcopo ComitatumHoienſem ſeu Huienſem , quem Aufridus Comes antea tenuerat. 137

42.Othonis III. Imp. diploma largitionis,qua Theodericū Hollandiæ Comitem,auunculum ſuum, eſt proſecutus an.985. 140

43.Aufridus,ex Comite factus Epiſcopus Vltraiectinus,eidem Eccleſiæ datWeſterlo, & alias villas in Comitatu Rienſi ſitas. 171

44.S.Henricus Imp. Baldrico EpiſcopoLeodicenſi,&Baldrico Comiti an. 1008. dat bannum beſtiarum in ſiluis quas poſsidebant. 144

45.Hu-

45. Hugonis Episcopi Nouiomensis ac Tornacensis diploma, de fundatione Abbatię Falempinensis, Canonicorum regul. in d. Tornacensi, per Saswalonem, Castellanum Insulensem an. 1039 155
46. Gerardus I. Cameracensis & Atrebatensis Episcopus fundat ac dotat abbatiam S. Andreæ, monachorum Benedictinorum, an. 1046. in Castro seu Castello Cameracesij, ditionis episcopalis opido. 149
47. Conradus Imp. confirmat fundationem Abbatię S. Andreæ in Castello Cameracesij, à Gerardo I. Cameracēsi Episcopo factam, an. 1033. 154
48 Baldricus Comes Bracbatēsis fundat collegium Canonicorum in vrbe Bruxellensi, anno 1047. 158
49 Ecclesia Bruxellensis, in qua Lambertus Comes Louanienſis Canonicos posuerat, libertate donatur à Lietberto Cameracensi Episcopo. 162
50 Philippus Francorum Rex an. 1063. confirmat fundationem collegij Canonicorum in Harlebeca, à Balduino Insulano, Flandriæ Comite, eiusque coniuge Adelaide factam. 165
51 Balduinus & Ratbodus Episcopi Nouiomēses ac Tornacenses confirmant fundationem collegij Harlebeccani anno 1063. & 1089. 168
52. Alexāder II. Papa an. 1070. confirmat Harlebecani collegij Canonicorum institutionem. 171
53. Rodulphus, Abbas & Chronographus Trudonensis, Waleramo Duci Limburgensi, & Aduocato monasterij Trudonensis, per epistolam explicat originem acstatum eiusdem sui monasterij, circa an. 1130. 173
54. Adelbero Metensis Episcopus explicat iura ad monasterij Trudonensis Aduocatum & Subaduocatū pertinentia, anno 1065. 176
55. Theodericus Metensis Episcopus monasterio S. Trudonis Scrutum sine Grutā eiusdem opidi Trudonopolitani dederat: id succeſſor eius Adelbero confirmat. 180
56 Drogo Teruanensis Episcopus anno 1065. talem dat libertatem ecclesię Mecinensi seu Mesinensi, qualem Bertefridus Episcopus

Ambianensis circa an. 662. dedit ecclesiæ Corbeiensi. 183
57. Philippus Francorum Rex prędia, per Balduinum Insulanum, eiusqueconiugem Adelam Mesinensi monasterio attributa, anno 1066. confirmat. 188
58. Robertus Frisius, Flandriæ Comes, monasterij Mesinensis, ab Adel a matre sua conditi, possessiones anno 1080. confirmat. 192
59 Balduinus, cognomento Insulanus seu Pius, Insulense Canonicorum collegium, à se fundatum, an. 1066. dotat, presente Philippo Francorum Rege. 196
60. Theoduinus Leodiensis Episcopus in Hoiensi seu Huiensi ecclesia xv. Canonicos an. 1066. constituit. 200
61. Robertus Frisius, Flandriæ Comes, anno 1072. cõfirmat prædia ac possessiones monasterij S. Petri Gandensis. 202
62. Egmondanæ Abbatiæ in Hollandia fundatio, dotatio ac confirmatio prædiorum, per Theodericum v. Hollãdiæ Comitem an. 1083. 205
63. Lotbertus Abbas Hasnonensis anno 1088. vẽdit Giselberto, Balduin Gandensis filio, alodia in Alost, Rassegheм & Lede. 109
64. Gerardus II. Cameracensis Episcopus alodia aliquot, iure hereditario ad se pertinentia, dat Ecclesiæ Cameracensi, & alia alodia à Manscelino Præposito donata confirmat 1089. 202
65. Henricus III. Comes Louanensis & Bracbatẽsis an. 1086. fundat dotatque Abbatiam Affligemiensem. 215
66. Vrbanus II. Papa Atrebatensibus dat propriũ Episcopum an. 1093. 218
67. Godefridus Bullonius, Dux Lotharingiæ, postea Rex Hierosolymorũ, copiosiùs dotat monasteriolum seu Prioratum S. Petri, in municipio Bullonensi, à Godefrido Barbatoseniore, Loth. Duce, fundatum. 220
68. Ida Bolonensis Comitissa, Godefridi Bullonij, Hierosolymorum Regis mater, decimas Genapiæ an. 1096. dat monasterio Affligemiensi. 223
69. Forestensis Abbatia, monialium Benedictinarum, prope Bruxellas à Giselberto Alostano fundatur, & à Fulgentio I. Abbate Affligemiensi legibus firmatur. 256

70 Ida

70. Ida Bolonienſium Comitiſſa anno 1098. dotat S Bertini monaſterium in Arteſia. 226
71. Baldricus Nouiomenſis ac Tornacenſis Epiſcopus parochiam Tiletanam donat Canonicis Harlebecanis, an. 1105. 231
72. Lambertus Epiſcopus Atrebatenſis an. 1106. confirmat poſſeſsiones Lenſienſis collegij Canonicorum in Arteſia, Ida Godefridi Bullonij matre, Euſtathio Bolonienſium & Lenſienſium Comite, eiuſque coniuge Maria, petentibus. 234
73. Odardus Cameracenſis Epiſcopus an. 1108. confirmat Teneræmondanum Canonicorum collegium, à Remigio ſeu Ringoto Caluo, Teneræmondæ domino, eiuſque coniuge Adelvvide fundatum. 1108. 339
74 Balduinus cognomento Securis, Flandriæ Comes, alodium Valſenſe eccleſiæ S. Petri Inſulenſis detractum circa an. 1115. eidem reſtituit. 241
75. Euſtathius Comes Bononienſis, Godefridi Bullonij frater, terram Merckenſem, quæ ad S. Bertini monaſterium pertinet, ab omni exactione liberam facit, anno 1122. 243
76. Godefridus Barbatus, Lotharingię Brabantięq; Dux, Montem S. Guiberti immunitate ac priuilegijs anno 1123. honorat. 245
77. Antuerpiana S. Michaelis Abbatia, ord. Pręmonſtratenſis, an. 1124. fundatur ac dotatur, per Hildolphum Præpoſitum: & Canonicos Antuerpienſes; qui S. Norberto eiusque ſodalibus eccleſiam S. Michaelis ceſſerũt & ad baſilicam Marianam, nunc cathedralem, ſeſe tranſtulerunt. 247
78. Burchardus Cameracẽſis Epiſcopus eccleſiam Antuerpiẽſem libertate donat, & approbat Canonicorum migrationem ex baſilica S. Michaelis ad baſilicam S. Mariæ, an. 1124. 250
80. Godefridus Barbatus, Lotharingiæ Dux & Marchio Antuerpienſis, decimas, per Godefridum Bulloniũ, prædeceſſorem ſuum, Antuerpienſi Canonicorũ collegio datas, poſt ſublatas, eidem reſtituit an. 1124. 256
81. Henricus V. imp decimas Santflitanas Antuerpienſi S. Michaelis eccleſiæ concedit, petente Godefrido Barbato,

Loth. Duce & S. R. I. Marchione ad Scaldim, an. 1125. 260

82. Balduinus Comes Aloſtanus, eiuſq; frater Iuanus an. 1125. eccleſiã & prædia varia in Herenbaldegem dãt monaſterio Affligemienſi. 262

83. Godefridus Barbatus, Lotharingiæ Brabantiæq; Dux & Comes Louanienſis, fũdat Fliderbecanã ſeu Vlirbecanam Benedictinorum Abbatiam prope Louaniũ an. 1125. 264

84 Parcum ſeu viuarium ferarum, prope Louanium, à Godefrido Barbato, Loth. Brabantiæque Duce, in Abbatiã ord. Præmonſtratẽſis an. 1131 conuertitur. 266

85 Alexãder Epiſcopus Leodienſis, Innocentij *II.* Papę mandato, an. 1131. è terra eleuat corpus S. Gerardi Abbatis Broniẽſis, & illius monaſterij prædia recenſet. 299

86 Innocentius *II.* Papa eccleſiam maioris Xenodochij, quod S. Ioannis dicitur, in vrbe Bruxellenſi, an. 1131. conſecrat. Diploma pontificium an. 1497 ſe vidiſſe teſtatur Hẽricus Bergius Cameracenſis Epiſcopus. 271

87 Lotharius III. Imp. iura ac priuilegia eccleſiæ S. Seruatij Traiectenſis ad Moſam an. 1132. confirmat. 75

88 *In* Grimbergina eccleſia (quæ primò Canonicorum ord S. Auguſtini, pòſt monachorum fuit) S Norbertus inſtituti Præmonſtratẽſis Canonicos an. 1128. collocauit: id Liethardus Epiſcopus Cameracenſis anno 1132 probauit, & priuilegijs firmauit. 278

89 S. Bernardo Claræ-Vallis Abbate petente, Tungerloënſis eccleſia à Burchardo Cameracenſi Epiſcopo libertate donatur, & Canonici regulares ord. Præmõſtratenſis in ea collocantur an. 1133. 281

90 Liettardus Cameracenſis Epiſcopus donat Canonicis eccleſiæ S. Gudilæ Bruxellenſis altare in Meltbruck an. 1134. 286

91 Godefridus Barbatus, Loth: & *Brab.* Dux, an. 1133. fundat *Bigardiam* maiorẽ, quæ eſt Abbatia monialiũ *Benedictinarũ*, prope Bruxellas. 88

92 Arnulphus ſeu Arnoldus *III.* Comes Loſſenſis fundat Auerbodienſem Abbatiam ord. Præmonſtratenſis. 290

93 S. Foillani monaſterium incohatur, prope Rodium Hã-

nonię opidũ Burchardo Cameracensi Episcopo dotate & ecclesias aliquot parochiales an. 1125. attribuẽte. Id Nicolaus Burchardi succeſſor an. 1137. confirmauit. 293

94 Iuanus Comes Aloſtanus, eiusque vxor Laureta, Theoderici Flandrię Comitis filia, an. 1139. dotant Truncinienſem ord. Pręmonſtratenſis Abbatiam, prope Gãdauum. 296

95 Conradus Imp. an. 1145. cõfirmat Marſna, & alia prædia monaſterio S. Remigij Remenſis donata. 298

96 Theodericus, Comes & Princeps Aloſtanus, damna monaſterio Affligemienſi illata reparat, an. 1164. 299

97 Cõuẽtio facta an. 1179. inter Godefridum Brabantię Ducem, & ſuper matrimonio, quod Henricus, Godefridi filius, cum Mathilde, Philippi nepte, contraxit. 902

98 Balduinus, Comes Hãnonię & Marchio Namurci, fundat ac dotat altare in Montenſi S. Waldetrudis baſilica an. 1195. 303

99. Balduini Imp. Conſtãtinopolitani, Flandriæ Hannoniæque Comitis, Epiſtola, de vrbis Conſtantinopolitanæ per Latinos an. 1204. expugnatione: ex ms. codice Sonegienſi, 312

100. Henricus I. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux an. 1206. fundat ac dotat Louanienſẽ S. Gertrudis Abbatiam, quæ eſt Canonicorũ regularium, nobili genere ortorum. 320

101, Ægidius Bertholdus, Dominus in Berlar, ex familia toparcharum Machliniæ & Grimbergę, an. 1235. fundat Abbatiam S. Bernardi, ord. Ciſt prope Antuerpiã. 323

102. Henricus II. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Locum S. Bernardi ad Scaldim Abbati eiuſdem monaſterij in purum alodium confert, an. 1243. 325

103. Ludouicus Bertholdus, Dominus in Berlar, donationes ab Ægidio fratre ſuo factas, ad fundãdum S. Bernardi monaſterium, prope Antuerpiam, approbat an. 1245. 327

104. S. Ludouicus Galliæ Rex Comitatum Arteſiæ, à Ludouico patre ſuo inſtitutum an 1237. confirmat. 329

105. Ducatus Burgundię Philippo filio à Ioanne Francorum Rege an. 1363. datur: quam donationem poſtea Carolus V. Rex Philippi frater anno 1364. editis tabulis laudauit. 331

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [19] - -
PUBLIC DOMAIN

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPI IV. *Regis Catholici Belgarumq; Principis diplomate ſancitum eſt, ne quis* AVBERTI MIRÆI CODICEM DONATIONVM PIARVM, *præter ipſius voluntatem intra ſexennium imprimat, aut alibi excuſum diuendat, ſub pœna confiſcationis eorumdem librorum & 30. Florenorum. Datum Bruxellæ 16. Martij. 1624.*

APPROBATIO CENSORIS.

MEmoria ac laude ſæculorum dignum cenſeo R. D. AVBERTI MIRAEI, viri longè doctiſsimi, CODICEM PIARVM DONATIONVM, cùm quod varia piæ liberalitatis monumenta a Pontificibus, Impp. Regibus ac Principibus, in fauorem Eccleſiarum præſertim Belgicarum edita, diſtinctè & cum veritate commemoret, tum quòd nihil contineat quod aut Catholicam Religionem, aut Chriſtianos Principes aut mores offendat. Quare ſummo cum fructu & legentium voluptate, ac Eccleſiæ Belgicæ honore, in lucem emitti, & omnium manibus teri poſſe iudico. Datum Bruxellæ VII. Kalendas Maias M.DC.XXIV.

HENRICVS SMEYERS
S. Th. L. Scholaſticus
Bruxell. Libr. Cenſor.

CODEX DONATIONVM PIARVM.

CAPVT PRIMVM.

Testamentum S. Remigij, Remorum Archiepiscopi, Francorum ac Belgarum Apostoli.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, gloria Deo, Amen. Ego REMIGIVS Episcopus ciuitatis REMORVM, sacerdotij cõpos, testamentum meum condidi iure prętorio, atque id codicillorum vice, valere prącepi, si ei iuris aliquid videbitur defuisse. Quandoque ego REMIGIVS Episcopus de hac luce transiero, tu mihi heres esto sancta & venerabilis Ecclesia Catholica vrbis Remorum, & tu fili fratris mei, LVPE Episcope, quem præcipuo semper amore dilexi, & tu nepos meus AGRICOLA presbyter, qui mihi obsequio tuo à pueritia placuisti in omni substantia mea, quæ mea sorte obuenit, antequam moriar, præter id quod vnicuique donauero, legauero, darive iussero, vel vnumquemque vestrum volucro habere præcipuum.

TV sancta heres mea Remensis Ecclesia, colonos quos in *Portensi* habeo territorio, vel de paterna maternaque substantia, vel quos cum fratre meo sanctæ memoriæ PRINCIPIO Episcopo commutaui, vel donatos habeo

possidebis, *Dagaredum*, *Profuturum*, *Prudentium*, *Temnaicum*, *Maurilionem*, *Baudoleifum*, *Prouinciolum*; *Nauiatenam*, *Lautam*, *Suffroniam*, colonas, *Amorinum* quoque seruum cum omnibus quos intestatos reliquero, tuo dominio vindicabis. Nec non villas, agrosque, quos possideo in solo *Portensi*, *Tudiniacum* scilicet & *Palatonium*, siue *Plerinacum*, & *Vacculiacum* vel quæcumque in eodem solo *Portensi* qualibet auctoritate possedi, integrè cum omnibus campis, pratis, pascuis, siluis, ad te Testamenti huius auctoritate reuocabis.

SIMILI modo, sanctissima heres mea, quæcumque tibi à propinquis & amicis meis, in quocumque solo & territorio collata sunt, sicuti dispositio in ptochijs, cœnobijs, martyrijs, diaconijs, Xenodochijs, omnibusque matriculis sub tua ditione degentibus, ordinationem meam futuri successores mei, ordinis sui memores, sicut ego prædecessorum meorum, ita quoque inconvulsè & absque vlla refragatione seruabunt.

Vide Onuphrium.

EX quibus *Celtus*, quem per manum meam *Celsa* sobrina mea tibi tradidit, & *Huldriciaca* villa, quam *Huldericus* Comes, ei loco vbi ossa mea sancti fratres, & Coëpiscopi diœceseos tuæ ponenda elegerint, in tegumentis deseruiant. Sitque locus ille successoribus meis Remorum Episcopis peculiariter proprius, & in alimonijs ibidem Deo militantium, vicus ex proprio in *Portensi* & .... vil-

Deest dictio in manus.

lanis quoque ex Episcopio in Remensi deseruiant. *Blandibaccius* villa in Portensi, quam à coheredibus meis *Benedicto* & *Hilario*, datis pretijs, emi de thesauro ecclesiæ, & *Albiniacus* ex Episcopio, in alimonijs clericorum Remensis ecclesiæ communiter deputentur. Quibus etiam *Berna* ex Episcopio, quæ peculiaris prædecessoribus meis esse solebat, cum duabus villis, quas LVDOVVICVS, à me sacro baptismatis fonte susceptus, amore nominis mei, *Biscofesheim* sua lingua vocatis, mihi tradidit, siue cum *Coslo* & *Gl n*, vel omnibus siluis, pratis, pascuis, quæcumque per diuersos ministros in *Vosago* infra, circum, & extra, tam vltra quàm citra Rhenum, pretio dato comparaui, picem annuatim ministret, cunctisque locis regularibus, tam à

Clodouæus I. Rex.

me

me quàm ab anteceſſoribus meis ordinatis, ſiue in futuro ab Epiſcopis ſucceſſoribus meis ordinandis, pro neceſsitate locorum, ad vaſcula vinaria componenda, annuatim diſtribuat.

CRVSCINIACVM verò & *Faram*, ſiue villas quas ſanctiſſima virgo Chriſti *Genouefa*, à Rege Chriſtianiſſimo Ludowico, pro compendio itineris ſui, cùm Remenſem eccleſiam ſæpiſſimè viſitare ſoleret, adipiſci promeruit, alimonijſque ibidem Deo famulantium deputauit, ſicut ab ea ordinatum eſt, ita confirmo, vt *Cruſciniacus* futuri Epiſcopi ſucceſſoris mei obſequijs, & ſartatectis principalis Eccleſiæ deputetur. *Faram* verò eidem Epiſcopo, & ſartatectis eccleſiæ, vbi iacuero, perpetualiter ſeruire iubeo. S. Genouefa.

SPARNACVS villa, quam datis quinque millia libris argẽti, ab *Eulogio* comparaui, tua (ſanctiſſima heres mea) non extraneorum heredum meorũ, eſſe cernitur, eò quod cùm criminis accuſatione regiæ maieſtatis idem teneretur obnoxius, & ſe minimè purgare poſſet, non ſolùm ne occideretur, dato iam dicto pretio de theſauris tuis, ſed ne pecunia eius publicaretur, vnà tecum obtinui: & ideo vt præfata *Sparnacus* perpetualiter tibi ad reſtituendum theſaurum, ſtipendijſque tui Pontificis deſeruiat, liberali ſanctione firmaui.

DVODECIACVS verò, ſicut à CLODOVVALDO, nobiliſsimæ indolis puero, confirmatum eſt, tibi heres mea perpetualiter famuletur. S. Clodoaldus 7. Sept.

VILLAS, quas mihi Dominus illuſtriſque memoriæ LVDOWICVS Rex, quem de ſacro baptiſmatis fonte ſuſcepi, cùm adhuc paganus Deum ignoraret, ad propriũ tradidit, locis pauperioribus deputaui: ne fortè, cùm eſſet infidelis, cupidum terrenarum rerum me arbitrari poſſet, & non potiùs ſuæ ſalutem animæ, quàm exteriora ab ipſo bona requirere. Quod & admiratus, intercedere me pro quibuſcumque neceſſitatem patientibus, & fidelis & ante fidem, benignè liberaliterque conceſſit.

ET quia ex omnibus Epiſcopis Galliarum, pro fide & conuocatione Francorum, potiſſimùm me laborare cog-

nouit, dedit mihi Deus tantam gratiam in conſpectu eius, virtuſque diuina, quæ per Spiritum ſanctum me peccatorem plurima ſigna ad ſalutem præfatæ gentis Francorum operari fecit, vt non ſolùm ablata omnibus eccleſijs regni Francorum reſtitueret, ſed etiam de proprio, gratuita bonitatè, plurimas ditaret Eccleſias. Neque prius de regno eius, quantum paſſus eſt pedis, eccleſiæ Remorum iungere volui, donec vt hoc omnibus eccleſijs adimpleret, obtinui.

Coucy. Iuly. SED neque poſt eius baptiſmum, niſi *Codiciacum* & *Iuliacum*, ſuper quibus iam dictus puer ſanctiſſimus, & vnanimus mihi *Clodouualdus*, & incolæ loci illius multiplicibus xenijs grauati, obnixè deprecantes, quod Regi debebant, Eccleſiæ meæ ſoluendum me petere compulerunt. Quod idem pijſsimus Rex & gratanter accipiens, promptiſsima voluntate largitus eſt, vſibuſque tuis, ſanctiſsima heres mea, iuxta eiuſdem pijſsimi datoris præceptum, Epiſcopali auctoritate firmaui.

RES etiam, quas ſæpe dictus Rex pijſsimuſque Princeps, tibi in *Septimania* & *Aquitania* conceſsit, & eas quas in *Prouincia Benedictus* quidam (cuius filiam mihi ab *Alarico* miſſam, gratia ſancti Spiritus, per impoſitionē manus meæ peccatricis, non ſolum à diabolicæ fraudis vinculo, ſed ab inferis reuocauit) ad vſum luminis tui, & loci, vbi corpus meum iacuerit, continuatim deſeruire præcipio, villaſque in *Auſtria* ſiue *Toringia*.

Auſtria, id eſt, Auſtraſia. FVTVRO Epiſcopo ſucceſſori meo amphibalum album paſchalem relinquo, ſtragula columbina duo, vela tria, quæ ſunt ad oſtia diebus feſtis triclinij, cellæ, & culinæ.

VAS argenteum triginta, & aliud decem & octo librarum, inter te, heres mea, & diœceſim tuam Eccleſiam *Laudunenſem*, factis patenis atque calicibus, ad miniſteriū ſacroſanctum, pro vt volui, Deo annuente, diſtribui.

ILLVD quoque vas aureum decem librarum, quod mihi ſæpe nominatus Dominus illuſtriſque memoriæ LVDOWICVS Rex, quem (vt prædixi) de ſacro baptiſmatis fonte ſuſcepi, donare dignatus eſt, vt de eo facerem

quod

quod ipſe voluiſſem, tibi heredi meæ Eccleſiæ ſupra memoratæ iubeo turriculum & imaginatum calicem fabricari, & epigrãmata, quæ Lauduni in argenteo ipſe dictaui, in hoc quoque conſcribi volo. Quod faciam per me, ſi habuero ſpatium vitę, ſi autem clauſero vltimum diem, tu fili fratris mei LVPE Epiſcope, ſpecies ante dictas, tui ordinis memor, efficias.

COMPRESBYTERIS meis & diaconibus, qui ſunt Remis, XXV. ſolidos æqualiter diuidendos in commune dimitto. Vitis plantam, ſuper vineam meam, ad ſuburbanum poſitam, ſimili modo communiter poſſidebunt, cum *Melanio* vinitore, quem do in loco eccleſiaſtici hominis *Albouichi*, vt *Albouichus* libertate pleniſſima perfruatur.

SVBDIACONIBVS ſolidos duodecim, Lectoribus, Oſtiarijs, & iunioribus ſolidos octo iubeo dari. Pauperibus duodecim in matricula poſitis, ante fores eccleſiæ exſpectantibus ſtipem, duo ſolidi, vnde ſe reficiant, inferentur, quibus *Corcellum* villam dudum deſeruire præcepi. Alijs pauperibus tribus, vbi fratres quotidie pedes lauare debent, quibus etiam *Balatoforum*, quod dicitur xenodochion, ad hoc miniſterium ſtatui, ſolidus vnus dabitur.

VIDVIS quadraginta, in porticu eccleſiæ alimoniam præſtolantibus, quibus de decimis villarũ *Calmiſciaco*, *Teſciaco*, *Nouauilla* ſtipẽdia miniſtrabãtur, ſuperaddo de villa *Huldriciaca* ſuperiùs memorata, eis in perpetuum ſtipendia inferri, & tres ſolidos & denarios quatuor dari iubeo.

ECCLESIAE *S. Victoris*, ad portam Sueſſonicam, ſolidos duos: eccleſiæ *S. Martini*, ad portam Collatitiam, ſolidos duos: eccleſiæ *S. Hilarij*, ad portam Martis, ſolidos duos: eccleſiæ ſanctorum *Criſpini* & *Criſpiniani*, ad portam Treuericam, ſolidos duos: eccleſiæ *S. Petri* infra vrbem, quæ *Curtis Dominica* dicitur, ſolidos duos: eccleſiæ, quam in honore omnium martyrum ſupra Cryptam Remorum ædificaui, cùm per auxilium virtutis Dei, ab igne dæmonis pænè iam totam vrbem cõcrematam eripui, ſolidos duos: eccleſiæ, quam pro eodem ſigno virtutis Dei, in honore *S. Martini* & omnium Confeſſorum, infra vrbem, ædificaui,

solidos duos. Diaconiæ infra vrbem, quæ dicitur *ad Apostolos*, solidos duos. Titulo *S. Mauricij*, in via Cæsarea, solidos duos. Ecclesiæ Iouinianæ, tituli beati *Agricolæ*, vbi ipse vir Christianissimus *Iouinus*, & sanctus martyr *Nicasius*, cum plurimis societatis suæ Christi martyribus, requiescunt, vbi etiam quinque cõfessores proximi antecessores domni *Nicasii*, cum sanctissima virgine, & martyre *Eutropia*, conditi sunt, solidos tres. Eidem quoque ecclesiæ propriũ, quod fuerat *Iouini* in solo Suessonico, cum ecclesia beati *Michaelis*, rebus prioribus superadidi.

Ecclesiae sanctorum martyrum *Timothei* & *Apollinaris*, vbi etiam Domino dante, si fratribus ac filijs meis Episcopis diœceseos nostræ visum fuerit, ossa mea ponere dispossui, solidos quattuor. Ecclesiæ *S. Ioannis*, vbi virtus Christi, me orante, filiam *Benedicti* suscitauit, solidos duos. Ecclesiæ *S. Sixti*, vbi cum tribus successoribus suis requiescit, solidos tres, cui etiam de proprio meo *Plebeiam* supra Matronam adiunxi. Ecclesiæ *S. Martini*, in eodem solo sanctæ Remensis ecclesiæ positæ, solidos duos. Ecclesiæ *S. Christophori*, solidos duos. Ecclesiæ *S. Germani*, quam ipse in solo Remensi ædificaui, solidos duos: ecclesiæ SS. martyrum *Cosmæ* & *Damiani*, in præfatæ matris solo positæ, solidos duos.

Marne fl.

Matricvlae S. *Mariæ*, quæ dicitur Xenodochion, vbi duodecim pauperes stipem exspectãt, solidus dabitur. Quam denique matriculam loco, vbicumque fratribus meis & filijs ossa mea ponere placuerit, perseuerare præcipio, & vt diu noctuque pro peccatis atque criminibus meis Dominum deprecentur, de proprio hereditatis meæ iure, rebus quas antecessores mei in eorum stipendijs Domino dederunt, superaddo etiam villam *Scladronã*, & villam *S. Stephani*, & quidquid in villa *Herimundi* mihi per successionem euenit. Quod verò pretio ibidem comparaui, ecclesiæ S. *Quintini* martyris iam diu delegaui.

De iam dicto *Vacculiaco*, *Fruminium*, *Dagaleifum*, *Dagaredum*, *Ductionem*, *Baudouicum*, *Vdulfum*, *Vinofeifam*, liberos esse præcipio. *Temnaredus*, qui de ingenua nascitur matre, statu libertatis vtatur.

TV verò fili fratris mei LVPE Episcope, tuo dominio vindicabis *Nisastem*,& matrem suam *Nuciam*. Vineã quoque quam *Æneas* vinitor colit. *Æneam* & *Monulfum*, eius filium iuniorẽ, iubeo libertate perfungi. *Melloficum* porcarium,& *Paschasidem* coniugem suam, *Verniuianum* cum filijs suis,excepto *VVidragasio*,cui tribui libertatem,tuo iuri deputabis.Seruum meum de *Cesurnico*, tuum esse præcipio.Agrorum partem ad te, quam frater meus *Principius* Episcopus tenuit,cũ filuis,pratis,pascuis,reuocabis. Seruũ meum, quem *Mellovvicus* tenuit, *Viteredum* tibi derelinquo.*Teneursolum*, *Capalinum* & vxorem suam *Theodorosenam*,tuo iuri dominioque transcribo. *Theodonima* quoque ex mea præceptione sit libera.*Edoneisam*, quæ homini tuo sociata fuit,& eius cognationem retinebis. Vxorem *Aregildi*, & cognationem suam,ingenuos esse iubeo. Partem meam de prato,quod *Lauduni* iuxta vos habeo, ad imitatẽ montium posito,& quæ *Ionia* sunt pratella,quæ tenui,ad te reuocabis. *Labrinacum* tibi, vbi ossa genitricis meæ posui, cum præfixis terminis deputaui.

TIBI autem nepos meus AGRICOLA presbyter,qui intra domesticos parietes meos exegisti pueritiam tuam, trado atque transcribo *Merumvastem* seruum, & vxorem suam *Meratenam*, & eorum filium nomine *Marcouicum*. Eius fratrem *Medouicum* iubeo esse liberum. *Amantium* vxorem suam tibimet relinquo. Eorum filiam esse præcipio liberam *Dasoundam*.*Alaricum* seruum tuæ deputo portioni:cuius vxorem,quam redemi & manumisi,commendo ingenuam defendendam.*Bebrimodum*,& vxorem suam *Moriam*,tuo dominio vindicabis. Eorum filius *Monacharius* gratulabitur beneficio libertatis.*Mellaricum*, & vxorem suam *Placidiam*,ad tuum dominium reuocabis:*Medaridus* eorum filius sit libertus. Vineam, quam *Mellaricus* Lauduni fecit,tibi dono: *Britobaudem* seruum meum, nec non etiam *Gibericum*.Vineam quam *Bebrimodus* facit, tibi eatenus derelinquo, vt diebus festis & omnibus diebus Dominicis,sacris altaribus mea inde offeratur oblatio, atque annua conuiuia Remensibus presbyteris & diaconibus præbeantur.

DE-

DELEGOQVE nepoti meo *Prætextato Moderatum*, *Totticionem*, *Marcouicum*, *Innocentium* ſeruum, quem accepi à Profuturo originario meo, cochlearia quattuor de maioribus, acetabulum, lacernam, quam mihi Tribunus *Friaredus* dedit,& argenteam cabutam figuratam. Filiolo illius *Parouio* acetabulum, & tria cochlearia, & caſulam, cuius fimbrias commutaui.

REMIGIAE cochlearia tria,quæ meo ſunt nomine titulata,mantile ipſius,quod habeo feriale,tranſcribo:hichinaculum quoque dono illi,de quo *Gondebodo* dixi.

DELEGOQVE benedictæ filiæ meæ HILARIAE Diaconæ ancillam nomine *Nocam*,& vitium pedaturam,quæ ſuę iungitur vineæ,quam *Catuſio* facit, dono: & partem meam de *Talpuſciaco* tranſcribo, pro obſequijs, quæ mihi indeſinenter impẽdit.*Aëtio* nepoti meo partem de *Ceſurnico*,quę mihi ſorte diuiſionis obuenit,cum omni iure, quod tenui atque poſſedi.*Ambroſium* quoque puerum ad ius illius dominiumque tranſmitto.

VITALEM colonum liberum eſſe iubeo, & familiam ſuã ad nepotem meum *Agathimerum* pertinere : cui vineam dono, quam poſui *Vindoniſſæ*, & meo labore conſtitui,ſub ea conditione, vt à partibus ſuis, omnibus diebus feſtis ac Dominicis,pro commemoratione mea,ſacris altaribus offeratur oblatio:& Laudunenſibus presbyteris atque diaconibus annua conuiuia, concedente Domino,præbeantur.

DONO Eccleſiæ Laudunenſi ex villis, quas mihi ſanctæ recordationis præfatus Rex LVDOWICVS dedit, duas,*Aniſiacum*,ſolidoſque decem & octo,quos presbyteri & diaconi inter ſe æquali diuiſione diſtribuant. Partem meam de *Secio* ex integro ad ſe reuocet Eccleſia Laudunenſis, & *Lauſcitam*, quam mihi cariſsima filia & ſoror mea virgoque(vt credo)Chriſti ſanctiſsima*Genouefa*,in vſibus pauperum Chriſti, tibi dandam ad integrum delegauit.

COMMENDO ſanctitati tuæ, fili fratris mei,LVPE Epiſcope,ex præfatis villis,quos libertos eſſe præcipio,*Catuſionem*, & *Auliatenam* coniugem ſuam, *Nonnionem*, qui meam

meam vineam facit. *Sonnoueifam*, quam captiuam redemi, bonis parentibus natam, & eius filium *Leutiberedum*, *Mellaridum*, & *Mellatenam*, *Vaſantem*, *Cocum*, *Caſariam*, *Dagaraſenam*, & *Baudoroſenam*, Leonis neptem, & *Marcoleifum* filium Totnonis: hos totos, fili ſtatris mei LVPE Epiſcope, ſacerdotali auctoritate liberos defenſabis.

TIBI autem, heredi Eccleſiæ meæ, *Flauianum*, & vxorem ſuam *Sparagildem* dono. Eorum filiolam paruulam *Flauaraſenam* liberam eſſe conſtitui. *Fedamiam* vxorem Melani, & eorum paruulam Remenſes presbyteri & diaconi poſsidebunt.

CISPICIOLVM colonum liberum eſſe præcipio, & ad nepotem meum AETIVM eius familiam pertinere, ad vtrumque, id eſt, ad *Aëtium*, & *Agatimerum* peruenire colonicam *Paſsiacum*.

PRONEPTI meæ *Protextatæ* dono *Modoroſenam*, *Profuturo Leudocharium* puerum trado. *Profuturæ* dari iubeo *Leudoneram*.

LAVDVNENSIBVS ſubdiaconibus, Lectoribus, Oſtiarijs, & Iunioribus quattuor ſolidos derelinquo: pauperibus in matricula poſitis ſolidus dabitur, ad eorum refectionem. Delegoque ex dato præfati Principis *Saluonarias* ſuprà Moram, & decem ſolidos Eccleſiæ Sueſſonicæ, pro commemoratione nominis mei. Nam Sablonarias ſupra Matronam heredibus meis deputaui.

Fortè, Sablonarias ſupra Moſam.

CATALAVNENSI Eccleſiæ, ex dato ſæpe dicti filij mei, *Gellonos* ſuprà Matronam, & ſolidos decem: Eccleſiæ ſancti *Memmij*, *Faſcinarias*, ex donis præſcripti Principis & ſolidos octo. *Moſomagenſi* ſolidos quinque, *Vongenſi*, agrum apud officinam molinarum, quæ ibi eſt conſtituta: *Cataringenſi* eccleſiæ ſolidos quattuor, totidemque *Portenſi*, pro commemoratione mei nominis, inferentur.

ECCLESIAE ATREBATENSI, cui Domino annuente, *Vcdaſtum* fratrem meum cariſſimum Epiſcopum conſecraui, ex dono iam dicti Principis, villas duas in alimonijs clericorum deputaui, *Ortos* videlicet & *Sabucetum*:

Eccl. Atrebatenſis dotatur à S. Remigio.

quibus etiam,pro memoria nominis mei,ſolidos viginti dari iubeo.

VRSI Archidiaconi familiaribus vſus obſequijs, dono ei domîtextilis caſulam ſubtilem, & aliam pleniorem,duo ſaga delicata,tapete,quod habeo in lecto,& tunicam, quam tempore tranſitus mei reliquero meliorem.

HEREDES mei,LVPE Epiſcope,& AGRICOLA presbyter,porcos meos inter vos æqualiter diuidetis.*Friaredus*, quem,ne occideretur,quatuordecim ſolidis comparaui, duos conceſſos habeat: duodecim det ad baſilicæ domnorum martyrum *Timothei* & *Apollinaris* cameram faciendam.Hęc ita do,ita lego,ita teſtor.Ceteri omnes exheredes eſtote,ſuntote.

HVIC autem teſtamento meo dolus malus abeſt, aberitq; in quo ſi qua litura vel caraxatura fuerit inuẽta, facta eſt me præſente, dum à me relegitur & emẽdatur.Neque ei duo priora teſtamẽta primum quidem, quod ante xiiij.& alterum quod ante ſeptem condidi annos,obſiſtere,obuiare,aut vllatenus nocere poterunt: eò quòd quidquid in ipſis cõtinebatur, in præſentia fratrum meorum hîc inſerta,& quæ deerant,adiuncta, inſuper & quæ Dominus mihi largiri in poſtmodum dignatus eſt,ſuperaddita noſcuntur.Sed incõvulſum,& incontaminatum præſens hoc,quod condidi, teſtamẽtum à fratribus meis ſucceſſoribus, videlicet Remorum Epiſcopis,conſeruandum:à Regibus quoque Francorum, filijs ſcilicet meis cariſſimis, quos per baptiſmum,Ieſu Chriſti dono,& gratia ſpiritus ſancti cooperante, Domino conſecraui, vbique defenſum, atque protectum, contra omnia & in omnibus,inuiolabilem perpetuamque ſemper obtineat firmitatem.

ET ſi quis in ordine clericali,à presbytero vſque ad tonſum,contradicere, aut obuiare ei præſumpſerit, & correptus à ſucceſſore meo ſatisfacere neglexerit,conuocatis ex vicinioribus locis Remorum diœceſeos tribus Epiſcopis,deponatur à gradu.Si verò(quod non opto,nec cupio,ſed neque ſpero)ſucceſſor quilibet mihi in hac

hac ſede Remorũ Epiſcopus, execrabili cupiditate ductus, res præfatas, ſicut à me, auctore Domino meo Ieſu Chriſto, ad illius honorem, & eius pauperum conſolationem ordinatæ ſunt, aliorſum diſtrahere, immutare, commutare, ſeu quolibet obtentu, in vſus laicorum, beneficij gratia dare, aut à quolibet datas, fauere, aut conſentire præſumpſerit, conuocatis totius diœceſeos Remorum Epiſcopis, presbyteriſque ac diaconibus, nec nõ & ex filijs meis cariſsimis Francis religioſis quàm plurimis, reatus ſui pœnam, priuatione ſui Epiſcopatus, perſoluat, & nequaquam vltra recuperationem gradus amiſsi, in hoc ſæculo, promerebitur.

QVICVMQVE verò ex laico habitu à nobis ſtatuta paruipendens, ſibique fauens, quæ pauperibus Eccleſiæ attributa ſunt, abuti, aut vſurpare quolibet obtentu præſumpſerit, pari ſimul perpetuaque damnatione, alienator, petitor, dator, acceptor, peruaſor, anathematis vinculo ab Eccleſia Catholica ſeiungantur: donec valeant, Deo miſerante, condignæ ſatisfactionis emendatione indulgentiam promereri. Sin autem in hoc perſeuerare, cuiuſcumque donationis occaſione, quilibet delegerit, ſpes ei præſentis ac futuræ reſtitutionis à ſucceſſore meo, Remorũ ſcilicet Epiſcopo, omnimodis auferatur.

GENERI tantummodo regio, quod ad honorem ſanctæ Eccleſię & defenſionem pauperum, vnà cum fratribus meis & Coepiſcopis omnibus *Germaniæ*, *Galliæ* atque *Neuſtriæ*, in regiæ maieſtatis culmen perpetuò regnaturum ſtatuens elegi, baptizaui, à fonte ſacro ſuſcepi, donoque ſeptiformis ſpiritus conſignaui, & per eiuſdem ſacri chriſmatis vnctionem ordinato, in Regem, parcẽs, ſtatuo, vt ſi aliquando genus illud regium, per benedictionem meam totiens Domino conſecratum, mala pro bonis reddens, Eccleſiarum Dei peruaſor, deſtructor, depopulator, grauis aut contrarius exiſtere voluerit, cõuocatis Remorum diœceſeos Epiſcopis, primùm moneatur, & deinde Eccleſia Remenſis præfata, adiuncta ſibi ſorore, Eccleſia ſcilicet *Treuerenſi*, iterum conueniatur. Tertiò verò Archiepiſcopis tantummodo Gal-

liarum tribus aut quattuor cõuocatis, Princeps ille, quicunque fuerit, moneatur: ita vt vsque ad septimam monitionem, si priùs satisfacere renuerit, paternæ pietatis longanimitate, differatur. Tandemq;, si postpositis omnibus præfatis benedictionibus, incorrigibilis contumaciæ spiritum non deposuerit, & se per omnia Deo subdi nolens, benedictionibus Ecclesiæ participare noluerit, elogium segregationis à corpore Christi àb omnibus ei porrigatur, quod per Prophetam & Regem Dauid longè antè, eodē, qui in Episcopis est, dictāte Spiritu sancto, noscitur decantatum. *Quia persecutus est* (inquit) *hominē inopem & mendicum, & compunctum corde, & non est recordatus facere misericordiam, & dilexit maledictionem, & veniet ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.* Totū que ei, quod in persona Iudæ, traditoris Domini nostri Iesu Christi, & malignorum Episcoporum Ecclesia decantare solet, per singulas ei decantetur Ecclesias, qui Dominus dixit: *Quamdiu fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis: & quamdiu his non fecistis, nec mihi fecistis.* Et ideò quod probatur in capite, in membris intelligendi esse non dubitetur. Vnum tantummodo ibi verbum per interpositionem commutetur. *Fiāt dies eius pauci, & principatum eius accipiat alter.*

Psal. 108.

Matth. 25.

Psal. 108.

QVOD vtique si successores mei, Remorum scilicet Archiepiscopi, operari, sicut à me ordinatum est, neglexerint, in se, quidquid in Principibus resecandum fuerat, maledictionibus deprauati reperiant: *vt fiant dies eorum pauci, Episcopatum eorum accipiat alter.*

SI verò Dominus meus IESVS CHRISTVS vocem orationis meæ, quam quotidie pro genere illo, in conspectu diuinæ maiestatis specialiter fundo, audire dignatus fuerit, vt sicut à me accepit, ita in dispositione regni, & ordinatione sanctæ Dei Ecclesiæ perseueret, benedictionibus, quas Spiritus sanctus per manum meam peccatricem super caput eius infudit, plurimæ super caput illustriùs, per eūdem Spiritum sanctum, superaddātur: & ex ipso Reges & Imperatores procedant, qui in præsenti & in futuro, iuxta voluntatem Domini, ad augmentū sanctæ

ſanctæ ſuæ Eccleſiæ, virtute eiuſdem, in iudicio & iuſtitia confirmati, & corroborati, regnum obtinere atque augere quotidie valeant: & in domo Dauid, hoc eſt, in cæleſti Ieruſalem, cùm Domino in æternum regnaturi, ſublimari mereantur. Amen. Peractum Remis die & Conſule ſupradicto, intercedentibus, & medijs ſignatoribus.

EGO REMIGIVS Epiſcopus teſtamentum meum relegi, ſignaui, ſubſcripſi, & in nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti (Deo adiuuante) compleui.

VEDASTVS Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi. S. Vedaſtus Epiſcopus Atrebat. & Camerac.

GENEBAVDVS Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi. S. Genebaudus Laudunenſis.

MEDARDVS Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi. S. Medardus Nouiomen. & Tornac.

LVPVS Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi: & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi. S. Lupus Sueſsionenſis.

BENEDICTVS Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

EVLOGIVS Epiſcopus: cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

AGRICOLA presbyter, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

THEODONIVS presbyter, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

CELSINVS presbyter: cui pater meus Remigius maledixit, maledixi & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

V. C. PAPPOLVS interfui & ſubſcripſi.

V. C. EVLODIVS interfui,& ſubſcripſi.
V. C. EVSEBIVS interfui,& ſubſcripſi.
V. C. RVSTICOLVS interfui,& ſignaui.
V. C. EVTROPIVS interfui & ſignaui.
V. C. DAVVEVS interfui,& ſignaui.

POST conditum teſtamentum,imò ſignatum, occurrit ſenſibus meis, vt baſilicæ domnorum martyrum *Timothei* & *Apollinaris* miſſorium argenteum, ſex librarum ibi deputem,vt ex eo ſedes futura meorum oſſium componatur.

NOTATIONES.

S REMIGII teſtamentum Flodoardus in Hiſtoria Remenſis eccleſiæ lib.1.cap.18.& ex eo Barnabas Briſſonius,Præſes Pariſienſis,recitat li.7. de Formulis & ſolemnibus populi Romani verbis.

EODEM libro Briſſonius habet Teſtamentum HADOINDI Cenomanenſis Epiſcopi,à Flodoardo lib.2. cap.5. laudati,quod eſt eiuſdem fere ſæculi ac ſtili.

S.GENNADII Aſturicenſis in Hiſpania Epiſcopi Teſtamentum an.915.ſcriptum ex autographo recitat Prudentius Sandouallius,Epiſcopus Pompelonenſis,lib. de Fundationibus monaſteriorum Benedictinorum in Hiſpania.Nos infra S.WILLIBRORDI,primi Vltraiectẽſis Archiepiſcopi, & S. EVERARDI Comitis Ciſonienſis Teſtamenta commemorabimus.Ex quibus,habẽt quod Iureconſulti , & antiquitatis cùm ſacræ tum profanæ ſtudioſi hauriant & diſcant.

Quo anno S. Remigius obierit.

CETERVM S. REMIGIVS obijt circa annum Chriſti 525.vt ex Concilio Aruernenſi colligit Ægidius Bucherius,in Tabulis ſuis Chronologicis.Georgius Coluenerius,in Notis ad Flodoardi Hiſt. Remenſem, vult eum vixiſſe vſque ad an.544. quod repugnat Concilio Aruernenſi,an.535.celebrato;cui Flauius ſubſcripſit,S. Remigij poſt Romanum ſucceſſor.Quo anno idem Remigius Teſtamentum ſuum ſcripſerit, non conſtat: quòd nomen

nomen Consulis, sub quo scriptum, in manuscriptis codicibus desideretur.

BISCHOFESHEIM.) Id est, Episcopi domus. Vel hinc liquet, Francos olim Germanica lingua vsos fuisse.

ATREBATENSI.) Clericis seu Canonicis ecclesiæ cathedralis Atrebatensis S. Remigius dedit villas duas Ortos, hodie *Ourton*, in meditullio Artesiæ, & Sabucetum hodie *Souchè*, tertio lapide ab Atrebato.

LAVDVNENSEM.) Laudunum Clauatum, hodie *Laon*, cùm ad diœcesim Remensem pertineret, S. Remigius Lauduni Episcopatum instituit ac dotauit: vt Flodoardus in Hist. Remensi lib. 1. cap. 14. & Sigebertus in Chron. ad an. 500. narrant.

DIE ET CONSVLE.) Hæc desunt in mss. codicibus: ex quo constat S. Remigij Testamentum hactenus plenè à nemine esse editum: quod vtinam quis præstet!

CAPVT II.

Chilpericus Francorum Rex dotat ecclesiam cathedralem Tornacensem.

IN nomine omnipotentis Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. CHILPERICVS, diuina præueniente clementia, Rex Francorum. Quantò alios regia celsitudine præcellimus, tantò Christum honorare, & eius Ecclesiam impensius volumus. Et in Christi repensionibus sacerdotum & Pontificum, vel seruorum Dei, quæ pro eorum vtilitatibus pertinent, libenter præstamus vel cõcedimus, & hoc nobis ad laudem vel stabilitatem regni nostri, in Dei nomine pertinere confidimus.

IDCIRCO

IDCIRCO noſcat fidelium humilitas vel magnitudo, quòd nos Apoſtolico viro domno CHRASMARO, Nouiomagenſis vel Tornacenſis vrbis Epiſcopo, teloneum de nauibus ſuper fluuio *Scalt*, qui pertinet ad fiſcum Tornacum, vel quolibet commercio, ſeu & de cariagio vel de ſagenis, nec non de ponte ſuper fluuio *Scalt*, vel de omnibus vænalibus vbicumque vendantur.... vndecumque teloneus exigitur, ſicut fiſcus noſter, & regia poteſtas vendicare poteſt, imò & iuſtitiam de ipſo teloneo, in ſtipendijs Canonicorum, ... noſtra gratia plenè viſi ſumus conceſſiſſe. Quapropter per hoc præceptum ſpecialius decernimus pro donando, quòd perpetualiter circa ipſum domnum CHRASMARVM Pontificem, vel ipſius ſanctæ eccleſiæ Tornacenſis ſucceſſoribus ſuis, pro tempore, volumus eſſe conceſſum. Datum *Bibrax*, Chilperici anno primo, Indictione XIII. in Dei nomine feliciter, Amen.

An. 575.

NOTATIONES.

ANNO Chriſti 575. *Sigebertus* Auſtraſiæ Rex contra CHILPERICVM fratrem, Pariſiorum Regem, bellum mouit, & *Theodebertum* Chilperici filium occidit. Chilpericus Tornacum fugit: cuius loci Epiſcopus CHRASMARVS, ac ciues eum humaniter exceperunt, & contra fratrem tutati ſunt. Sigebertus cùm Chilpericum perſecutus fuiſſet Tornacum vſque, dolo Fredegundis, vxoris Chilperici, gladio confoſſus eſt, & *Lambris* prope Duacum ſepultus, inde poſtea ad S. Medardi Sueſſionenſis mon. tranſlatus. Chilpericus, beneficij accepti memor, Eccleſiam Tornacenſem ampliter dotauit: vt ex diplomate iam recitato conſtat.

NOVIOMAG. VEL TORNAC.) Anno 546. defuncto S. ELEVTHERIO, Tornacenſium Epiſcopo, S. MEDARDVS, Nouiomagẽſis ſeu Nouiomenſis Epiſcopus, curam Eccleſiæ Tornacenſis quoque ſuſcepit. Ex eo tempore Epiſcopatus Nouiomenſis ac Tornacenſis manſerunt vniti, vſque

Noyon. Tournay.

vsque ad an. 1146. quo eos diuisit Eugenius III. Papa, procurante S. Bernardo Abbate Clarævallis.

BIBRAX.) Remorum opidum, I. Cæsari notum, hodie *Bray*, aut *Bresne*.

ANNO PRIMO) regni Austrasiæ, quod Chilpericus inuaserat, Sigeberto fratre occiso. Illud tamen regnum retinere non potuit, Childeberto Sigeberti filio demùm prævalente.

INDICTIONE XIII.) Legendum puto, INDICTIONE VIII. & videtur lapsus librarij, X. pro V. transscribentis.

CAPVT III.

Origo & fundatio Abbatiæ Sithiensis, quæ nunc S. Bertini dicitur, in Artesia, an. 654.

DOMINIS sanctis presbyteris BERTINO, MOMMOLENO, EBERTRANDO, ego in Dei nomine ADROALDVS, sana mente sanoque consilio integræ deliberationis, prout mũdana peccata abstergere Dominus dignetur, dono vobis omnem rem portionis hereditatis meæ, in pago *Taruanense*, quam domino patri AVDOMARO, Apostolico viro, ad xenodochium suum ædificandum, dare voluimus: sed ipse salubre consilium nobis donauit, vt ipsam rem vobis delegarem, vt ibi monasterium in honore Petri, principis Apostolorum, construere debeatis, ad conuersandum monachis, vbi beati pauperes spiritu & domestici fidei adiuuari debeant, quorum voces quotidie ad aures Domini personare noscantur, quorum petitiones audit & implet.

PROPTEREA vobis in Christo patribus dono, per hanc epistolam donationis, in pago *Taruanensi*, villam proprietatis meæ nuncupatam *Sithiu*, super fluuium *Agnione*, cum omni merito suo, vel adiacentijs seu aspicientijs ipsius villæ. Hæc sunt, villa *Magnigeloca*, *Vinciaco*, *Tatinga*, villa *Amreio*, *Masto*, *Fabricinio*, *Lonsantauas*, & *Adfundenis* seu *Malros*, *Alciaco*, *Lauriadiaca*, villa *Franciliaco*, cum omni merito eorum, cum domibus, ædificijs, terris cultis & incultis, mansiones cum siluis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus seu farinarijs, mancipijs, accolabus, greges cum pastoribus, mobilibus & immobilibus, vel quibuslibet ædificijs.

HAEC omnia vobis ad integrum trado atque transfirmo, vt hereditate teneatis atque possideatis, & quibus volueritis ad possidendum relinquatis. Si quis verò, quod futurum esse non credo, si ego aut vnus de heredibus meis, vel quælibet opposita persona contra hanc donationem venire cogitauerit, vllo nunquam tempore, in præsentia iram Dei incurrat, & S. Petri offensam, & insuper, fisco cogente, auri libras XV. argenti pondo XXX. coactus exsoluat, & quod repetit non valeat euendicare. Et vt hæc donatio omnibus temporibus firmissima sit, manu nostra roborauimus, & qui signarent aut subscriberent, ad præsens rogauimus.

FACTA donatio VIII. Idus Septembris, anno XI. regni domini nostri *Clodowei* Regis.

ACTVM *Ascio*, villa dominica, publicè, coram strenuis viris, quorum nomina cum subscriptionibus vel signaculis subter tenentur inserta.

SIGNAVI ego ADROALDVS hanc donationem à me factam, in Christi nomine, peccator.

AVDOMARVS, nomine, absque opere, Episcopus, pro testimonio.

EGO AGOLFVS presbyter.

EGO INGOBERTVS presbyter.

SIGNVM CHVNEBERTI Graphionis.

S. LAVDEBERTI.

S. MAV-

S. MAVRILIONIS.
S. BABONI, & aliorum.

NOTATIONES.

S. BERTINVS.) Abbas primus Sithiensis an. 654. obijt, ibidem conditus: à quo postea monasterium istud S. BERTINI nomen accepit.

S. MOMMOLENVS,) seu Mommolinus, postea Episcopus Nouiomensis ac Tornacensis, S. Eligij successor.

S. AVDOMARVS.) Morinorum seu Teruanensium Episcopus: à quo nomẽ accepit Audomaropolis, vrbs hodie Episcopalis Artesiæ. Obijt is an. 661. S. *Omer.*

TARVANENSE.) Taruana seu Teruana vrbs olim Episcopalis Morinorum, *Teruane*, iussu Caroli V. Imp. an. 1553. funditus excisa.

AGNIO fluuius hodie Aa dicitur.

CHVNEBERTVS Graphio, id est, Comes, Germanis superioribus & inferioribus. Idem, nisi fallor, est *Chonebertus*, vir illustris, monasterij Maricolensis in Hannonia fundator, cuius meminit Baldericus in Chron. Camcracensi lib. 1. cap. 27. & nos infra cap. 7. *Graue.*

CAPVT IV.

S. Amandi, Tungrensis Episcopi Epistola, seu Codicillus de sepultura sui corporis.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, ego AMANDVS miserrimus & peccator. Credimus vbique diuinam nos pietatem regere, & clementer saluare velle, quia & ingressum nostrum in mundum, & exitū de mundo, ante sæcula ipse prænoscit. Proinde omnibus nō habetur incognitum, qualiter nos longè lateque per vniuersas prouincias seu gentes, propter amorem Christi, seu verbum Dei annuntiare, vel baptismum tradere volentes, discursum habuimus: & nos de multis periculis pietas Dei eripuit, & vsque tempore isto perducere dignata est.

SED dum iam corpore fesso, & multis laboribus fatigato, iam in summa senectute pænè corpore præmortuo, exitum de hoc mundo in proximo habere speramus; & quia nos Deus in istum locellum, qui vocatur *Elnonis*, perducere dignatus est, quem super largitate regia proprio labore visi sumus construxisse; si nos ibi Deus de hoc mundo decreuerit emigrare, peto & coram Christo Iesu, filio Dei, coniurare præsumo, vt nulli Episcoporum vel Abbatum, seu sæcularium virorum, aut quibuslibet potestatibus hoc contrarium sit, vt corpusculum meum in ipso monasterio, quod superius diximus, *Elnone*, inter illos fratres requiescat, vbi iam nos ad ipsos

Elnonensis mon. constructor S. Amandus.

ad ipsos fratres & corpore & anima commendauimus.

Et si in itinere, aut vbicumque finis noster prouenerit,ad ipsum locum, quem superiùs memorauimus, corpusculum nostrum licentiam habeant fratres vel Abbas de ipso monasterio Elnone ibidem reuocare.

Si quis verò contradicere, aut de ipso monasterio corpus meum per fortia abstrahere, aut temerario spiritu contradicere voluerit inprimitus S. Trinitatis offensam incurrat,& ab omnibus Ecclesijs Catholicis excommunicatus appareat, & à societate sanctorum extraneus efficiatur, & damnationem, quam Dathan & Abiron sustinuerunt,quos infernus viuos absorbuit, ipse sustineat,& sit anathema maranatha quod est perditio in aduentu Domini nostri Iesu Christi. Et nec sic nostram voluntatem mutare valeat,sed hæc deliberatio nostra in perpetuo firma,& inuiolata permaneat.

Et vt certiùs credatis, manu propria subscripsi, & omnibus hominibus Deum timentibus,vt subscribant, supplicamus & rogamus.Quam epistolam fratri nostro Bavdemvndo presbytero,fieri rogauimus.

Facta epistola in monasterio Elnone, anno secundo regni Theodorici Regis,sub die decima quinta Kal. Maij. An.661. iuxta Chron. Elnonense ms.

Ego Amandvs peccator hanc epistolam à me factam consensi & subscripsi.

Ego in Christi nomine Reolvs, ac si peccator subscripsi.

Ego in Christi nomine Mvmmolenvs Episcopus subscripsi.

Ego in Christi nomine Vinditianvs Episcopus,ac si peccator,hanc epistolam rogante Domino Amando, consensi & subscripsi.

Ego Bertinvs Abbas subscripsi.

Ego Aldebertvs Abbas subscripsi.

Ego Ioannes,rogatus à Domino Amando, consentiens,hanc epistolam subscripsi.

Ego Bavdemvndvs peccator,iubente Domino meo

Amando, hanc epistolam deliberationis suæ scripsi & subscripsi.

NOTATIONES.

EX his qui subscripserunt, S. REOLVS seu REGVLVS fuit Archiepiscopus Remensis, & quiescit in Orbacensi monasterio à se fundato: de quo Flodoardus in Hist. Rem.

S. MVMMOLENVS seu MOMMOLENVS fuit Nouiomensis ac Tornacensis Episcopus: de quo superiore cap. 8. diximus.

S. VINDICIANVS fuit Cameracensis & Atrebatensis Episcopus: de quo vide Baldericum in Chron. Cameracensi.

S. BERTINVS fuit Abbas & fundator monasterij Sithiensis, quod Bertinense nunc dicitur: de quo egimus cap. superiore.

ALDEBERTVS seu Adelbertus fuit Abbas monasterij S. Bauonis Gandensis.

IOANNES fuit Abbas Blandinîensis prope Gandauum, à S. Amando constitutus.

BAVDEMVNDVS fuit tertius Abbas Blandinienſis; & ab ipso quantum conijcio, scripta est vita S. Amandi, quam Surius publicauit. Errant enim, qui *Miloni Elnonensi* eam adscribũt, quòd auctor narret se à Bono presbytero, qui Amandum Tornaci vidit, nonnulla accepisse. Milo autem longè posterior ætate fuit, vtpote qui Caroli Calui temporibus vixit, & an. 870. obijt.

Annus mortis S. Amandi.

CETERVM S. AMANDVS in monasterio suo Elnonensi (quod hodie S. *Amandi* dicitur, & à Benedictinis monachis possidetur, tertio lapide à Tornaco) an. 662. die 6. Februarij in Domino obdormiuit: qui annus Sigeberto Gemblacensi, & Iac. Meiero, anni initium à Paschate ducentibus, est annus Christi 661. Ioannes Cognatus in Hist. Tornacensi obitum eius ad an. 672. refert.

De

De annis regni Theoderici magna apud Chronographos est quæstio, alibi à nobis aliquando tractanda. Nonnemo dubitare possit, an non sit legendum, *Anno secundo regni Lotharij Regis*, qui fuit annus Christi 661. eoque anno videtur hæc epistola à S. Amando scripta, hoc est, nono circiter mense ante obitum.

CAPVT V.

S. Huntberti, Maricolensis in Hannonia Abbatis, donatio, facta in favorem Ecclesiæ Maricolensis.

ANNO XII. regni Domni nostri Childerici glorioſi Regis, XV. Kal. Aprilis, ego in Dei nomine Hvntbertvs, etsi indignus peccator, cogitans de Dei timore, vel æterni boni retributione, seu abluendis meis peccatis; quia dicit scriptura: *Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis, qui vos perducant in æternas mansiones sanctorum.* Rursumque dicit: *Facite vobis saccos eleemosynæ, qui non veterascunt.* An. 667. Luc. 16. Luc. 12.

Idcirco dono, quod in perpetuum donatum esse volo, ad sacrosanctum monasterium, quod vocatur Maricolas, quod vir illustris Chonebertvs quondam suo opere construxit, vbi ego ipse indignus peccator Abbas præesse videor, consecratum in honore S. Mariæ, matris Domini nostri Iesu Christi, & SS. Petri & Pauli Apostolorum, vel reliquorum dominorum, qui in ipsa basilica venerantur, situm in pago *Fanomartensi*, super fluuiolum, qui vocatur *Helpre*: hoc est, partem maximã de possessione nostra in villa nuncupata *Macerias*, sita in pago Laudunensi, super fluuium *Iseram*, quam de auia mea

mea, Deo sacrata, AVDELIANA, quondam dato pretio, per venditionis titulum comparaui, hoc est, mansos Dominicos, vbi ipsa AVDELIANA mãsit, vel posteà nos ædificauimus, & terrationes & seruos, & ancillas illos & illas.

Hos igitùr mansos, cum terris consitis & pascuis, in integrum per hanc seriem epistolæ nostræ donationis, quam VLFINVM Notarium scribere rogauimus, ad ipsam basilicam S. Mariæ Maricolis constructam, à præsenti die tradimus ad possidendum.

HAEC omnia suprà nominata ad ipsum monasterium delegauimus, vt ipsi monachi vel successores nostri in suo iure vel dominatione à præsenti die recipiant ad possidendum, tam in terris, quàm domibus, ædificijs, mancipijs, vineis, siluis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, absque vllius iudicis interpellatione: habeantque in sua potestate tenendi, dandi, vendendi, commutandi, vel quod exinde voluerint faciendi.

PROPTEREA in ista epistola definimus, vt nulla altera ratione calumnia in postmodum inter ipsos seruos Dei, vel heredes nostros non adcrescat.

SI quis verò post nos, quod futurum esse non credimus, si aliquis de heredibus nostris, aut quælibet opposita persona contra hanc donationẽ nostram, quam fieri rogauimus, venire aut infringere voluerit, primitus iram Trinæ maiestatis incurrat, & sit anathema, & deleatur nomen eius de libro viuentium cælesti, & cùm
Psal. 68. iustis non scribantur, sed sint consortes Iudę Iscariotis,
qui Dominum tradidit, & si emendare noluerit, mutet
Deus sensum eius, & in illo iudicio recipiat, quod Ana-
Act. 5. nias & Saphira receperunt in præsenti, & insuper inferat cogenti fisco auri libras decem, & decem argenti pondo coactus exsoluat. Nec si quid repetit: nihil valeat vindicare, & merces nostra in antea proficiat ad salutem.

ET si aliqua instrumẽta aut anterioris aut posterioris, quolibet ingenio vel argumento de nomine nostro in propinquis meis vel extraneis personis fuerint ostensa

aut

aut vllo vnquam tempore apparuerint, falsarius esse cognoscatur,& inanis permaneat.Sed præsens donatio à me facta omni tempore firma & inuiolata permaneat,stipulatione subnixa idoneorum testium, domini videlicet VINDITIANI Episcopi,& FVLBERTI mei fratris,sed ill.& ill.

ACTVM Maricolis.Ipse tamen *Huntbertus*, 'etsi peccator Abbas propria manu confirmo.

NOTATIONES.

EGO IN DEI NOMINE HVNTBERTVS.) Ita legendum suadet sensus & contextus ipsius diplomatis,itemque ipsum autographum,quod Maricolenses adseruant.Baldericus in Chronico Cameracensi lib.1.cap.27.hoc ipsum diploma recitat, sed in editione Duacensi, per transpositionem, legitur CHONEBERTVS, vbi legendum est, HVNTBERTVS, & è contra,

FVIT autem S.HVNTBERTVS siue HVMBERTVS primũ socius S.Amandi Tungrensis Episcopi, in peregrinatione Romana, pòst Abbas Maricolensis, ac demum Episcopus,ad conuersionem infidelium : quales item Episcopos simulque Abbates.VRSMARVM,ERMINVM,& alios olim Laubium habuit, Porrò S. Humbertus & Antuerpiæ Euangelium prædicasse traditur : quod colligi datur ex elogio, versibus heroicis concepto, quod Molanus in Natalibus SS. Belgij 25.Martij recitat. S.Humbertus.

EST autem verisimile,S. Humbertum vnà cum S.AMANDO,viro verè Apostolico,Antuerpiam venisse : de quo seq.cap.agemus.

MARICOLAS.)Mareclias,seu Marilias, Gallicè *Maroilles*. Est hodieque illustris Benedictinorum apud Hannones Abbatia,ad Helpram fluuium, cuius primarius

rius fundator fuit CHONEBERTVS, secundarius autem S.HVMBERTVS.

CHONEBERTVS) Comes pagi Fanomartensis, est idem vt arbitror, qui supra cap. 3. in Donatione per Adroaldum facta, dicitur CHONIBERTVS GRAPHIO.

Fanum Martis. PAGO FANOMARTENSI.) Fanum Martis hodie *Famars* primo lapide à Valentianis, cuius fit mentio in Notitia Imperij, vbi de Belgica secunda agitur. Eiusdem meminit Antoninus in Itinerario, & Eginhartus in hist. Translationis SS. Marcellini & Petri. Eruuntur ibidem hodieque plurima numismata Romana. Ex ruinis Fani Martis sunt qui suspicantur Valentianas seu Valentinianas ad Scaldim esse constructas.

MACERIAS.) Maceriæ ad Mosam, *Mesieres*, olim ad Remensem ecclesiam, hodie ad Ducem Niuernensem, ex gente Gonzaga, pertinent. Alię ab his Maceriæ haut procul à Lauduno sitæ: quarum hîc mentio. Sunt & Maceriæ in Artesia nostra, quarum dominus est V. N. PHILIPPVS GOMIECVRTIVS, antiquitatis cùm sacræ tum profanæ peritissimus, qui multa ad operis huius illustrationem pro sua humanitate nobiscum communicauit.

VINDITIANVS) Episcopus Atrebatensis & Cameracensis, Bruxellensium Apostolus, obijt Brosellæ, siue vt nunc loquuntur, Bruxellæ circa annum 691. & quiescit in Monte S. Eligij, quæ est Abbatia Canonicorum regularium, sesqui milliari ab Atrebato.

SED ILL. ET ILL.) hoc est, illius & illius: vt explicat Petrus Pithæus in Glossario Capitulorum, verbo, Fidelitas.

CAP.

CAPVT VI.

Rohingus, Antuerpiensium Princeps S. VVillibrordo donat ecclesiam castri Antuerpiensis, & tertiam partem telonei.

CREDIMVS mercedis lucra conquirere, si aliquid de rebus nostris, pro peccatis nostris redimendis, sacerdotibus Dei conferimus.

IGITVR ego in Dei nomine ROHINGVS, & coniux mea BEBELINA donamus Apostolico domino & patri nostro WILLIBRORDO Episcopo, donatumque in perpetuum esse volumus, hoc est, ecclesiam quæ constructa est infra castrum ANTVVERPIS, super fluuium Scalde, quam dominus AMANDVS Pontifex in honore SS. Petri & Pauli Apostolorum principum, vel cæterorum Sanctorum construxit, & nos pro ipsa ecclesia, vel quidquid ibidem aspicere videtur, venerabili viro FIRMINO, Abbati de monasterio *Quorcolodora* locellum nostrum nuncupatum *Tumme* in concambio dedimus, & nos postea à die præsenti iã dictam ecclesiam, unà cum terris, domibus, ædificijs, accolabus, mancipijs, mansis, siluis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, adiacentijs, appendicijs, ibidem aspicientibus, farinarijs, gregibus cum pastoribus, mobilibus, & immobilibus, re acquisita, & inacquisita, totum & ad integrum quidquid dici vel nominari potest, tam de dote quàm de comparato, vel

de qualibet re ad nos noſcitur peruenisse, nos à die præſenti, ſupraſcripto domino WILLIBRORDO donamus atque tradimus: & illud telonium, quod ad partem noſtram ibidem venerat, hoc eſt, illam tertiam partem ad integrum ei conceſsimus atque donauimus: in ea ratione, vt ibi thus vel luminaria debeant esse procurata, & presbyteri, qui ibi ſeruiunt, pro peccatis noſtris Domini miſericordiam debeant exorare: & vt ipſe ſupraſcriptus Dominus WILLIBRORDVS ipſam eccleſiam vel quidquid ibidem aſpicere videtur, ſeu ipſum telonium habeat, teneat atque poſsideat, dandi vel commutandi, vel quidquid exinde facere voluerit, liberam & firmiſsimam in omnibus habeat poteſtatem.

SI quis verò, (quod futurum esse non credo) heredum vel proheredum meorum, vel quælibet oppoſita perſona contra hanc donationis chartulam venire tentauerit, & eam infringere conatus fuerit, primitus iram Dei omnipotentis incurrat, & ſanctorum Angelorum, & à liminibus eccleſiæ alienetur, partemque habeat cum Iuda, & vltione Ananiæ, & Saphiræ, vel lepra Giezi percutiatur: inſuper inferat fiſci iuribus auri libras duas, argenti pondo quinque. Nec ſi quid repetit, euindicare valeat, ſed firma & immobilis hæc donatio perennibus temporibus permaneat ſtipulatione ſubnixa.

An. 725. aut 726. ACTVM publicè eſt hoc *VVeimodo*, regia villa, cùm fecit October dies viginti, regnante THEODERICO Rege anno ſexto.

NOTATIONES.

ROHINGVS.) Eſt quod ſibi ANTVERPIA noſtra gratuletur de optimis ac pijſſimis olim Principibus ſuis ROHINGO ſeu RAVCHINGO, & BEBELINA eius coniuge, quos haut dubie ignoraret, niſi eorum nobis memoriam Willibrordiana apud Epternacenſes

nacenſes Abbatia conſeruaſſet. Ex hoc enim loco diploma iſtud, vt & ſubſequens, itemque Teſtamentum S. Willibrordi accepimus. Rohingi ſeu Rothingi huius numiſma aureum ſe vidiſſe memorat Guilielmus Heda in Hiſt. Epiſcoporum Vltraiectinorum.

CASTRVM ANTVVERPIS.) Mediæ ætatis ſcriptores caſtrum pro opido accipiunt, vt caſtrum *Valentianas*, caſtrum *Gandenſe*, caſtrum *Louen*, & ſimilia.

AMANDVS) Tungrenſis Epiſcopus, vir Apoſtolicus, vetuſtiſsimam vrbis Antuerpianæ baſilicam in honorē SS. Petri & Pauli (quod hactenus quoque ignoratum) conſecrauit. Ea baſilica hodie CASTRENSIS. Seu BVRGENSIS ECCLESIA, vulgò *Borchkercke* nuncupatur, haut procul à ripa Scaldis ſita, in veteri opido ſeu burgo Antuerpienſi, cuius ambitus fuit perexiguus, quod foſſæ etiamnum integræ demonſtrant.

SVB illius baſilicæ turri, æquè antiqua, viſitur crypta, in qua S. WALBVRGIS virgo egiſſe dicitur, cùm ex Britannia Antuerpiam veniſſet, vt adiuua, ad meſſem Euangelicam à cognato ſuo, S. BONIFACIO, Moguntino & Vltraiectino Archiepiſcopo, in Germaniam euocata. Plura ſi voles, Faſtos noſtros Belgicos conſule.

TVMME.) fortè, *Turne* vel *Deurne*, olim TVRNINVM Latinè, vicus prope Antuerpiam ad Scheinam riuulum vbi olim cœnobium fuit, in quo S. FREDEGANDVS aliquando monachum egit. Eius ſacra oſſa Audomaropoli an. 1590. Antuerpiam allata, in cathedrali templo ibidem adſeruantur. Normannis porrò in Belgicam irruentibus, monachi, Turnino relicto, Einhamum prope Aldenardam migraſſe putantur: vbi etiamnum Benedictina eſt Abbatia.

Turninum prope Antuerpiam.

CAPVT VII.

Robingi eiusdem aliud diploma.

IN nomine Dei, ego illuſter uir ROBINGVS, & coniux mea BEBELINA, donamus ad ſacroſanctam eccleſiam Petri & Pauli Apoſtolorum, quàm dominus AMANDVS Pontifex in ANTVVERPO conſtruxit, vbi WILLIBRORDVS Epiſcopus præeſſe videtur, donatumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, villam noſtram, quæ eſt conſtructa in pago RENENſium, ſuper fluuium *Nutta*, quæ mihi de paterno iure legibus obuenit, in loco nuncupato *Prepruſdare*, cum omni integritate, & in alio loco de materno iure ad me pertinente, vocato *VVinlindechim*, medietatem de caſis, domibus, eccleſijs, mancipijs & omnibus pertinentijs tradimus atque transfundimus . . . .

NOTATIONES.

Pagus Rienſis.

PAGO RENENSIVM) ſeu potiùs RIENSIVM, *het lande van Ryen*: cuius pagi caput eſt ANTVERPIA. Pagus autem, apud medij æui ſcriptores, eſt idem quod diſtrictus ſeu prouinciola, Gallicè *Pays*, quod ſemel notaſſe ſuffecerit. Eadem ſignificatione Iul. Cæſar *pagos Helvetiorum* nuncupat, quos hodie *Cantones* dicimus.

NVTTA.) NETA fluuiolus, qui per pagum Rienſem, & Li-

& Liram opidum, in Rupelam, ac demum in Scaldim deuoluitur.

WINLINDECHIM.) Hodie *VVyneghem*, vicus altero lapide ab Antuerpia paulò supra Turninum.

CAPVT VIII.

Testamentum S. VVillibrordi, Archiepiscopi Vltraiectini, Hollandorum, Frisiorum, & Antuerpiensium Apostoli.

IN Christi nomine. Oportet Christianos viam veritatis agnoscere, per quam Creatori suo dignè meritis suis seruire possint, vt oblatio eleemosynarum eorum, & deuotio perueniat ad salutem: ipso Summo dicente: *Date & dabitur vobis*, &, *Facite eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.*

IDCIRCO ego in Dei nomine CLEMENS WILLIBRORDVS, Episcopus, cogitans casum humanæ fragilitatis, qualiter peccata mea possum abluere, & donante Domino ad æterna gaudia peruenire, dono à die præsenti, donatumque esse perennibus temporibus volo, hoc est, ad monasterium EPTERNACVM, quod est constructũ super fluuio *Surâ*, in pago *Bedensi*, in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti, & SS. Petri & Pauli Apostolorũ, & S. Ioannis Baptistæ, vel ceterorum Sanctorum, vbi ego ipse CLEMENS WILLIBRORDVS custos vel gubernator præesse videor, &, si Christo placet, corpus meum ibidem requiescere debet.

Hoc

Hoc est quod dono vel trado ad ipsum sanctum locum EPTERNACVM omnem rem vel villas, seu mancipia, quæ mihi ingenui Franci, pro amore eorum & salute, tradiderunt, vel condonauerunt.

Carolus Martellus.

SIMILITER illas res, quas dominus PIPINVS mihi condonauit, vel delegauit, seu matrona sua PLICTRVDIS, siue filius suus dominus noster CAROLVS, Maior domus: quas res ipsas dominus *Carolus*, & genitor *Pipinus*, tam me viuente, quàm de ista vita migrante, pro eorum mercede condonauerunt.

ET illas alias res ex parte de nomino, vel homines qui mihi eas tradiderunt, vel delegauerunt, id est, vt hęc scriptura solenniter, pro temporum serie, confirmare debeat: & hi sunt homines nominibus his nominati.

Vide cap. 6. *Landt van Ryen.*

ROHINGVS mihi condonauit, vel tradidit ecclesiam aliquam, quæ est constructa in *Antuerpo* castello, super fluuio *Scalde*, in pago *Renensium*, cum appendicijs suis, villas denominatas his nominibus, *Bacualde*, *VVinnelincheime*, *Furgalare*, & in ipso castello Antuerpo tertiam partem de illo teloneo.

Et HERIBALDVS clericus mihi condonabat & tradidit ecclesiam aliam in pago *Marsum*, vbi Mosa intrat in mare, cum appendicijs suis, & marisco vnde berbices nascuntur.

Et ANGILBALDVS mihi condonabat vel tradidit villam quæ vocatur *VVadradoch*, in pago Taxandro, super flumine *Duthmala*.

Et ANSBALDVS mihi condonabat vel tradebat omnem portionem suam in villa quæ vocatur *Busloth*, in pago Taxandrio.

Et BERETHINDA, Deo sacrata femina, mihi condonabat vel tradebat omnem portionem suam in villa BOBANSCHOT, in pago Taxandrio.

Et HENRICVS mihi condonabat in villa quæ vocatur PIEPLO.

Et ENGELBERTVS mihi quondam donabat, vel tradebat mihi omnem portionem suam, in villa quæ vocatur HINESLOTEN, in pago Taxandrio.

Item

Item quod ENGELBERTVS mihi condonabat vel tradebat villam,quæ vocatur *Alpheim*,in ipso pago Taxandrio.

Item ANSBALDVS clericus mihi condonabat vel tradebat villam,quæ vocatur *Dioſna*, in pago Taxandrio, ſuper fluuio Digena.

Et THIETBALDVS mihi condonabat vel tradebat eccleſiam aliquam,quæ eſt in villa *Montnahim*,quæ *Araride* vocatur,cum appendicijs ſuis.

Et illuſter vir HEDENVS mihi condonabat vel tradebat omnem portionem ſuam in villa, quæ vocatur *Aimiſtadi*,ſuper fluuio,*VVielheo*,in pago *Turingaſnes*.

SVPERIVS nominatas vel ſcriptas res ego CLEMENS WILLIBRORDVS trado atque transfundo ad illam caſam Dei ſuperiùs nominatam *Epternacum*,vel ad illam ſanctam congregationem Fratrum ibidem Deo ſeruiẽtium;eâ verò ratione,vt quidquid de ijſdem rebus ſuperiùs nominatis facere decreuerint,in omnibus habeant poteſtatem faciendi,vt & ibidem omni tempore pro noſtra mercede,vel ſeniore noſtro CAROLO, Maiore domus,ſeu eorum hominum,qui mihi ſuas res tradiderunt,proficiant in augmentis.

Et illud placuit nobis inſerendum.Si fuerit vllus de heredibus vel proheredibus meis,ſeu quælibet oppoſita aut extranea perſona,ſeu iudiciaria poteſtas, quæ contra hoc teſtamentum vel donationem meam, quam ego CLEMENS WILLIBRORDVS Epiſcopus ſana mente plenoque conſilio & deuotione integrâ fieri iuſſi, venire aut agere, vel eam infringere voluerit, & ſi iſta charta ei oſtenſa ad relegendum fuerit præſentata,ſe ipſe exinde compeſcere noluerit, in primis iram Dei omnipotentis incurrat,& ſanctorum Angelorum,& ab omnibus eccleſijs, vel conſortio Chriſtianorum efficiatur extraneus,& habeat partem cum Iuda, qui Dominum tradidit, & cum Dathan & Abiron, quos terra viuos deglutiuit:& inſuper inferat cum ſorio fiſco auri libras decem,argenti pondo quinquaginta coactus ex-

soluat,& quod repetit euindicare non valeat. Actum
An.725. aut.726. anno VI.regnante THEODORICO Rege.

NOTATIONES.

SWILLIBRORDVS,natione Anglo-Saxo,cum S. Suitberto,& alijs X.socijs,Euangelij prædicandi causa,ex Britannia in Frisiam seu Batauiam an. 690. traiecit,& Vltraiectum venit. Inde ad PIPINVM HERSTALLIVM se contulerunt, & prædicandi facultatem impetrarunt.

An.696.Willibrordus Romam profectus,à S.SERGIO Papa,in die & basilica S. Cæciliæ, Frisonum Archiepiscopus est consecratus.Româ in Frisiam reuersus,sedem Episcopalem Vltraiecti statuit. *Beda Hist. lib. 5. cap.12.*

An.XII.Childeberti Regis,III.Idus Maij, hoc est,an. 706.Pipinus Herstallius Willibrordo medietatem fisci Epternacensis dono dedit, alteram vero medietatem
Kal.Dec. eidem donauit S.IRMINA,Dagoberti Regis filia, & primaHorrei,monasterij apud Treueros à patre fundati ac dotati,Abbatissa:vt Theofridus Abbas Epternacensis,in
Mart.Rom. 24.Dec. ms.Willibrordi, vita narrat.

OBIIT autem S.Willibrordus,vir verè Apostolicus, an.739,Epternaci: quod est Ducatus Luxemburgensis & diœcesis Treuerensis opidum, vbi etiamnum quiescit in sui nominis, Benedictinorum Abbatia, à se fundata.

PAGO BEDENSI.) Antonino in Itinerario Beda est vicus circa Treueros,hodie *Bitburg*.Hinc pagus Bedensis dictus,& Bedagouua in Diuisione regni inter Carolum Caluum, eiusque fratrem Ludouicum, infra à nobis recitanda.

BACVVALDE) hodie *Boecholt*. WINNELINCHEIME hodie *VVyneghem*. Sunt vici duo Campaniæ Brabantinæ,prope Antuerpiam.

FVR-

FVRGALARE) hodie *Voghelaer*, nisi fallor, ager prope Antuerpiam notus, versus Turninum.

PAGO MARSVM) Fuit is prope ostium Mosæ, vbi in Oceanum se mergit. Marsacos nonnulli hoc in tractu collocant. Marsaci.

MARISCVM.) Id est, locus paludosus, *Moras* Belgis. Sic & Morini, Flandriæ occiduæ populi, quos Vergilius extremos hominum nuncupat, à paludibus, illo in tractu hodieque frequentibus, nomen induerunt. Morini.

BERBICES, *Barbeelen*, pisces in Mosa frequentes.

DVTHMALA) fluuius hodie *Dommele*, per Boxtellam & Siluam-Ducis defluit in Mosam.

BOCANSCHOT, hodie *Boeschot* vicus.

PIEPLO.) nunc *Poppel*, vicus inter Herentaliam & Siluam Ducis, Brabantiæ opida.

ALPHEIM) nunc *Alphen*, vicus in diœcesi Antuerpiensi, tertio lapide à Breda, gentis Nassauiæ opido.

DIOSNA) nunc *Diessen*, in diœcesi Silui-ducensi, primo lapide ab Hilvaribeca. Horum trium posteriorum vicorum ecclesias parochiales hodie possidet Tungerloensis Abbatia, Ord. Præmonstratensis, & soluit eatenus quotannis censum Abbatiæ Epternacensi.

CAPVT IX.

S. Bonifacij Moguntini & Vltraiectini Archiepiscopi Epistola, ad Stephanum Papam circa an. 754. scripta, de statu Ecclesiæ Vltraiectinæ post obitum S. VVillibrordi.

VENERANDO ac diligendo Domino Apostolatus priuilegio prædito STEPHANO Papæ BONIFACIVS, exiguus Legatus, vel Missus Germanicus Catholicæ,& Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ,optabilem in Christo charitatis salutem.

TEMPORE SERGII Apostolicæ sedis Pontificis, venit ad limina SS.Apostolorum presbyter quidam miræ abstinentiæ & sanctitatis, generis Saxonum., nomine WILLIBRORDVS, & alio nomine CLEMENS vocatus, quem præfatus Papa Episcopum ordinauit,& ad prædicandam paganam gentem FRESONVM,transmisit in littoribus Oceani occidui.

QVI per quinquaginta annos prædicans, præfatam gentem Fresonum maxima ex parte conuertit ad fidē Christi, fana & delubra destruxit,& ecclesias cōstruxit & sedem Episcopalem & ecclesiam in honore *S. Saluatoris* constituens, in loco, & castello quod dicitur TRAIECTVM,& in illa sede,& ecclesia S.Saluatoris,quā construxit, prædicans vsque ad debilem senectutem, permansit, & sibi Coëpiscopum ad ministerium implen-

S. Saluatoris ecclesia.

implendum ſubſtituit,& finitis longæuæ vitæ diebus, in pace migrauit ad Dominum. Princeps autem Francorum CAROLOMANNVS commendauit mihi ſedem illam ad conſtituendum,& ordinandum Epiſcopum, quod & feci. An. 739.

NVNC autem Colonienſis Epiſcopus, illam ſedem præfati Epiſcopi *Clementis*,à *Sergio* Papa ordinati, ſibi vſurpat,& ad ſe pertinere dicit, propter fundamenta cuiuſdam deſtructæ à paganis eccleſiolæ, quam Willibrordus dirutam vſque ad ſolum, in caſtello Traiecto reperit,& eam proprio labore à fundamento conſtruxit,& in honore *S. Martini* conſecrauit. S. Martini eccleſia.

ET refert,quia ab antiquo Rege Francorum DAGOBERTO caſtellum Traiectum,cum deſtructa eccleſia,ad Colonienſem parochiam donatum, in ea conditione fuiſſet,vt Epiſcopus Colonienſis gentem Freſonum ad fidem Chriſti conuerteret,& eorum prædicator eſſet: quod & ipſe non fecit. Non prædicauit, non conuertit Freſios ad fidem Chriſti,ſed pagana manſit gens Freſonum,vſque quò venerandus Pontifex Romanæ ſedis *Sergius* ſupradictum ſeruum Dei *VVillibrordum* Epiſcopum ad prædicandum ſupradictæ genti tranſmiſit, qui illam gentem, vt præfatus ſum, ad fidem Chriſti conuertit.

Et modò vult Colonienſis Epiſcopus ſedem ſupradicti *VVillibrordi* prædicatoris ſibi contrahere, vt non ſit Epiſcopalis ſedes ſubiecta Romano Pontifici, prædicans genti Freſonum.

CVI reſpondebam,vt credidi,quod maius & potiùs fieri debeat præceptum Apoſtolicæ ſedis, & ordinatio Sergij Papæ,& legatio venerandi prædicatoris *VVillibrordi* (vt & fiat ſedes Epiſcopalis, ſubiecta Romano Pontifici, prædicans gentem Freſonum, quia magna pars illorum adhuc pagana eſt)quàm deſtructæ eccleſiæ fundamenta diruta,& à paganis conculcata, & per negligentiam Epiſcoporum derelicta. Sed ipſe non conſentit.

Sed modò Paternitatis veſtræ iudicium mihi intimare

mare dignemini: & si hoc iustum sit responsum, & vobis placeat, quod illi Colonienſi Episcopo reddidi, vestra auctoritate roborare, ut præceptum *Sergij* Papæ, & sedes illa stabilis permaneat.

Sic enim potestis nos, si vobis placet, adiuuare, si de scrinio Ecclesiæ vestræ exemplare iubetis, & mihi trãsmittere, quidquid præfato Episcopo Willibrordo ordinato *S. Sergius* præciperet & conscriberet, vt ex auctoritate Sanctitatis vestræ contradicentes conuincere & superare valeam. Si autem aliter iustius Sanctitati vestræ videatur, consilium Paternitatis vestræ mihi insinuare dignemini, vt sequar.

NOTATIONES.

S. Bonifacius an. 704. ex Britannia in Frisiam, Euangelij prædicandi causſa, primùm venit. Romam profectus, à Gregorio II. Papa prædicandi in Germania potestatem accepit. Radbodo Frisiorũ Rege, idololatra, an. 719. defuncto, in Frisiam secundò venit, & tribus circiter annis S. Willibrordo, Archiepiscopo Vltraiectino, cooperator fuit.

Archiepiscopus incertæ sedis à Gregorio III. an. 732. creatus, solitis in laboribus gnauiter per Germaniam desudauit. Vt Archiepiscopus & Apostolicæ Sedis per Germaniam Legatus, Bauariam in diœceses quattuor, *Salisburgensem, Frisingensem, Ratisponensem & Patauiensem* an. 739. diuisit, Otilone Boiorum Duce consentiente ac probante.

An. 742. Ratisponæ Synodum celebrauit, cui *Burchardus* pòst Herbipolensis, *Willibaldus* pòst Eistadiensis, *Wittanus* Birbrugensis, Episcopi, cum suis presbyteris, interfuerunt: adiutante *Carolomanno* Francorum Duce, Caroli Martelli filio.

An. 743. Kalen. Martijs, Liptinis seu Listinis (qui hodie vicus est Hannoniæ, *Lestines*, in coque veteris palatij

latij fundamenta ſuperſunt) altera Synodus eſt celebrata, præſente PIPINO Carolomanni fratre. Liptinenſis Synodus in Hannonia.

HVIC Synodo *Georgius* Sedis Apoſtolicæ Legatus, *S. Bonifacius* Moguntinus, *S. Abel* Remenſis, *Grimo* Rotomagenſis, & *Hartbertus* Senonenſis, Archiepiſcopi, interfuerunt. Georgium Legatum Apoſtolicum (quod hactenus à Nicolao Serario, in Hiſt. Moguntina, & alijs ignoratum) interfuiſſe conſtat, ex Epiſtola Epiſcoporũ Cariſiaci congregatorum, ad Ludouicum Galliæ Regem an. 858. ſcripta, & à Iac. Sirmondo, cum Capitulis Caroli Calui, edita: in qua ſic legitur: *Caroli Martelli filius Pipinus Synodum apud Liptinas congregare fecit, cui præfuit, cum S. Bonifacio, Legatus Apoſtolicæ Sedis, Georgius nomine. Nam & Synodum ipſam habemus.*

An. 745. S. Bonifacius, ex incertæ ſedis Archiepiſcopo per Zachariam Papam, factus Moguntinus Archiepiſcopus, tertiam Moguntię, Synodum habuit: in qua *Abel, Burchardus* & *VVillibaldus*, Epiſcopi ſupra nominati, præſentes exſtiterunt.

An. 752. idem Bonifacius *Pipinum*, Caroli Magni patrem, in vrbe Sueſſionenſi coronauit, & vnxit Francorum Regem; mandante Zacharia Papa.

An. 753. aut proximè ſequenti, ad STEPHANVM Papam ſcripſit Epiſtolam, paulò ante à nobis recitatam.

An. 755. cùm in iter, ad viſitandam diœceſim Vltraiectinam, ſe dediſſet, in villa *Dockum* (quę hodie opidũ eſt Doccomium, diœceſis Leouardienſis, in Friſia noſtra occidentali) cum ſodalibus ſuis, ab impijs pro Chriſto eſt interfectus, ac martyrio coronatus.

S. SALVATORIS) Hinc diſcimus ſedem Epiſcopalem à S. Willibrordo in *S. Saluatoris* templo Vltraiecti collocatam fuiſſe, quę paulò pòſt eius obitum, ad *S. Martini* templum eſt tranſlata, viuente adhuc S. Bonifacio: vt patet ex Pipini Francorum Regis diplomatibus, lib. de Canonicorum collegijs cap. 20. per nos productis: in quorum altero idem Bonifacius *vrbis Traiectenſis Epiſcopus*, in altero *cuſtos caſæ Dei & S. Martini* nuncupatur.

CA-

CAPVT X.

Zachariæ Papæ epistola ad Galliæ Belgicæ & Germaniæ Episcopos, qua S. Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum, & Sedis Apostolicæ Legatum ipsis commendat.

An. 748. DILECTISSIMIS REGINFRIDO Rotomagensi Episcopo, DEODATO Bellouacensi Episcopo, REMBERTO Ambianensi Episcopo, HELISAEO Nouiomensi Episcopo, FVLERICO Tungrensi Episcopo, DAVID Spirēsi Episcopo, AITHERICO Terouanensi Episcopo, TREVVARDO Cameracensi Episcopo, BVRCHARDO Vurtzenburgensi Episcopo, SENOBAVDO Laudunensi Episcopo, ROMANO Meldensi Episcopo, AGILOLFO Colonensi Episcopo, HEDDO Strasburgensi Episcopo, & ceteris amantissimis Coepiscopis, Presbyteris etiam & Diaconibus, cunctisque orthodoxis Ecclesiarum Dei clericis, Apostolicam doctrinam tenentibus, ZACHARIAS, diuina gratia præditus, Apostolicæ sedis Pontifex, seruus autem seruorum Dei, in Domino salutem dicit.

Etroni. Gratias ago Deo Patri omnipotenti, & Domino IESV CHRISTO, vnico filio eius, & Spiritui sancto, qui vestra omnium corda inflammare dignatus est, per diffusam à se gratiam, vt in vnitate fidei & vinculo pacis am-

ambuletis:& ſit ſplendor Domini Dei noſtri ſuper vos dilectiſsimi mihi & abundans gratia pacis & caritatis, vt ſitis vnum corpus ſpiritalis matris veſtræ ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Dei Eccleſiæ,in qua Deo auctore præſumus,implentes illud Propheticum dictum : *Ecce quam bonum & quam iucundùm habitare fratres in vnum.*

Etsi pro itineris longitudine corpore ſimus abſentes, in ſpiritu tamen dilectionis ſemper ſumus vobis præſentes,habentes vos in viſceribus noſtris,& aſſiduè orantes vt Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus multò amplius confirmet corda veſtra, & corroboret in exhortatione Euangelij,in miniſterio quo fungimini,vt credita vobis plebs pijs veſtris admonitionibus, adiutore Deo,à diabolica fraude liberata ſalua perſiſtat, voſque mereamini de eorum animabus in diem Chriſti apportare lucrum.

Scriptvm quippe eſt: *Filij ſapientiæ, eccleſia iuſtorum, & natio eorum obedientia & caritas.* Obſecro ergò vos cariſſimi mihi,vt dignè ambuletis vocatione,qua vocati eſtis, vt decet ſanctos cùm multa patientia : ſupportantes inuicem in caritate : ſolliciti ſeruare vnitatem ſpiritus,in vinculo pacis & caritatis,quia finis præcepti caritas eſt:de corde puro, & conſcientia bona & fide non ficta.

Eccl.3. *Eph.4.* *Tim.1.*

Gavdeo in vobis fratres cariſſimi, quoniam fides veſtra,& vnitas erga nos pretioſa eſt.& manifeſta,non ſolùm coram Deo,ſed etiam coram omnibus hominibus, dum ad fautorem & magiſtrum veſtrum à Deo conſtitutum,B.Apoſtolorum Principem Petrum benigniſsima voluntate conuerſi eſtis.

Lavdabilis fides veſtra ex bona fama, quoniam id ipſum ſapitis quod oportet ſapere, & nunc Deo cooperante,eſt aggregata ſanctitas veſtra noſtræ ſocietati in vno paſtorali ouili,& eſt nobis vnus Paſtor,qui à Paſtore paſtorum Domino Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto princeps Apoſtolorum & noſter doctor eſt inſtitutus.

HABETIS itaque noſtra vice ad confortandam dilectionem veſtram,& collaborandum vobis in Euangelium Chriſti ſanctiſsimum ac reuerendiſsimum BONIFACIVM fratrem noſtrum, Archiepiſcopum, Apoſtolicę Sedis Legatum,& noſtram pręſentantem vicem.

SIT ergò conſtantia veſtra aduerſus contentiones eorum,qui aduerſa ſapiunt,& non quę Dei ſunt:& erit fortior petra conſtantia veſtra: ſicut eſt ſcriptum; *Ne timueritis ex eis,neque terreamini à facie eorum,qui corpus occidunt:animam verò non poſſunt occidere. Quod autem in aure auditis,prædicate in lumine, illum timentes, qui poteſt animam & corpus occidere & mittere in gehennam.* Fratres mei in carne enim ambulantes : *non ſecundum carnem militamus. Arma enim militiæ noſtræ non carnalia, ſed potentia Deo:ad deſtructionem munitionum conſilia deſtruentes & omnem exaltationem extollentem, ſe aduerſus ſcientiam Dei:& in captiuitatem redigentes, omnem cogitationem, in obſequium Chriſto perducentes.* De cetero, fratres,confortamini in Domino, & in potentia fortitudinis eius.Pax vobis multa,& gratia à Deo,&Domino noſtro Ieſu Chriſto miniſtretur. Amplectimur & oſculamur,ac ſi præſentes,caritatem veſtram in vnitate ſpiritus,in vinculo pacis & caritatis Chriſti. Deus vos incolumes cuſtodiat,dilectiſsimi nobis.

Matt. 10. *Luc.*12. *Eph* 6.

NOTATIO.

EPISTOLA hęc an.748.ſcripta eſt, vt Baronius in Annalibus ſupputat.Ex inſcriptione licet colligere, quinam Epiſcopi per Belgicam noſtram tunc floruerint.

CAP.

CAPVT XI.

Caroli Magni Imp. sermo de fundatione Aquisgranensis basilicæ Marianæ, illiusque consecratione per Leonem III. Papam.

EGO CAROLVS, qui Deo fauente curam regni gero, & Romanorum Imperator existo, consilio Principum regni nostri, Episcoporum, Ducum, Marchionum ac Comitum, rogatu verò tam liberorum quàm seruorum in plurimo generali conuentu, in diuersis locis regni nostri habito, discussi prout iustius & melius cunctis videbatur, primùm de lege sanctarum Ecclesiarum, de reddendis iustitijs Episcoporum, de vita & iure presbyterorum ac clericorum, & hęc omnia iudicio & assensu nostro, secundùm institutа patrum meorum corroborаui, firmaui & auxi, nihil de his minuens, quę Catholici viri recte atque legitime viuere volentes, ad obseruandum spirituali ac seculari decreto bonum & vtile contulerint.

DEINDE prout cunctis placuit prudentioribus regni nostri, legem *Saxonum, Noricorum, Sueuorum, Francorũ, Ripuariorum, Salicorum*, sicut mos & potestas Imperatorum est, & omnium antecessorum meorum semper fuit. distinxi, distinctam sub auctoritate Regia & Imperatoria stabiliui, non ex mea adinuentione aut corde

prolatam, sed communi consilio, & generali conuentu totius Galliæ à me renouatam, & in melius auctam, sicut patres & prædecessores mei fecisse perhibentur. Scitis enim, & neminem latet, quia quidquid ab Imperatoribus, & Regibus præceptum & decretum est, semper ratum & pro lege tenendum est : ne quod ab vniuersis sensatis, & iusta satis discretione viuere volentibus imperatum, & actum est, & nostra Imperatoria & Regia maiestate confirmatum, & solidatum violetur.

Nvnc patres, fratres & amici, fautores & coadiutores gloriæ regni nostri, de omnibus statutis patris mei PIPINI, quæ ad vtilitatem & honorem sanctæ Ecclesiæ firmaui ac renouari petistis. quæ ad defensionem sæcularium rerum & legum stabiliri quæsistis, nihil minui nec abnui, sed in melius ampliaui, omnium sanis consilijs acquieui, & fui in medio vestrum quasi vnus de quærentibus & petentibus æquitatem legis, nulli contradicens aut renitens dignæ & rectæ petitioni. Ergò vestri decreti & petitionis voluntarius exstiti, vos quasi patres & fratres audiui: nunc quæso vt meæ petitionis & intentionis non solum auditores, sed & benevoli factores fieri velitis. Nec quod indecens aut intolerabile sit quæro, sed quod tota Gallia, & vniuersi Principes potiùs concedere quàm negare debent.

Aquæ Grani vnde dictæ. NOSTRIS qualiter ad locum, qui *Aquis*, ab aquarum calidarum aptatione, traxit vocabulum, solito more, venandi caussa ingressus, sed perplexione siluarum, errore quoque viarum, à socijs sequestratus veni, thermas calidorum fontium & palatia inibi repperi, quæ quondam *Granus*, vnus de Romanis Principibus, frater Neronis & Agrippæ, à principio construxerat. Quæ longa vetustate deserta ac demolita, frutetis quoque ac vepribus occupata, uunc renouaui, pede equi nostri, in quo sedi, inter saltus, riuis aquarum calidarum perceptis & repertis : sed & ibidem monasterium MARIAE matri Domini nostri Iesu Christi, omni labore ac sumptu quo potui, ædificaui, lapidibus ex marmore pretioso adornaui,

B. Mariæ basilica.

adornaui; quod Domino adiuuante & cooperante sic formam suscepit, vt nullum ipsi queat æquiparari.

ITAQVE tam egregio opere huius basilicæ, non solum pro voto meo & desiderio, verùm ex diuina gratia ad vnguem peracto, pignora Apostolorum, martyrum confessorum, virginum, à diuersis terris & regnis & præcipuè *Græcorum* collegi, quę huic sancto intuli loco, vt eorum suffragijs regnum firmetur, & peccatorum indulgentia condonetur. Prætereà à Domno LEONE Romano Pontifice huius templi consecrationẽ & dedicationem fieri impetraui, prę nimia deuotione quam erga idem opus habui, & Sanctorum pignora, quę ibi recondita meo studio & elaboratu habentur. Decebat enim, vt idem templum, quod cunctis monasticis ædificijs, in regno nostro forma & structura præesse videtur, in honorem S. Dei genitricis, à nobis regali studio fundatum, dignitate consecrationis præcelleret, sicut ipsa Virgo super omnes choros sanctorum præcellẽs exaltata est: & ideo domnum Apostolicum, qui omnes præcellit Ecclesiasticos gradu, ad consecrandum & dedicandum, ex sola cordis mei consideratione, elegi & acciui. Acciui etiam cum illo Romanos Cardinales, Episcopos Italiæ quoque quam plures & Galliæ, simulque Abbates, & cuiusque ordinis clerum multum, qui huic sacræ dedicationi interessent. Acciti sunt etiam multi Romani Principes, præfectura & qualicumque dignitate promoti, ad id solemne, Duces, Marchiones, Comites, Principes regni nostri tam Italiæ quàm Saxoniæ, tam Bauariæ quam Alemaniæ, & vtriusque Franciæ tam Orientalis quam Occidentalis, in omnibus voto meo & desiderio obsequentes. Consecrata à Leone.

ILLIC verò domno Apostolico & omnibus prædictis nobilibus, & egregijs personis congregatis, merui ab omnibus obtinere, præ nimia deuotione, quam erga ipsum locum, & matrem Domini nostri Iesu Christi habebam, vt in templo eodem *sedes Regia* locaretur, & locus regalis, & caput Galliæ trans Alpes haberetur, ac sedes Regni in ipsa sede Reges successores & heredes regni initirẽtur, & Aquæ Grani sedes Regni.

tur,& sic initiati iure dehinc Imperatoriam maiestatem Romæ,sine vlla contradictione,planius assequerẽtur. Confirmatum & sancitum est hoc à domno Leone Romano Pontifice, & à me Carolo Romanorum Imperatore Augusto,& primo auctore huius templi & loci,quatenus ratum & inconuulsum hoc statutum & decretum nostrum maneat, & hic sedes regni trans Alpes habeatur,sitque caput omnium ciuitatum,&prouinciarum Galliæ.

Decreuimvs etiam ex assensu & beneuolentia omnium Principum regni,qui ad hoc festum dedicationis conuenerant, vt locum & sedem Regiam, pro murali præsidio,contra omnes turbines,Episcopi,Duces, Marchiones,Comites,omnes Principes Galliæ,fideles regni,tueantur,semper locum hunc venerantes. Decreuimus etiam,si quę iniuria aut versutia contra leges,quas statuimus,surrexerit,libero aut seruo nocere tentauerit,Aquis ad hanc regiam sedem,quam fecimus caput Galliæ,veniat,veniãt Iudices & defensores loci,&cum æquitate legis,causſæ decernantur, status legis resurgat, iniuria condemnetur,& iustitia reformetur.

Nvnc ergò,quia locum hunc maiestate Regiæ sedis, Domni Apostolici decreto, & nostra imperiali potentia,nostroque assensu exaltauimus, honestate verò huius templi, & plurimorum sanctorum veneratione magnificauimus,decet nec incongruum videtur (cùm ad hoc nimiùm figitur noster animus) vt petitio mea, cuius vos non solùm auditores, sed beneuolos factores fieri exoraui, apud vos obtineat, quatenus non solùm clerici & laici,loci huius indigenæ,sed & omnes incolæ & aduenæ,hìc inhabitare volentes, præsentes & futuri,sub tuta & libera lege, sine omni seruili conditione,vitam agant,ac omnes pariter, ex auis & atauis ad hanc sedem pertinentes, licet alibi moram facientes, ab hac lege quam dictauero in præsentiarum, à nullo successore nostro, vel ab aliquo machinatore, legum subuersore,infringantur,numquam de manuRegis alicui personæ nobili vel ignobili in beneficio tradantur,

NO

NOTATIONES.

ETsi nonnulla titulorum seu dignitatum vocabula suspectum mihi reddant hûc sermonẽ, nolui tamen omittere nobilissimæ apud Germanos inferiores basilicæ encomium. Perstat ea hodieque forma rotundâ, cum duplici ordine columnarum è marmore præstantissimo, cum cancellis æreis, & alio pretiosissimo ornatu, quem Eginhartus in Caroli Magni vita, & Petrus Becanus, Canonicus Aquisgranensis, in sua historia Aquisgranensi, fusè describunt. Sigebertus noster in Chronico ad an. 795. *Carolus Magnus exstruxit Aquisgrani basilicam plurimæ pulchritudinis; ad cuius structuram à Roma & Rauenna columnas & marmora deuehi fecit.*

GRANO.) Hunc Neronis Imp. fratrem faciunt, sed nullo auctore classico fulti. Nemo certè è vetustis scriptoribus illius meminit.

LEONE.) Leo III. Papa ex Italia in Galliam ad Carolum Magnum bis, nimirum an. 799. & 804. venit. Nisi fallor, consecratio basilicæ Aquisgranensis ad prius Leonis iter est referenda.

CAP.

CAPVT XII.

Caroli Magni Imp. diploma de fundatione Episcopatus Osnaburgensis in VVestphalia.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, CAROLVS Imperator Augustus, Romanorum gubernans Imperium, Dominus & Rex Francorum & Longobardorum, nec non Dominator & Saxonum.

NOTVM sit omnibus sanctæ Ecclesiæ fidelibus, nostrisque præsentibus & futuris, quòd nos, ob nostræ mercedis augmentum, WIHONI Episcopo *Osnaburgensi*, & suæ ecclesiæ, quam nos primam in omni Saxonia in honore S. Petri, principis Apostolorum, & SS. Martyrum Crispini & Crispiniani, cõstruximus, quoddam nemus vel forestum, intra hæc loca situm, *Farnewvinckel, Rustenstein, Angara, Osningsenethe, Dersbouet, Egesterualt*, innumera collaudatione illius regionis potẽtum, cum omni integritate, in porcis siluestribus, ceruis, auibus, & piscibus, omnique venatione, quæ sub bãno vsuali ad forestum deputatur, ad similitudinem foresti nostri *Aquisgrani* pertinentes, in silua *Osmugi* in perpetuum proprietatis vsum donauimus.

EA videlicet ratione, quòd si quisquam hoc idem nemus nostro banno munitum, sine prædictę sedis Episcopi licentia, studio venandi, vel siluam exstirpandi, vel aliud agendi vnquam introierit, sciat se tam diuinę quàm regiæ vltionis vindictam incursurum, nec non

pro

pro delicto LX. solidos nostri ponderis, quos nobis pro banno violato deberi statuimus, redditurum.

INSVPER verò eidem Episcopo, eiusque successoribus perpetuam concedimus libertatem, & ab omni regali imperio absolutionem: nisi fortè contingat, vt Imperator *Romanorum*, & Rex *Græcorum* coniugalia fœdera inter filios eorum contrahere disponant; tunc ecclesię illius Episcopus, cum sumptu à Rege vel Imperatore adhibito, laborem simul & honorem illius legationis assumet.

ET ea de caussa statuimus, quòd in eodem loco *Græcas & Latinas* scholas in perpetuum manere ordinauimus, nec vnquam clericos vtriusque linguæ gnaros deesse confidimus.

Et vt hæc auctoritas firmior habeatur, & diuturnis temporibus meliùs conseruetur, manu propria subter ea roborare decreuimus, & annulo nostro sigillari iussimus. Datum XIII. Kal. Ianuarij, anno quarto, Christo propitio, Imperij nostri tricesimo septimo, regni nostri in Francia, atque tricesimo primo in Italia. Actum Aquisgrani in palatio feliciter, Amen. *An.* 804.

NOTATIONES.

CAROLVS Magnus Imp nouas Episcopis sedes nouem in Germania posuit, *Monasteriensem, Mindensem, Halberstadiensem, Osnaburgensem, Paderbornensem, Verdensem, Hamburgensem, & Hildesheimensem*: duas ad dignitatem Archiepiscopalem prouexit, *Iuuauiensem, & Hamburgensem.*

OSNABVRGENSIVM) primus Episcopus fuit S. WIHO, quem Bernardus Furmerius, in Annalibus suis Frisicis, Leouardiæ in Frisia Occidentali natum fuisse scribit.

SCHOLAS.) Lector notet, in palatijs Episcoporum, itēque Ecclesijs cathedralibus ac monasterijs præsertim Benedictinis celebres olim scholas seu gymnasia exsti-

tisse. De *Benedictinorum* scholis egi in Originibus Monasticis, Coloniæ excusis. De *Notgero* Leodicensi Episcopo, qui an. 1007. obijt, hæc legimus, in ms. vitæ eius historia.

QVANTA fuerit *Notgero* in educandis pueris, scholaribusque disciplinis instruendis sollicitudo, hinc probatur, quòd semper, dum in via pergeret, longè seu prope scholares adolescentes secum ducebat, qui vni ex Capellanis suis, sub arctissima parerent disciplina: quibus etiam librorum copiam, cum ceteris scholaribus vtensilibus, circumferri faciebat.

SICQVE fiebat, vt quos plerumque rudes & illitteratos à claustro abduxisset, ipsos, quos priùs magistros habuerant in litterarum eruditione, redeuntes superarent.

CVIVS eruditionis occasione, plurimi eorum etiam in religionis ac sanctitatis disciplina circa eum in tantùm profecerunt, vt idonei fierent rectores ecclesiarum.

Ex illis quippe multæ ciuitates gauisæ sunt se habere Pastores: quarum Salisburgensis ecclesia Archiepiscopum habuit *Gontherum*, Cameracensis duos, alterum alteri succedentem, *Rothardum*, & *Erluinum*; Virdunẽsis *Haimonem*, (qui Haimo, magistrum sequens, in vrbe Virdunensi monasterium B. Mariæ Magdalenæ & S. Mauri postea construxit) Tullensis ecclesia *Hezelonem*, & Traiectensis *Adelboldum*.

Licet à multis etiam alijs, Episcopalem gradum non assecutis, qui sub eo nihilominus coaluissent, quàm plurimæ correctę sunt ecclesiæ: ex quibus *Durandus*, postea Leodiensis Episcopus, Babembergensem ecclesiam religionis & artium disciplina illustrauit. *Ogbertus*, cum quibusdam alijs secum hinc abductis, Aquensium clericorum vitam, pernicioſæ licentiæ contagio depraua tam, ad sanctæ religionis statum pro posse reduxit.

QVID de *Hulbodo* dicamus? qui Parisios veniens, S. Genouefæ Canonicis adhæsit, & in breui multarum scho-

scholarum instructor fuit. Idem postea sub Pontifice *Baldrico* Pragam, Bohemiæ ciuitatem, transmissus, cùm nonnulla ibidem Christianæ religionis documenta dedisset, ad nos iterum cum honore remeauit.

MVLTI quoque alij sub tanto patre educati, religione ac studijs liberalibus diuersa illustrauere loca: quorum vita religiosis moribus & doctrinis insignita, paternæ probitatis euidens est documentum. *Hactenus ex ms. Notgeri vita.*

CAPVT XIII.

Ludouicus Pius Imp. ad Arnonem Archiepiscopum Salisburgensem mittit Regulas Canonicæ institutionis, à Concilio Aquisgranensi an. 817. collectas.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi. LVDOVICVS diuina ordinante prouidentia Imperator Augustus, venerabili ARNONI Salzburgensi Archiepiscopo in Domino salutem.

SACRVM & memorabile concilium diuino nutu, nostroque studio in Aquisgrani palatio nuper aggressatum, in quo multa ob propagandam Ecclesiasticam dignitatem, & subsequente gratia Christi diligenter tractata atque instituta sunt, tuam nullatenus credimus latere sanctitatem.

Sed quia contigit eidem ſancto & venerabili Concilio tuam non interfuiſſe Paternitatem, ad tuam deſtinare decreuimus Beatitudinem, per præſentem Miſſum noſtrũ, nomine *Nothonem, Formulas Canonicæ inſtitutionis*, ab eodem ſacro conuentu, ex ſanctorum Patrum ſparſim digeſtis ſententijs, collectas, atque in vnum congeſtas. Quas etiam idcirco penes palatium noſtrum diligenter ſcribi fecimus, vt nihil in ſe, ſcriptorum vitio, deprauationis aut detruncationis habens, ad te vſque incolumis perferretur.

Quapropter volumus atque decernimus, vt iuxta metropolitanæ ſedis tibi canonicè collatam dignitatem noſtræque auctoritatis ſanctionem, diœceſeos tuæ Epiſcopos, & ceteros Eccleſiæ Prælatos, tempore & loco congruenti, ad te arcerſere facias, & his coram capitulatim cõmemoratas inſtitutionis formulas prælegi iubeas, & quid ob exaltandum Eccleſiaſtici culminis faſtigium, & animarum ſalutem, idem ſacer conuentus .... crediderit, liquidò demonſtres: ſed & his, qui in vno collegio canonicè degunt tenendam obſeruandamque coram memorato Miſso noſtro, percenſeas. At ſi alicuius cordis obtuſio eã intelligere nequiuerit, huic ſiue abs te, ſiue ab alijs Epiſcopis comprouincialibus, ſcilicet eius fulgore doctrina nitentibus, ſobriè tradatur.

Sed & in hoc nihilominus circumſpectam monemus eſſe tuam prudentiam, vt ab his, qui eas tranſcripturi ſunt, ita tranſcribantur, vt nec deprauata vitio ſcriptoris, nec detruncata ab aliquo fiat: ſed ſicut à prædicto Miſſo noſtro eis demonſtratum fuerit, abſque aliqua deprauatione vel detruncatione tranſcribatur. Noueris etiam, quia ideo illius exemplum apud armarium palatij noſtri detentum eſt, vt eo probari potenter poſsit, quis eas incuriosè tranſcripſerit, vel quis aliquã eius partem detruncarit.

Omnes ergo tuæ diœceſeos Epiſcopi & ceteri eas vigilanti cura tranſcribere, ſolerti ſtudio intelligere, inſtantiſsimæ aſsiduitatis exercitio, diumitus adiuti, operibus

peribus complere decertent: vt cùm nos huius rei gratia, inquirendæ veritati, Kalendis Septembris (ſicut eidē ſacro & memorabili Concilio meminimus nos dixiſſe facturos) Miſſos noſtros, per Imperium à Deo nobis collatum deſtinauerimus, remota cuiuſlibet difficultatis oppoſitione, eiuſdem ſalutiferæ inſtitutionis, prout Dominus eis poſſe dederit, ſtrenui inueniantur operatores.

QVONIAM diligenti indagine, vita comite, perquirere iubebimus, quis iniunctum ſibi officium ſtrenue peregerit, vel quis in clauſtris CANONICORVM, & ceteris habitationibus conſtruendis, & in neceſſarijs ſtipendijs eis tribuendis, & in domibus ad receptacula pauperum reparandis, ſanctioni noſtræ paruerit, quiſue clerum ſuum eadem inſtitutione & ceteris ſpiritualibus documentis inſtruere curauerit, vel quis, cauſſa auaritię, eos, quos Chriſti militia rationabiliter alere poterat, propulerit: quia vnius anni ſpatium dedimus, vt ea quę promiſſa ſunt, abſque vllius difficultatis excuſatione perfici, vbi necdum facta erant, facillimè poſſent.

NOSQVE prędictum Miſſum noſtrum ad tuam ſanctitatem ideo direximus, vt. . . . ceterorumque Eccleſiaſticorum in tua diœceſi exiſtentium diligenter atque ſubtiliter in hoc negotio intueretur ſtudium, & opem in ceteris commonendis ferret: qui etiam nobis referret, qualiter *Prælati & Prælatæ*, eas Formulas libenter ſuſceperint, diligenter tranſcribere ſtuduerint, & deuotè adimplere, iuxta vires, curauerint: quoniam tamdiu illum, in tua vel comprouincialium tuorum diœceſi, morari & diſcurrere, vnà cum Miſſo tuo, iuſsimus, donec ab omnibus memoratę formulę tranſcriberentur: vt videlicet cuncta procurans diligenterque perficiens, cùm ad nos illum redire, opere expleto, tempus permiſerit, cuncta, quæ acta ſunt, veſtro vtrorumque ſcripto notentur, atque per ipſum tuumque Commiſſum noſtrę dignoſcentię intimetur: vt ſciamus quibus gratiarum actiones referre, quoſque etiam dignis correptionibus corrigere debeamus.

SI verò aliquis tuę diœceſios eidem [inſtitutioni, veſtręque admonitioni procaciter reniti voluerit, & eam, quę ab eodem ſacro & venerabili Concilio conſtituta atque decreta eſt, quantũ Dominus ei poſſe dederit, obſeruare contempſerit: prȩcipimus vt ſi antea huiuſcemodi non ſe correxerit, quicumque ille eſt, ante prȩſentiam noſtram, tua vel Miſsi noſtri admonitione, venire feſtinet, quatenus à nobis iuxta quantitatem culpę dignè corrigatur.

DIREXIMVS prȩterea tibi pondus & menſuram, ſecundum quę clericis & ſanctimonialibus panis & potus ęqualiter tribuenda ſunt. Quę vt ab omnibus firmiſsimè atque inuiolabiliter teneantur, decernimus, & ne quid incrementi aut detrimenti à quoquam patiantur, modis omnibus inhibemus.

TVAM igitur in calce epiſtolę admonemus Sanctitatem, vt ſecundùm miniſterium tibi diuino munere collatum, noſtrę in hoc negotio ſaluberrimę admonitioni obedienter atque inexcuſabiliter pareas, & ceteris in parendo bonum exemplum tribuas. Dignum quippe iuſtumque eſt, vt quantò ſublimius ſacerdotij dignitate alijs ſuperemines, & à nobis venerabiliter diligeris, tantò magis ad Dei noſtramque voluntatem exequendam deuotiorem te atque promptiorem exhibeas. Vale in Domino, & ora pro nobis.

NOTATIONES.

ANNO 817. Ludouici Pij Imp. hortatu, Aquiſgrani Concilium eſt habitum, in quo Capitula LXXX. regularis diſciplinæ ſunt conſtituta, ſiue, vt hodie loquimur, ſcripta eſt REGVLA CANONICORVM, quæ exſtat in tomis Conciliorum, à Binio editis, & REGVLA SANCTIMONIALIVM CANONICE VIVENTIVM, quas nunc Canonicas ſeu Canoniſſas vulgus nuncupat.

HANC

HANC posteriorem Regulam Ludouicus ad Arnonem Archiepiscopum Salisburgensem misit, cum epistola suprà à me producta. Dicta autem Regula Canonissarum apud nos ms. exstat, ex vetere codice *Nic. Fabri* Parisiensis, cùm ea in vrbe an. 1610. versaremur, desumpta, & breui typis, Deo volente, edenda.

CANONISSARVM porrò, nobili stirpe progenitarum, quæque ad nuptias transire possunt, collegia, in Hannonia sunt duo, *Montense & Melbodiense*, totidem in Comitatu Namurcensi, *Andennense & Monasterienſe*, & vnum in Brabantia, *Niuellense*, omnium apud Belgas, vt arbitror, antiquissimum. De quibus, vt & de Germanicis, in qua prouincia sunt plurima, vide libellum nostrum De collegijs Canonicorum an. 1615. Coloniæ editum. Mouſtier.

ARNO.) Subscripsit is testamento Caroli Magni an. 811. quod Eginhartus recitat in eiusdem Caroli vita. Idem Arno Indicem seu Notitiam eorum, quæ Salisburgensi ecclesiæ à *Theodone, Theodeberto, Huchberto, Othilone,* & *Tassilone*, Bauariæ Ducibus, tradita sunt, à senibus monachis & laicis diligentissimè exquisiuit, & ad memoriam perpetuam conscribi iussit. Exstat ea Notitia apud Henr. Canisium tomo 2. Lectionis antiquæ.

CAP.

CAPVT XIIII.

Ludouici Pij. Imp. diploma, conceſſum monaſterio S. Bauonis Gandenſis, petente Einhardo Abbate, an. 819.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. LVDOVICVS diuina ordinante prouidentia Imperator Auguſtus.

SI erga loca diuinis cultibus mancipata propter amorem Dei, eiuſque in eiſdem locis ſibi famulantes, beneficia oportuna largimur, præmium nobis apud Dominum æternæ remunerationis rependi non diffidimus.

IDCIRCO nouerit omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium ſcilicet ac futurorum ſolertia, quod vir venerabilis EINHARDVS, Abbas ex monaſterio, quod dicitur *Gauda*, quod ſitum eſt in pago *Brachbatenſe*, conſtructum in honore S. Petri, principis Apoſtolorum, vbi etiam S. BAVO confeſſor Chriſti corpore requieſcit, detulit obtutibus noſtris auctoritatem immunitatis Domini & genitoris noſtri CAROLI, bonæ memoriæ, præſtantiſsimi Imperatoris, in qua continebatur inſertum, qualiter ipſe ob amorem Dei, tranquillitatemque fratrum in eodem monaſterio degentium, ſemper ſub pleniſsima defenſione & immunitatis tutione habuiſſet.

PRO firmitatis namque ſtudio, poſtulauit nobis prædictus EINHARDVS Abbas, vt paternæ auctoritati, firmitatis

tatis gratia, nostram quoquæ superadderemus auctori
tatem. Cuius petitioni libenter assensū probuimus, &
hanc nostram auctoritatem, erga prædictū monaste
riū, eiusque rectores, īmunitatis atque tuitionis
gratia fieri decreuimus: perquod precipimus atq; iube
mus, ut nullius iudex publicus, uel quislibet ex iudica
ria potestate, in ecclesias aut loca uel agros seu reli-
quas poccessiones memorati monasterij, quod moderno
tempore in quibuslibet pagis ac territoris infra ditio
nem nostri imperij, iuste ac legaliter possidet, uel quæ-
deinceps, in ipsius sancti loci cōmodum voluerit di-
uina pietas augeri, ad causas audiendas, uel fredaexi-
gendaaut mansiones uel paratas faciendas, aut fideiuss
sores tollendos, aut homines ipsius monasterij, tam in-
genuos, quām & seruos super terram ipsius commanetes,
distringendos, nec ullas redhibitiones aut illicitas
occasiones requirendas, nostris & futuris temporib?
Ingredi audeat, uel ea quæ supra memorata sunt peni
tus exigere præsumat

Sed liceat memorato Abbati, suisque successoribus res
prædicti monasterij, tum omnes fredos concessos sicut
in precepto domini & genitoris nostri continetur sub im
munitatis nostræ defensione quieto ordine possidere, & nost
ro fideliter parere imperio, quatenus ipsos seruos dei, qui ibid
em Deo famulantur, pro nobis & conjuge proleque nostra, ad
quæ stabilitate totius Imperij nostri, a Deo nobis concessi
atque conseruandi, Iugiter Domini misericordiam exorare
delectet

Hanc itaque auctoritatem, ut plenioram in Dei nomine
obtineat firmitatem, & a fidelibus Sanctæ Dei Ecclesiæ &
nostris uerius certiusque credatur & diligentius conseruet-
ur, manu propria subter firmauimus, & annuli nostri impr
essione signari iussimus,

Data Idibus Aprilis, anno Christo propitio Imperij nostri An,
Sexto, Indictione Xij. Actum Aquisgrani palatio Regio in Dei no-
mine feliciter amen

Signum Ludouici Serenissimi Imperatoris

no-

Codex

57

Notationes

Iſtud Ludouici Pij Vt & Caroli Calui, itemque Othonis II. Imperatorũ diplomata, in fauorem Gandenſis Sub Bauonici monaſterij conceſſa, hodieque integra cum ſigillis ſuis, Gandaui, in Palatio Epiſcopali adſeruantur, quæ pro ſua humanitate Reuerendiſſimus D. Antonius Trieſtius, Epiſcopus Gandenſis, nobis exhibuit, ac communicauit. Integra, in quam, adſeruantur, Vt potè a normannis (quod rarum in Belgicæ monaſterijs) nonquam Violata.

Ingruente namque Normanorum in Belgicam irruptione monachi Gandenſis, cum Sanctorũ pignoribꝰ ac diplomatibꝰ, primò Audomaropolim, inde Laudunum clauatum Laon, Picardiæ Vrbem, ſe contulerunt, declinandæ tempeſtati. Quo intractatu annis plus minùs centum perſtiterunt, & rebus ſedatis, inde Gandauũ, ad vetus ſuum monaſterium poſtliminiò redierunt.

Einhardus (ſeu Eginhardus eſt is qui Caroli magni, nutritoris ſui, Vt ipſe loquitur, Vitam elegantèr & exfide deſcripſit. Extant eiuſdem Epiſtolæ aliquot inter Epiſtolas Lupi ſeranienſis editæ.

Fuit autem Einhardus Abbas XV cœnobij Gandenſis & primus Abbas Selingeſtadenſis in dioceſi Moguntina quod ipſe ſuo ære conſtruxit ac dotauit, Vt in Chronicis Lauriſhamenſi & Gandenſi legitur.

Gandenſe porro S. Petri monaſterium S. Amandus qui relicto Epiſcopatu Tungrenſi ſeu Traiectenſi Apoſtolum per Flandriam ac Brabantiam multis annis egit (extruxit, Bauonis præcipuè opibus quæ mà ſæculari

lari militia ad sacram & asceticam traduxit.

In hoc monasterio primum clerici simul in cõmuni viuentes post monachi Benedictini resederunt: qui an. 1537 auctoritate Pauli 3 Rom. Pontificis mutata veste facti sunt Canonici, vt vocant, seculares Petente Carolo V. Imperatore, eodemque Flandriæ Comite. Trienio post [redacted] cùm locus ille S Bauonis ad Scaldis & Lysæ confluentes situs, eidem Carolo V. videretur arci, ad Custodiam vrbis excitẽde commodus translatum est inde collegium Canonicorum ad parochialem S. Joannis Basilicam Gandensem, titulo S. Joannis in-Titulum S Bauonis mutato, per eiusdem pontificis decretum

Exinde Philippo II Rege Catholico, Caroli filio rogante, Paulus IV. collegiatam S Bauonis ecclesiam ann. 1559 in Cathedralem euexit

Erat autem S Bauo Agilulfi in Hasbania Comitis filius, obijt que Gandaui in monasterio a se fundato an. 630 vt Sigebertus in Chronico supputat, aut anno proximè sequenti.

CAPVT XV.

Conuentus apud marsnam, prope Trajectum Mosæ, anno 847. celebratus, per lotharium Imperatorem Ludouicū Germaniæ & Carolum Calūm Franciæ Reges, Fratres.

Hæc quæ sequuntur Capitula sunt, quando tres Reges fratres Hlotharius scilicet Hludouicus & Karolus simul conuenerunt secus municipium Tractatum, in loco qui dicitur Marsna anno incarnationis Dominicæ octogesimo quadragesimo septimo, per mensem Feburariū quæ etiam Capitula singulorum adnonciationes sequūntur

1. De pace & concordia ad quæ vnanimitate trium fratrum & Regum inter se. & quæ ad veriſsimo & non ficto caritatis vinculo sint vniti & vt nullus deinceps scandalorū. ~~& Regum~~ inter eos occasiones serere possit

11. Vt ipsi mutuò sibi auxilientur, & contra Dei sanctæ que Ecclesiæ ac suos inimicos secundum oportunitatē. temporis vicem adiuuent

111. Vt nemo per quam libet cupiditatem leges pacis in cuiuslibet eorum regno conuellere præsumat, quod si face re præsumserit, communem ab eis vltionem incurrat

1V. Vt Ecclesiæ christi per omne eorum regnum pristinam dignitatem honoremque retineant: & quid quid superstite domno Hludouico imperatore iure legitimo possederunt absque vlla diminutione recipiant.

V. Vt singulis eorum fidelibus talis lex conseruetur,

qualem temporibus priorum Regum & præcipuè aui patrisque eorum habuisse noscuntur: si tamen & ipsi pristinam fidem erga ipsas conseruent.

VI Vt rapinæ & de prædationes quæ quasi jure legitimo hactenus factæ sunt, penitus interdicantur & nemo se impunè post hæc eas præsumere posse confidat. VI.

Vt in singulis partibus regni Missi idonei constituantur, qui querelas pauperum & Oppressiones, siue quorumcumque causas examinare & secundum legis æquitatem valeant definire. Et si ab uno in aliud regnum huiusmodi præsumtores confugerint, ibi similiter opprimantur VII

Vt nullus in omnibus eorum Regno deinceps raptū facere præsumat, aut si fecerit legiliter puniatur. VIII

Vt Regum filij legitimam hereditatem regni secūdum definitas præsenti tempore portiones post eos retineant, & hoc quicunque ex fratribus super stes fratribus fuerit, consentiat, si tamen ipsi nepotes patruis obedientes esse consenserint IX

Vt legati ad Ducem Brittonum mittantur qui de communi erga eos observatione pacis eum cōmuneant. X

Vt similiter ad Regem Normannorum legati mittantur qui eum contestantur, quod aut pacem seruare studebit, aut communiter eos infensos habebit. XI

Adnuntiatio Domni Alotharij.

Nobis & fratribus nostris visum fuit, vt ad Dei voluntatem quærendam qualiter sancta Ecclesia recuperata esse posset & pacem & nos ac vos & iste populus Christianus habere possimus nos simul cōiungeremus, sicut

sicut nunc fecimus & sic sumus inter nos sicut fratres per rectum esse debent: & pro certo illud sciatis, quia gratia Deo sic sumus & sic permanere adiuante Deo inante volumus & in consilio & in auxilio vnusquisque erga alterum parati sumus adiutorium ferre, sicut fratres in Dei voluntate & communi profectu facere debent in quibuscunque potuerimus

Adnuntiatio Domini Hludouici.

1. Sciatis, quia fratres nostri & nos nostros Missos ad communem nepotem nostrũ in Aquitaniam mittimus & eis tales Comitatus designatos mandamus, in quibus esse cum suis interim sufficienter esse possit & fideles dilecti fratris nostri Caroli de illo regno pacem habere possint, vsque dum idem nepos noster ad comune placitum nostrum veniat ad quod cum tali securitate a nobis accepta eum venire mandamus, vt sanus venire, & sanus stare, & sanus reuerti quantum illum deus saluare voluerit possit, & si tunc nostrum concilium audire voluerit, volumus cum dei adiutorio & vestro consilio considerare, quomodo melius secundum communem profectum & vtilitatem in ante autem possit. Et si nostrum concilũ audire non voluerit, tunc sicut melius cum dei adiutorio & vestro consilio inuenire potuerimus, exinde agere volumus.

11. Sciatis etiam quia similiter Missos nostros at Brittanes mittimus & illos ad cõmunem profectũ & pacem hortamur. Qui si audierint aut non audierint, cum Dei adiutorio & vestro consilio exinde etiam facere volumus

111. Sciatis quia communiter missos nostros ad Nordmannos pro pace accipienda mittimus.

1111. Sciatis etiam quia dilectus frater noster Hlotharius Missos suos ad vos humanes transmittit, quivsque

modo

modo in contrarietatem dilecti fratris nostri Karoli fuerunt & illis mandat, vt per nullum ingenium in ante, sicut de Dei & sua gratia gaudere volunt in illius & fidelibus eius contrarietatem aliquid faciant.

V. Et sciatis, quia volumus vtres Ecclesiarum in cuiuslqumque regno caput fuerit, tam de Episcopatibus quam de Abbatys, sine vlla contradictione rectores ipsarū ecclesiarum, sicut tempore domni ac genitoris nostri fecerunt, illas possideant,

VI. Similiter & de Episcopatibus & monasterijs vbicumque in nostro comuni regno aliter est modo quā debeat, volumus vnà cum Dei adutorio illud emendare. vt Ecclesia Dei suum honorem debitum habere possit & populus suam legem.

Adnuntiatio Karoli

1. Sciatis quia dilecti fratres nostri & nos communiter nostrum placitum ad Missam S. Joannis apud parisium condictum habemus, vbi de istis quae illi modo dixerunt & cæteris quae ad Dei voluntatem & nostrū ac vestrum communem profectum inuenire potuerimus, consideremus & vna cum Dei adutorio ad effectum perducamus & volumus vt ab hinc inante, vbicumque vnusquisque fuerit cum pace consistat, & ad illud placitum cum pace vnusquisque veniat, quia in istis miserijs & rapinis vsque modo multum Deum offendimus vnde nobis Dei misericordiam deprecari satis necessarium esse cognoscimus.

11. Volumus etiam vt vnusquisque liber homo in nostro regno seniorem qualem voluerit in nobis & in nostris fidelibus accipiat.

111. Mandamus etiam vt nullus homo seniorem suum sine justa ratione dimittat, nec aliquis eum recipiat nisi

nisi

nisi tempore anteceßorum nostrorum consuetudo fuit

IV Et volumus vt sciatis quia nos fidelib? nostris recte consentire volumus, & contra rationem eis facere non volumus. Et similiter vos ac ceteros fideles nostros admonemus, vt uos vestris hominibus rectum consentiatis & contra rationem illis non faciatis.

V. Et volumus vt cuiuscumque nostrum homo, in cuiuscumque regno sit, cum seniore suo in hostem, vel aliis suis vtilitatibus pergat: nisi talis regni inuasio quam Lantweri dicunt, quod absit, acciderit, vt omnis populus illius regni ad eam reppellendam comuniter pergat.

Notationes

MARSNA) Siue vt regino Prumiensis in Chronico An. 864 vocat marsana, hodie *Mersen* primo lapide a Trajecto Mosæ olim in Leodicensi, nunc in ruremundensi diœcesi sita regum olim palatium habuit: quod GERBERGA francorum regina, vna cum villa ac prædijs adiunctis an. 968 dono dedit monasterio S. Remigij Remensis: vt constat ex eiusdem diplomate, quod infra recitabimus

DVCEM Brittonũ) Nemonoiũ Sigeberto Numenauũ intelligę, qui Brittonum Aremoricorum, seu Britanię minoris, vt hodie vocant Dux sub ludouico Pio fuit Quo defuncto, Nomenous Carolo Caluo an. 841 adhæsit. Sed biennio post, impellente Lamberto comite, qui a francis defecerat & ipse Nomenous defecit, Regũ que sibi titulum sum sit. Media porro ętas scribebat Brittones duplicitt sed veteres vnico Toto diuisos orbe Britanos: Vergilius

DVCEM Nortmanorum) Godefridum qui Nortmannis seu Danis præfuit cui que postea Carolus Caluus terram ad inhabitandum concessit, Annal. Pith. an. 850

Com-

COMMVNEM NEPOTEM) Pipinum Pipini olim Regis filium, qui hoc tempore in Aquitania regnabat. Sed patrui, quòd Aquitaniam Carolo Caluo in partem obtigisse censerent, Pipinum Regis nomine non dignantur, & loco regni Aquitaniæ, Comitatibus aliquot contentum esse iubent.

PRAETER hunc Conuentum an. 847. habitum, fuit & alter inter eosdem tres Reges fratres an. 851. apud MARSNAM celebratus, cuius Capitula vide apud Iacobum Sirmundum, lib. De Caroli Calui & successorum aliquot Franciæ Regum Capitulis. Conuentus II. apud Marsnam.

CAPVT XVI.

Ebo, Remorum Archiepiscopus, Balduino Ferreo, Flandriæ Comiti, mittit corpus S. Donatiani VII. Remorum Episcopi.

EGO EBO, indignus Remorum Archiepiscopus, hunc thesaurum, super gemmas & aurum pretiosum, tibi gloriosè Marchio BALDVINE, nostrorum consilio clericorũ, transmitto, DONATIONVM scilicet, septimũ nostræ sedis Episcopum: miræ sanctitatis virum, pium exauditorem, & promptissimum apud Deum intercessorem, tam sæcularibus angustijs occupatis, quàm peccatorum sceleribus detentis. Quod nostris & antecessorum nostrorum temporibus satis euidenter comprobatum est.

EIVS, ſanctiſque Remigij, ac innumerabilium Sanctorum vitæ ſcripta, *VVandalorum* vaſtatione ſcias eſſe deleta. Hunc atteſtatione diuinæ tuæ fidei committo, quatenus eum diuino ſeruitio, in quantum vales, honorifices, & ſæcularibus dites. Vale dilectiſsime in Domino.

NOTATIONES.

EBo) ſiue Ebbo, patria Germanus, Himiltrudis filius, LVDOVICO PIO Imp. carus, & in puerili ætate collactaneus ac condiſcipulus, an. 822. Remorum Archiepiſcopus eſt ordinatus. Fuerat antea non niſi ſuffraganeus Remenſis eccleſiæ: vbi, abſente *Vulfario*, Stephanum Papam, & Ludouicum Pium an. 816. exceperat.

Halitgarius Ep. Cameracenſis.

INTIMVS fuit HALITGARIO Cameracenſi Epiſcopo, qui hortante Ebone, *ſex libellos De remediis peccatorum & ordine vel iudiciis pœnitentiæ conſcripſit*: vt Flodoardus in Hiſt. Remenſi lib. 2. cap. 19. & Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 38. teſtantur. Exſtant hi libri apud Henricum Caniſium tomo 1. Lectionis antiquæ.

It in Daniam cum Ebone.

IDEM Halitgarius cum Ebone an. 818. ad Danos profectus eſt: vbi verbum Dei prædicarunt, auctoritate Paſchalis Papæ, qui Stephano ſucceſſerat. De iſta ad Danos profectione ſic Adamus Bremenſis in Chronico: *In diebus illis, ſcribitur quod Ebo Remenſis cùm de ſalute gentium, religionis ſtudio, ferueret, legationem ad gentes, cum Halitgario, ſuſcepit à Paſchali Papa; quam poſtea noſter Anſgarius, diuina opitulante gratia, feliciter peregit.* Sic Adamus, qui tamen ad annum 823. hæc referre videtur.

Ebo deponitur.

HVIC Euangelico operi Ebo vſque ad an. 822. incubuit, quo ad Remenſem, vt dixi, cathedram eſt euectus, Verùm poſt annos XIII. tanquam auctor & incentor conſpirationis aduerſus Ludouicum Pium, in Synodo apud Theodonis villam an. 835. eſt depoſitus. Rem fusè

lib.

lib.11.cap.20.Flodoardus narrat.Synodi verò ipsius seriem,cum subscriptionibus Episcoporum XLIII.qui Ebonem damnarunt,Hincmarus cap.36.posterioris operis aduersus Gotheschalcum recitat.

MORTVO deinde Ludouico,sedem à LOTHARIO Imp. iterum an.841.Ebo obtinuit,per Edictum , quod apud Flodoardum eodem loco exstat, cum subscriptione & adsensu XX.Episcoporum.

Ex qua secundò electus,Romam ad Sergium II. Papam se contulit.Exinde, accepta à Lothario Abbatia Bobiensi S.Columbani in Italia, sed mox per eumdem ablata, in Saxoniam abijt, ad LVDOVICVM Germaniæ Regem:à quo Hildesheimensis Episcopus est constitutus.Vbi & obijt an. 851.vel vt alij scribunt.an.854.

Ceterùm recitatas à me Ebonis ad Balduinum Ferreum litteras,*Petrus Curtius*,Brugensium I. Episcopus, in feretro seu loculo,cui ossa S.Donatiani erant inclusa,an.1566.repperit.

I 2 CAP.

CAPVT XVII.

Hincmari Remensis Archiepiscopi Epistola ad Nicolaum I. Papam, de Balduini Ferrei, Flandriæ Comitis, coniunctione cum Iuditha, Caroli Calui Francorum Regis filia, & de vacatione Episcopatus Cameracensis.

An. 864.

DOMNO vnicè singulariterque suscipiendo patrum Patri, & summa veneratione honorando, reuerentissimo Papæ NICOLAO Hincmarus, nomine non merito, Remorum Episcopus, ac plebis Dei famulus.

Odo Episc. Aellouacensis.

IN epistola vestræ sanctitatis, per *Odonem* Episcopum Episcopis in regno *Lotharii*, pro præiudicio Cameracensis ecclesiæ directa, relegi, vestram auctoritatem sciscitaturam, cuius neglectu eadem ecclesia, vltra decimum mensem, Pastore vacaret.

Ha sunt Nicolai epist. 63. 64, & 65.

VNDE, ne vt negligens à vestro Apostolatu suecensear, in dico auctoritati vestræ, post directas *Lothario* & Episcopis regni eius, atque *Hilduino*, qui eamdem ecclesiam inregulariter occupauit, ita vt antequam ipsas mitteretis epistolas, hactenus præiudicium permanere, meque *Lotharium* Regem & legatis & litteris, prout potui, sæpè & eò vsque inde commonuisse, donec regijs suis litteris mihi respondit, *Hilduinum* ad vestram auctoritatem

ctoritatem ſuum Legatum miſiſſe, & nihil aliter de præfata eccleſia, niſi vt egerat, diſponere debuiſſe, donec à vobis inde reſponſum acciperet.

BALDVINVS quoque in proximo nunc decurſo menſe Octobri, quinto Kalendas Nouembris, per duos homines ſuos mihi litteras auctoritatis veſtræ direxit, in quibus continetur vt eaſdem litteras Coëpiſcopis prouinciæ noſtræ legerem, & IVDITH paternis ac maternis obtutibus præſentandam ſuſciperemus: ſi tamen intelligeremus, quòd confeſtim præfatus excellentiſsimus Rex noſter, quæ de illa vobis ſcriptis & verbis, per Legatos veſtros, Apoſtolatui veſtro renuntianda ſpopondit, adimplere vellet.

QVOD ſi eorum animos ad id protelandum eſſe intentos, inueſtigare poſſemus, nequaquam eam reciperemus. Alioquin, id eſt, ſi aliter egiſſemus, gratia & cõmunione veſtra frui nequaquam valeremus. Quam veſtræ auctoritatis epiſtolam, vt oportuit, reuerenter ſuſcepi, & Coëpiſcopis noſtris eam relegi, & pro præfata IVDITH apud fratrem & matrem illius, quantum potuimus, vt mandaſtis, communiter interuenimus, & paternis ac maternis obtutibus eam præſentare ſtuduimus.

POST quæ voluimus, quia ſic nobis, ſecundùm ſacras regulas, ſicut eas intelligimus viſum fuerat (non enim ſine dignis pœnitentiæ fructibus abſolui poſſe putamus quod anathematis vinculo à ſacris regulis innodatum videmus) vt iuxta eccleſiaſticam traditionem priùs Eccleſiæ, quam læſerant, ſatisfacerent: & ſic demum quod præcipiunt iura legum mundialium, exequi procurarent.

SED quoniam litteras veſtras, quæ inde nihil præceperunt, imo etiam nullam protelationem in eorum cõiunctione fiendam ſignificauerunt, ſibi ſufficere voluerunt, & ſine veſtra auctoritate, ad quam clamauerant, cogi, niſi alio ſe modo ſubmitterent, non debuerunt.

EX altera epiſtola veſtræ Sanctitatis eis retuli, quod non leges eccleſiaſticas diſſoluiſtis, ſed preces pro eo

misistis,qui puniri secundùm leges mundanas poterat, quatenus locum pœnitendi haberet,quod contra leges diuinas admiserat.

Sic & Saluator noster,qui vult omnes homines saluos fieri,& neminem vult perire,in cruce apud patrem iure sacerdotis,pro suis persecutoribus interceſsit:quod in eis,qui post passionem eius crediderunt , & compuncti pœnitentiam egerunt,qui cum patre omnia donat,efficaciter impetrauit.

Ad cuius instar Apostolorum Vicarius , ad quorum limina confugerunt,& Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ summus Pontifex,quod in hominem Regem & in leges mundi peccatum est,perdonari petistis,vt quod in Regem cæli & terræ,&in leges cœlestis regni offensum erat , haberent inducias per pœnitentiam abolendi.

E contrà carnales,& etiam quidam eorum, qui antea cõiunctioni huiusmodi contradicebant,hac defensione,vt eis visum fuerat, se protegentes, (sed sicut se habet veritas)salute nudantes, ab istius nouissimæ vestræ epistolæ verbis recedere noluerunt , quam sine protelatione eorum coniunctionem debere fieri domonstrare dicebant.

Dicenti verò mihi , quia pro nulla potestate terrena,quod de Ecclesiasticis regulis intelligerem , dimittere deberem:maximè cùm etiam mecum , imo cum Deo,domnus Rex noster,filius vester,Carolvs faceret quasi consulendo mihi quidam hoc dederũt consilium, in quo non meis sed verbis eorum vtar , quæ mansuetudo vestra,velut exemplum & doctrix disciplinæ Dei, mitis & humilis corde,ac patiens æquanimiter sustinebit,dicentium:vt quia non sæcularis , sed ecclesiastica potestas de hoc mihi negotio imperaret, conspiratiõe resistentium aliquantulum declinarem , ne quisquam æmulus noster vestræ Sanctitati suggereret,quasi in cõtemptum sancti Apostolatus vestri, & sedis Apostolicæ hoc egissem,& vestræ mansuetudinis erga me animum commoueret , & quamcumque excommunicationem,

sicut

ſicut pro *Rothado* actum fuerat (quod tamen ad mẽ nõ peruenit, niſi quantum *Odo* Epiſcopus, & poſtea *Luido* detulit, antequam ad auctoritatem veſtram geſtorum ſeriem inde mittere valuiſſemus: vel quomodo res geſta fuerit, per Legatos veſtros reſciretis) obtineret: præſertim cùm in hac epiſtola veſtræ auctoritatis legatur, quod ſi aliter egiſſemus, quam in ea ſcriptum eſt, gratia & communione veſtra frui nequaquam valeremus.

Quò contra mihi dicenti, hoc in epiſtola veſtra ob id poſuiſſe, ne femina illa à nobis deciperetur, & non ob hoc, ne Eccleſiæ ſatiſfaceret: reſponderunt, Cur aliter vellem veſtram epiſtolam intelligere, quàm vobis placuit eam componere, cũ de in præterito mihi tranſmiſſis, eius ſenſum poſſem manifeſtè cognoſcere.

QVAPROPTER memor præteritarum epiſtolarum, mihi & Epiſcopis regni filij veſtri domni CAROLI à vobis miſſarum, attendens etiam quæ in epiſtola nuper per LVIDONEM mihi benignitas veſtra mandauerat, (hæc enim in *Autiſiodoro*, poſt aduentum Luidonis, ventilabantur) inter metum præteritarum, & ſpem poſterioris epiſtolæ, mihi mitiora monſtrantis, contentionẽ in hac cauſſa diſſimulando vitaui, & condeſcenſionem quaſi in tempus aliud differendo, diſſimulaui, exſpectãs vt in cauſſæ huius, quæ inſtat diſpoſitione veſtra, ex *Rothado* diſcere valeam, qualiter de reliquo in huiuſmodi agere debeam. *Auxerre.*

SICQVE nihil nobis de eccleſiaſtico miniſterio eis interdicentibus, ſed tantùm quod valuimus noſtram præſentiam ab hoc negotio ſubducentibus, BALDVINVS & IVDITH iura legum ſæculariũ, quæ elegerunt, exequi ſtuduerunt.

DOMNVS etiam noſter Rex, filius veſter, huic deſponſationi & coniunctioni intereſſe non voluit, ſed miſsis publicæ rei miniſtris, ſicut vobis promiſit, ſecundùm leges ſæculi eos vxoria coniunctione adinuicem copulari permiſit, & honores BALDVINO pro veſtra ſolummodo petitione donauit.

NO-

NOTATIONES.

PARTEM huius epistolæ, qua vacationem Episcopatus Cameracensis tangit, Baldericus in Chronico Cameracensi lib. 1. cap. 48. recitat. Integra apud Flodoardum lib. 3. cap. 12. exstat. Porrò res ipsa sic se habet.

AN. 863. Nonis Augusti THEODERICVS Cameracensis & Atrebatensis Episcopus obierat: vt idem Baldericus disertè affirmat. In defuncti locum Lotharius, Rex Lotharingiæ, primò *Guntbertum*, postea *Tetboldum*, denique *Hilduinum*, cognatum & Capellanum suum, contra sacros Canones, intrudere est conatus.

SED Hincmarus Remorũ Archiepiscopus, vt Metropolitanus, ipsum consecrare noluit, & decimo pòst Theodorici obitum mense, hoc est, anno 864. epistolam supra à me recitatam ad Nicolaum I. Papam scripsit. Hilduino itaque expulso, IOANNES an. 866. Cameracensis Episcopus est constitutus: vt idem Baldericus lib. cit. cap. 49. commemorat.

IVDITH) Caroli Calui Francorũ Regis filia primùm Edilulfo Regi Anglorum nupserat: vt Acta coronationis à Sirmondo, cum Capitulis Caroli Calui, edita declarant. Edilulfo mortuo, cùm Iudith redijsset in Galliam, BALDVINVM FERREVM, Flandriæ Comitem, ipsius nuptias appetentem, patre insçio, sed *Ludouico* fratre, vt ferunt, approbante, volens secuta est.

BALDVINVS tamen quasi raptor est accusatus, & metu Caroli Calui, in regno Lotharij delituit, quò ad Carolus, Nicolai I. Papæ litteris ac precibus flexus, annuit, vt nuptiæ solennes Autisiodori celebrarentur anno octingentesimo sexagesimo quarto: vt ex Hincmari ad Nicolaum I. epistola, quam supra recitauimus, col-

colligere licet. Est enim ea scripta mense decimo post obitum Theodorici Cameracensis Episcopi, quem anno 863. Nonis Augusti obijsse Baldericus li. citato cap. 47. disertè tradit.

Quod ergò scribunt non pauci, Balduinum vxorem suam rapuisse, aut furatum fuisse, ideo dictum puta, quòd illam, sine patris assensu, duxerat. Volentem alioqui, vt dixi, secutam fuisse, Balduinus ipse semper affirmauit; vt Nicolai Papæ ad Carolum epistola 2. testatur: *Qui vestram se habere indignationem, eò quod Iudith filiam vestram, illum præ ceteris diligentem, sine vestræ voluntatis consensu, in coniugium elegerit, eamq; volentem acceperit, ore proprio retulit.*

CAPVT XVIII.

Carolus Caluus Francorum Rex prædia Gandensi S. Bauonis monasterio olim collata confirmat, an. 864.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. KAROLVS gratia Dei Rex.

Si erga loca diuinis cultibus mancipata, propter amorem Dei, eique in eisdem locis famulantes, beneficia oportuna largimur, præmium nobis apud Dominũ æternæ remunerationis rependi non diffidimus. Idcirco nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium,

noſtrorumque præſentium ſcilicet & futurorum induſtria, quia vir venerabilis, Nouiomenſium ſiue Tornacenſium eccleſiarum præſul REINHELMVS, curam miniſterij ſui gerens, nec non etiam cariſſimus fidelis noſter ADELMVS Comes, qui & largitu noſtro Rector monaſterij S. Petri, & S. Bauonis, quod vocatur *Gand*, ſuper fluuium *Schald* ſiti, pari deuotione ad noſtram accedẽtes magnificentiam, innotuerunt, Canonicos ipſius cœnobij, Domini ac genitoris noſtri LVDOVICI glorioſi Imperatoris, ceterorumque prædeceſſorum noſtrorum Regum, ex villis ſuorum vſibus delegatis, confirmationis quondam habuiſſe præcepta, ſed nimia infeſtatione paganorum, noſtriſque præpedientibus peccatis, eadem deperiſſe, igniſque cremata fuiſſe.

Adelmus Comes & Abbas commendatarius S. Bauonis.

VNDE humiliter noſtram depoſcentes Serenitatem, petierunt denuò memoratis ſanctis fratribus noſtra benignitate idem renouari, ac reſtitui confirmationis præceptum, quo irrefragabiliter, nulloque inhibente, villis ac rebus ipſius Abbatiæ, ſuorum ſcilicet vſibus à priſcis temporibus delegatis, liberiùs deinceps vti valerent, id eſt, in pago *Gandenſe*, in villa quæ dicitur *Marka*, quidquid ex ratione S. Bauonis ibidem adſpicere videtur, & in pago *Brachbatenſe* in villa *Vncorminia*, ſimiliter cum omnibus ſuis adiacentijs, & in villa *Flithersala*, cum omnibus quæ ibidem pertinere noſcuntur, & villa *Giſingarule*, ſimiliter cum cunctis appendicijs ſuis in pago verò *Mempiſco*, in villa *Helſca*, cum omnibus ſuis appendicijs, & in pago *Cameracenſe*, in villa *Colonia* quidquid ibidem attinet; in pago quoque *Sueſſonico*, in villa *Vaeſlei*, medietatem vinearum, & eccleſia, quæ ibi noſcitur eſſe ſita, & in pago *Medelentenſe*, in villa *Solelnum*, quidquid ibidem pertinet; in pago etiam *Flandrenſe Illumariſcum*, cum vel quidquid ibidem aſpicit, & in *Frieſinſe* ſimiliter.

VNDE animæ noſtræ ſaluti conſulentes, eorum petitionibus, quia rationabiles ſatis ac ſalutiferæ viſæ ſunt, libenter aſſenſum prębuimus, ac propterea hoc magnitudinis

tudinis ac celsitudinis nostræ præceptum memoratis sanctis fratribus fieri dariqúe iussimus; per quod prælibatas villas atque res, sicut in eorum præceptis pleniùs continuisse visum fuit, cum omnium rerum ad se pertinentium summa integritate confirmamus, per enniter eorum vsibus famulandum ac nemine ingr- etante, aut subtrahente vel diminuente, siue comm- tante, non Abbate, nec vlla iudiciaria potestate, decernimus iure perpetuo seruienda, & pro eorum libitu vel necessitate atque vtilitate ordinanda: quarum sumptibus sustentati, vberius pro nobis & coniuge cara, quæ cum prole ac regni à Deo nobis commissi & conseruandi statu & pace, omnipotentis Dei misericordiam iugis precibus eorumdem exorare delectet.

VT autem hæc nostræ renouationis atque confirmationis auctoritas maiorem in Dei nomine, per superuenientia tempora, obtineat vigorem, manu propria hac sub charta confirmauimus, annuliqúe nostri impressione assignari iussimus.

SIGNVM Karoli gloriosissimi Regis.

DATVM V. Idus Octobris, Indictione XII. Anno XXV. regnante Karolo gloriosissimo Rege. Actum apud *Pettingehem* villa in Dei nomine feliciter. Amen. An. 864.

NOTATIONES.

REINHELMVS) Episcopus Nouiomensis ac Tornacensis, Flodoardo in Hist. Remensi lib. 3. cap. 19. Ragenelmus, Papinio Massono Ragenelmus, alijs Rainelmus, aut Remelinus.

CANONICOS) Nota Canonicos, non monachos an. 864. in S. Bauonis monasterio resedisse. Vide supra. cap. 14.

MARCHA') Duplex hodie est Marka, *Marck en Peuele* & *Mark en Barrois*, vterque vicus in Castellania, vt loquuntur,

quuntur, Insulensi Flandrorum, ad fl. *Marque*: ad cuius & Deullæ confluentes sita est Marquetta, monialium Ord. Cisterciensis Abbatia.

BRACHBATENSIS.) seu Bragbantensis pagus olim ab Alosto & Gandauo extendebatur supra Tornacum & Condatum: vt ex Sigeberti Chronico datur intelligi.

FLITHERSALA.) Hodie *Flierseele* aut *Vlierseele*, vicus agri Alostani.

GISINGARVLE) hodie *Gysenzeele*, vulgò *Gyseele* per syncopen.

HELSOCA.) Legendum videtur Helseca vel Helsca, & fortasse notatur *Esche*, vicus agri Alostani.

VAESLEI) fortè *Aerseele*.

MEDELENTENSIS) pagus, hodie *Melantois*: cuius pagi caput est Seclinium, *Seclin*, collegio Canonicorum & lipsanis S. Piati martyris nobile. Quod an hîc designetur per Schelinum aut Sohelnum, dubitari possit. In autographo legitur *Sohelnum*, quod nonnemo putat esse *Svvallem*, vicum agri Alostani, ex vetusto S. Bauonis patrimonio. Sed obstat situs: nam in pago Medelentensi Sohelnum vel Schelinum collocant litteræ Caroli Calui, iam recitatæ.

PETTINGHEM.) Hodie *Petinghem* pagus seu vicus ad Scaldim, prope Aldenardam Flandriæ opidum.

CAP.

CAPVT XVIIII.

Pactio Aquisgranensis, inter Carolum Caluum Franciæ Regem, & eius fratrem Ludouicum Germaniæ Regem, anno 870. pridie Nonas Martij, inita Aquisgrani.

ANNO Incarnationis Domini nostri Iesu Christi DCCCCLXX. Indictione tertia, pridie Nonas Martij, anno XXXII. KAROLI glorioſi Regis, Aquisgrani palatio, hæ pactiones inter ipsum & HLVDOVICVM Regem, fratrem ipsius, factæ sunt. An. 870.

INGELRAMNVS Comes ex parte Karoli Regis.

SIC promitto ex parte senioris mei: quòd senior meus KAROLVS Rex fratri suo HLVDOVICO Regi talem portionem de regno HLOTHARII Regis consentit habere, qualem aut ipsi iustiorem, & plùs æqualiorem, aut communes fideles eorum inter se inuenerint. Nec eum in ipsa portione, vel in regno, quod antea tenuit, per aliquam fraudem vel surreptionem, decipiet, aut forconsiliabit, si frater suus *Hludouicus* eamdem firmitatem & fidelitatem, quam ex parte senioris mei illi habeo promissam, iste frater suus *Hludouicus* seniori meo ex parte sua, quamdiu vixerit, inuiolabiliter seruauerit.

ITEM LEVTFRIDVS Comes ex parte HLVDOVICI Regis.

Sic promitto ego ex parte senioris mei, quod senior meus HLVDOVICVS Rex fratri suo KAROLO Regi talem portionem de regno HLOTHARII Regis consentit habere, qualem aut ipsi iustiorem, aut plus æqualiorem, aut communes fideles eorum inter se inuenerint. Nec eum in ipsa portione, vel in regno, quod antea tenuit, per aliquam fraudem vel surreptionem decipiet aut forconsiliabit: si frater suus KAROLVS eandem firmitatem, & fidelitatem, quam ex parte senioris mei habeo promissam, iste frater suus *Karolus* seniori meo ex sua parte, quamdiu vixerit inuiolabiliter seruauerit.

HAEC eadem tertius *Theodoricus* Comes, ex parte glorioſi Regis *Karoli*, & quartus *Radulfus* Comes ex parte HLVDOVICI prosecuti sunt.

ISTI præsentes fuerunt.
LEVTBERTVS Archiepiscopus.
AFRIDVS Episcopus.
ODO Episcopus,
ADALELMVS Comes,
INGELRAMNVS Comes,
LVITFRIDVS Comes,
THEODORICVS Comes,
ITEM ADELELMVS Comes.

NOTATIONES.

LVDOVICO, Cermaniæ Rege, ægrè ferente regnum LOTHARII, an. 869. mense Iunio Placentiæ in Italia defuncti, vniuersum à CAROLO CALVO vsurpari, inita per vtriusque legatos apud Aquasgrani pactione, conuentum est, vt regnum istud inter ipsos æquis portionibus diuideretur. Itaque facta est ea Diuisio, quæ proximo capite continetur, quamque Aimoinus lib. 5. cap. 25. & Petrus Pithæus in Scriptoribus XII. coætaneis recitant.

AN. XXXII. KAROLI.) Initium annorum Caroli Calui à XII.

à XII. Kalendas Iulias ducendum esse Iac. Sirmondus in Notis ad Capitula eiusdē Caroli, tit. 35. rectè docuit. Hinc sequitur, Martio mense anni 870. nondum expletum fuisse annum eius tricesimum. Quare scribendum hoc loco, non XXXI. sed XXX. & eamdem ob caussam in titulo cap. sequentis legendum XXXI. non XXXIII.

INGELRAMNVS.) Camerarius hic Caroli Calui fuit, eique intimus. Postea tamen, suasu Richildis Reginæ, honoribus exutus, ad Ludouicum Germaniæ Regem transijt, eique auctor fuit, vt in Galliam cum exercitu iterum an. 875. veniret: vt Aimoinus lib. 5. cap. 32. narrat.

CAPVT XX.

Diuisio regni Lotharij Imperatoris, anno 870. VI. Idus Augusti, inter Carolum Caluum Franciæ, & Ludouicum Germaniæ Reges fratres facta in Procaspide ad Mosam fl.

ANNO Incarnationis Dominicæ DCCCLXX. regni CAROLI XXXIII. Indictione III. VI. Idus Augusti, inter glorioſos Reges CAROLVM & HLVDOVICVM, fuit hæc Diuisio regni facta, in Procaspide super fluuium Mosam.

Et

manus G.G. Leibnitii

Et hæc est portio, quam sibi HLVDOVICVS accepit.

HAEC EST PORTIO QVAM SIBI HLVDOVICVS ACCEPIT

COloniam. *Colen*, ad Rhenum.
Treueros, *Trier*, ad Mosellam.
Vtrech, *Vltraiectum*, ad veterem Rheni alueum.
Stratsburch, *Argentoratum*, ad Rhenum.
Basulam, *Basel*, ibidem.
Abbatiam Suestre, *Susteren*, in Ducatu Iuliacensi.
Berch, *prope Kuremundam*.
Niu monasterium, *fortè Huy*.
Castellum, *Kessel*, ad Mosam.
Indam. *S. Cornelis Munster*, prope Aquisgrani.
S. Maximini, *prope Treueros*.
Ephternacum, *Echternach*, opidum & Abbatia, in Ducatu Luxeburgensi.
a Horreum *Treuerense*, monasterium virginum à Dagoberto fundatum.
S. Gangulfi, *S. Gengoul*.
Fauerniacum, *Fauerney*, Abb. in Comitatu Burg.
Polemniacum, *Poligny*, opidum ibidem.
Luxouium, *Luxeul*, opidum & Abbatia ibidem.
Luteram. *Lure*, Abbatia in Alsatia.
Balmam, *Baulme les Nonnes*, in Comitatu Burgundiæ
Offonis villam, *Vellefaux*, in Burgundia Abbatiam
Megeni monasterium. *Moien mouſtier* Abbatia in Lotharing.
S. Deodati. *S. Dieij*, in Loth. ad Murtham.
Bodonis monasterium, *fortè Bodonuille*.
Stiuagium, *Estiuay*, Abb. in Loth. ad Murtham.
Romerici montem. *Miremont in Loth*, Collegium nobilium Virginum.
Morbach, *Murbacum*, in Alsatia, Abbatiæ
S. Gregorij. [*Munster in Gregorien thal*]
Mauri monasterium, *Maur munster*, in Alsatia
Eboresheim, *Abbatia*. [in dioecesi Argentoratensi]
Homowa.
Masonis monasterium, *Maesmunster*.

Hum-

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [100] - 79
PUBLIC DOMAIN

Homburg. [Monasterium praellatum in Episc. Argentor.]
S. Stephani Stratsburch.
Erenstein. [monialium S. Benedicti in Alsatia]
S. Vrsi in Salodoro. *Soleurre*, apud Helvetios
Grandi vallem, *Grandvaux*. Abb. in jura monte [sedis canonicorum Collegium in diocesi Basil.]
Altam petram, *Haulte pierre*. [Priuratus clusaeensis sedis in Burgunde]
Iustinam, *forte*, *Mont Iustin*. in Burgund.
Vallem Clusæ.
Castellum Carnonis, *Chastelchalon*. Abbatia Monialium in Burg.
Heribodesheim, *Abbatiam* [quam Ludovicus ultimus Rex Germaniae 908. Episcopo Leodiensi sedis Donat. prae Mir. p. III]
Abbatiam de Aquis.
Hoenchirche.
Augustchirche.
Comitatum Testrebant, *Teysterbant*.
Batua, *Betuuve*,
Hattuarias, *ad fl. Neers* in Geldria.
Masau subterior de ista parte, *Onder Maeslandt*.
Item Masau superior, quod de ista parte est, *Opper Maeslandt*.
Liugas quod est de ista parte, *Liege*.
Districtum Aquense, *Aken*, *Aix*.
Districtum Tectis seu Tetis, *prope Spa*. [an Trectis ita Balux. et Annal. Bertin. post alios edidit valent. quod malim, ut in dicto Ludovici Regis diplomate legatur
In Ribuarias Comitatus V. *ad Ruram fl.* Fistus Tectis, in pago Ribuariae Comitatu
Megenensium, *Meyen*, prope Andernacum. Liuensi, nisi id quod corruptum
Bedagowa, *Bidburg*, versus *Meyen*. pro Trectis]
Nitachowa, *ager ad Nidam* fl. in Lotharingia.
Sarachowa subterior: *ad fl. Sar*, in Loth.
Blesitchowa, *Blis*, versus Treueros.
Selme, *Salme*, ad Saram fl. Comitatus
Albechowa, *Sar alben*.
Suentisium, *Sanctoy* in Lotharingia.
Calmontis *Chaumont* ad Mosellam in Loth.
Sarachowa superior, *Sargou*. [Lornuis],
Odornense, quod Bernardus habuit, *Darney*, in silua Vosego. [Opponitur altari quod habuit Teutmarus Cardui obvenit]
Solocense, *Solieu*, in Burgundia. [Saulieu].
Basiniacum, *Bassigny*.
Elischowe, ager *Alisiensis* vel *Elsatius*.

Waraſch, *Comitatus de Vareſco, in Burgund.*
Scudingum, *Salinis* in Comitatu Burg.
Emaus, *[Amausi tractus prope Dolam.]*
Baſalchowa, *ager Baſileenſis.*
In Eliſatio Comitatus II. *Elſaten.*
De Friſia duas partes.

DE regno quod HLOTHARIVS habuit ſuper iſtam Diuiſionem, propter pacis & caritatis cuſtodiam, ſuperaddimus iſtam adiectionem.

Mets. Ciuitatem Mettis, cum Abbatia S. Petri & S. Martini & Comitatu Moſſenſi, cum omnibus villis in eo conſiſtentibus, tam dominicatis, quàm & vaſallorum. De Ar-

Ourt. duenna, ſicut flumen Vrta ſurgit, inter Biſlanc & Tumbas, ac decurrit in Moſam: & ſicut recta via pergit in Bedenſi, ſecundùm quod communes fideles noſtri rectiùs inuenerint (excepto quod de Cōduſtro eſt ad partē Orientis trans Vrtam) Et Abbatias Prumiam, &

Condron. Prum. Stavelo. Stabolau, cum omnibus villis dominicatis & vaſallorum.

~~Et hæc eſt portio quam CAROLVS de eodem regno ſibi accepit.~~

ET HAEC EST PORTIO QUAM CAROLUS DE EODEM REGNO SIBI ACCEPIT.

LVgdunum *Lion.*
Veſontium *Beſançon,* ad dubium
Viennam *Vienne.*
Tungris *Tongre.*
Tullum *Toul,* ad Moſellam
Viridunum *Verdun,* ad Moſam.
Cameracum *Cambray,* ad Scaldim
Viuarias *Viuarez,* ~~in Gallia Narbonenſi~~
Vcetia *Vſez,* in Gallia Narbonenſi
Montem Falconis, *Montfaulcon ad Moſam.*
S. Michaelis, *S. Miel* in Lotharingia. ad Moſam

Culduni

Culdini monasterium *Col moustier*, Vchy canonicorum monasterium in Burgund.
S. Mariæ in Bisontione, *Iussanum monasterium*, olim Benedictin.
S. Martini, in eodem loco.
S. Augendi. S. *Oyan de Ioux* vulgò *S. Claude*. Abbatiam in Comitatu Burg. [al. S. Augentii, Gyrum in Cadd. Chiravus Chron. dat. S. Eugendi, qui fundabat et primus Abbas]
S. Marcelli, *à Chalon*.
S. Laurentij, *S. Laurens* de la Roche in Comitatu Burg. prioratus Cluniacensis.
Leudensi. [Alias edidit: S. Laurentij Leudensi.]
Sennonem. *Senone* Abbatia in Lotharingia.
Abbatiam Mellam. [Ego Alt. Niellam habet Bertinianus]
Melbarium. [f. Melbodium in Episcopatu Cameracensi, Maubeuge]
Laubias. *Lob* ad Sabim. dioeces. Camerac. monasterium Benedictinorum
S. Gaugerici, *prope Cameracum*, collegium canonicorum
S. Saluij, *prope Valentianas*, prioratus Cluniac.
Crispinio, *Crespin*, in Hannonia, Abbatia Benedictinorum
Fossas, *Fosse*, in d. Leodiensi. monasterium, olim Scotorum, hodie coll. Canonicorum.
Marilias, *Maroilles*, in Hannonia, Abbatia Benedictinorum [Hunulf. Curt.]
Hunulcurt, *Hounscourt*, in diœcesi Camer. Abbatia, hodie Benedictinorum.
S. Seruatij, *S. Seruais, à Maestricht*, collegium canonicarum
Malinas, *Malines*, ad Demeram, collegium canonicorum.
Ledi, *Lier*, in Brabantia ad Netam fl. collegium canonicorum
Sunniacum, *Soignij*, in Hannonia, coll. canonicorum.
Antonium, *Antoin*, prope Tornacum, coll. canonicorum
Condatum, *Condè*, in Hannonia, olim puellarum, nunc canonicorum collegium in urbe, quæ sita ad Scaldis et Haynæ confluentes
Merrebecchi, *Meerbeke*, prope Ninoniam, coll. canonicorum
Tiddiuinni, *Dickeluenne*, prope Gerardi montem, in Flandria Abbatia Bened.
Luitosa, *Leuse*, in Hannonia, coll. canonicorum
Calmontis, *Calmont*, in d. Leod.
S. Mariæ in Deonant, *Dinant*, in Dioec. Leod.
Echa, *Eyck*, prope Maseicam, olim puellarum, nunc canonicorum, et Trajectum ad
Andana, *Andenne*, coll. canonicarum ad Mosam inter Namurcum et Hujum.
Wasloi, *VVasler* in Fania, monasterium dioeces. Camerac.
Altum montem, *Hault mont*. Abb. Benedictinorum ad Sabim in Hannonia
Thuis Comitatum Texandrum, *Kempenlandt*.
In Brachbanto Comitatus IV, *Brabant*.
Cameracesium, *Pays de Cambresy*.
Hanioum, *Hainau*.
Lomensem, vers Namur, id est pagum Namurcensem, al. Lomacensem
In Hasbanio Comitatus IV. *Hasbaigne*, Hasbengau

Masau superior de ista parte Mosę, *Maeslandt.*
Masau subterior, quantum de ista parte est.
Liugas, quod de ista parte Mosæ est, & pertinet ad Vesatum. *Liege, Viset.*
Scarponnense, *Scarponne ad Mosellam* ~~in Lotha~~
Viridunense, *Le Verdunois.*
Dulminse. ~~[Ita Dullense?]~~
Arlon, *in Ducatu Luxemburg.*
Vaurense Comitatus II. *Terre de la Vaiure, ad Carum fl.*
Mosminse, *Mouson ad Mosam*
Castricium.
Condrust. *Condreux, ad dextrum Mosæ*
De Arduenna sicut flumen Vrta surgit inter Bisslanc & Tumbas, ac decurrit ex hac parte in Mosam: & sicut recta via ex hac parte Occidentis pergit in Bedensi, secundùm quod Missi nostri rectiùs inuenerint.
Tullense. *Toul.*
Aliud Odornense, quod Termarus habuit.
Barrense, *Barrois.*
Portense, *Portian.*
Salmoringum, *Semurre in Ducatu Burg.*
Lugdunense, *Le Lionnoys.*
Viennense, *Le Viennois.*
Viuarias. *Viuarez.*
Vcetiam, *Vsez.*
De Frisia tertiam partem.

NOTATIONES.

HANC ipsam Diuisionem Aimoinus, Pithæus, & Sirmondus in Capitulis Caroli Calui recitāt. In ea quàm plurima erant menda seu vitia: ego remedium & lucem (quod à nemine hactenus præstitum) adferre conatus sum. Tu lector faue, & iuua.

IN PROCASPIDE.) Fortè legendum *In Procuspide*, hoc est

est, in promontoriolo seu lingua in Mosam prominẽte. Vt vt sit, locus, in quo Carolus & Ludouicus colloquium habuerunt, fuit inter Heristallum & Marsnam, in diœcesi Leodiensi. Aimoinus lib. 5. cap. 25. *Carolus Pontigonem veniens Legatos accepit, nuntiantes vt ipse ad Heristallium veniret, & frater eius Hludouicus ad Marsnam venturus esset, & in medio illorum eorumdem locorum Kalendis Augusti colloquerentur.* Et post alia: *Tandem V. Kalendas Augusti ad locum colloquij conuenerunt.*

CAROLI XXXIII.) Legendum XXXI. ob caussam superiore capite allegatam.

COL. STRATSBVRCH.) In tota hac enumeratione nulla fit mentio Moguntiæ, Spiræ, & Vormatiæ: eò quod illæ ciuitates ad regnum Lotharij (cuius hîc Diuisio proponitur) non pertinuissent, sed ad regnum Ludouici Transrhenani. Atque hi nimirum pagi fuerunt, qui propter vini copiam, Transrhenanis prouincijs adiecti sunt, cùm Ludouici Pij filij, *Ludouicus, Carolus Caluus & Lotharius Imp. an.* 843 paternum imperium inter se diuiderent

ABBATIA SVESTRE) vulgò *Susteren.* Susterense nobilium virginum Canonicarum collegium, in diœcesi Leodicensi, & Ducatu Iuliacensi situm intellige: quod monasterium à S. Willibrordo Archiepiscopo Vltraiectino incohatum, *Suendeboldus* Lotharingiæ Rex postea auxit, ampliterque dotauit, qui & ibidem sepultus iacet.

PRIMA loci Abbatissa fuit *B. Amelberga*: sub cuius disciplina enutritæ fuerunt duæ filiæ eiusdem Regis Suendeboldi, *B. Benedicta & B. Cæcilia*, quæ Amelbergæ in præfectura ex ordine successerunt.

IN eadem ecclesia quiescunt *SS. Gregorius & S. Albericus* Vltraiectenses Episcopi, itemque *B. Vastradis*, mater eiusdem Gregorij Episcopi. Horum corpora à diuersis Episcopis Leodiensibus è terra sunt eleuata, & in feretris decenter locata.

SIC ferè Ioannes Molanus, die 13. Augusti, ex vetusto codice Missali ac Matutinali Domicellarum seu Ca-

nonicarum Susterensium,in autographo Natalium Belgicorum,quod Louanij ms.adseruatur apud Zangrium Bibliopolam,quodque à me auctum & Notis illustratũ spero typis aliquando edendum.Natales namque Sanctorum Belgij,qui nunc exstant, non ab ipso Molano, sed à Petro Louio,ex schedis Molani in ordinem sunt digesti atque editi,iussu *Henrici Cuquij*,tunc Louaniensis Academiæ Cancellarij, pòst Ruremundensis Episcopi, me Louanij in studijs Theologicis tunc agente. Autographum verò,quod per iniquitatem temporum, ab obitu Molani,perierat seu latuerat,demum post editionem Louianam est inuentum.

Berch.)Latine Mons S.Petri,aliàs Mons S.Odiliæ ad Ruram fluuium,vno milliari à Ruremunda Geldriæ vrbe:quem locum *Pipinus Herstallius* Francorum Dux S.Wironi Episcopo,ex Scotia ad prædicandum Euangelium,illius æui more,venienti dono dedit.Is cum socijs suis SS.Plechelmo,& Otgero,ibi monasterium ædificauit.Eumdem locum postea,Normanis per Belgicam sæuientibus,Canonici Vltraiectini incoluerunt, Lothario Rege fauente. Spectantur ibidem hodieque veteris monasterij rudera.

Balma.) seu potiùs Palma, opidum est Comitatus Burgundiæ,decimo milliari à Vesontione situm, cuius hodie muris inclusum est vetustissimum cœnobium monialium Benedictinarum,*Baulme les Nonnes* nuncupatum. Cœnobium istud, viuente adhuc S.Desiderato XI.Vesontionensi Archiepiscopo,ædificari cœptum legimus,perfectum deinde ab eius successore S. Germano,ab eoque virginibus Deo sacratis attributum: à Vãdalis postea euersum,ac deinde circa an.600.à Warnario,palatij Burgundici Comite, reædificatum & prouentibus auctum.

Exstat ibidem insigne eiusdem Warnarij lapideum monumentum : cui insculptum est Guntramni Regis somnium,quod Aimoinus lib.3.cap.3.narrat. Vide plura apud Chiffletium in Vesontione.

Vo-

VOCATVR autem vulgò *Balma Nonnarum* seu monialium, ad discrimen faciendum à Balma monachorum ord. Cluniacensis Abbatia, in eodem Burgundiæ Comitatu.

OFFONIS VILLA) hodie *Vellefaux*: de quo loco sic in ms. Chronico S. Benigni Diuionensis, quod circa an. 1060. desinit, legitur: *Burchardus Comes dedit locum, Offonis villa dictum, quondam nobilem Abbatiam, in honore S. Leodegarij consecratam.*

MEGENI monasterium) est, nisi fallor, *Moien Mousstier*, Abbatia in Lotharingia. In Burgundiæ Comitatu, est Prioratus *de Mieges* in monte Iura.

ROMARICI MONS) opidum & monasterium à S. Romarico, Auendi Comite, circa an. 638. fundatum: quod est hodie nobilium virginum Canonicarum collegium in Lotharingia.

GRANDIS VALLIS) *Grand Vaux*, olim Abbatia celebris in monte Iura, nunc Prioratus, cum Abbatia S. Claudij Iurensis vnitus.

ALTA PETRA) *Haulte Pierre*, Abbatia in Lotharingia: aut *Mousstier Haulte pierre*, Prioratus ord. Cluniacensis in Burgundia.

IVSTINA) an castrum est in Burgundia, vulgò *Mont Iustin?* an Prioratus ord. Cluniacensis, *Iussè* vel *Iouè?*

CASTELLVM CARNONIS) vulgò *Chastelchalon*, Abbatia monialium vetustissima, in opido eiusdem nominis apud Burgundos: vt me docuit. V. CL. Ioan. Iac. Chifletius.

HERIBOPESHEIM) Abbatia, cuius infra fiet mentio in diplomate Ludouici Germaniæ Regis an. 908. dato.

HATTVARII) siue Attuarij ad Nersam fl. habitabant: vt ex Chronico Laurishamensi, quod in tomis Rerum Germanicarum exstat, colligi datur. Nersa autẽ, *Neers*, medio ferè itinere inter Rhenũ, & Mosam, per Wachtenduncam, Gelriam, Goch, aliaque ditionis Cliuensis opida lapsus, infra Gennapiam Mosæ immergitur.

RIBVARII.) seu potiùs Ripuarij ad Ruram in Annalibus Pithæanis distinctè collocantur: suntque Iuliacenses

censes hodie cum accolis. Compilator Chronici Trudonensis, quod apud me ms exstat, part. 1. lib. 2. cap. 20. *Est autem Ribuaria terra victualibus abundans, sub qua Comitatus Iuliacensis, aliorumq; Principum fortalitia continentur.*

BEDAGOWA.) Id est Bidburgensis ager versus *Meyen.*

ALIVS est vicus Beda, Antonino notus in Itinerario, hodie *Bidburg*, opidũ Ducatus Luxeburgẽsis, inter Augustam Treuerorum & Ausanam vicum, nunc *Palleschеit.* Porrò *Gouu* vel *Gau* idem est quod ager seu terra.

SARACHOWA) ager ad Saram seu Sarauum fluuium.

SELME) Salme Comitatus ad Saram fl.

ELISCHOWE) seu ELISGOW, id est, ager Elisatiæ seu Alsatiæ.

WARASCH) tractus Sequanorum seu Burgundionum, qui etiamnum dicitur Comitatus de *Varesco.*

SCVDINGVM) hodie opidum Salinense, seu Salinarũ, in Comitatu Burgundiæ. In ms. vita S. Anatholij, Salinensis ecclesiæ & vrbis patroni: *Vallis Romano itineri peruia, Scodinga in Sequanis, vbi nunc Salinarum locus.* *Salins.*

BASALCHOWA) Basileensis ager.

MOSLENSI) seu Moscllensi Comitatu, ad Mosellam fl. quem Ausonius iam olim accuratè descripsit.

RECTA VIA.) Id est, Via militaris Romana, quæ in pago Bedensi, nunc Ducatu Luxeburgensi, populariter *Hereſtrate* aut *Heydenſtrate* nuncupatur. *Here* maioribus nostris idem quod exercitus. *Heyden* Latinè sunt ethnici seu pagani: à quibus Vias militares ante Christum natum stratas vulgus credit.

Se-

Sequitur explicatio portionis, quæ Carolo Caluo cessit.

LVG. VES. VIENNA.) Non fuerant hæ ciuitates in antiquo Lotharij regno, sed eidem postea ex Caroli fratris successione obtigerant.

MONTEM FALCONIS.) an. *Mont Faulcon* vicus prope Vesontionem, ad gentem Nasauiam spectans, à quo multæ toparchiæ dependent?

S. MICHAELIS) Abbatia in diœcesi, siue, vt Sigebertus in Chronico ad an. 667. loquitur, *in parochia Virdunensi, supra Mosam, fundata à Vulfoaldo Maiore domus Hildrici Regis.*

CVLDINI MONASTERIVM) an *Calmoustier*, vetus Canonicorum collegium n Burgundia?

S. MARIAE IN BISONTIONE.) Iussanum monasterium in vrbe Bisontina intellige, quod primùm fuit monialium. post monachorum Benedictinorum, nunc est Minimorum ab an. 1607. vt Chiffletius in s. Donato XXV. Archiepiscopo Vesontionensi docet.

S. MARTINI IN EODEM LOCO.) Supereſt eccleſiola seu sacellum vetustissimum S. Martini, in claustro, vt loquuntur, S. Stephani Bisontini.

S. EVGENDI.) Ita legendum, non S. *Augentij*, Designatur autem Abbatia Iurensis, quæ nomen *S. Eugendi*, conditoris ac primi Abbatis, aliquot sæculis gesit, nunc *S. Claudij*, in diœcesi quidem Lugdunensi, sed in Comitatu Burgundiæ sita. *S. Glaude.*

S. LAVRENTII.) Vide, an notetur Prioratus Cluniacēsis S. Laurentij de Rupe, in Comitatu Burgundiæ, *S. Laurent de la Roche.*

LAVBIAS.) Laubium, illustris monachorum Benedictinorum ad Sabim Abbatia, in diœcesi quidem Cameracensi, sed sub ditione politica Episcopi Leodicensis, *Lob.*

à *S. Landelino*, S. Auberti Cameracensis Episcopi discipulo circa an. 640. fundata.

S. GAVGERICI) monasterium, in honorem S. Medardi Nouiomensis ac Tornacensis Episcopi, à *S. Gaugerico* Cameracensi Episcopo, in vertice montis, prope muros illius vrbis circa an. 600. ædificatum : vbi nunc arx Cameracensis, à Carolo V. Imp. excitata visitur. Baldericum in Chron. Cameracensi lib. 2. cap. 4. consule. Gaugericianum monasterium est nunc Canonicorum collegium, in Cameracensi basilica S. Vedasti residens.

S. SALVII) Prioratus vnicus ord. Cluniacensis in Belgica nostra, prope Valentianas, ad Scaldim, à Carolo Magno Imp. fundatus: qui diuinitus monitus S. Saluij Episcopi ac martyris corpus ibi inuenit, atq; inuētum honorificè sepeliuit : vt Sigebertus in Chronico an. 801. & Baldericus lib. 2. cap. 31. narrant.

CRISPINVM) seu potiùs Crispinium, Abbatia Benedictinorum, ad duorum riuulorum confluentes à *S. Landelino*, (cuius ibidem corpus quiescit) circa an. 650. fundata. Baldericus lib. 2. cap. 41.

FOSSAS.) *Fossense monasterium S. Foillanus, Hibernus, dono S. Gertrudis virginis Niuellensis, fundauit, vbi & quiescit*: vt Sigebertus in Chron. an. 648. loquitur. Eginhartus, in Hist. translationis SS. Marcellini & Petri, vocat monasterium Scottorum: qualia olim multa Scotti siue Hiberni per Germaniam habuerunt.

MARILIAS) siue Mareclias. Abbatia Bendictinorum in Hannonia à *Choneberto*, pagi Fanomartensis Comite, fundata, & à S. Huntberto siue Humberto Abbate dotata: de qua vide supra cap. 5.

HVNVLCVRT) Hunulfi Curtis, siue Hunonis curia, Abbatia in diœcesi quidem Cameracensi, sed ditione Regis Galliæ nunc sita, à viro illustri *Amalfrido*, eiusque coniuge *Childebertana*, pro sanctimonialibus fundata: quibus posteà Canonici, ac demum monachi Benedictini successerunt.

S. SERVATII.) Ita legendum, non *S. Gernasy*. Traiectē-

se ad

se ad Mosam collegium Canonicorum S. Seruatij intellige:de quo Fastos & Annales nostros Belgicos vide.

MALINAS.)Baldericus in Chron. Cameracensi lib. 2.cap.47.*Apud Maslinas monasterium est Canonicorum, vbi quiescit pretiosus Dei martyr* Rumoldus,*genere Scotus qui vitam eremiticam ducens inibi martyrizatus est. Hoc autem monasterium ab antiquitate constructum,regalibus emolumentis maximè augmentatur*.Ex quibus verbis colligi videtur,ante tempora Notgeri Leodiensis Episcopi(qui an.1007.obijt)Mechliniæ monasterium aliquod fuisse,ab *Odone* Comite fortasis incohatum, quodque Notgerus posteà prædijs ac præbendis XII.auxerit.

LEDI)Liranum opidum ac collegium Canonicorum intellige à S.Gummaro seu Guntmaro fundatum:de quo sic Baldericus lib.cit.cap.48.*Nec procul à Maslinis est monasterium Canonicorum,quod ex proprijs prædijs vir Dei* Guntmarus,*illustris laicus,struxit, ibiq; sepultus diem resurrectionis exspectat*.Floruit is temporibus Pipini Frãcorum Regis.

CETERVM LEDO & MALINA,vt rectè Molanus in Natalibus SS.Belgij 1.Iulij.notauit, apud veteres accipiũtur pro maris recessu & accessu:vt in appendice ad tomũ 3.Augustini,in lib.1.De mirabilibus sacræ scripturæ,& alibi.Quibus adde quæ in vita S.Bonifacij Archiepiscopi Moguntini Willibaldus,ab Henrico Canisio editus,narrat:*In loco*,inquit,*vbi quondam pretiosus sancti martyris effusus est sanguis, cum consilio populi Fresonum, structura cuiusdam tumuli, propter immensas* Ledonis *ac* Malinæ *irruptiones,quæ diuerso inter se ordine, maris æstu, Oceaniq; recursu,sed & aquarum diminutione, infusioneq; commouentur,ab imo in excelsum vsque construeretur,&c.*

A maris certè fluxu *Malinam* & *Liram* seu *Ledonem* sua nomina accepisse,in ss.Rumoldi & Gummari historijs ms.legitur.

SVMNIACVM)seu potiùs Sunniacum,*Soigny*,Hànoniæ opidum:quod Baldericus lib.2.cap.46.*Sungeias* nũcupat:hodie *Songias* dicimus. Est in eo opido illustre Canonicorum collegium,quod fundatoris sui *S. Vin-*

centij Comitis eiusque filij *S. Landrici* Meldensis Episcopi corpora adseruat.

ANTONIVM) *Antoin*, vicum cum vetusto collegio Canonicorum, ad Scaldim, prope Tornacum.

Condè. CONDATVM.) Hannoniæ opidum, ad Scaldis & Hainæ confluentes, *olim regalis & diues Abbatia puellarum, nunc monasterium paucorum Canonicorum. Vbi* S. Wasnulfus, *genere Scotus, cursu peregrinationis consummato sepultus, in pace obdormiuit :* vt Baldericus cap. 42. loquitur.

MERREBECCHI) Merbeca, vulgò *Meerbeke*, municipiũ haut procul à Ninouia Flandriæ opido : in quo *Odelardus* Comes, eiusque coniux *Nona*, S. Amandi Tungrensis Episcopi soror monasterium ædificarunt, quod est hodie collegium IV. Canonicorũ, & quinque Sacellanorum. Fastos nostros Belgicos 3. Febr. consule.

TICLIVINNI.) *Dickeluenne*, vicus prope Gerardi montem in Flandria: de quo vide Origines nostras Benedictinas, vbi de Gerardi-montana Abbatia agitur.

Leuse. LVITOSA) seu potiùs Lutosa, Hannoniæ opidum, *cum monasterio Canonicorum, quod construxit* B. Amandus: *& est diues Abbatia, vbi vir Dei* Badilo *requieſcit, qui corpus S. Mariæ Magdalenæ de Hierusalem in Burgundiam, in loco Verceliaco attuliſſe fertur :* vt Baldericus cap. 43. loquitur.

Dinant. S. MARIAE IN DEONANT) Seu Dionanto opido ad Mosam, quod *S. Monulphus* Tungrensis Episcopus circa an. 590. Ecclesiæ suæ dedit, quodque etiamnum Leodicensis ecclesia possidet.

Eike. ECHA.) Eike, vicus ad Mosam, in quo *Adelardus* eiusque vxor *Grinuara* monasterium puellarum circa an. 730. construxerunt. Sanctimonialibus postea Canonici

Maeseike. sunt suffecti, qui inde ad opidum vicinum *Maeseike* an. 1571. migrarunt: vide Factos nostros 2. Octobris.

Andenne. ANDANA) siue Andenna, vicus ad Mosam inter Namurcum & Huium, in quo *S. Begga, Anſegiſi vidua, ſe &*

sun

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [112] - 91
PUBLIC DOMAIN

*sua Deo mancipans an.686.*vt Sigebertus teſtatur, *monaſterium ædificauit*,quod hodie eſt nobilium Canonicarum collegium.

WASLOI)ſeu potiùs waſſerum , monaſterium à *S. Landelino* fundatum:cuius templum an.844. *Theodericus* Cameracenſis Epiſcopus dedicauit , petente Hariberto Abbate:vt Baldericus lib.1.cap.41.& lib.2. cap.3. teſtatur.Monaſterium iſtud,à Waſſero riuo ſic dictum, in ſilua Fania ſitum erat,nunc prorſus dirutum.

ALTVS MONS)eſt hodie Benedictinorum Abbatia ad Sabim,haut procul à Melbodio Hannoniæ opido, à *S. Vincentio* Comite,qui & Sonegienſe monaſterium cõdidit,fundata.Vide Baldericum lib.2.cap.35.

TEXANDRVM) ſiue Taxandrum Comitatum hodie *Kempenlandt*, ſupra cap.8.pro parte explicatum inuenies in Teſtamento S.Willibrordi.

IN BRACHBANTO)Comitatus ſeu diſtrictus olim quattuor fuere,qui tamẽ in hac Diuiſione non enumerantur.Quod nota contra Lipſium & alios,qui ex ſubiuncto *Lomenſi* pago ſeu Comitatu *Louenſem* ſeu Louaniẽſem fabricare conantur. Brachbantum porrò olim ab Aloſto Tornacum vſque,imò vltra Condatum extendebatur.

SIC & in HASBANIO,ſeu Hasbania , Gallis *Hasbay*, Teutonis *Haſpengovv*,olim quattuor Comitatus fuere. Inter veteres Hasbaniæ Comites laudatur ROBERTVS, Lamberti filius,qui monaſterio S.Trudonis *Halen,Velpen,Merhout*,& alias aliquot villas dono dedit, anno quinto poſt obitum Theoderici Francorũ II.Regis: vt in ms.Chronico Trudonenſi legitur.

HANIOVM)nunc Hannonia,*Hainau* ſiue *Hainou*, ſic dicta ab Haina fluuio,qui mediam regionem interſecat.Teutonis *Henegau*,ſiue *Hainegovv*,id eſt,ager Hainæ adiacens.

LOMENSIS)ſeu Lomacenſis pagus hodie eſt pars magna Comitatus Namurcenſis. In hoc pago ſitum eſt *Bronium*,Abbatia à S.Gerardo fundata,& *Foſſa*,opidum ac monaſterium à S.Foillano fundatum:vt ex Ludouici

Germaniæ Regis & Henrici Aucupis diplomatibus, infra recitandis, datur intelligi.

LIVGAS) vulgò *Liege*, medij æui scriptores *Leodicum* vocant. Ioannes Papa X. in epistola ad Carolum Regem vocat *Legiam*. Cui conformis est sigilli publici inscriptio: LEGIA SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE FILIA. In Capitulis Caroli Calui ad an. 854. tit. 14. vocatur *Leudica*, hodie *Leodium*, Episcoporum sedes, amæniſsimo loco ad Mosam.

SCARPONINSE) seu potiùs Scarponnense. Scarponna nota est Antonino in Itinerario & in Tabula Peutingeriana: nunc vicus *Sanponne* inter Tullum & Metas.

VIRIDVNVM) Antonino Virodunum, nunc Virdunum, Mosæ adiacet.

ARLON) Antonino in Itinerario *Orlonaunus vicus*, hodie opidum Ducatus Luxeburgensis, ex quo nonnulli *Aram Lunæ* effingunt.

MOSMENSE) Id est ager Mosomensis. Mosomum hodie opidum est ad Mosam, in quo Synodum olim habitam Flodoardus, & Annales Pithæani tradunt.

CONDRVST) Condrusos Cæsar & alij veteres memorant: & nomen hodieque retinent in ditione Leodicẽsi, prope Huium opidum.

CETERVM S. GREGORII monasterium ad Ludouici portionem pertinens, de quo supra pag. 79. hodie Petri Domus *Peters-hausen* nuncupatur. Quod ex Hermanni Contracti Chron. per Henr. Canisium edito didici, in quo sic legitur: *Anno 979. Constantiæ Gamenolfus Episcopus obijt, eiq; Gebehardus Præsul succedens 16. annis ecclesiam rexit, qui basilicam S. Gregorij in ripa Rheni, Abbatiamq; ex suis prædijs construxit, quæ iam dicitur Petri Domus.* Construxit, inquam, seu potiùs ab alijs incohatam Abbatiam auxit & perfecit.

HORREVM) celebre virginum apud Treueros cœnobium Dagobertus Galliæ Rex fundauit ac dotauit: cui loco prima Abbatissa præfuit *S. Irmina*, eiusdem Regis filia: vide supra pag. 34.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [114] - 93
PUBLIC DOMAIN

CAPVT XXI.

Testamentum S. Euerardi Comitis (qui fundauit Abbatiam Cisonienſem, Canonicorum regularium in diœceſi Tornacenſi) anno 937. conditum.

EGO EVERARDVS Comes, cum coniuge mea GISLA, decreui qualiter noſtri infantes, quandoque poſt obitum noſtrum, prædiũ noſtrum inter ſe, abſque aliquo impedimento vel animoſitatis iurgio, à nobis diuiſum rationabili executione particulatim cum mancipijs cæteriſque mobilibus, quæ ad nos pertinere videntur, poteſtate habita deinceps obtinere debeant.

Primogenitus namque noſter VNROCH volumus vt habeat quidquid in *Langobardia*, & in *Alamannia* de proprietate habere videmur, cum omnibus quæ ad ipſam proprietatẽ pertinere videntur, vt ſupra diximus, tam in Langobardia, quàm in Alamannia, præter *Balguinet*, & ea quæ ad eam pertinere videntur.

SECVNDVS quoque BERENGARIVS volumus vt habeat cortem in *Anaſpis*, cum his omnibus, quæ ibi pertinere videntur, præter Grecinam, & cortem noſtram *Hildidam* in *Hasbanio*, cum omnibus quæ adiacent ei, & quod habere videmur in pago *Condieſtrim* volumus, vt habeat.

TERTIVS ADALARDVS volumus vt habeat cortem noſtram in *Ciſonio*, & *Cantinium*, cum omnibus

nibus quæ ad ipſam eccleſiam in ſupradicto loco Ciſonio, pertinere diſpoſui, in tali tenore vt ipſam eccleſiam eo ordine, quo ego conſtitui ſemper cuſtodiat, & nihil auferri de ijs quæ ei dedi permittat, per ſe aut per quemcumque, & *Summinium* cortem noſtram.

QVARTVS RODVLPHVS volumus vt habeat *Vitrei*, *Vuis*, *Meſtucha*, cum omnibus ſupradictis locis, quæ pertinēt præter eccleſiam *Vitry*, quam ad eccleſiam noſtram cū omnibus quæ pertinent in *Ciſonio* pertinere cenſui. Et volumus vt habeat quod in *Scelleburd* habere videmur, quod *Matrid* dudum habuit, & omnes res noſtras quæ coniacent in *Comitatu Taſſandrio*. Ita hanc diuiſionem peragere volumus, vt ſi minus *Adalardus* aut *Rodulphus* de manſis habuerint quàm *Berengarius*, de *Anaſpio* adæquare, inter eos cum mancipijs quiæ ſuperſedent debeant.

Hæc diuiſio omni modo inter eos vt ita permaneat, volumus, excepto ſi aliquis Rex Langobardorum, vel Francorum, vel etiam Alemannorum, quod abſit, & fieri non credo, alicui eorum de ſupradictis germanis ſuam proprietatem ita à nobis diuiſam per violentiam ſine cauſſa abſtulerit, tunc volumus quod reſiduum fuerit, vt conuenientes in vnum æqualiter inter eos diuidant illud.

DE filiabus verò noſtris volumus vt INGELTRVD habeat *Ermen* & *Mareſſem*: IVDITH verò volumus vt habeat *Balgingam*, & curtem noſtram in pago *Moila*, quæ vocatur *Heliſſem*. HEILVINCH verò volumus vt habeat *Hoſtrenheim* & *Luiſinga*, & *VVendoſſa*, & vnum manſum in *Engereſteim*.

TALEM autem legem de ſupradictis rebus eſſe cenſemus, vt ſi quiſquā eorum aduerſus alium aliter contentioſè ſurrexerit, præter quod nos inde ordinauimus aut in publico placito citatio mallauerit, præſumptor ille, quia contra noſtram voluntatem ire auſus fuerit, componat, cui calumniatus fuerit, auri libras mille.

De paramento autem noſtro volumus vt habeat primogenitus noſter VNROCH ſpatam vnam, cùm aureis

hilcis

hilcis & cuſpide aurea, & Faculum vnum de auro & gemmis, Baltheum vnum de auro & gemmis, ſpouronés duos de auro & gemmis, veſtitum vnum de auro paratum, Mantellum vnum de auro paratum, cum fibula aurea, & alteram ſpatam volumus vt habeat, Vrceũ cum aqua, Manile argenteum vnum, ciphum aureum vnum, ciphos eburneos duos, Bruniam vnam, Helmum vnum, & Manicam vnam ad ipſum opus, Bembergas duas, Mortariolum argenteum vnum, cum piſtillo. De paramento verò Capellæ noſtræ Ciboreum cum Cruce aurea, & capſa aurea, & Calicem aureum cum patena, Coronam auream cum ligno Domini, Crucem auream cum criſtallo ſuper ciboreum, Planetas duas, vnam auro paratam, alteram de cendalo, Dalmaticam auro paratam, tres pannos ſuper altare auro paratos, duo Phylacteria in cruce pẽdentia, Euangelium de auro paratum, Sia aurea, Armillas duas auro paratas, Miſſale cum auro & argento paratum, lectionarium ſimiliter, Vrceum cum aqua, Manile argenteum vnum, Thuribulum argenteum vnum, Pipam auream vnam, Tabulas eburneas auro paratas, Pectem verò auro paratum vnum, Flauellum argenteum vnum, Capſellam eburneam vnã, Candelabra argentea duo: hæc volumus vt ſupradictus filius noſter primogenitus habeat.

SECVNDVS BERENGARIVS volumus vt habeat Spatas duas, vnam cum hilcis argenteis, & aureis ſimul, Facilum de argento & auro vnũ, Baltheos aureos cũ gemmis duos, Spourones aureos duos, Veſtitũ auro paratũ vnum, alterum Facilum cum gemmis aureum, Ciphos cum cornu, & argento cum auro, duos, Scutellas argenteas duas, Cochlearia argentea duo, Bruniam vnam, Helmum vnum, Manicam vnam. De paramento Capellæ noſtræ, Altare argento paratum vnum, Calicem eburneum cum patena auro paratum vnum, Capſam eburneam auro paratam vnam, Phylacteriũ de criſtallo cum auro paratum vnum, Euangelium eburneum vnum, Lectionarium ſimile par atum, Miſſale ſimile, Commentarium ſimile, Antiphonarium ſimile, Smaragdum

ragdum ſimile paratum, Thuribulum argẽteum vnum, Planetas duas, vnam variatam, alteram de cendalo, Dalmaticam variatam vnam ſericam, ſimile pallium ſuper altare vnum, Tabulas ad canendum auro & argento paratas: hæc volumus vt ſecundus *Berengarius* habeat.

TERTIVS ADALARDVS volumus vt habeat Spatas duas, vnam cum hilcis eburneis & aureis, Facilum ſimile, & balteum eburneum, & aureum, alterum Facilum aureum, & balteos aureos duos cum gemmis, Vas ad bibendum marmoreum vnum, cum argento & auro paratum. Garalem argenteum vnum, Ciphum argenteũ vnum, Pallia duo, Garales argenteos cum binis cochlearijs duos. Bruniam vnã, & Helmum cum Halsberga & Manicam vnam, Bemiuergas duas. De paramento Capellæ noſtræ, Altare de criſtallo & argento paratum vnum, Capſam criſtallo & auro paratam vnam, Calicem vitreum auro paratum vnum, Calicem argẽteum cum patena, Euangelium argento paratum vnum, Planetam diploidam vnam; de cendalo vnam, Dalmaticam vnam, Sericam vnam, Pannum ſuper altare vnum, Phylacteriũ vnum, in quo reliquiæ S. Remigij: hæc volumus vt tertius *Adalardus* habeat.

QVARTVS RODVLPHVS volumus vt habeat Spatas tres, Mancoſos centum, balteum vnum, Garales argenteos duos, Cochlearia tria, Bruniam vnam, Manicas duas, de paramento Capellæ noſtræ Buſteam criſtallinam cum Reliquijs, Phylacterium de almandinis & criſtallo paratum vnum, Phylacterium argenteum vnum, Calicem de nuce & argento & auro paratum vnum, Calicem argenteum cum patena, Planetas duas, Pannum vnum ſuper altare: hæc volumus vt *Rodulphus* habeat.

ENGELTRVD filia noſtra volumus vt habeat ſcutellam argenteam vnam, & pallium vnum. IVDITH vt habeat ſcutellam argenteam vnam, & pallium vnum. HEILWICK volumus vt habeat argenteum vas vnum, & pallium vnum, quibus ſingulis, ne de Capellæ noſtræ

exor-

exortes esse viderentur benedictione, dedimus singula Filacteria de auro parata.

De libris etiam Capellæ nostræ diuisionem inter eos facere volumus. In primis volumus, vt *Vnroch* habeat Psalterium nostrum duplum, & Bibliothecam nostram & librũ S. Augustini De verbis Domini, & librũ De lege Francorum, & Ripuariorum & Langobardorum, & Alamanorum, & Bauariorum, & librum rei militaris, & librum De diuersis sermonibus, qui incipit de Elia & Achab, & librum De vtilitate pœnitentiæ, & librum De constitutionibus Principum, & Edictis Imperatorum, & Synonima Isidori, & librum De quattuor virtutibus, & Euangelium & librum bestiarum, & Cosmographiã Ethici Philosophi.

BERENGARIVS aliud Psalterium volumus vt habeat, cum auro scriptum, & librum De ciuitate Dei S. Augustini, & De verbis Domini, & Gesta Pontificum Romanorum, & Gesta Francorum, & librum Isidori, Fulgentij, Martini, Episcoporum, & librum Ephrem, Synonima Isidori, & librum Glossarum, & explanationis, & dierum.

ADALARDVS tertium Psalterium volumus vt habeat, quod ad nostrum opus habuimus, & expositionem super epistolas Pauli, & librum S. Augustini De verbis Domini, & super Ezechielem Prophetam, & Lectionarium de Epistolis & Euangelijs cum auro scriptum, & vitam S. Martini, & librum Aniani, & volumen septem librorum magni Ozozij Pauli, & librum S. Augustini, Hieronymi presbyteri. de hoc quod Iacobus ait: *Qui totam legem seruauit, & in vno offenderit, factus est omnium reus.*

RODVLPHVS volumus vt habeat Psalterium cum sua expositioue, quem GISLA ad suum vsum habuit, & Smaragdum, & Collectaneum, & Fulgentium, & Missale cottidianum, quod semper in nostra Capella habuimus, & vitam S. Martini, & Physonomiam Lopi Medici, & ordinem priorum Principum.

Primogenita etiam filia mea ENGELTRVD volumus

vt habeat librum qui vocatur Vitas patrum, & librum qui appellatur Liber de doctrina S.Basilidis,& Apollonium,& Synonima Isidori.

IVDITH volumus vt habeat Missale vnum,& librum vnum,qui incipit à sermone S.Augustini De ebrietate, & legem Langobardorum,& librum Alquini ad Widonem Comitem.

HEILWICH volumus vt habeat Missale vnum, & Passionalem & librum orationum cum Psalmis, & libellum de orationibus.

GISLA volumus vt habeat librum de quattuor virtutibus,& Enchiridium S.Augustini.

Hæc omnia,vt supra diximus,post quandoque obitũ nostrum,vt inter eos ita diuisa permaneant,absque impedimento,volumus:ab hodierno verò die(quod nunc ita præordinauimus) quidquid de mobilibus cuiuscumque rei deinceps,si vitam & sanitatem Omnipotens desuper nobis concesserit,acquisiuerimus, si aliter ante obitum nostrum non ordinauerimus, siue in laboratione,seu in peculio,in prædictis,quas inter eos diuisimus rebus,seu beneficijs nostris,quę habere videmur,volumus vt super omnia medietatem VNROCH filius noster, & ceteri nostri fideles, qui interfuerunt, quando hæc ita dispositimus,post nostrum obitum, pro salute animæ nostræ distribuant,tam in Francia quàm in Langobardia vel Alemania,siue in proprio siue in beneficio,vt supra diximus.

SERVOS autem nostros, quantos nobis placuerit in supradictis locis dimittere liberos de nostro prædio, tam in Francia,quàm in Lãgobardia seu in Alemania, volumus vt liberi sint,vel cuicumque illorum de loco in locum,dum aduixerimus,voluerimus dare aliquem, in nostra seruamus potestate. Similiter de nostra familia,qui non de prædio nostro sunt,sed forinsecus acquisiuimus, volumus vt cuicumque donauerimus eos de nostris infantibus, absque contentione ceterorum donati sint.

Hæc

Hæc ſuper omnia, ſicut iam diximus vt ita permaneant, volumus. Ego in Dei nomine EVERARDVS Comes cum coniuge GISLA huius teſtamentum diuiſionis fieri inter infantes noſtros inſtitui, quorum hæc ſunt nomina, VNROCH, BERENGARIVS, ADALARDVS, RODVLPHVS, ENGELTRVD, IVDITH, HEILVVICH, coram fidelibus noſtris qui interfuerunt: quorum nomina hæc.

Adalroch nepos noſter.
VVellebertus presbyter.
VVerinbertus, Lanfridus, Drumar,
Vto, Diſo, Engelhad,
Heribert, Otpert, Fredeco.

ACTVM in Comitatu *Taruiſiano* in corte noſtra *Mu-* *An.* 837.
ſieſtro, imperante Domino Ludouico Auguſto, anno regni eius, Chriſto propitio, viceſimo quarto,
imo in illius regni ann Ludowici II. Augg. Lotharii filius nam 872.
Berengarius Everardi et Gisle filius iuuenis regnare coepit

NOTATIONES.

SEVERARDVS Comes ſeu Marchio potentiſsimus vxorem habuit GISLAM, Ludouici Pij filiam, & Caroli Caſui Imp. ſororem: ex qua plures vtriuſque ſexus liberos ſuſtulit. Poſſedit autem prædia ampliſsima varijs in locis, vt in Longobardia, Comitatu Taruiſino, Alemannia, Haſbania, Taxandria, Condruſio, Auſtrouandia, Ciſonio, Vitriaco, & alibi: vt ex Teſtamenti tabulis iam à me recitatis, quarum autographum in Ciſonienſi Abbatia hodieque adſeruatur, conſtat. "

CETERVM in Ciſonienſi monaſterio RAINARDVS Remenſis Archiepiſcopus an. 1129. ordinem Canonicum inſtituit, *Angelone* primo Abbate regulari ibidem collocato, cùm antea Hermannus cognomento Inſulanus, Præpoſitus & Theſaurarius Ciſonienſis, loco ceſsiſſet.

De hoc ipſo monaſterio Ciſonienſi deque S. Euerardo

Euerardus. rardo Flodoardus lib.4.cap.1.in Historia Remensi ista tradit: *Formoso Papæ Fulco Remensis Archiepiscopus litteras mittens, adnotat qualiter* Eurardus *Marchio S. Calixti Papæ & martyris venerabile corpus à Romana Sede impetrauerit, atque in eius honore monasterium in prædio suo constituerit. Quod prædium post eius obitum, ad filium ipsius* Rodulfum *Abbatem hereditario iure deuenerit; qui res ipsas, simul cum memorati martyris gleba, vitæ suæ diebus absque vlla contradictione tenuerit, & de sæculo migraturus easdem res, cum monasterio, & corpore sacro, Remensi S. Dei genitricis ecclesiæ delegauerit, eamdemq; rerum suarum heredem instituerit.*

Rodulfus.

Hucboldus. *Tunc verò Hucboldus quidam, sororis huius Rodulfi maritus, munus eiusdem Abbatis calumniabatur, & ab ecclesiæ Dei genitricis iure conabatur auferre. Proinde precatur, vt quid sibi sit in talibus agendum, suis eum sacris instruat litteris, & harum collationem rerum æterna stabilitate corroboret, atque contradicentes digna excommunicationis vltione percellat.*

OBIIT autem S. Euerardus in Italia, indeque corpus eius Cisonium est aduectum, per VNROCHVM filium primogenitum: vbi festo ritu quotannis die 16. Decembris colitur: vt in Fastis nostris Belgicis disseruimus.

CETERVM, quod hactenus à nemine notatum, filius secundò genitus S. Euerardi BERENGARIVS, cuius supra in testamento fit mentio, postea Rex Italiæ ac demum Imperator fuit.

ANASPIS) hodie vicus *Anappe*, ad gentem Roblesiam pertinens, in Castellania Insulensi apud Flandros: quem vicum Albertus Pius, Belgarum Princeps, titulo Comitatus decorauit.

CONDRI ESTRIM) pagus Condrusorum, *Condros* de quibus supra cap. 20.

CANFINIVM) *Canfin*: SVMMINIVM, *Summin* vici sunt Cisonio vicini.

VITREI) Latine Victoriacum, *Vitry* inter Atrebatum & Duacum, vicus ad Episcopum Atrebatensem spectans.

SCEL-

SCELLEBVRT)vicus vicinus Comitatui Taxandriæ: vt ex subiunctis Testamenti verbis liquet. Fortè *Scelle*, prope Antuerpiam, aut alius vicus illo in tractu, ad Scaldim fl.

HELISSEM)Est hoc nomine Abbatia ord. Præmonstratensis, apud Thenas Hasbaniæ Brabantinæ opidum: quæ an hîc designetur, dubito. Hoc constat, S. Euerardum illo in tractu, hoc est, in Hasbania prædia nõ pauca possedisse.

PLACITO ET MALLAVERIT.) Placitum & Mallum pro eodem apud medij æui scriptores vsurpantur. Vitus Amerpachius in Notis ad constitutiones Caroli Magni per Lotharium Imp. eius nepotem editas, ait in Legibus Longobardicis persæpe vtramque vocem coniungi, expositionis caussa: & Mallum esse vocem origine Germanicam. Nam locum indictum vel designatum Germani vocant *ein Mal* vel *Malstat*: vnde aucupes quibusdam in locis dicunt *Malen*, hoc est, notare locum.

OB hanc coniunctionem idem Amerpachius suspicatur & nomen Placiti esse Germanicum, & deductum à *Platz*, quod significat locum vel aream. Inuenitur vtrumque vocabulum etiam coniunctum in Capitularibus Caroli Magni, nominatim in cap. cuius inscriptio est: Quæ ad *Niumaczd*, cap. 17. hæc leguntur: Vt nullus ad mallum vel ad placitum infra patriam arma portet, id est, scutum & lanceam.

SPATA)id est, Gladius. Hinc apud Hispanos est ordo Equitum S. Iacobi de Spata, qui pro tessera gladij insigne, pectori affixum, gestant.

SPOVRONES.)id est, Calcaria, Teutonicè *Sporen* Gallicè *Esprons*.

BRVNIA.)id est, Lorica, Gallis *Quiraſſe*.

HELMVM)significat Galeam, *Helm*, *Heaulme*.

BEMBARGAS,)id est, Tibialia ferrea.

PIPA AVREA,)id est, Canula, ad sumendum seú hauriendum sacrosanctum Domini sanguinem ex calice ben edicto, more veteris Ecclesiæ. Baronium

nium in Annalibus consule.

FLAVELLVM) seu potiùs Flabellum, ad muscas arcendas aut ad calorem minuendum

FACILVM) pugionem, *Poignart*, interpretantur.

PHYLACTERIVM) Gallis *Reliquaire*, capsula Sanctorum ossa seu reliquias continens. Quo sensu etiam vsurpatur à Balderico in Chron. Cameracensi.

CENDALVM) *Taffetaf*, aut quid simile. Sic Auriflamma vexillum fuit ex cendalo.

GARALES) cum Cochlearibus, in contextu Testamenti, ferè iunguntur. Itaque Garalis videtur patellam *Esquelle* significare. Hispanis hinc fortasse *Iarro de aqua*.

HALSBERGA) fortè, colli tegumentum, voculo Teutonico, *Haubert*, veteri lingua Francica, idem quod *Quirasse*. Sic Bemberga seu Beinberga significat tegumentum tibiæ, voce, nisi fallor, Germanica. Vt vt sit, constat S. Euerardi æuo, non solùm in Germania nostra inferiore, sed etiam in Gallia, & Insubria, quam Langobardi occuparant, linguam Germanicam in vsu fuisse. Vide Nithardi historiam lib. 3.

BYSTEA) Gallis *Boiste* vel *Boite* Latinè arcula.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [124] - 103
PUBLIC DOMAIN

CAPVT XXII.

Carolus Caluus Imp. prædia Abbatiæ Hasnonienſis anno 877. confirmat.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, CAROLVS miſericordia Dei Imperator Auguſtus. Si ſeruorum Dei vtilitatibus ſubueniendo conferimus, profuturum nobis hoc ad æternam beatitudinem fore, nullo modo ambigimus.

QVAPROPTER nouerit omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, noſtrorumque tam præſentium, quàm & futurorum induſtria, quoniam fratrum & ſororum neceſsitatibus in cœnobio HASNON nuncupato, videlicet ſito in Comitatu Atrebatenſi, in pago OSTREBANTO, ſuper fluuium *Scarpin*, ſub tutela *S.* Petri Apoſtolorum principis, Deo militantium ſubuenire cupientes, eorũ indigentijs per ERMENTRVDEM, filiam noſtram, Abbatiſſam, patefactis, decernimus, per eiuſdem Ermentrudis deprecationem, noſtræ Altitudinis præcepta eis cõfirmari, quatenus per noſtram munificentiam ad augmentum & vtilitatem eorum ea perpetualiter poſsideant, quæ inferius deſcripta habentur. Concedimus igitur memorato cœnobio infra ipſum monaſterium manſos duos, & cambas duas, ſiluamque vnam, & inſuper etiam de ſilua Abbatis, vnde poſsint ſexaginta porci ſaginari, nec non & in prædicto pago villam *Aziniũ*, cum

Azinium Scaldim.

cum omni integritate, exceptis tribus manſis, denique in ipſo pago *Azinium*, quod eſt ſuper fluuium *Scaldim*, cum omni integritate, exceptis manſis quinque & molendinis duobus, cum camba vna & pratis duobus.

VVauercin ad Scaldim.

PARI tenore largimur in præfato pago *Oſtrebanto*, villam *VVauercium*, cum omni integritate, nec non in ipſo pago in *Scaldinio*, dedimus eis octo manſos. De ipſis quoque tenet per noſtram iuſsionem *Gotrannus*, quattuor, deprecante præfata Abbatiſſa, quamdiu vixerit; poſtea verò recipiantur ad opus fratrum.

Tartenois vers Noyon. Velle.

De cetero in Comitatu *Tardanenſi* villam *Auciacum*, ſitum ſuper fluuium *VVellula*, cum manſis vndecim, nec non & de omnibus villis totius Abbatiæ omnẽ decimam pleniter ſtatuimus largiendam, & ſi non ſufficerit ad vſus fratrum ſeu ſororum, ex ..... cuncta neceſſaria ſuppleantur. Et vt hoc per omnia tempora inuiolabiliter permaneat, manu propria ſubſcribi firmauimus, & annuli noſtri impreſsione inſigniri iuſsimus.

SIGNVM CAROLI glorioſiſsimi Imp. Auguſti.

ODACRVS Notarius, ad vicẽ Goſelini, recognouit & ſubſcripſit. Datum V. Idus Iulij, Indictione X. anno tri-

An. 877.

ceſimo octauo regni D. CAROLI Regis in Francia, & Imperij eius ſecundo. Actum Cariſiaco palatio Imperiali, in Dei nomine feliciter, Amen.

NO-

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [126] - 104
PUBLIC DOMAIN

NOTATIONES.

DIPLOMATIS huius meminit Meierus, in rebus an.878.gestis. Fuit autem HASNONIVM olim vtriusque sexus monasterium, à viro nobili Ioanne, eiusque sorore Eulalia an.670.fundatum & à Vindiciano Episcopo Cameracensi in honorem S.Petri dicatum. Hodie est illustris monachorum Benedictinorum Abbatia, ad Scarpum fl. in diœcesi Atrebatensi sita. De qua fusè egimus in Originibus nostris Benedictinis.

OSTREBANTI) seu Ostrouandiæ Comitatus, olim sub Comitatu Atrebatensi (in qua diœcesi etiamnum est) nunc sub Hannoniæ Comitatu comprehenditur. Ostrouandiæ caput est hodie Buccinium, *Bouchain*, opidum ad Scaldim. Olim & Duacum fuit in Ostrouandiæ Comitatu.

ERMENTRVDIS) fuit soror Iudithæ, Balduino Ferreo, Flandriæ Comiti nuptæ: de qua vide supra cap.17.

CARISIACVS) seu Carisiacum palatium, hodie Cressiacum ad Isaram fluuium, *Cressy sur Oise*. Synodi apud Carisiacum plurimæ olim habitæ fuerunt.

CAPVT XXIII.

Ludouicus Germaniæ Rex Theodorico Comiti donat VVasdam, id est, VVasiam.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. LOTHOWICVS Dei gratia Rex.

NOTVM sit omnibus fidelibus nostris tam præsentibus quàm futuris, quòd dilecta coniux nostra HEMMA Regina, adiens nostræ Celsitudinis præsentiam humiliter deprecata est, vt cuidam nostro fideli, scilicet THEODRICO Comiti forestum *VVasda*, in eodem Comitatu, cum pratis, aquis, terrisque aratorijs, exitibus & regressibus, cumque rebus pertinentibus ad prædictum forestum perintegrè nostro daremus præcepto.

CVIVS petitionibus (prout dignum est) fauentes prædicto Comiti prædictum damus atque largimur forestum, vt habeat teneat, possideat, cum suis ad se pertinentijs, tam ipse quàm sui heredes, seu cui ipse suique heredes vendere vel mancipare voluerint, sine omni contradictione.

ET vt firmius maneat inconuulsumque seruetur, hoc ei præceptum fieri iussimus, & manu propria subterfirmantes, sigillo nostro iussimus sigillari.

SIGNVM domini LOTHOWICI glorioſissimi Regis.

Othildrici alias. An. 868. GEZO Cancellarius ad vicem Domini Vthelrici Archiepiscopi, summique Cancellarij recognouit & subscripsit. Datum anno Domini DCCCLXVIII. Idus Aprilis,

Aprilis, regnante Domino LOTHOWICO anno XIV. Indictione. XIV.

NOTATIONES.

WASDA, hodie Wasia, non Zelandia, neque Zelandiæ pars Walachria.

IANVS Dousa, lib. 5. Annalium Hollãdiæ, suspicatur, *Theodericum* Comitem, ad quem ista Ludouici Germaniæ Regis liberalitas pertinuerit, fuisse auum *Theoderici* I. Hollandiæ Comitis, & patrem *Gerolfi*, qui eiusdem Theoderici Primi pater fuerit. Atque id quidem ex Reginone colligi posse videtur, qui an. 885. *Gerolfum* & *Gardolfum*, Frisonum Comites, à *Godefrido* Normannorum Rege Legatos ad Imperatorem missos, & an. 898. *Eberhardum* Ducem à *VValgario* seu *VValgero* Frisone, Gerolfi filio, in venatione per fraudem trucidatum fuisse scribit. Quem eumdem esse cum *VValgero*, Theoderici I. Hollandiæ Comitis fratre idem Dousa censet.

THEODERICVS autem. Gerolfi pater, nisi coniectura me fallit, fuit Ludouico Balbo, Caroli Calui filio, Cubicularius; ipsique idem Balbus Comitatum Augustidunensem supremis tabulis an. 879. legauit: vt apud Aimoinum. lib. 5. cap. 39. legitur.

WALGERVM istum Dousa & alij, Teisterbantiæ Comitem nuncupant.

CETERVM istud Ludouici diploma mihi suspectum est, quòd ipsi titulus Augusti aut Imperatoris non tribuatur.

CAPVT XXIV.

Arnulphus Imp. Gerolfo Comiti, Theoderici I. Hollandiæ Comitis parenti, varia prædia confert, an. 889.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. ARNVLPHVS Rex diuina fauente gratia.

NOTVM esse volumus omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibusque nostris, præsentibus scilicet & futuris, qualiter quidam fidelis & venerabilis Comes noster, nomine GEROLFVS mansuetudinem nostram deprecatus est, vt ei quasdam res iuris nostri in proprium concederemus.

CVIVS petitioni libenter annuentes, ita fieri decreuimus. Dedimus namque ei inter *Rhenum* & *Suithardes-Hage*, in Comitatu ipsius, in locis *Northa* & *Ospretasheim*, nominatis, siluam vnam & terram arabilem vnam, & in loco qui dicitur *Bodokenlo* hobam vnam, in *Alburch* quoque hobas duas, & in *Hornum* hobam vnam, & in loco *Huui* vocato, mansam vnam, & in loco *Theole* mansam vnam, & in *Aske* mansam vnam, & quidquid ad easdem hobas & mansas iure legitimeque pertinere videtur, cum curtilibus & ædificijs, mancipijs, campis, agris, pascuis, pratis, siluis, aquis, aquarumque decursibus, molinis, piscationibus, vijs & inuijs. accessibus & regressibus quæsitis & inquæsitis, cultis & in-

& incultis,& cum vniuerſis appenditijs & adiacentijs, finibus ad præfatas hobas iuſte aſpicientibus.

Et iuſsimus inde ei hoc noſtræ auctoritatis fieri præceptum:per quod volumus , firmiterque iubemus vt ante titulatus fidelis noſter de ijs omnibus ab hodierna die,& deinceps, omni tempore, liberam ſecuramque habeat poteſtatem tenendi,donandi, vendendi,commutandi,vel quidquid exinde voluerit faciendi,abſque vllius impedimento.

Et vt hæc conceſsionis noſtræ auctoritas firmior habeatur , & per futura tempora à fidelibus noſtris veriùs credatur , ac diligentiùs obſeruetur , manu noſtra ſubter eam firmauimus,annuloque noſtro ſigillari iuſsimus.

Signvm Domini Arnvlphi inuictiſsimi Regis.

Aspertvs Cancellarius, ad vicem Otmari Archicapellani , recognoui & ſcripſi. Data pridie Nonas Auguſti , incarnatione Domini DCCCLXXXIX. Indictione VII. anno ſecundo regni Arnulphi prudentiſsimi Regis. Actum Franconofurth in Dei nomine feliciter,Amen. *An.889.*

NOTATIONES.

Hoba) Flandris ac Batauis *Hoeue*,id eſt, fundus ſeu prædium.

Mansvm) ſiue Mansa idem ſignificat quod Hoba;teſte Hotomanno,Comment. De verbis Feudiſtarum.

Gerolfvs,)quem Regino lib.2.Chronicorum,vocat Friſonum Comitem,fuit pater Walgarij ſeu Walgeri Comitis,& Theoderici I.Hollandiæ Comitis.

CAP.

CAPVT XXV.

Ludouicus Germaniæ Rex Laubium, Fossas, & alia loca Stephano Leodicensi Episcopo attribuit, seu confirmat, an. 908.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. HLODOVICVS, diuina ordinante gratia Rex. Si Ecclesijs Dei, suisque rectoribus aliquid emeliorationis, ad maiora subleuando, roboramus, dubium non est à Deo nos accepturos retributionem, propter cuius hæc agimus honorem.

QVOCIRCA omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, & nostrorum præsens futuraque comperiat generalitas, quoniam HEDRIMANNVS, Agrippinēsis ecclesiæ Archipræsul inclytus, simulque *Repehardus* & *Reginharius* egregij Comites, ad nostræ sublimitatis accedentes excellentiam, vice STEPHANI venerabilis Episcopi, humiliter sunt deprecati, vt ob Dei, sanctæque Mariæ, atque Lamberti martyris amorem, cuncta quæ retrò omnibus temporibus, Tungrensi Ecclesiæ fuerunt tradita à nostris prædecessoribus, pari voto, eidem habenda concederemus, ac nostræ auctoritatis præcepto inuiolando tutaremur. Quorum itaque petitionibus tantò libentiùs cessimus, quantò ampliùs id nobis à patribus nostris profuturum prospeximus.

IDCIRCO hoc nostræ confirmationis præceptum fieri iussimus, per quod *Laubacensem* Abbatiam à Domino

mino patre noſtro *Arnulpho*, Rege glorioſiſsimo datam, in pago ac in Comitatu *Hainuenſi* ſitam, cuius ad præſens Comes videtur adeſſe *Sigehardus*, ac fiſcum nomine *Tectis* à Rege *Suendipolcho* fratre noſtro conceſſum in pago ac Comitatu *Liuuenſi* poſitum: cuius etiam in præſentiarum idem Comes dignoſcitur exiſtere *Sigehardus*: atque Abbatiam nomine *Foſſas*, per præſtariam, à *Giſla* Abbatiſſa, noſtra conſanguinea, noſtræ voluntatis conſenſu, acquiſitam, in pago ac in Comitatu *Lummenſi* conſtitutam, cuius nunc adeſt Comes *Berengarius*: inſuper teloneum, ac monetam de Traiecto, noſtra donatione, cum conſenſu *Albuini*, eo tempore illius Comitis, conceſſam: pariter quoque Abbatiam *Heriboteſheim* nomine dictam, quæ à *Gerhardo* quondam Comite proprio iure habita poſtea, pro culpa infidelitatis, contra noſtram Serenitatem exhibita, noſtro ceſsit donatui verſa, quam prælibato *Stephano* ipſius proprio affini, quandoquidem manſit ſemper fidelis, dare volentes: tamen ſuæ iam dictæ Eccleſiæ ipſius precatu dedimus: hæc nominata, & omnia cetera, cum omni ſuorum integritate, quæ ibi nunc ſunt. vel iuſtè acquiri poterunt, iam ſæpius dictæ Eccleſiæ Paſtoriſque præſenti *Stephano*, & qui Dei nutu venturi ſunt, æternaliter poſsidenda concedimus.

Eo videlicet ordinis modo, vt quidquid ſecundùm Dei ac ſuam diſpoſitionem facere maluerint, libero, quemadmodum ex alijs eccleſiaſticis rebus, in faciendo potiantur arbitrio, quatenus ob hanc noſtræ meredis ſeu parentum noſtrorum emelioratione, pro nobis & pro illis præſens, futuriſque Præſules, cum omni ſibi congregatione commiſſa, Deum libenter exorare feſtinent.

Vt autem huius noſtræ auctoritatis confirmatio pleniorem in Dei nomine obtineat firmitatis vigorem manu propria eam ſubterfirmauimus, annuliſque noſtri impreſsione, inſigniri iuſsimus.

Signvm Domini Hlodovici Sereniſsimi Regis.

An. 908. ERNVLDVS Cancellarius, ad vicem RATPOTI Archicancellarij, recognouit. Datum V. Kalendas Februarij, anno Incarnationis nongentesimo octauo. Indictione vndecima, anno autem regni Domini HLVDOVICI octauo. Actum Aquisgrani palatio feliciter, Amen.

NOTATIONES.

NOTANDI hîc Comites, SIGEHARDVS Hainuensis, & BERENGARIVS Lummensis seu Lomensis aliàs Lomacensis, in territorio Namurcensi, & ALBVINVS Traiectensis.

BERENGARIO olim familiaris fuit *S. Gerardus* Abbas Bronensis, vt in huius vita legitur apud Surium. Vide infra Henrici Aucupis Imp. diploma.

TECTIS FOSSAS.) Vide supra cap. 20.

GISLA) Abbatissa commendataria, vt loquuntur.

CAP.

CAPVT XXVI.

Carolus Simplex, Francorum Rex, Egmondam cum appendicibus donat Theoderico I. Hollandiæ Comiti, an. 913.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. CAROLVS, diuina propitiante clementia, Rex Francorum.

Regalis celsitudinis est, nostros & fideles suos donis multiplicibus honorare. Idcirco notũ fieri volumus omnibus fidelibus Dei Ecclesiæ, præsentibus scilicet atque futuris, quomodo adiens præsentiam solij nostri HAGANO venerabilis Comes, expetijt à nostra mansuetudine dari cuidam fideli nostro nomine THEODERICO quasdam res, ecclesiam videlicet *Hecmunde*, cum omnibus ad eam iure pertinentibus, à loco qui dicitur *Zvvthordes-Hage* vsque ad *Fortrapa*, & *Kinnem*.

CVIVS petitionem benignè, vti decebat, suscipientes concedimus præfato fideli nostro hæc omnia ex integro, cum mancipijs quæsitis & acquirendis, pratis, siluis, pascuis, aquis, siue aquarum decursibus. Præcipientesque iubemus, vt sicut reliquis possessionibus, quibus iure hæreditario videtur vti, ita vt his, nostri muneris largitate, rebus impensis valeat securè omni tempore vitæ suæ frui, ipse & omnis eius posteritas. Vnde & hoc præceptum nostræ clementiæ ei super his conscribi

iussimus, per quod præcipimus atque mandamus, vt liberè hæc omnia teneat atque possideat, habeatque de his potestatem, iuxta libitum suum, ordinandi seu faciendi, Deo in omnibus propitiante, & nemine inquietante.

Et vt hoc nostræ largitionis munus per succedentia tempora firmius habeatur, & attentiùs obseruetur, manu propria subterfirmauimus, & annuli nostri impressione iussimus sigillari.

Signvm Caroli glorioſiſsimi Regis. Hagano Notarius, ad vicem Rotgeri Archiepiscopi, summique Cancellarij, recognouit. Datum anno Domini DCCCCXIII. XVII. Kalendas Iulias. Actum Pladella villa, feliciter, Amen.

Non, DCCC. LXIII. vt antea legebatur. ego 913 DCCCXXII

NOTATIONES.

Diplomatis huius calculum, leui numeralis vnius notæ seu litteræ correctiuncula, restituit Ianus Dousa lib. 5. Annalium Hollandicorum: adeoque docuit, hoc ipsum *Caroli* Francorum Regis diploma, non ad *Calui*, sed *Simplicis* beneficentiã trahi oportere.

Comitatus Holl. initium an. 913

Ad eumdem 913. Christi annum Dousa, & alij initia Comitatus Hollandici referunt.

Hagano) Notarius. Alius ab isto fuit Hagano Comes patria Laudunensis, apud Carolum Simplicem gratioſiſsimus: vt constat ex Conradi Abbatis Vrspergensis & Flodoardi Chronicis.

Pladella) *Bladel*, extremum hodie est Campaniæ Brabanticæ municipium.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [136] - 114
PUBLIC DOMAIN

CAPVT XXVII.

Pactum Bonnense, inter Carolum Simplicem Franciæ & Henricum Germaniæ Reges an. 921. initum.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis diuina propitiante clementia anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVI. anno verò regni Domini & gloriosissimi Regis Francorum occidentalium CAROLI XXIX redintegrante XXIV. largiore verò hereditate indepta X. Indictione IX. anno quoque regni Domini & magnificentissimi Regis Francorum Oriẽtalium HEINRICI tertio, inter ipsos præfatos principes vnanimitatis pactum, ac societatis amicitia quæsita repertaque exordia sumpsit prout visa sunt competentia.

CONVENERVNT enim ambo illustres Reges, sicut inter se discurrentibus Legatis conuenerant II. Nonas Nouembris feria prima: domnus enim CAROLVS super Rhenum flumen ad Bonnam castrum, & strenuus HEINRICVS ex altera parte Rheni. Et ea tantùm die mutuis se visibus intuentes super ripas eiusdem fluminis huc & vltra, vt sui fierent fideles innoxij sacramento, quo hanc eorum conuentionem fuerant polliciti.

VERVM feria quarta VII. Idus Nouembris in medio Rheni fluminis sæpiùs dicti principes, in nauibus quisq; suis, in tertiam ascenderunt, quæ ancorata in fluminis

medio gratia eorum colloquij fixa erat: ibiq́ue in primo hanc sibi vicissim conuenientiam ob statum pacis, iuramento sanxerunt ita.

EGO CAROLVS diuina propitiante clementia Rex Francorum Occidentalium, amodò ero huic amico meo Regi Orientali HEINRICO amicus, sicut amicus per rectum debet esse suo amico secundùm meum scire ac posse: ea verò ratione si ipse mihi iurauerit ipsum eumdemque sacramentum, & attenderit quæ promiserit. Sic me Deus adiuuet & istæ sanctæ reliquiæ.

E contra Rex Heinricus eamdem promissionem sacramento eisdem prosecutus est verbis subsequenter, vt huius amicitiæ firmitas inuiolabiliter obseruaretur.

Hæc sunt nomina Episcoporum qui cum nobilibus ac fidelibus laicis firmitatem, quam præmemorati Reges inter se fecerunt, collaudando acceptauerunt, & manibus suis sacramentum firmauerunt, numquam à se destruendam.

Episcopi ex parte Domini Regis Caroli.

HERIMANNVS Archiepiscopus Agrippinæ, quæ modo est Colonia vocitata.
RODGERVS Archiepiscopus Treuerorum.
STEPHANVS Præsul Cameracorum.
BOVO Episcopus Catalaunensium.
BALDRICVS Traiectensium Episcopus.

Hæc nomina Comitum.

MATFREDVS, Erkengerus, Hagano, Boso, Waltkerus, Isaac, Ragenberus, Theodricus, Adalardus, Adelelmus.

Episcopi ex parte Regis inclyti Heinrici.

HERIGERVS Archiepiscopus Moguntiacorum.
NITHARDVS Episcopus Mimmogerneferdæ.
DODO Episcopus Osnobroggæ.
RICAWDO Episcopus Vangionum, quę nunc dicitur Wormatia.
HONVARDVS Episcopus Paderbornensis.
NOTINGVS Episcopus Constantię Alemannicæ.

Hæc sunt nomina Comitum,

Et

EVRARDVS, Chonradus, Herimannus, Hato, Godefredus, Otto Herimannus, Cobbo, Magenhardus, Fridericus, Foldac.

NOTATIONES.

PACTIO ista non ad annum 926 aut ad an. 923. vt Sigebertus in Chronico suo retulit, sed ad an. 921. est referenda: iuxta Flodoardum in Chronico, & rationes, quas Iac. Sirmondus allegat in Notis ad Capitula Caroli Calui.

PLERIQVE rerum Gallicarum scriptores CAROLI SIMPLICIS annorum exordium ab obitu ODONIS Regis, hoc est, à tertio die ante Nonas Ianuarias anni octingentesimi nonagesimi octaui, Carolus autem ipse in diplomatibus suis quinquennio altius repetit: à die videlicet, quo Remis Fulco Archiepiscopus ipsum vnxit in Regem, hoc est, à quinto die ante Kalendas Februarias anni octingentesimi nonagesimi tertij. Quem annum Regino indicat, cùm Regem leuatum ait sub finem anni octingentesimi nonagesimi secundi. Nam cùm annos à Christi Incarnatione ordiatur, non à Natali, anno cuique primos etiam sequentis anni menses adnumerat. Denique Caroli Simplicis regnũ ab hoc, quem diximus, Christi anno in eius diplomatibus incohari facilè perspiciet, qui eius annos cum Indictionibus comparabit. Exempla qui volet, apud Sirmondum citato loco reperiet. 898. 893. 892.

REDINTEGRANTE XXIV.) Carolus Simplex quo tempore in Regem confirmatus est, integrum regnum sua in potestate non habuit, quia ODO Rex quam diu vixit, Aquitaniam & Burgundiam tenuit. Mortuo post quinquennium Odone, quæ ab illo possessa fuerant, recepit, regnumque redintegrauit. Atque huius redintegrationis annos regni sui annis Carolus deinceps in suis diplo-

plomatibus subiunxit.

SEMPER igitur redintegrationis anni solido ferè quinquennio annis regni pauciores sunt: & solidum fuisset, si ODO, qui III. Nonas Ianuarias, obijt, ad V. Kalendas Februarias, quo die Carolus Simplex inunctus fuit, vitam produxisset.

LARGIORE HERED. INDEPTA X.) Hoc ad regnum Lotharij pertinet, cuius accessione Carolus Simplex hereditatem suā amplificat: quia non solum partem illam recepit, quam auus & pater eius olim possederant, sed alteram etiam, quæ Regum Transrhenanorum fuerat.

CETERVM quo anno regnum Lotharij is receperit, iuuestigandum restat. Sigebertus noster in Chronico receptum anno 915. notat. Sed ex hoc loco, & ex varijs
An. 912. eiusdem Caroli diplomatibus Sirmondus rectè concludit, quadriennio ante, hoc est, anno Christi nongentesimo duodecimo, regni autem Caroli vicesimo, receptum fuisse. Quo nimirum tempore, Ludouico vltimo Franciæ stirpis in Germania Rege sine liberis defuncto, Carolo vt legitimo heredi, iure licuit non regnum modò Lotharij, sed Germaniam quoque ipsam, si par in armis vis fuisset, repetere.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [140] - 118
PUBLIC DOMAIN

CAPVT XXVIII.

Carolus Simplex Francorum Rex varia prædia Maricolensi Abbatiæ attribuit seu confirmat, an. 921.

CHristi præeunte & auxiliante clementia Karolvs Simplex Francorum Rex cunctis sanctæ Ecclesiæ siue Imperij fidelibus salutiferæ pacis optat stabilitatem.

Notificare voluimus omnibus tam instantis quàm futuri temporis fidelibus, quòd flexi carissimorum nostrorum Comitum *Isaac* & *Haganonis* precibus, quasdam res, quas tenere hactenus in suo seruitio solebant Abbates, vel ipsorum fideles, caussa beneficij, quæ magis congruebant seruire fratribus monasterij *Mariculas*, quod in honore constructum est sanctæ Dei genitricis Mariæ, principumque Apostolorum Petri & Pauli, in quo etiam corpore quiescit almus confessor Christi *Humbertus*, illas suprataetas res, quæ subter nomine tenus notabuntur, nostra potestate regia, prædicti loci fratribus perenniter confirmaremus.

Res igitur de quibus loquimur, coniacent in subdesignatis locis. In pago *Hainoensi*, super fluuium Helprã, in villa *Taisneras*, sunt mãsi xxx. cum ecclesia, culturis, pratis, mancipijs, silua & omnibus ibi adspicientibus.

Et in loco, qui vocatur *Fagetus*, mansi quinque sunt in prædicto pago super fluuium eumdem, cum omnibus inibi respicientibus. *Taisneire.* *Fay.*

ATQVE in *Flobodeica* manſi dicuntur quinque, cum ſuis omnibus appendicijs, & in loco qui fertur *Magnus Mons* manſus vnus & ibi aſpicientia.

IVXTA hunc quoque locellum in *Didincicas* eſt manſus vnus, & in ipſo monaſterio eſt pratum vnum, ex quo ſolet fieri ſæpè fratribus moleſtia.

Hæc igitur ſupra verbo tenus omnia deſcripta, ſecũdum prædictorum noſtrorum fidelium, *Iſaac* ſcilicet & *Haganonis* humilem petitionem, ad menſam fratrum iam dicti monaſterij Maricolenſis, regali auctoritate concedimus, ad ſtipendia & ſeruitia exhibenda: nullique hominum amodo ſeruitutis debitum ſoluant, niſi iam dictis fratribus.

DATVM VIII. Idus Ianuarij, anno ab Incarnatione Domini nongenteſimo viceſimo primo, Indictione nona, palatio Lugduno.

NOTATIONES.

SHVNTBERTI Abbatis, itemque Caroli Calui diplomata, in fauorem Maricolenſis Abbatiæ conceſſa, vide ſupra cap. 5. & 119.

ISAAC) Comes Cameracenſis.

HAGANO) Comes intimus Carolo Simplici.

LVGDVNVM.) Laudunum clauatum hic notari exiſtimo. Sic Pardulus Lugdunenſium Epiſcopus dicitur in Synodo Sueſſionenſi ſub Carolo Caluo an. 853.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [142] - 120
PUBLIC DOMAIN

CAPVT XXIX.

Eiusdem Caroli Simplicis diploma alterum in fauorem eiusdem Maricolensis monasterij concessum an. eodem 921.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. CAROLVS Dei gratia Rex.

OMNIVM sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium præsentium ac futurorum nouerit industria, quòd INGELRAMVS illustris Comes ad nostram se colligens magnificentiam, exposuit qualiter fratres *Maricolensis* ecclesiæ, quę constructa est in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, & SS. Apostolorum Petri & Pauli, vbi etiam pretiosissimus confessor *Humbertus* corpore quiescit humatus, penuria laborantes, diuinum, vt expedit, nequeunt implere officium, & quod miseratus vsibus eorum XXX. fratrum suppeditauerit res ad eamdem Abbatiam pertinentes.

IN pago videlicet *Laudunensi* in villa *Macerias* siue castello, vbi S. Humbertus est ortus, triginta tres mansos, & in eodem pago in villa *Saluerijs* quinque mansos, & in pago *Hainao*, in villa *Vercinio*, super ipsum fluuium mansos decem: in eodem pago in villa *Lideneicas*, super fluuium Helpram, mansos octo, & illos qui in *Hulta* coniacent, censum soluentes, & siluas ad eos pertinentes, ac cambam in ipso monasterio, iuxta pontem *Haisencias* cum appendicijs suis, & siluam iuxta

Vide supra c. 7.

VVercin. Helpre.

monaſterium ſuum,ſub eo tenore.

Et de porcis fratrum ibi ſaginatis nemo paſtionaticum exſpectet,cum mancipijs & omnibus appendicijs ad prædictas res pertinentibus: obnixè obſecrans, vt has res vſibus ac ſtipendijs eorum, præcepto noſtræ auctoritatis iure firmiſsimo delegare dignaremur.

Cvivs ſalubribus monitis fauentes, hoc præcellentiæ præceptum fieri, & dictis fratribus dari iuſsimus, per quod prædictas res omnes, cum pleniſsima integritate,cum terris ſcilicet cultis & incultis,vineis, ſiluis,pratis,paſcuis,molendinis, aquis, aquarumque decurſibus,& mancipijs vtriuſque ſexus, ſæpe dictis fratribus,vſibuſque ac ſtipendijs eorum,pro animæ noſtræ remiſsione,perpetua firmitate,conferentes delegamus vt quietiùs ſtudeant pro nobis,coniuge,ac prole & pro regni ſtabilitate Domini clementiam iugiter exorare.

Vt autem hæc condonatio delegationis in Dei nomine cunctis ſæculi temporibus validiorem ſtabilitatis obtineat vigorem,manu propria ſubter eam firmauimus,& annuli noſtri impreſsione ſignari iuſsimus.

Signvm Karoli glorioſiſsimi Regis.

Datvm Nono Idus Ianuarij,anno ab Incarnatione Domini nongenteſimo viceſimo primo, Indictione nona,palatio Lugduno.

CAP.

CAPVT XXX.

Henricus Auceps Imp. an.932. confirmat fundationem Abbatiæ Bronienſis, in Comitatu & diœceſi Namurcenſi, quæ nunc S.Gerardi nuncupatur, ab ipſo fundatore ibi quieſcente.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, HENRICVS diuina fauente clementia Romanorum Imperator.

NOVERIT itaque omnium fidelium noſtrorum, præſentium ſcilicet & futurorum ſolertia, quẽdam venerabilem Abbatem, GERARDum noſtræ regalitatis adiſſe præſentiam, petiſſeque vt cœnobium, quod ipſe, ex hereditatis ſuæ proprio, in pago *Lomacenſi*, in loco qui dicitur *Bronium*, conuerſus nuper conſtruxerat, in honore *S. Petri* principis Apoſtolorum, nec non & *S.Eugenij* Toletani Archiepiſcopi & martyris, poteſtate regia contuendum ſuſciperemus, allodiumque & poſſeſsiones, vel prædia, quæ iam dictus Abbas, ſeu vir nobiliſsimus multa poſſederat, & ea S.Petro ad ſolatium inibi Deo ſeruientium contulerat, in noſtra protectione noſtrorumque ſucceſſorum deinceps conſiſterent.

Nos verò iuſtis & religioſis petitionibus aſſenſum præbentes, & à vero Remuneratore, pro hoc & alijs

pietatis commercijs,mercedem sperantes,idem monasterium cum omnibus,quæ ad ipsum pertinent, in nostra tutela perpetuò conseruandum suscipimus, & statuimus,vt quamdiu locus ille,Deo protegente, inhabitabitur,Abbas eiusdem cœnobij omnia iura , iudiciariasque potestates in villa *Broni*, & in *S. Laurentio*, in *Maisons* in parte sua quam habet, in villa *Leubinas*, in *Montinio*,& in *Merendrech* in parte sua quam habet, in villa de *Ermeton*,in *Fendeserta*,in *Romereias*,in *Manisia*, liberè & potestatiuè exerceat.Et in his locis,& in omnibus quæ possidet,concedimus,& confirmamus ei bānum & iustitiam,impetum & burinam , ictum & sanguinem,reperturam,perguin regium,fora,telonea, vicecomitatum,wagaria,rectum & non rectum, vectigalia,& quidquid pertinet ad iudicatum , integritatem Reipublicæ,& incolumitatem, & cāpestria & siluestria iura,& mortimanus suas & abmatrimonia tam liberè in sempiternum possideat, sicut fundator ipsius loci, nobili prosapia exortus,ante conuersionem suam possederat.

Nec sit qui præsumat inijcere manus in seruos & ancillas ecclesiæ, vel in homines cohabitantes in omni ipsius possessione; sed soli Ecclesiæ liceat tractare pacificè de omnibus prædictis negotijs, absque calumnia alicuius siue tyrannidis.Nec sit qui cōtradicat huic nostræ regiæ constitutioni. Alioquin si quis in hoc obuiauerit nostræ voluntati,nouerit pro certo sese grauiter nostram incurrere offensam,& suspensum à gratia & beneuolentia nostra.Succesforesque nostros contestamur,conformes & coadiutores fore in huiusmodi stabilitione,vtImperatoria dignitate roborata,sine ruina,sine vacillatione,sine alicuius malæ incursionis offendiculo,perpetuum firma duret in æuum.

Praetereа quia locus ille consistit in vicinia castri Namucensis,precamur *Comitem Namuci*, sicut fidelem & amicum,vt particeps nobiscum existat ipsius Ecclesiæ orationum,& grates à Deo & laudem à nobis habeat,si tempus aut res expostulauerit, recta manu & vero

vero auxilio, subministret Ecclesiæ opem sui adiutorij. Si verò diabolica suasione incitatus excesserit, in aliquibus Ecclesiam opprimens iniustè, cùm sit libera: & res ipsius authentica, si ad nostram præsentiam fratres detulerint querimoniam, consulam eis & liberabo eos ab oppressione. Hoc præceptum pro æterna remuneratione prædicto monasterio fieri iussimus, per quod imperamus, vt ea quæ à præfato *Gerardo* ad sanctum locum, vel quæ deinceps à fidelibus Christianis eidem collata fuerint, fratres ipsius loci, cum tranquillitate, per sæcula firmiter habeant, teneant, & possideant, & pro salute nostra atq; stabilitate totius regni misericordiam Domini iugiter exorent. Et vt per succedentium temporum curricula, veriùs credatur & attentiùs obseruetur, sigilli nostri impressione corroborauimus.

QVIA verò idem famulus GERARDVS præsentiam Domini Papæ in corde suo disposuit adire, & ad roborandam libertatem *Bronienſis* Ecclesiæ ab ipso priuilegia vult expetere; mandamus patri nostro summo Pōtifici, vt traditionem, quam de eodem loco Imperiali sanximus auctoritate, Apostolica confirmet benedictione, vt obseruatores nostræ præceptionis gratiam & misericordiam, vitamque æternam à Deo consequantur. Qui autem ex his quæ prælibata sunt, quidquam irritum fecerit, vel infregerit, indissolubili anathematis vinculo constringatur, nisi resipuerit & pœnituerit, & ab Abbate & fratribus veniam promeruerit, & de cetero emendauerit.

HAEC autem sunt ingenuorum testium nomina, vt omnis legalis firmitas impleatur.

RICHARIVS Leodicensis Episcopus.
RICHVINVS Stratzburgis Episcopus.
ROTGERVS Treueris Episcopus.
BENEDICTVS Metensis Episcopus.
COMES Witbertus.
COMES Berengarius.
COMES Herimannus.
SIGNVM HENRICI Regis glorioſiſſimi.

HIL-

HILDVINVS Notarius, vice ROTGERI Archiepiscopi recognoui.

An. 932. DATA Nonis Aprilis anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXII. Indictione V. regnante Henrico Rege glorioso, anno XIII. Actum Aquisgrani palatio feliciter, Amen.

NOTATIONES.

WAGARIA) fortè idem quod Rotaticum aut Angaria, *Droict de Corouvee.*

COMITEM NAMVCI) Berengarium, qui & diplomati huic subscripsit. Eidem Comiti Berengario perfamiliaris fuit S. Gerardus monasterij Bronienſis fundator: vt in huius vita legitur. De eodem supra cap. 25.

NAMVCVM sine R. passim scribunt Sigebertus Chronographus, & alij mediæ ætatis scriptores. Sic & marmoreo tumulo insculptum legitur Montibus Hannoniæ, in basilica S. Waldetrudis, in ambitu chori. Hodie Namurcum, *Namur*, vrbs episcopalis ad Mosam fl.

MANDAMVS PATRI) id est, significamus aut rogamus.

WITBERTVS) Comes Gemblacensis, & illius monasterij fundator: alijs Wibertus aut Guibertus. In tabulis Martyrologij Rom. 4. Februarij dicitur Gilbertus.

CAP.

CAPVT XXXI.

Arnulphus I. cognomento Magnus, Flandriæ Comes, prædia varia monasterio Blandinienſi reſtituit, ſeu donat, hortatu Tranſmari Nouiomenſis ac Tornacenſis Epiſcopi.

ARNVLPHVS, adminiculante ſuperni Regis clementia, Marchiſus, ſanctæ Eccleſiæ fidelibus, quocumque paſsim ordine, Deo Catholicè militantibus.

LEGITVR in Machabæorum libris, diuinitus exaratis, deſtructum Ieroſolymis templum Dei ab Antiocho Regum nefandiſsimo, quod poſt multos grauiſsimosque bellorum triumphos, Iudas Machabæus reſtruxerit, & auro ac argento, quod de hoſtium ſpolijs acquirebat, decorauerit: quo ſcilicet facto credebat ſibi affore auxilium è cœlo Regis polorum.

HVIVS igitur exempli auiditate incitatus, ego humillimus ARNVLPHVS, toto mentis conamine illorum geſtiens particeps effici, qui præcepta ſeruantes Dominica, terrena cæleſtes ad theſauros tranſtulerunt patrimonia, religioſorum veridicorumque hortatu virorum animatus, atque, vt ita dicam, exurgens quaſi à graui ſomno excitatus, cæpi cogitatione tacita mecum diebus

noctibusque reuoluere, quoddam monasterium esse sub mea ditione antiquitus situm, à Pontifice laude bonorum digno sanctissimo AMANDO, iuxta fluenta Scaldis, in castro *Gandauo*, quod *Blandinium* vocitauit, quodque Christo auspice reliquijs B. Petri Apostolorum principis, multorumque Sanctorum, quas a Roma secundò rediens secum detulit, solemniter nobilitauit.

EGIT autem hoc ea tempestate, qua Romanam Ecclesiã regebat Papa MARTINVS.....post beatum aulæ supernæ clauigerum Petrum, tempore inclyti Regis Frãcorum *Dagoberti*, *Eligio* miræ sanctitatis Episcopo, apud Nouiomagum & Tornacum præsidente.

GAVDEO quidem tantorum pignoribus Sanctorum iam dictum monasterium multimode illustratum, sed doleo plurimùm deesse honorem, quo tantæ dignitatis reliquias, secundùm meam voluntatem, extollam in terra, quarum Sancti reliquiarum in cœlesti fulgent curia.

PERMISSV tandem Regis *Ludouici*. atque cum Episcopo *Transmaro*, ad cuius diœcesim pertinet locus ille, cum amicis quoque ac specialiter cum fidelibus meis consilio habito, reddens restitui loco sancto partim ex ijs reditibus terræ, quos *B. Amandus* impetrauit à Regibus, qui per id tempus diuinis se subdiderant legibus, & ob amorem principis Apostolorum Petri, iure perpetuo tradidit in eodem cœnobio degentibus, partim ex ijs quæ fideles quique per loca & tempora diuersa, à præfati Regis Dagoberti diebus, vsque ad nostra largiti sunt tempora.

ET si non omnia, saltem reddidi aliqua, quæ prædecessorum meorum tempore inde sunt abstracta: quæque existimaui sufficere monachis, ob amorem Christi ibi morantibus, id est, censum, qui accipitur de mansionibus, quæ sitæ sunt in *portu Gandauo*, à flumine *Scalda*, vsque ad decursum fluminis *Legia*, & decimam, quá pro remedio animarum suarum Deo exsolnere debent in ipso commanentes portu.

NAVLVM quoque, quod à prætercuntibus exigitur supradicti

prędicti monaſterij Reliquijs cõceſſi. Floralia prati quę adiacent ipſi portui,illorum cedo poteſtati : molendinum,in loco qui dicitur *Aſsna* capellam vnam, in honore S.Mariæ dicatam:in villa *Meron* vineam , quam ſecus monaſterium conſtruxi,& terram quæ ibi adiacet vſque ad portum,& alia rura quæ monaſterio ſunt contigua,ſupra quæ conſtruant officinas ſibi congruas & hortos, in quibus plantent olera,quę monachis ſunt commoda,ceteraque omnia,quę in charta Abbatis *Einhardi* ſcripta habentur,reddidi,& propria manu roboraui.

In pago denique Flandrenſi,iuxta caſtrum *Ooſtburch* in loco nuncupato *Merona Benonis*,paſtoralia quæ ſufficere poſſunt ouibus CXX & in alio loco mari proximo,vocabulo *Combeſcura*,terram ad alendas oues centum,& in ipſo pago medietatem fiſci mei, qui vocatur *Snetlinghem*,cuius pars media coniacet à plaga orientis,ex qua medietate manſum vnum , dum aduixero, Abbati & fratribus ſupradicti monaſterij conceſſi , & reſiduę medietatis partem,poſt exceſſum vitę meę, vt habeant,teneant atque poſsideant,totis viribus concupiſco.

In pago etiam *Hainau*,ſuper fluuio Sauo, villam quę vocatur *Dulciaca*,cum appendicijs ſuis , illis reddo. In pago etiam *VVaſa*,ſuper fluuio Scalda,villa nuncupata *Temſeca*,in qua diu corpus B.Virginis requieuit *Amelbergæ*,quam iure hereditario , quoad vixit, poſsidere viſa eſt:& ob id illis reddidi eam,qui diu noctuque excubantes ſacro corpori eius aſsiſtunt.

Hæc cuncta,licet quantitate & numero videantur permodica, obtineat perpetualiter , cum ſuo Abbate, monachorum caterua,in ſupradicto monaſterio conſtituta,quibus ſolatiata queat Domino indefeſsè famulari.

Cvpio namque atque magnopere geſtio,omni tempore æui,in ſæpe fato monaſterio monachos examuſſim Chriſto ancillari,vt actum eſt iam fati ſanctiſsimi tempore *Amandi*,quique ſecundùm normam ſancti viuentes

uentes *Benedicti*, iuxta electionem suam ..... qui morte interueniente ..... successerit ..... Abbatem præponant sibi: cuius hortatu atque regimine animati, terrena postponentes, cœlestia studeant meditari.

Si quis verò de omnibus successoribus meis hæc meæ restitutionis beneficia, quæ loco sancto, ob amorem Dei, sanctique principis Apostolorum Petri, ceterorumque Sanctorum, quorum ibidem pretiosa continentur busta, reddidimus, ausu nefario calumniari, vel reinficere conatus fuerit, nisi citò resipuerit, iram Dei omnipotentis, cui S. Amandus constructor loci illius sinceriter militauit, ac polorum clauigeri Petri ac Doctoris egregij Pauli, atque paradoxæ virginis AMELBERGAE, omniumque incurrat offensam Sanctorũ, omnique perpetim sodalitio priuatus, dæmonum contubernijs indissociabiliter maneat coniunctus. Amen dicat mecum omnium bonorum virorum cætus.

ACTVM Blandinienſi cœnobio, regnante Ludouico
951. anno .... VI. filio Regis Karoli Reclausi.

Signum ARNVLPHI clementissimi Comitis atque Marchisi, qui huius schedulæ inscriptionem fieri & firmari rogauit.

Signum Transmari Episcopi.
S. Folberti Episcopi.
S. Bernardi Archidiaconi.
S. Odilbaldi Archidiaconi.
S. Wulfardi Archidiaconi.
S. Engelfridi Decani.
S. Tangeradi. S. Vmberti.
S. Balduini, filij Arnulphi Marchisi.
S. Isaac Comitis.
S. Arnulphi, filij eius.
S. Theodorici Comitis.
S. Wenemari Aduocati.
S. Fulberti Vicarij.
S. Walberti. S. Balduini.
S. Leutberti. S. Ascherici.
S. Amulrici. S. Ioannis.

S. E.

S.Ewardi. S.Heribandi.
S.Organdi. S.Smardi.
S.Ewardi. S.Georgij.
S.Ebroini. S.Dodonis.
S.Blichardi. S.Wilhelmi.
S.Gotheri. S.Hademari.

NOTATIONES.

TRANSMARVS) Nouiomensis ac Tornacensis Episcopus an. 937. creatus: vt Flodoardus in Chronico testatur.

LAMBESCVRA) fortè *Lapscure* vicus.

SNETLINGHEM) hodie Snelleghem vicus.

SAVVS fluuius per agrum Cameracensem fluit.

DVLCIACA VILLA) *Doucy*.

WASA PAGVS) nunc Wasia, olim Wasda. Vide supra cap. 23.

TEMPSECA) celebre municipium ad Scaldim, *Tempst* Flandris, *Tamise* Gallis: in cuius loci templo hodieque ostenditur locus sepulcralis S. Amelbergæ virginis: de qua Fastos nostros consule.

ANNO VI.) Corruptus haut dubiè est annorum numerus. Ponatur itaque annus XVI. Ludouici Regis, ab obitu patris Caroli Simplicis computando. Obijt is anno 929. Peronæ in carcere (vt Flodoardus in Chronico testatur) ideoque hîc Reclausus dicitur.

FOLBERTVS) seu Fulbertus an. 935. creatus est Episcopus Cameracensis, stilo Romano annum à Kalendis Ianuarijs iucohante. Vide Baldericum in Chron. Cameracensi lib. 1. cap. 68. & 69.

BALDVINVS) Arnulfi Magni, Flandriæ Comitis filius obijt ante patrem.

ISAAC) Comes Cameracensis varias contentiones habuit cum Fulberto Episcopo: vt idem Baldericus testatur. Filius illi fuit *Arnulphus*, hîc nominatus, & N. fi-

lia, *Amulrico* Comiti, ex pago *Hainau*, nupta: vt idem Baldericus lib. citato cap. 73. narrat.

WENEMARVS) ex familia Comitum castri Gandensis. Dauidem Lindanum in Teneramunda consule.

CAPVT XXXII.

Otho I. Imp. Lambertum Comitem Louanienſem anno 948 conſtituit Aduocatum Gemblacenſis Abbatiæ in Brabantia.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris æterni. OTHO diuina fauente clementia Rex Lotharienſis & Francigenùm.

NOTVM ſit præſentibus & futuris, quod quidam vir nobilis & dilectus Deo, WIBERTVS nomine, his temporibus conſtruxit monaſterium in honore SS. Petri Apoſtoli & Exuperij martyris glorioſi, in pago *Darmienſi*, in proprietate hereditatis ſuæ, quæ *Gembloues* nuncupatur.

QVI præcauens in futurum, ſcilicet ne aliquando ſæcularis potentiæ homines aliqua perſuaſione vel iniuſta dominatione perturbent quietem fratrum, Deo famulantium, adijt præſentiam noſtram, cum venerabili ERLVINO, eiuſdem loci Abbate, & locum ipſum cũ omnibus ad eum pertinentibus, noſtræ defenſioni atque tutelæ commiſit. Quod nos gratanter accepimus, & noſtra imperiali auctoritate decreuimus, ac ſigilli noſtri

nostri impressione roborauimus, vt locus ille in perpetuum, cum omnibus, quæ ad ipsum pertinent, ab omni sæculari tum, tam maiorum quàm minorum, dominio esset immunis, sub solo tantùm regiæ defensionis munimine constitutus.

Verùm quia fratribus eiusdem loci (si quando incumberet aliqua necessitas) graue nimis esset, propter longinquitatem terrarum, præsentiam Regis semper adire, cum electione ipsius domni WIBERTI, & Abbatis, & fratrum, dedimus aduocatiam ipsius Abbatiæ de Gembloues *Lamberto* Comiti Louanensi, viro forti & bellicoso, qui vice nostra, contra omnium inquietationem, adiutor eorum sit ac defensor.

Sic autem dedimus ei Aduocatiam istam, vt numquam ipse Comes, vel successores sui in Abbatia, vel in villis ad eam pertinentibus aliquid accipere, aut per potentiam exigere debeant, præter ius & beneficium sibi constitutum. Aduocati enim debent esse, non prædatores, sed defensores ecclesiarum. Illud etiam statuimus, vt Comes Louanensis numquam in aduocatiam Gemblacensem, præter vnum Subaduocatum habeat id est, vt donum huius Aduocatiæ à Rege (qui maior Aduocatus est) plusquam ad tertiam manum numquam deueniat.

Si autem (quod nolimus) nostram constitutionem contempserit, & Aduocato illi qui sub se est ex ipsa aduocatia aliquid vsurpare, vel militibus suis beneficiare consenserit, terram suam in Camera Regis sibi abiudicatam sciat, & quidquid beneficij pro ipsa aduocatia tenebat, de manu Regis se amissurum nouerit.

Porrò Subaduocatus in villis ad Abbatiam pertinẽtibus nihil aliud iuris habebit, nisi per singulos annos de vnaquaque domo denarium vnum, gallinam vnam, auenæ sextarium vnum. Qui etsi aliquando habuerit bellum contra aliquem de paribus suis, quod bellum nonnisi ad ipsum pertineat, de suo procuret & prouideat quæ necessaria sunt vsibus belli ad se pertinentis. Neque enim propter hoc in Abbatia, vel in villis ad eam *Subaduocati iura.*

eam pertinentibus aut obsonia aut seruitia aliqua exigere ei licebit.

Subaduocatus f. Si verò bellum aliud fuerit, quod idem Aduocatus administret, quod scilicet bellum vel ad Regem vel ad Comitem Louanienſem pertineat, tunc siquidem licebit ei (sed non sine consensu Abbatis) vt à mansionarijs qui per villas Abbatiæ commorantur, aliquid subsidij accipiat, sed tamen ita mensuratè, vt numquam inde querela ad Comitem vel à Comite ad Regias aures perueniat.

Hoc nostrum Imperiale constitutum de Aduocatia Gemblacensis ecclesiæ, quæ Regiæ defensioni subiecta est, vt per succedentia tempora fixum maneat & inconuulsum, Palatinorum principum, & multorum nobilium iudicio, in præsentia nostra fecimus confirmari, annuli nostri impressione iussimus consigillari, ac manu nostra subterſignauimus.

Et sicut nos Gemblacensem ecclesiam nostra clementia tuemur & fouemus, sic etiam volumus, vt omnes successores nostri in perpetuum tueantur eam & foueant, quatenus & nos & ipsi orationibus eorum possimus semper adiuuari.

Acta sunt hæc anno Incarnationis Domini DCCCCXLVIII. Indictione XII. anno Imperij nostri XII. sub pontificatu domni *Benedicti* Papæ, qui rogatus à nobis huic nostræ auctoritati suam quoque auctoritatem superaddidit, interdicens sub indissolubili anathematis vinculo, ne vmquam huius constitutionis charta violetur, vel infringatur ab aliquo.

Actum in opido *Franconefort*, mense Iunio, in martyrio Petri & Pauli feliciter.

NO-

NOTATIONES.

SWIBERTVS seu Guibertus (quem Fasti Romani S. Gilbertum 4. Febr. nuncupant) depositio militiæ sæcularis balteo, castrum suum *Gemblacum* Deo & S. Petro obtulit, in eoque monasterium an. 922. suo *Gibleu.* ære exstruxit: quod est inter Brabantina Benedictinorum cœnobia antiquissimum. Gaudetque etiamnum Abbas Gemblacensis titulo Comitis, & in comitijs Ordinum Brabantiæ primum inter Nobiles locum obtinet.

OBIIT autem S. Guibertus in *Gorzia*, Lotharingiæ cœnobio, diœcesis Metensis, X. Kal. Iunij an. 962. vt Sigebertus monachus Gemblacensis in Chronico testatur. Indeque Gemblacum translatus, anno 1110. è terra eleuatus est, procurante eodem Sigeberto, qui & vitam eius scripsit à Surio editam.

DARMIENSI PAGO,) alijs, Darnuensi.

LAMBERTVS) hic Comes Louanienſis fuit frater RAGINERI LONGICOLLI, Hannoniæ Comitis, à S. Brunone Archiepiscopo Colonienſi in exilium missi: vt Diuæus, Lipsius & Grammaius tradunt.

RAGINERVS autem Longicollus non fuit filius Manasſis Comitis (vt Lipsius in Louanio & alij scripserunt) sed RAGINERI senioris, Comitis seu Ducis; qui ex *Albrada* tres filios sustulit, GISLEBERTVM Lotharingiæ Ducem, primum Gerbergæ (quæ postea Francorum Regina fuit) maritum, RAGINERVM LONGICOLLVM, & *Flod. an.* LAMBERTVM hunc nostrum Comitem Louanienſem. *924.* Hæc colligi dantur ex diplomate Marsanensi anno 968. per eamdem Gerbergam dato, quod infra recitabimus, itemque ex Flodoardi Chronico ad an. 924. & 956.

DE Raginero seniore multa leguntur apud Reginonem, itemque in Fragmento Gallici scriptoris, apud

Conradum Abbatem Vrſpergenſem, ex quo hæc habe: *Hac tempeſtate* Regenerus *vir nobilis, partium* Caroli Simplicis *fidiſſimus tutor, finem vitæ accepit, cuius exequiis Carolus interfuit. Hiſq; peractis* Giſilberto *eius filio iam adulto paternum honorem, coram Principibus, qui confluxerant, liberaliſsimè contulit. Hic cùm eſſet opibus & genere inclytus, & cõiugio* Gerbergæ, *Henrici Tranſrhenenſis ſiue Aucupis filiæ, ſatis beatus, in nimiam præ inſolentia temeritatem præceps contra Carolum ferebatur.*

CETERVM Raginero Longicollo in exilium pulſo, quò ſe contulerit, aut vbi hæſerit *Lambertus* Comes Louanienſis, nuſquam legimus.

HVIVS Lamberti filium, & in Aduocatia Gemblacenſi ſucceſſorem fuiſſe *Aufridum*, ex Bratuſpantium Comite Epiſcopum Vltraiectinum, colligi poſſe videtur ex ms. Catalogo Abbatum Gemblacenſium; in quo ſic legitur: *Nobilis vir* Lambertus *medietatem eccleſiæ de VVlettine, in pago Maſavv, tradidit* Erluino *Abbati Gemblacenſi, eiuſque Aduocato: vidente* Aufrido, *filio* Lamberti: *vt ex chartula exinde peracta, & à Lamberto ſubſcripta liquet.*

PER Bratuſpantes (quos Iulius Cæſar inter Bellouacos & Ambianos collocat) Sigebertus in Chronico ad an. 1012. & alij illius ætatis ſcriptores, ex alluſione vocabuli deſignant Brabantos. Sigeberti verba hæc ſunt: *Heinricus Imp. Godefridum Ducem cum exercitu in fines Bratuſpantium mittit*, contra Lantbertum Comitem Louanienſem, ad obſidendum caſtrum Louanium, ſed inefficax redijt.

DE Aufrido ſiue Ansfrido ſic an. 997. idem Sigebertus: *Clarebat hoc tempore inter Gallos* Ansfridus, *qui cum fuiſſet Comes* Bratuſpantium, *non minus iuſtitia quàm potentia ſæculari famoſus, depoſito militiæ cingulo, tonſuratus in clericum, eò profectus eſt, vt ordinaretur Epiſcopus Vltraiectenſis eccleſiæ.*

HVNC ipſum Aufridum Anſelmus Canonicus Leodienſis, qui ante annos plùs minùs quingentos Geſta Pontificum Leodienſium conſcripſit, vbi de Notgero

XLVI.

XLVI. Episcopo agit, disertè nuncupat COMITEM LOVANIENSEM. Ex quibus liquet AVFRIDVM, hactenus à Brabantinarum rerum scriptoribus, in serie Comitum Louanienſium, inter Lambertum I. & Lambertum II. esse collocandum.

AVFRIDO namque ad Episcopatum Vltraiectinum euecto, mox in Comitatu Louanienſi succesſit LAMBERTVS II. Ragineri Longicolli filius, & Gerbergæ maritus.

QVOD ad MANASSEM in Burgundia Comitem attinet, habuit & is filium nomine *Gislebertum*: vnde natus est error. Manasſis tumulus etiamnum in monasterio S. Viuentij, in Burgundiæ Ducatu, prope Vergeium, ab ipso fundato, spectatur. Eius, vt & filij Gisleberti, Flodoardus in Chronico ad an. 925. meminit.

ANNO DCCCCXLVIII.) De Othonis I. Imp. annis est quæstio. Sunt qui putant ipsum, viuente patre, Cæsarem designatum fuisse. Widichindum & alios consule.

BENEDICTI PAPAE.) Dubitari fortasse posſit, an *Benedictus* sit hîc nomen proprium, an verò adiectiuum. Nam anno 948. sedebat Romæ Agapitus II. Papa, qui an alio nomine sit *Benedictus* nuncupatus, inuestigandum restat. Sic Benedictus I. Papa, à Græcis præsertim, dictus est *Bonosus*. Ego quod certò statuam, non habeo.

S 2 CAP.

CAPVT XXXIV.

Arnulfus Magnus Flandriæ Comes an. 961. dotat eccleſiam Brugenſem S. Donatiani, quæ nunc eſt cathedralis.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis Patris & Filij & Spiritus ſancti, amen.

EGO ARNVLFVS dictus MAGNVS, Balduini Calui genitus, per Dei miſericordiam Flandriæ Marchio, conſiderãs quòd non habemus hîc manẽtem manſionem, ſed futuram exſpectamus in Domino, prouidens meæ ac illuſtris ATHALAE meæ coniugis & conſortis mei corporis animabus, vt per hoc ſalutem perpetuam, & remedium noſtrorum peccaminũ inuenire poſsimus, capellam in honorem glorioſæ virginis & Domini noſtri IESV CHRISTI genitricis *Mariæ* & *S. Donatiani* Archiepiſcopi, à BALDVINO auo meo, zelo diuini amoris accenſo, conſtitutam, & ab antiquo tempore fundatam, magnificare volens, de conſenſu & voluntate ſanctiſsimorum patrum & dominorum. *N. Tornacenſis*, & *N. Morinenſis*, Epiſcoporum, duodecim præbendarum numerum in ipſa eccleſia ſtatuo: & volo quòd duodecim Canonici ibidem præbendati in eadem capella, ad honorem Dei & eiuſdem beatæ Virginis, & *S. Donatiani*, pro remedio animæ meæ, dictęque coniugis meæ, ac auorum & ceterorum parentum noſtrorum, nec non & ſucceſ-

ſucceſſorum noſtrorum, die noctuque horis congruis, Horas canonicas, pro viuis & defunctis, deuotè celebrẽt & ſacrificia offerant.

Cvi capellæ, de prędictorum Epiſcoporum ordinatione ac conſilio, quaſdam decimas, de ijs quas mihi & prædeceſſoribus meis, in Comitatu ſeu Marchionatu Flandriæ, de terris cultis & incultis, ſanctiſsimi Patres *Papæ Romani*, pro adiutorio expenſarum noſtrarum, & noſtrorum militum, pro expugnatione ac reſiſtentia contra *VVandalos*, qui Flandriam & alias terras vicinas, cum eccleſijs in ipſis conſtructis, crudeliter & dãnabiliter deuaſtabant, & incendio tradebant, in feudum perpetuum conceſſerunt, nec non & quædam alia bona in eodem Comitatu, pro eorumdem Canonicorum vita, & alijs eiuſdem capellæ expenſis, dono, trado, & præſenti charta concedo.

Locorvm verò, in quibus decimæ ac bona ipſa ſita, ſunt hæc;

Scilicet eccleſia S. Michaelis in villa *VVemebriga*, cũ omnibus appendicijs, decimis, pratis, agris, mancipijs, vectigalibus, excepto regio Fiſco.

Capella S. Crucis, in villa quæ dicitur *Gera*, cum omnibus decimis, & terris adiacentibus.

Capella de *VVara*, & quæ dicitur *Rideuorda*, cum omnibus decimis, & terris ſibi attinentibus.

Capella S. Chriſtophori iuxta forum; eccleſia de *VViſgatis*, & eccleſia de *Kenilis*, cum omnibus terris, quæ ad nos pertinent ibidem:

Bodium de *Thicabuſca*, bodium de *Formoſela*, bodium de *Ipris*;

Eccleſia de *Eſna*, cum capellis ſuis, *Dicaſmutha* & *Clare*;

In parochia *Ooſtkercka* apud *Budanflit*, vnum aratrum, & pars alterius, & grex vnus ouium cum terra tota;

In parochia *Redenburg* terra tota: item in eadem parochia *Ooſtkercka*. VIII. piſæ caſeorum, & denarij de vitulis; de terra *Herradi*, piſæ caſeorum, & omnes denarij *ſortè pecia.*

de vitulis, de terra *Oſtet* VII. ꝑ piſæ caſeorum, & denarij de vitulis.

De terra *Vulfras* VII. piſæ caſeorum, & XV. arietes, & triginta vellera agnorum, & XV. vellera arietum, & XXX. vellera agnorum.

De terra *Frobbine* III. piſæ caſeorum, & denarij de vitulis.

De terra *VVerenbaldi* II. piſæ caſeorum, & V. arietes & X. vellera agnorum, & V. vellera vnius agni, & X. agnorum.

De terra *Herradi* V. piſæ caſei, & duodecim arietes, & XXIV. vellera agnorum, & XII. vellera arietum, & XXIV. vellera agnorum.

De terra *Tanchradi* I. piſa caſei.

De terra *Euerbaldi* & *VVulfildis* II. piſæ caſeorum.

In parochia *Holtavve* terra in *VVegha* circiter XL. menſur. diurn.

In parochia *Vtkerck* de terra *Blidaſe* X. piſæ caſeorum.

In parochia *Ooſtkerck* terra *Tanchradi* L. diurn. menſur.

In parochia S. Marię, terra pratorum XXXII. menſur. diurn.

In parochia *Madkercka* terra, quę dicitur *Haddiggaland.*

VOLO etiam, quòd prędicti Canonici caput ſibi habeant, & Maiorem, qui nominetur *Præpoſitus*, quem ſibi liberè ipſi poſſint eligere: & iſti Præpoſito hæc bona ſimiliter do, trado, & concedo, quorum primum eſt:

ECCLESIA *Oorſcamp*, cum omnibus decimis, & terra ibi ſita.

BODIVM in villa *Sarra*, cum XIV. bonarijs, & XVII. menſur. diurn.

In *Liſvvega* LXII. menſur. diurn.

In *Vutkercke* LXXIX. menſur. diurn.

In *Dudzela* LV. menſur. diurn.

In *Michem* XIII. menſur. diurn.

In

In parochia S. *Crucis* XLV. menſur. diurn. & I. curtile.

In *VVulpis* circiter D & quinque menſur. diurn.

In *Ooſtkercka* centum triginta oues, cum terra.

In *Artrica* I. curtile: apud *Dicaſmuta* CC. oues, cum terra.

In parochia *Lo*, X. menſur. diurn.

APVD *Buſarica* CXX. menſur. diurn.

In *Iabeca* XXX. menſur. diurn.

In *Zarkenghem* X. menſur.

In *Liſvvega* XVI. menſur: in *Riedſela* IX. menſur.

In parochia *S. Mariæ* Brugenſis IIII. curtilia & I. pratum.

In parochia *S. Saluatoris*, in caſtello forinſeco II. curtilia.

ROGO inſuper, & iubeo atque mando, vt nullus prędictæ meę donationi contradicat, vel dictã capellam *B. Mariæ*, ac *S. Donatiani* impetat, ſiue impediat ſuper bonis prędictis. Si quis autem ijs in aliquo contraire vel contradicere voluerit, quingentas libras auri perſoluat, & ſi fuerit heres meus (quod abſit) exheres ſit, & maledictionem Dei & B. Virginis matris eius, & S. Donatiani, & omnium Sanctorum, & meam incurrat. Si verò donatarius ſit ingratus, & dono meo careat & meorum, & priuetur à meis heredibus, vt ingratus.

ACTVM *Brugis*, II. Calen. Auguſti, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo ſexageſimo primo. An. 961.

NO-

NOTATIONES.

ATHALA) Adala siue Aleida, Arnulfi Magni cõiux, fuit filia *Heriberti* Veromanduorum Comitis: qui *Carolum Simplicem*, Francorum Regem turri Peronensi incluſit, & Arnulfi patruum *Rudolphum* per Normannos in prælio oppreſſit.

BALDVINO) Ferreo: de quo vide ſupra cap. 17.

TORNACENSIS) Epiſcopus HADVLFVS, qui anno 955. electus eſt: teſte Flodoardo in Chronico.

MORINENSIS) fortè Wicfredus, qui anno 948. ſedere cœpit, teſte eodem Flodoardo.

PAPAE ROMANI.) Notet Lector, Pontificum Romanorum conceſsione, variorum locorum Decimas ad manus Principum & aliorum laicorum tranſijſſe, intuitu beneficiorum ab ijs Eccleſiæ præſtitorum.

WANDALI) olim haut dubiè Flandriam vaſtarunt: ſed hîc, Wandalorum nomine putem deſignari Normannos.

BODIVM) id eſt, fundus, *Bodem* Flandris.

PISA) fortè idem hîc quod pondus, *pois* vel *poix* Gallicè. Niſi malis legere, pecia, id eſt, pars, *piece* Gallicè.

PRAEPOSITVS) eccleſiæ S. Donatiani, fuit olim Cancellarius hereditarius Comitis Flãdrię. Ea dignitas, vnà cum dote Præpoſiturę, nunc eſt annexa Epiſcopatui Brugenſi, quem an. 1559. Paulus IV. Papa inſtituit, petente Philippo II. Rege Catholico, Flandriæque Comite.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [164] - 140
PUBLIC DOMAIN

CAPVT XXXV.

VVicmannus, noui castri Gandensis ab Otho n Imp. structi Comes, dat villam Theslam monasterio Blandiniensi. an. 962.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti & indiuiduæ Trinitatis. Cùm omnipotentis Patris sapientia, eademque & virtus & verbum Dei cuncta essentia constituit ex nihilo, solo verbo & imperio, vniuersaliter hoc omni creaturæ constituit, vt factũ sequeretur factorem.

Et cùm iam cuncta processissent valdè bona à summo & bono Deo creata, omnia subdidit vsui hominis, quem in hanc excellentiam componebat, vt consimilem Deo faceret, & vniuersis à se super terram creatis præferret.

Sed væ væ in terris animæ & cælestium inani, degeneranti à suo factore. Deperit omnis ea creatura, quæ nec aliquando per se animaduertit, vt declinaret à malo & faceret bonum. Vnde ne homo penitus periret, quem ipse creauit Deus, hominem induit, quem etiam super cęlestia exaltauit....

Praeterea documenta dedit, quomodo spiritu humilibus, & eleemosynam facientibus pateret ingressus cęlestium ædium, & qualiter de terrenis negotiaremur cælestia....

QVAPROPTER in Dei nomine ego WICMANNVS, gratia Dei, non meis meritis Comes, flagrans amore cœleſtis hereditatis, cupiens adipiſci quamdam particulam beatitudinis, cum his, qui patrimonijs ſuis Domino legaliter traditis cæleſtem peruenerunt ad hereditatẽ, ſalubre hoc mihi viſum eſt vt ex bonis, à clemente Domino mihi collatis, aliquam prouiderem æternæ felicitatis mihi portionem.

IDCIRCO ad monaſterium BLANDINIVM à ſanctæ recordationis patre AMANDO antiquitus conſtitutum, & in honore principis Apoſtolorum Petri, doctorisque gentium Pauli conſecratum, vbi requieſcunt corpora *SS. VVandregiſili, Ansberti, Vulframni*, Archipræſulum, cum beata Chriſti virgine *Amalberga*, cuiusque Rector exſtat & Abbas Deo deuotus WOMARVS, cogitans ac pertractans, ſuperna Dei inſpirante clementia, delegaui & tradidi Domino Deo, ſanctiſsimo eius Apoſtolo Petro, ac ceteris Sanctis ibidem requieſcentibus, atque ſeruis Dei in ipſo loco, nunc & in futurum militaturis mei villam iuris THASLAM dictam, cum eccleſia, mancipijs, culturis, pratis, paſcuis, ſilua & omni hereditate, quæ ad ipſam reſpicit & quidquid ſperatur pars prædictæ hereditatis.

HAEC omnia, ſicut præfatus ſum ad idem venerabile cœnobium Blandinienſe pro remedio animæ meæ, & coniugis meæ defunctæ LVITGARDIS, trado, transfundo, atque tranſcribo, & de iure meo cedens ei, iuris poteſtatisque dominium eiuſdem loci deſtino atque concedo, vt ipſi ſerui Dei amodo & deinceps hæc recipiant ad vtilitatis ſuæ profectum, habeant, teneant, poſsideãt abſque vllius contradictione vel refragatione: quatenus ipſi ſerui Dei ibidem ſecundùm regulam *S. Benedicti* viuentes, Deoque ſeruientes liberiùs & deuotiùs pro me & coniuge mea nunc defuncta, cunctisque prædeceſſoribus meis, omnipotentis Dei, Sanctorumque eius exorent clementiam.

SI verò, quod futurum minimè credo, quiſquam de ſucceſſoribus meis, heredibus, aut proheredibus iniurioſus

rioſus contradictor,ſeu quęlibet extranea perſona huic traditioni meæ contraire voluerit,& infirmare , quod multorum firmatum eſt fidelium auctoritate,in primis S.Trinitatis & S.Dei genitricis Mariæ,B.Petri,ac deinde omniũ Sanctorum iram incurrat,ob offenſam,perpetuæ maledictioni ſubiaceat , & partem habeat cum ijs,qui hereditatem Domini voluerunt delere de terra. Tamen iniqua præſumptio non obtineat effectum, ſed hæc nunc traditio firma permaneat & inconuulſa.

ACTVM publicè in monaſterio Blandinio , Kalendis Nouembris,anno verbi incarnati DCCCCLXII.Indictione V.Lotharij Regis anno XIIII.Domini Womari Abbatis VIII.

SIGNVM ipſius WICMANNI Comitis , qui hanc traditionem fecit , & illuſtrium virorum teſtimonio firmari petijt.

SIGNVM illuſtris ARNVLFI Comitis,patris ſupradictę Luitgardis Comitiſſæ.

S.THEODORICI Comitis.

S.BALDVINI. S.ARNVLFI.

S.ERICI. S.EVIRVVINI.

EGO quoque Wichardus, etſi indignus monachus, interfui & ſubſcripſi.

NOTATIONES.

WICMANNVS,primus noui caſtri Gandenſis, ab Othone I.Imp.anno.949. ad ripam Legiæ fl.ſtructi, Comes conſtitutus fuit. Huic Comitatui quattuor villæ,cum appendicijs *Aſneihe,Bocholt,Axla, Hulſta cum tota VVaſia , ſubiectæ fuerunt*;vt in Chronico ms.Gandenſi legitur.Hæ villæ, quattuor Miniſteria ſeu Ambacti vulgò vocantur , *Aſneda,Bochout,Axel & Hulſt*:quæ quidem villę ſiue opida ſub diœceſi Vltraiectina fuerunt vſque ad annum 1559. quo multiplicatis in Belgica Epiſcopatibus,ſub diœceſi

Gandenſi ſunt collocata.

I. Comes Gandenſis. WICMANNVS vxorem habuit LVTGARDIM, Arnulfi Magni Flandriæ Comitis filiam: vt in eodem Chronico, & in diplomate ſupra recitato legitur. Obijt ea III. Kalend. Octobris, an. 961. teſte Meiero.

II. WICMANNVS ex ea filium THEODERICVM, ſimiliter Comitem, ſuſtulit, qui paterno diplomati ſubſcripſit, & anno 977. cum coniuge ſua HILDEGARDE dedit monaſterio Blandinienſi Cleiham, (nunc *Keiham* prope Dixmudam opidum) in pago Flandrenſi anno Regis Lotharij XXII. & Abbatis, Womari XXII I. ſubſcribẽtibus *Arnulfo* Marchiſo Flandrenſi iuniore, & Arnulfo filio prædicti Theoderici Comitis, Indictione tertia: vt idem Meierus tradit.

III. ARNVLFVS autem Comes vxorem habuit LIETGARDAM, deditque is an. 998. Blandinienſibus eccleſiam in villa Materne, nunc *Matere*. Huius donationis diplomati ſubſcripſerunt THEODERICVS & ADELBERTVS, filij Arnulfi Comitis: vt Dauid Lindanus lib. 3. cap. 3. in ſua Teneramonda refert.

IV. THEODERICVS patri in Comitatu Gandenſi traditur ſucceſsiſſe: vt idem Lindanus commemorat.

CETERVM caſtro Gandenſi à Comitibus Flandriæ occupato, LAMBERTVS ab ijſdem primus Caſtellanus Gãdenſis eſt conſtitutus: à quo ceteri deinde Caſtellani ſeu Vicecomites Gandenſes, & ex ijs orta VILLANORVM, nunc Comitum Iſenghemij familia, genus duxerunt. De quibus vide Lindanum loco citato, qui & Caſtellanos Gandenſes, & Comites Aloſtanos ex Gandẽſium Comitum ſtirpe deducit: & quidem veroſimiliter.

NAM ex varijs dictorum Comitum & Caſtellanorũ cùm diplomatibus tum ſigillis conſtat, vtriuſque familiæ idem cognomen DE GANDAVO, eademque inſignia gentilitia fuiſſe.

COMITATVM porrò Aloſtanum ex Comitibus caſtri noui Gandenſis Iacobus Marchantius deriuatum ſcribit: quò facit, Aloſtanum Comitatum tunc exortum, quan-

quándo Gandensis desijt.

GRATIA DEI)hoc est,Dei miseratione, vt Episcopi hodie scribunt.Quo sensu ferè accipiendum est in diplomatibus,quæ minorum gentium proceres ista ætate ediderunt

THESLA VILLA,)nunc *Desselberg*, vicus prope Gandauum.

CAPVT XXXVI.

Lotharius Francorum Rex Gandense S. Bauonis monasterium, ab Arnulfo Flandriæ Comite eiusque filio Balduino, opera S. Gerardi Abbatis Bronienſis instauratum, sua auctoritate firmat.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis.

LOTHARIVS diuina annuente clementia Rex Francorum.Quandoquidem nos fidelium nostrorũ petitionibus,ac præcipuè ad religionẽ & restaurationẽ sanctæ Ecclesiæ pertinentibus,assensum præbere dignũ dignoscitur,notum fieri volumus omnibus fidelibus nostris tam præsentibus quàm futuris,qualiter fidelis noster ARNVLPHVS Comes, ac filius eius BALDVINVS,nostram adierunt clementiam,supplicantes de quodam monasterio in vico GANDAVO posito,vbi *Legia*

& Scal-

& *Scaldis* flumina confluunt,in honore S Petri conſtructo (in quo etiam S.Bavo corpore quieſcit humatus, à cuius quoque tempore,aliorumque religioſorum virorum,religio & regularis ordo ibidem ſeruatus fuiſſe memoratur)noſtra auctoritate voluntatis ſuæ deuotionem confirmari.

Erat ergò idem locus multis temporibus,tam incurſione paganorum,quàm incurſione & negligentia incolentium deſertus,& in ſolitudinem redactus, & penè inhabitabilis effectus:ita vt nihil quidquam diuini officij Deo inibi perſolueretur. Pia verò admonitione memorabilis viri Gerardi Abbatis, placuit eis eumdem reſtaurare, & quendam alumnum eiuſdem Gerardi,religioſum videlicet virum Womarvm,Abbatem ordinare,atque monachos,qui regulam S.*Benedicti* obſeruarent,congregare.

Qvo etiam in loco tranſacto iam anno ordinationis ſuæ,dictus Womarus religioſos Abbates acceſſit, *Agnaldum* videlicet,Gorzienſis cœnobij Abbatem....prouiſorem cœnobij S.Petri,nec non & ſuæ ditionis Abbates quàm plures, id eſt, *Hildebrandum* atque *Ledricum*, ceteroſque ſanctæ dictæ Eccleſiæ adiutores. Quorum inſtinctu & exhortatione noſtram,vt dicere incohauimus,iam dictus Comes,filiuſque eius adierunt clementiam,ſupplicantes litteris noſtræ auctoritatis ita hoc, quod ipſi pro ſeruitio Dei omnipotentis, ſub profeſſione regulæ S.Benedicti incoharunt , firmiter roborari, quatenus....ſuccedentium annorum,nullus ſanctæDei Eccleſiæ infidelis,contra hoc ſuæ deuotionis affectionisque opus inſurgeret,ſed idem locus omni tempore in poteſtate Abbatis & fratrum eiuſdem loci perſeueraret.

Vnde.... rationabilibus fidelium petitionibus annuentes,decernimus,iubemus, regiaque munificentia præcipimus, idem ſæpè dictum monaſterium à monachis inibi Domino,ſecũdum regulam S.Benedicti, militantibus....ſeruandum,& in perpetuum poſſidendum: ita vt licitè & abſque vlla contradictione,tam de rebus eiuſ-

eiusdem loci,quàm omnium ad eumdem pertinentium quidquid rationabiliter, oportunitate temporis dictante,iuxta auctoritatem normæ propriæ professionis, facere decreuerunt,& potestas omnis & licentia,regia auctoritate,eis concedatur. Habeant sanè potestatem eligendi Abbatem regulariter,quomodocunque elegerint:ita tamen vt is,qui in præsenti tempore eiusdem cœnobij regimen regulariter suscepisse dignoscitur, dominus WOMARVS,omnium opponentium se insidijs, ab eiusdem loci regimine nunquam priuari valeat.

NE verò alicuius fraudulentia vel contradictio contra huius nostræ auctoritatis præceptum venire præsumat, vel illud infringere conari audeat, atque hanc chartam priuilegij irrumpere præualeat, eam manu propria firmare voluimus, & annulo nostro signari præcepimus.

SIGNVM LOTHARII bonæ indolis Regis glorioſiſsimi.

EGO WIDO Cancellarius, ad vicem ARNOLDI Archicancellarij Regij.

Datum in palatio Lauduni clauati, apud monasterium S.Ioannis.... X. Decembris, anno incarnationis Dominicæ.DCCCCL....Indictione.... anno primo regnante Lothario Rege glorioſiſsimo.

NOTATIONES.

LOTHARIVS.)Ludouico Transmarino,Francorum Rege,Remis anno 954. defuncto, eius ex Gerberga filius Lotharius,adhuc puer, eodem anno ab Artoldo Archiepiscopo ad S.Remigium Rex est consecratus:vt Flodoardus in aureo suo Chronico, per Pithœum edito,narrat.Sigebertus noster,in Chronico suo,hæc ad annum proximè sequentem refert. Vt vt

sit

sit,diploma istud anno primo regni,hoc est,an.854. aut 955.datum est à Lothario Rege,adhuc puero.Quod vocabulis istis, *bonæ indolis*, hîc notatur; vt & infra in diplomate à Gerberga an.968.Remigianis concesso:in quo sic legitur,*Signum iuuenis magnæ indolis Caroli.*

ARNVLPHVS)cognomento Magnus,Flandriæ Comes, Balduini Calui filius,VI.Kal,Aprilis an.964. iuxta Mearum,obijt,vel an.965.iuxta Flodoardum citato loco. Fuit is non solùm Bauonensis,sed & Blandinienſis monasterij instaurator,vt supra cap.31.docuimus.

GORZIENSE)in Lotharingia monasterium, diœcesis Metensis, olim ob disciplinam monasticam fuit celeberrimum:ad quod varijs è prouincijs piorum hominum concursus fiebant, ad hauriendam ac discendam regularis vitæ doctrinam. Ex nostratibus S. GVBERTVM Comitem & fundatorem monasterij Gemblacēsis Gorziæ monasticen amplexum fuisse, ibidemque an. 962.obijsse Sigebertus in Chronico testatur.

In eodem monasterio celebris fuit memoria S.Gorgonij martyris,ob sacras eius reliquias ibidem conditas à *Chrodgango* Episcopo Metensi.

Ceterùm vt *Gorzia* in Lotharingia,sic *Bobium* in Insubria, *Luxouium* in Burgundia, *Dionysianum* cœnobium & *Corbeia vetus* in Francia, *Gemeticum* in Normannia, & *Corbeia noua* in Saxonia seu Westphalia, Abbatum ac præconum Euangelicorum seminaria olim exstiterūt.

CAP.

CAPVT XXXVII.

Idem Lotharius Rex varia prædia Bauonensi monasterio an.967. confirmat, petente Balduino Comite Cameracensi.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis.

LOTHARIVS gratia Dei Rex. Si ea quæ fideles nostri pro statu & vtilitate Ecclesiarum in locis sibi commissis statuerunt, nostris confirmamus edictis, hoc nobis proculdubio ad æternam beatitudinem, & totius regni à Deo nobis commissi tutelam, mansurum esse credimus, & retributorem Deum exinde in futuro nos habere confidimus.

Igitur sit notum omnibus tam præsentibus quàm futuris sanctæ matris Ecclesiæ filijs, quòd venerabilis Comes ARNVLPHVS, noster videlicet consanguineus, & regni nostri Marchio nobilissimus, nostram adiens excellentiam, humiliter petierit, vt quoddam monasterium, in honore B. Petri Apostolorum principis constructum super fluuium *Scaldim*, quod antiquitus vocatum est GANDA, pro cauendo eiusdem cœnobij futuro periculo, & statu monasticæ religionis ibidem perpetualiter corroborando, nostræ auctoritatis præcepto muniremus. Cuius petitioni tunc assensum præbuimus, & statuimus, vt idem monasterium, cum Dei auxilio, à prædicto ARNVLPHO venerabili Comite moderno tempore restauratum, & in melius exaltatum, iuxta *An.954. vel 955.*

eiusdem loci scripta,& regularia seu Imperatoria præcepta,in ordine monastico,sub regulari disciplina, res suas,pia largitione fidelium concessas, quietè possideret.Decreuimus.... quod & regia auctoritate cum omni imperio præcipimus,vt præfato monasterio de rebus suis aliquod dispendium nemo vnquam inferre præsumeret, neque ad dominium seu prioratum eiusdem loci, aliquis tyrannica vsurpatione adscenderet , siue per generis nobilitatem,siue turpis lucri illicita largitione,sed secundùm B. Benedicti regulam ibi Abbas constitueretur,& constitutus legitima potestate vteretur.

Nvnc verò illustri Comite Arnvlpho ab hac vita sublato,& ad superos,vt credimus , transuecto , Baldvinvs cognomento Balzo , noster eiusque consanguineus,....Arnolphi pueri,filij Balduini, filij sæpe dicti memorabilis Arnulphi , cum reuerendo Abbate Womaro,solertissimo sanctæ religionis fautore, ac insigni propugnatore,& prælibati Gandensis monasterij rectore,nostram adijt serenitatem,petens nostræ auctoritatis munimentum erga idem reuocare monasterium.

Nos verò eorum nihilominus annuentes saluberrimis petitionibus,interuentu etiam dilectæ matris nostræ Gerbergae scilicet, & amabilis coniugis nostræ Emmae,illorum Deo dignam adimpleuimus postulationem , & hanc nostræ auctoritatis defensionem eis concessimus super idem monasterium,&eius res infra regni nostri terminos constitutas.

In primis ergò,ex auctoritate omnipotentis Dei , à quo omne regnum & imperium est, & nostra præcipimus , vt nullus Episcoporum aut Archiepiscoporum, qualicumque caussa existente , locum illum inuadere, aut bannire aliquo modo audeat, nisi priùs res ad aures nostri imperij referatur,& tunc consilio nostro definiatur.

Appendentia autem hæc roboramus , omnes mansiones vltra Legiam de portu Gandauo: in *Heckenghem* man-

manſiones decem cùm eccleſia & omnibus appendicijs,id eſt,in *Maglina*,manſus vnus & villa *Gondelghem*, cum omnibus appendicijs ſuis,id eſt,terris,pratis, paſcuis, ſiluis, villa *Slola & Slouderega & Deſſeldonck*, & *Tonenſela*,& *Spenghedonck*,& *Metmedonck*,cum eccleſia, villa *Singen*,cum appendicijs ſuis.

In villa *Hadertinia*,manſi duo,in villa *Benghina*, mãſi duo,in villa *Hemhoius*,manſi duo,villa *Herlinghen*,cũ appendicijs,id eſt,terris,pratis,paſcuis,ſiluis .

In pago *Curtracenſi*,*Singhehem*,manſi decem,cum eccleſia &reliquis appendicijs,id eſt terris,pratis,paſcuis, ſiluis.

In *Haulinghem*, manſus vnus, in *Aſpre*, quarta pars eccleſiæ, & ſeptem manſi, in *Geudinghem*,manſi ſeptem, villa *Eſloia*,cum triginta octo manſis & eccleſia & reliquis adiacentijs , ſcilicet terris, pratis, paſcuis, ſiluis.

In *Caueghem*,cum manſis tribus & eccleſia in pago *Metelentenſi*,in *VVilda*,mãſus vnus,in *Merendra*,manſi tres, in pago *Flandrenſi*,in *Rodenborch*, mater eccleſia cum capella & omnibus appendicijs. *Melanthoys.*

Præcauentes itaque antiqui hoſtis inſidias, quibus ſeruorum Dei quietem conturbare & multiformi calliditate moleſtare nititur,reuerendo Abbate *VVomaro* & eiuſdem loci fratribus hanc noſtræ auctoritatis tutelam, contra.....perturbationis iacula, opponendam concedimus.

Videlicet vt prædicto Abbati, eiuſque Fratribus nullus laicorum, ſiue clericorum,ſiue ſęcularium, non aliquis Princeps vim aliquam inferat, nullus iudex publicus ex iudiciaria poteſtate in eccleſias, aut loca, aut agros, ſeu reliquas poſſeſsiones memorati cœnobij, quas moderno tempore infra ditionem noſtri imperij iuſtè & rationabiliter poſsidet, vel eas quas in iure ipſius loci voluerit diuina pietas augere, ad cauſsam audiendam,vel fredas aut tributa exigenda, vel manſiones aut paratas faciendas, aut fideiuſsores tollendos, aut homines eiuſdem monaſterij, tam ingenuos quàm

ſeruos ſuper terras ipſius commanentes, abſque Abbatis iuſsu diſtringendos vel vllas redibitiones aut illicitas occaſiones quærendas, noſtris vel futuris temporibus, ingredi audeat vel valeat, vel ea quæ ſupra memorata ſunt penitus exigere præſumat, nec de ordinationibus monaſterij, niſi ad hoc rogatus, ſecundùm regulam S. Benedicti, ſe quiſquam intromittat, nec vllam penitus vim banni aut ſimilium inferat.

QVIETO itaque iure cuncta quæ poſsident, & quæ Deo auxiliatore, acquiſituri vel adepturi ſunt, vſibus eorum deſeruiant, quatenus abſque penuria & infeſtatione cuiuſquam, tam pro anima venerabilis ARNVLPHI ceterorumque ſuorum benefactorum, quàm etiam pro totius regni noſtri quiete & vtilitate, diuinis laudibus incumbentes, diuinam clementiam exorent.

QVISQVIS igitur cõtra huius præceptionis munimẽtum aliquid ſiniſtri molitus fuerit, quod neminem facturum credimus, omnipotentis Dei iram incurrat, & iudicio fidelium conuictus, reatus ſui pœnas exſoluens, centum auri libras coactus monaſterio conferat, & quod illicitè tentauit, fruſtretur & inane fiat.

QVAE noſtræ conſtitutionis auctoritas vt firmior inconuulſaque .... ſeruetur, hoc ei præceptum fieri iuſsimus, & annulo noſtri palatij ſubfirmantes præcepimus inſigniri.

DATVM III. Nonas Maij, regnante Domino LOTHARIO anno XII. Indictione X. Actum Nobiliaco feliciter, anno Dominicæ incarnationis DCCCC. LXVII.

An. 967.

NO

NOTATIONES.

MEIERVS in Annalibus Flandriæ an. 967. diplomatis huius disertè meminit, vt & alibi aliorum à nobis productorum.

BALDVINVS BALZO.) De eo sic idem Meierus: *Anno 973. obiit Balduinus, qui & Balzo, cognomine Brevis, filius Rodulphi Comitis Cameracensis,* sepeliturque Gandaui ad D. Petri.

De Rodulpho, Balduini Ferrei filio, Balzonis patre, per Heribertum Veromanduorum Comitem in prælio an. 898. occiso, sic Regino Prumiensis, in gestis anni 899. *Rodulphus Comes pagi Cameracensis, frater Balduini Comitis Flandrensis, in ira commotus, propter castella ab Odone Rege sibi ablata, S. Quintini, & Peronam, dum deprædari non cessat Abbàtiam S. Quintini, ab* Heriberto *Comite in bello occiditur.*

ARNOLPHVS siue Arnulphus, eo nomine secundus Flandriæ Comes, patrem Balduinum eo nomine tertium an. 961. adhuc puer amisit. Eius immaturam imperio pueritiam auus paternus *Arnulphus Magnus* aliquamdiu rexit: quo defuncto curam illam *Balduinus Balzo* excepit.

GERBERGA.) De ea agemus cap. sequenti.

ANNO XII. Hic calculus annorum Christi & Lotharij Regis exactè respondet calculo Sigeberti in Chronico.

NOBILIACVS) seu Nobiliacum opidum, ac monasterium S. Vedasti, *la ville d'Arras*, est vetustæ Atrebatium ciuitati (quam Iulius Cæsar NEMETOCERNAM, Antoninus in Itinerario NEMETACVM nuncupat, quæque nunc *la cité d'Arras* dicitur) contiguum, muris tamen ac portis discretum. Monasterium ipsum, iam inde à temporibus Theoderici Regis, Nobiliacum est nuncupatum: vt ex eius diplomate constat. In ciuitate Episco-

pus Atrebatensis,cum collegio suo Canonicorum,residet,& politicam iurisdictionem exercet: in Nobiliaco, quod ciuitatem amplitudine multò nunc superat, Abbatia Vedastina visitur. Ea haut dubiè, postquàm à Theoderico Rege copiosissimè ditata fuerat, occasionẽ dedit & causam vrbis exstruendæ,confluentibus nimirum cùm accolis tum exteris, ad S. Vedasti reliquias, miraculis tunc celebres,honorandas.

Sic & Audomaropolis,*S.Omer*, in eadem prouincia, Gislenopolis, *S. Gislain*,in Hannonia, Trudonopolis, *S.Tron*,in ditione Leodicensi,& alia alibi opida originem atque incrementa sua monasterijs debent.

CAPVT XXXVIII.

Gerberga Francorum Regina alodium Marsanense, prope Traiectum Mosæ, donat monasterio S. Remigij Remensis an. 968.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, GERBERGA diuina dispensante clementia,humilis Francorum Regina.

Cùm omnibus sancta Ecclesia, ab exordio Christianæ Religionis rectè dispositis,quibusque ecclesiasticis vtilitatibus donis sit maximè ditata regalibus, dignum profectò ducimus, si morem antiquorum sequentes, ex rebus nostris

noſtris eamdem honorantes ſublimauimus, ſperantes à Domino bonis æternalibus remunerari, cuius pietatis conſilio actus noſtros optamus in ſalutem dirigi.

Quocirca fidelium præſtantium vniuerſitati, ſimul & ſecuturorum notum ſit poſteritati, quemadmodum locum S. REMIGII magnifici Doctoris, Apoſtoli Francorum, gaudentes rerum incrementis feliciter proſperari, ac multiplici bonorum copia fortunatum haberi, delegantes ſolemniter per manus fidelis Aduocati noſtri, Comitis ARNVLPHI, legitima veſtitura cum conſilio, pietate, benigno quoque conſenſu OTHONIS Imperatoris Auguſti, tradidimus S. Remigio quoddam noſtris noſtri prædium, in alodio, in honore S. Petri conſecratum, vocabulo MERSEN, in Comitatu MOSAVGAE, *Merſen.* cum omnibus ad ipſum prædium pertinentibus, id eſt, *Duinam & Litam*, cum appendicijs ſuis, *Hertam & Angleduram*, cum appendicijs, ſuperadditis etiam rebus alijs, quæcumque ex ipſo fiſco in ius dominicum iam olim deuenerant: adſtantibus, etiam animo collaudantibus & confirmantibus GERARDO Tullenſi Epiſcopo, atque Comitibus EMMONE & AVFRIDO, nonnulliſque alijs viris.

Fidentes itaque tanti patris & patroni noſtri plurimùm meritis adiuuari, totumque hoc agentes pro ſalute videlicet noſtra, & remedio ſenioris viri noſtri piæ memoriæ GISLEBERTI, ſuique parentum, patris ſcilicet & matris RAGENERI & ALBRADAE, ea ſcilicet ratione, vt idem locus S. Remigij, qui ſemper ab antiquo regijs donationibus, vtpote caput Franciæ, fuerat honoratus, noſtris etiam donis regalibus diteſcat & polleat vberiùs, ipſumque alodium, vt ſui proprium iure legitimo firmiter tenendo poſsideat in perpetuum, quatenus memoriam noſtri, ac præfati viri ſenioris noſtri GISLEBERTI apud ſe iugiter fixam idem locus habeat, ſuisque orationibus perpetuis & ſacrificiorum muneribus & votis in conſpectu Dei eiuſdem memoriam pijſsimè recolat.

Ipſum

Ipſum autem alodium omnium rerum integritate legitima ex terminatione conſtat,habẽs manſos octingentos duos,cum terris videlicet cultis & incultis, ſiluis,pratis,vineis,& paſcuis,campis, molendinibus, aquis,aquarumue decurſibus,exitibus & regreſsibus.

Ceterùm ſi quis fortè olim tentauerit hanc traditionem regiam inquietare,eiúque nefas aliquod ex aduerſo irrogare,pœnas temeritati ſuæ obnoxias, vt reus maieſtatis,exſoluat,imo etiam Deo & S.Remigio, cum omni emendatione, iuxta decretum ſatisfaciat. Et ſic hæc Regalis donatio noſtra inuiolabilis ſemper permaneat & inconuulſa.

Actum III.Idus Februarij anno Incarnationis Dominicæ DCCCCLXVIII.in præfato Comitatu, in villa quæ dicitur SARTA,annum XXXII.regnante D.Othone Imperatore inclyto,ac Cæſare Auguſto filio quoque eius æquiuoco regnante annum VII.

Signum dominæ GERBERGAE glorioſæ Reginæ,quæ Regiæ auctoritatis manu hoc ſcriptum, quod fieri iuſſit,dignanter corroborauit,& alijs confirmare mandauit.

Signum iuuenis magnæ indolis CAROLI.

S.ARNVLPHI Comitis,qui vice dominæ Reginæ hanc traditionem fecit.

S.Emmonis Comitis.	S.Aufridi Comitis.
S.Hubeti.	S.Huberti.
S.Gotrannis.	S.Franconis.
S.Gerardi.	S.Euruni.
S.Adelſtaui.	S.Himonis.
S.Godelmi.	S.Iſaac.
S.Theoderici.	S.Onulphi.
S.Wiberti.	S.Rolandi.
S.Rageneri.	

Data pridie Idus Februarij, manu dominæ Reginæ, & ſuſcepta à domino Abbate HVGONE, qui ibi adfuit cum ſuo aduocato EMMONE prædicto Comite.

NO-

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [180] - 157
PUBLIC DOMAIN

NOTATIONES.

GERBERGA) Henrici Aucupis Imp. filia, Othonis I. Imp. soror, anno 929. primùm *Gisleberto* Lotharingiæ Duci, post *Ludouico Transmarino*, Francorum Regi, Caroli Simplicis filio an. 939. nupta fuit.

MARSNA) Reginoni Marsana, *Mersen*, palatium olim regium, nunc municipium amplum, secundo lapide à Traiecto Mosæ, cum monasteriolo seu Præpositura, vt loquuntur: quam ad nostra vsque tempora monachi Benedictini ex Remensi *S.* Remigij cœnobio, possederunt, & annis superioribus, via permutationis aliorum in Francia prædiorum, cesserunt Canonicis regularibus cœnobij quod Aquas curtus, *Eaucourt*, in Artesia nũcupant. Vide supra cap. 15.

GISLEBERTVS) seu Giselbertus Lotharingiæ Dux, primus Gerbergæ maritus, fuit RAGINERI Ducis (vt ipsum Regino in gestis anni 898. nuncupat) & ALBRADAE filius: vt ex diplomate iam recitato, itemque ex Flodoardi Chronico, & ex Fragmento Gallici scriptoris, quod ex Conrado Abbate Vrspergensi Petrus Pithæus recitat, certò constat.

IN Fragmento illo sic legitur: Hac tempestate REGENERVS vir nobilis, partium Caroli Simplicis fidissimus tutor, finem vitæ accepit, cuius exequijs Carolus interfuit Hisque peractis *Giselberto* eius filio iam adulto paternum honorem, coram Principibus, qui confluxerant, liberalissimè contulit. Hic cùm esset opibus & genere inclytus, & coniugio GERBERGAE, Henrici Transrhenensis filiæ, satis beatus, in nimiam præ insolentia temeritatem præceps ferebatur, multaque pro abiectione Regis Caroli moliebatur. Sed victus, Rhe-

num pertranſiens, annis aliquot apud ſocerum ſuum Henricum, patrimonio priuatus, exulauit. Euoluto autem tempore, Henricus egit apud Regem Carolum, vt Giſlebertus reciperetur in gratiam. Recepit itaque *Traiectum, Iupiliam, Harſtallum, Marſnam, Littam & Capræmontem.* Exinde in Celticam ſeceſsit, & in Neuſtriã tranſijt: ſicque cum ROBERTO, Othonis ſiue Odonis Regis fratre, qui erat Dux Celticæ, conſilium pertractauit, ſuggerens ei de regni ſuſceptione, & Caroli abiectione. Procedente autem tempore Robertus, collectis Principibus, an. 922. Rex eſt effectus.

Sic ferè in Fragmento ſupra citato apud Conradum Abbatem Vrſpergenſem legitur. His conſonant ea quæ Flodoardus in Chronico ad an 922. de Giſleberto narrat.

Eiuſdem porrò, vt arbitror, Regeneri ſeu Ragineri Ducis eſt diploma, quod anno 913. Indictione prima, die 9. menſis Maij ſcriptum, Haræus in Annalibus Brabantiæ citat, quo is ampliſsimum latifundium monaſterio *S.* Matthiæ Treuerenſis dono dedit.

GISLEBERTVM verò fuiſſe fratrem Ragineri Longicolli, Hannoniæ Comitis, idem Flodoardus in Chronico ad an. 924. teſtatur: *Interea* Giſlebertum Berengarius (*Lomenſis ſeu Namurcenſis Comes*) *qui ſororem ipſius habebat, comprehendit; eumq; oblatis obſidibus ſibi pro eo filijs* Ragenarij, *fratris ipſius* Giſleberti, *dimiſit. Idem verò* Giſlebertus *dimiſſus, terram Berengarij* Ragenarijque *fratris ſui*, & Iſaac *Comitis* (*Cameracenſis*) *depræda tionibus plurimis vaſtat.* Vide plura cap. 32. ſuprà.

GERARDVS) Tullenſis Epiſcopus, eſt is, niſi fallor, quem Leo IX. Papa in catalogum Sanctorum retulit: vt Wibertus lib. 2. De rebus geſtis eiuſdem Leonis cap. 6. & Sigebertus in Chronico ad an. 1052. commemorant.

CAROLVS) Dux Lotharingiæ, iuuenis hîc nũcupatur, vtpote an. 953. Lauduni matre Gerberga natus: vt idem Flodoardus in Chronico ſcribit.

ARNVLPHVS) Non Flandrenſis, ſed alterius pagi Comes, traditionem fecit tamquam Vicarius Gerbergæ.

De

De hoc Arnulfo agit fortaſſe Flodoardus in Chronico an.959.

EMMO) ſiue Immo Comes, primùm Brunonis Archiepiſcopi Colonienſis, ac Lotharingiæ Ducis conſiliarius fuit; pòſt hoſtis factus Capræmontem an.960. muniuit contra eumdem Brunonem; teſte Flodoardo.

AVERIDVS) Comes Bratiſpantium pòſt Epiſcopus Vltraiectinus: de quo vide ſupra in Notis cap.32.

ISAAC) Comes Cameracenſis, qui varias contentiones cum Stephano & Fulberto Epiſcopis Cameracenſibus habuit: vt Baldericus lib.1.cap.65.& 70 narrat.

WIBERTVS) ſeu Guibertus Comes, & fundator Abbatiæ Gemblacenſis in Brabantia: de quo ſupra cap.32. egimus.

Ceterùm ex ſupradictis abundè liquet, *Raginerum Longicollum* non *Manaſsis* (vt Lipſius, & alij ſcripſerunt) ſed *Ragneri* Ducis filium fuiſſe. *Manaſſes* autem (cuius occaſione error natus eſt) Comes in Burgundia fuit, itemque fundator monaſterij S. Viuentij in diœceſi Auguſtidunenſi, vbi & ſepultus iacet cum coniuge ſua HERMANGARDE. Ex ea filium reliquit GISLEBERTVM, qui Burgundiæ Dux fuit, poſt obitum *Hugonis* cognomẽto *Nigri*: vt Quercetanus in ſua Burgũdia teſtatur.

CAPVT XXXIX.

Otho II. Imp. prædia ablata monachis S. Bauonis Gandensis restituit an. 974.

IN nomine Domini Dei æterni, ac Saluatoris nostri, Iesu Christi. superna largiente clementia OTHO Imperator Augustus. SI locis, diuinis cultibus mancipatis, emolumentum nostræ largitatis impendimus, id nobis procul dubio, ad præsentem vitam facilius transigendam, & ad æternam feliciùs capessendam, prodesse confidimus. Idcirco notum esse volumus omnium fidelium nostrorum, tam præsentium quàm futurorum industriæ, qualiter venerabilis WOMARVS Abbas cœnobij S. confessoris Christi BAVONIS, domini genitoris nostri OTHONIS, bonæ memoriæ præcellentissimi Imperatoris, excellentiam adierit, eius benignissimam interpellans Serenitatem, super aliquibus rebus, infra regni nostri terminos constitutis, prædicto cœnobio S. BAVONIS aliquamdiu iniustè præreptis, qui continuo more sibi consuetæ pietatis, eius libentissimè assensum præbuit iustæ petitioni, constituens & imperans præfato loco & fratribus easdem res, cum omni integritate restitui, quas etiam antea sæpè fratribus eiusdem loci, pro hoc æquè eum adeuntibus, benignè reddiderat, sed humani debiti sorte præuentus ad meliora, vt credimus, transmigrans, nullum super hoc Imperialis auctoritatis scriptum ediderat.

Qua-

QVAPROPTER post illius ex hac luce decessum iã dicti venerabilis Abbatis, monachi nostram adierunt Celsitudinem, rogantes vt secundùm pij nostri genitoris laudabile votum, nostræ quoque largitatis & immunitatis eis prospicere dignaretur auctoritas. Nos verò hæc omnia à fidelibus nostris comperta, procul dubiò vera esse non ignorantes, ob spem diuinæ remunerationis, ac pro salute animæ eiusdem carissimi nostri patris atque statu & incolumitate regni vel Imperij nostri, piam illorum nolumus frustrari petitionẽ, sed insuper res ipsas diu sibi ablatas, omni cum integritate, eis restituentes, nostræ auctoritatis immunitate ac tuitione confirmamus.

NOMINA autem rerum hæc sunt, hoc est, in pago *Tessandriæ*, *Nordrewic*, cùm ecclesia & omnibus appendicijs, & in pago *Bragbatense*, *Sethleta*, cum ecclesia & omnibus suis adiacẽtijs: in pago quoque *Rien*, *Boncholt*, æque cum ecclesia, & reliquis appenditijs.

HAEC ergò omnia sub perpetua immunitatis nostræ tuitione esse volumus, ita vt nullus noster Comes aut Iudex, aut Vicarius, aut publicus fisci exactor, vel Aduocatus, vel alius aliquis prænominatas villas ingredi audeat, ad fredas exigendas, vel paratas exigendas, vel hominibus præscripti monasterij inibi habitãtibus districtionem ingerendi, vel aliud quid potestatis exercendi, licentiam aut potestatem habeat: nisi Abbas & Aduocatus, quem sibi ipse vtilem & necessarium elegerit.

QVISQVIS igitur contra huius nostræ præceptionis munimen, quod futurum minimè credimus, aliquid sinistrum molitus fuerit, primò omnipotentis Dei iram incurrat, & iudicio fidelium conuictus, reatus sui pœnam exsoluens, centum auri libras coactus dicto monasterio reddat, & quod illicitè tentauerit, frustraretur & inane fiat. Et vt firmiùs maneat inconuulsumque seruetur, hoc ei præceptum fieri iussimus, quod & propria manu firmauimus, annulique nostri impressione signari iussimus.

Signum domini Othonis inuictissimi Imperatoris.
Willigisvs Cancellarius, ad vicem Rotberti Archicapellani notaui. Datum XII. Kal Febr. anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXXIIII. Indictione II. anno regni Domini Othonis XIII. Imperij autem IIII. Actum *Bosgrat* in Domino feliciter, Amen.

An. 974.

NOTATIONES.

BOSGRAT.) Ita legitur in autographo, quod etiamnum Gandaui in archiuis palatij Episcopalis exstat: vt mirer, vnde Meiero in mentem venerit hîc legere, *Actum Brosella*. Potuit is legisse *Bruohsela*, & non *Brosella*, in alijs duobus diplomatibus, quorum autographa ibidem adseruantur, & quorum prius sic finitur: *XIIII. Kal. Febr. anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXXVI. Indictione IIII. anno vero regni domini Othonis XV. Imperii X. actum Bruohsela.*

Alterum sic finitur: *XV. Kal. Febr. anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXXVI. &c. vt supra.*

Willigisvs) Archiepiscopus Moguntinus, humili ortus genere, patrem habuit hamaxurgum seu carpentarium, qui victus quotidiani caussa, rotas & plaustra conficere soleret. Vtque sese intra rectæ rationis ac modestiæ gyrum contineret, pristinamque suam tenuitatem semper ob oculos haberet, passim in ædificijs & parietibus rotas pinxit atque incidit. Quas pro suis hodieque insignibus non solum Moguntina ciuitas, sed ipsi etiam Moguntini Archiepiscopi retinent.

CAP.

CAPVT XL.

Otho II. Imp. confirmat possessiones Ecclesiæ Leodicensis an. 981.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. OTHO diuina fauente clementia Imperator Augustus. Nouerint omnes nostri fideles, tam præsentes quàm etiam futuri, quòd venerabilis Episcopus Leodicēsium NOTKERVS præcepta quædam nostris obtulit obtutibus, quæ ab antecessoribus nostris *Pipino, Carolo, Lodouico*, & item *Carolo*, Regibus Francorum, collata erant Ecclesiæ S. Mariæ & S. Lamberti, & insuper à patre nostro OTHONE Imperatore confirmata, super vniuersas possessiones eiusdem matris Ecclesiæ: quarum istæ sunt capitales, *Hoium*, *Fosses*, *Lobies*, *Tungres*, ... & super cetera loca, cum omnibus rebus & hominibus ad ea pertinentibus, vt omni publica potestate excluſa, in manu Episcopi singulariter consistant.

Nos itaque eamdem sanctę Ecclesiæ dignitatem considerantes, imperiali edicto præcipimus, vt nullus Comes, nullus Iudex, nisi cui Episcopus commiserit, audeat potestatem exercere super ea loca, neque placitum habere, aut freda, aut tributa, aut bannos aut telonia, aut reditus de statione nauium exigere, neque in quibuslibet alijs, quæ vel nunc habentur, vel de cetero habenda sunt.

SIQVIS autem contra hoc nostrum præceptum egerit

rit, & vllam vim in rebus eccleſiæ, ſub nomine poteſtatis, fecerit, & bannum regium componat, & conatus eius irritus ſiat. Hanc auctoritatem manu propria firmauimus & annuli noſtri impreſsione ſignari iuſsimus.

HILDIBALDVS Cancellarius, ad vicem WILLIGISI Archicapellani, notaui. Datum VIII. Idus Ianuarij, An. 981. anno Dominicæ Incarnationis nõgenteſimo octogeſimoprimo, regni OTHONIS II. decimo nono, Imperij verò XIII. Indictione VI. Actum in Gruona.

NOTATIONES.

HOIVM) opidum ditionis hodieque Leodicenſis ad Moſam fl. ab *Hoio* eiuſdem nominis fluuio ſic dictum. Eccleſia S. Mariæ in Hoio pertinuit olim ad Eccleſiam Cameracenſem. Vide Baldericum in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 52.

FOSSAS, LOBIAS) ſeu Laubias. Vide ſupra cap. 26. pag. 88. & 89.

TVNGRORVM) opidum, *Tungres*, Epiſcopi olim Tungrenſis ſedes, qui nunc Leodici reſidet ab anno 709. quo S. Hubertus cathedram Traiecto Leodicum tranſtulit, cum corpore S. Lamberti.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [188] - 165
PUBLIC DOMAIN

CAPVT XLI.

Otho III. Imp. an. 985. donat Notgero Leodicensi Episcopo Comitatum Hoiensem seu Huiensem, quem Aufridus Comes antea tenuerat.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. OTHO, diuina fauente clementia, Rex. Cunctis fidelibus nostris, præsentibus scilicet atque futuris, per scripti huius prætitulationem manifestari volumus: quia adijt Celsitudinem nostram venerabilis, & fidelitatis nostræ in omnibus executor, NOTKERVS, Tungrensium vel Leodicensium Episcopus, vt ei vel successoribus suis, S. Mariæ, sanctoque Lamberto deseruituris, Comitatum HOIENSEM, qui in nostra ditione hactenus erat, quemque AVERIDVS Comes, illustris vir, qui illum ad præsens tenebat, pro Dei honore, & prædictorum Sanctorum veneratione, ipsiusque Episcopi amore reddiderat, perpetuò habendum concederemus.

ET quia quod reliquum erat regiæ ditionis, in moneta scilicet, & telonio, reliquisque reditibus, munificentia Regum vel Imperatorum, prædecessorum nostrorum, Ecclesiæ S. Mariæ, in Leodio vel Hoio positæ, iam cesserat & dilectissima mater nostra THEOPHANIA Imperatrix, fiendum petebat, ratum duximus eius subseruire petitioni.

IGITVR ſuper id quod ab anteceſſoribus noſtris Regibus vel Imperatoribus, Eccleſiæ iam dictæ Tungrenſi vel Leodienſi conceſſum fuerat, ſcilicet in vicis *Traiecto*, *Hoio*.... *Deonanto*, vel in monaſterijs, caſtellis, cortibus, & villis, iam ad ſeruitium eiuſdem Epiſcopi acquiſitis, vel de cetero adquirendis, id eſt, vt nullus Comes vel ſub Comite agens, vel Iudex, aut ex iudiciaria poteſtate, exceptis eis qui ab Epiſcopo ſuffecti fuerint, in loca ſupradicta reſidere audeat, vel ad cauſſas audiendas, aut freda aut tributa, aut bannos, aut telonia aut reditum de ſtatione nauium, aut aliquod omninò diſtrictum exigendum, aut manſiones vel paratas faciendas, aut fideiuſſores tollēdos, aut vllas redibitiones aut illicitas occaſiones inquirēdas, ſicut cōtinebatur in præceptis Regijs vel Imperialibus, munificentię vel immunitatis intuitu, ſuper denominatis Eccleſijs iam olim conceſsis.

SVPER hæc, inquam, omnia, quæ dicta ſunt, quæque ab anteceſſoribus noſtris Eccleſiæ S. Mariæ ſanctique Lamberti conceſſa ſunt, concedimus eidem venerabili NOTKERO Epiſcopo, & per eum, omnibus eius ſucceſſoribus, quod reliquum *Hoienſis* Comitatus in noſtra ditione ſuperfuerat, infraeumdum vicum, vel extra, vt tā idem Epiſcopus, quàm & reliqui per ſuccedentia tempora Epiſcopi, cuicumque fidelium ſuorum & noſtrorum militum vel amicorum, dari illum cenſuerint, liberam habeant facultatem: ſalua tamen. ſi ita Epiſcopo viſum fuerit, in dando noſtra reuerentia, vel propter debitum nobis ab omnibus honorem, vel propter bannum legaliùs faciendum.

ITAQVE pro animæ noſtræ vel anteceſſorum noſtrorum remedio, vel Dei ſeruitio meliùs & fideliùs explendo, quidquid Cameræ noſtræ prouenire poterat ex Comitatu iam dicto, Eccleſiæ ſupradictæ, vel noſtri Epiſcopi ....cedendum permittimus.

ET vt hoc auctoritatis noſtræ præceptum & firmiùs credatur, & diligentiùs ab omnibus obſeruetur, manu propria firmauimus, & annuli noſtri impreſsione ſubter-

terſignari iuſsimus.

HILDIBALDVS Epiſcopus & Cācellarius, vice WIL-LIGISI Archicapellani, recognoui. Datum Nonis Iunij, anno Dominicæ Incarnationis nōgenteſimo octo- 895.
geſimo quinto, Indictione XIII. anno verò Tertij Othonis regnantis ſecundo. Actum in *Gilenheim*, feliciter, amen.

NOTATIONES.

AVERIDVS) ex Hoienſium & Bratuſpantium Comite cùm factus eſſet Epiſcopus Vltraiectinus, Otho III. Imp. Comitatum Hoienſem EccleſiæLeodicenſi perpetuò habendum conceſſit. Vide ſupra cap. 32.

PERPETVO) inquam, habendum conceſsit: quod nota, vt rarum illo æuo. Nam Comitatus & ſimiles præfecturæ ijs tēporibus non erant perpetuæ aut hereditariæ: vt in Annalibus Belgicis docui.

EEONANTVN.) Vide ſupra cap. 20. pag. 91.

CAPVT XLII.

Othonis III. Imp. diploma largitionis, quâ Theodericum Hollandiæ Comitem, auunculum ſuum, eſt proſecutus an. 985.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. OTHO, diuina fauente clementia Rex. CVNCTIS fidelibus noſtris, præſentibus ſcilicet atque futuris, manifeſtum eſſe volumus quomodo nos ob votum & amorem dilectæ genitricis noſtræ, THEOPHANIÆ, videlicet Imperatricis Auguſtæ, nec non interuentu fidelium noſtrorum ECBERTI Treuerenſis Eccleſiæ venerabilis Archiepiſcopi, ac nepotis noſtri HENRICI Bauariorum Ducis, fideli noſtro THEODERICO Comiti, quidquid noſtro conceſſu hactenus in beneficium tenuit, inter duo flumina, quæ vocantur *Liora & Hiſla* in proprium dedimus, cum omnibus vtenſilibus, quæ in eodem beneficio, Regio conceſſu, per fructuarium vſum, ante hoc poſsedit, & totum quod noſtra Regia conceſsione in villa *Sunnemere* dicta beneficiario vſu vſque modò, cum omni vtilitate illuc aſpiciente, ſed etiam in proprium deinceps tenẽdum donauimus, adhuc quoque quidquid beneficij noſtra de parte inter duo flumina *Medemelacha & Chimeloſara* (*Gemerchi* dicta) tenuit, cum omnibus appendicijs ad idem beneficium pertinentibus, ſimiliter in proprietatem habendam dedimus.

AD

Ad hæc etiam totum, quod de noſtro iure, in pago *Texla* nuncupato, in beneficium tenuit, cum omni vtilitate ad hoc appendente (excepto quod vulgari lingua dicitur *Huſlada*) ad integrum ſibi in proprium tradidimus, in Comitatibus ita nuncupatis *Maſalant*, *Kinhem*, *Texla*.

Et vt de prędictis rebus liberam habeat poteſtatem donandi, commutandi, ſeu quidqduid voluerit faciẽdi, hoc noſtræ auctoritatis præceptum conſcribi, & annuli noſtri impreſſione ſigillari iuſſimus, manuque propria ſubterfirmauimus.

Signvm domini Othonis glorioſiſsimi Regis. Hildebaldvs Epiſcopus & Cancellarius, vice Willigisi Archicapellani recognoui. Data VIII. Kalendas Septembris, anno Dominicæ Incarnationis nõgenteſimo octogeſimo quinto, Indictione decima tertia, anno autem tertij Othonis regnantis ſecundo. Actum Nouiomago feliciter, amen. An. 981.

NOTATIONES.

Diploma iſtud recitat Ianus Douſa in ſuis Hollandiæ Annalibus.

De Theoderico Hollandiæ Comite, eiusq; coniuge Hedigarde, & eorum filio Egberto Treuerorum Archiepiſcopo, vide infra Diploma anno 1083. datum de fundatione & dotatione Abbatiæ Egmondanæ.

CAPVT XLIII.

Aufridus, ex Comite factus Episcopus Vltraiectinus, eidem Ecclesiæ dat VVesterlo, & alias villas in Comitatu Riensi sitas.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Operæ pretium duximus, quæ subsequuntur scriptis inserere, ne posteros lateret, quod præsens ætas faceret.

QVAPROPTER desideramus notum esse cunctis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, tam futuris quàm modò præsentibus, quòd ego AVFRIDVS, Dei solummodo gratia sanctæ Traiectensis Ecclesiæ Præsul, indignus iure, confisus in Domino cum transitorijs acquirere perennis vitæ gaudia, quamdam mei iuris hereditatem, quam antea potestatiuè possederam, infra Comitatum RIEN nuncupatum, quorum locorum hæc sunt nomina, *VVesterlo, Odlobolo, Mierbeke, Hoybeke, Burente*, pro me & meorum parentum remedio, cum omnibus ad hæc pertinentibus ecclesijs, ædificijs, agris, mancipijs, pascuis, pratis cultis, & incultis, siluis, aquis, aquarumue decursibus, trado ad ecclesiam S. Mariæ semper virginis, sanctique Martini in Traiecto, ad restaurandum ibidem Dei seruitium.

SI quis huius rei traditionem infregerit, laqueum omnipotentis Dei iræ, eiusque genitricis Mariæ, sanctique

que Martini incidat,& quasi profanus à sanctæ Ecclesiæ liminibus sequestratus existat.Et vt veriùs credatur firmiusque obseruetur,sigilli nostri impressione propria manu designauimus.

NOTATIONES.

DIPLOMA istud exstat apud Ioannem Gerbrandum Leidanum Carmelitam, in Hollandiæ Chronicis.

CETERVM AVFRIDVS, ex Bratuspantium seu Louanienſium & Hoienſium Comite, factus Episcopus Vltraiectinus,dedit eidem Ecclesiæ *VVesterlo*, & alias villas suprà nominatas in pago Rienſi, haut procul ab *Herentalia*, Campaniæ Brabantinæ opido, sitas, quas hodieque Baro PETERSEMIVS,caput illustris familiæ *Merodiæ*,sub annuo censu possidet. An.994.

IDEM in *Monte sancto*, primo lapide ab Amersfurto ditionis Vltraiectinæ opido,an.1006.monasterium Benedictinis monachis ædificauit,quod ann. 1050. in vrbem Vltraiectinam translatum, S. PAVLI nomine innotuit.Obijt autem an.1008. aut proximè sequenti, in eodem illo suo cœnobio conditus.Vide supra Notas ad cap.32.itemque Ioannem Becanũ & Guilielmum Hedam,rerum Vltraiectinarum scriptores. *S.Pauli Abbatia.*

AVFRIDI coniux HILSMVNDA seu HILSINDIS, exẽplo mariti,sæculum pariter relinquens,THORENSE virginum Canonicarum collegium,ad Mosam sesquimilliari à Maseica, ditionis Leodicensis opido, constituit ac dotauit:ad quod non nisi illustribus Comitum familijs prognatæ nunc admittuntur.Virginibus istis Canonici sex,amplissimè ab eadem Hilsinunda dotati,in sacris celebrandis subseruiunt.

CAP.

CAPVT XLIV.

S. Henricus Imp. Baldrico Epiſcopo Leodicenſi, & Baldrico Comiti an. 1008. *dat bannum beſtiarum in ſiluis, quas poſſidebant.*

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. HENRICVS, diuina fauente clementia, Rex.

NOTVM ſit omnibus noſtris fidelibus, præſentibus ſcilicet & futuris: qualiter nos interuentu atque petitione HERIBERTI Colonienſis Archiepiſcopi, bannum noſtrũ beſtiarum, BALDRICO ſanctæ Leodicẽſis Eccleſiæ Præſuli, nec non BALDRICO Comiti, ſuper eorum proprias ſiluas, quæ ſunt inter illa duo flumina, quæ ambo *Nithe* vocantur, & tertium quod *Thila* nominatur, ſitæ, & quæ pertinent ad illas villas *Heiſte & Heiſten*, ac *Badfride*, nec non *Maclines*, nominatas, quod tamen totum *VVauervvald* appellatur, in Comitatu verò GOZILONIS Comitis, qui ANTVVERF dicitur, ſitum, per hanc noſtram præceptalem paginam, concedimus atque largimur, & de noſtro iure in eorum ius ac dominium transfundimus: ea videlicet ratione, vt præſcripti BALDRICI de prænominato banno, eiuſque vtilitate dehinc liberam habeant, quidquid ſibi placuerit, poteſtatem faciendi, omnium hominũ contradictione rẽmota.

ET

Et vt hæc donationis noſtræ auctoritas ſtabilis & inconuulſa omni permaneat tempore, hoc præceptum inde conſcriptum, manu propria corroborantes, ſigillo noſtro inſigniri iuſsimus

Signvm domini Henrici Regis inuictiſsimi.

Eberhardvs Cancellarius, vice Willigisi Archicapellani, recognouit. Datum pridie Idus Septembris, Indictione ſexta, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo octauo, anno verò domini Henrici ſecundi regnantis ſeptimo. Actum Treueris feliciter, amen. An. 1008.

NOTATIONES.

SHERIBERTVS) Colonienſis Archiepiſcopus anno 1021. die 16. Martij ad meliorem vitam tranſijt, ex oppoſito vrbis Colonienſis in monaſterio Tuitienſi, à ſe condito, ſepultus. Vitæ eius hiſtoriam ſcripſit Rupertus Abbas Tuitienſis, à Surio editam.

BALDRICVS) Leodienſis Epiſcopus, fundator Abbatiæ S. Iacobi, in vrbe Leodicenſi, anno 1017. viuere deſijt, & ſucceſſorem habuit Wolbodonem.

BALDRICVS Comes) Leodicenſis fuit, vt ſuſpicor. Olim pleræque ciuitates epiſcopales, vt Cameracum, Atrebatum, Ambianum, & aliæ, ſuos Comites habuerũt.

Ambo Nithe) Duo hîc flumina notantur, quę *Nithe* ſeu *Nethe* nomen hodieque gerunt in Campania Brabantina, & in opido Lirano confluunt, videlicet *Netha maior & Netha minor.*

Thila) ſeu Thilia, *Thy* Gallis, Dilia, *Dyle* Teutonibus, flumen prope Genapiam in Gallo-Brabantia ortũ, Villarienſe ord. Ciſtercienſis monaſterium alluit: exinde Fura riuo Louanij auctum, in Demeram ac denique in Scaldim influit.

Heiste) municipium, agri Rienſis, hodieque notum, *Heiſt op den berg.*

VILLA MACLINES) fortè *Quaet Mechelen.* Villa medij æui scriptoribus idem quod Gallis hodie *Village.*

ANTVVERF) *in Comitatu Gozilonis Comitis.* Notet hîc lector Comitatum seu Marcam Antuerpiensem.

CAPVT XLV.

Hugonis Episcopi Nouiomensis ac Tornacensis diploma, de fundatione Abbatiæ Falempinensis, Canonicorum regul. in d. Tornacensi, per Sasvvalonem, Castellanum Insulensem, an. 1039.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus sancti. Apostolo attestante, nihil est præstabilius charitate; namque iniquitas liquescit ea interueniente, & inter virtutes, dona Dei dispensat primaria sede Hæc est quæ credentitibus intonat, dicens: *Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes.* Proinde reuera nos Domini nostri Iesu Christi præuenti sumus dilectione, cuius & nos fratres, eo perhibente, & filij Dei facti sumus benignissima adoptione, vt diligamus nos inuicem, ea perfectissima charitate, qua prior dilexit nos, coagulatus humanitati nostræ, sine fastidio parientis, & virili semine. Hic est

Iesus

Iesus Christus, qui ad vitam prædestinatis dicturus est in mundi fine, *Esuriui, & dediſtis mihi manducare, nudus fui & operuiſtis me.*

HAC itaque diuina veritate compulsus SASVVALO, vir timoratus, Dei clementia prouidente, qui omnem creaturam vult in agnitionem veritatis venire, & vitam beatam promittit diligentibus se, ad humilitatem paruitatis nostrę venit, qui deputatus sum indignus procurator Nouiomensis & Tornacensis Ecclesiæ, & postulans quatenus & eius petitioni fauere & Deo vota ipsius satagerem offerre.

IDCIRCO notum fieri volumus tam præsentibus filijs Ecclesiæ, quàm posteritati futuræ, & successoribus sedis in præsentiarum nobis commissæ, quòd eidem SASWALONI succenso cœlesti amore, & territo peccatorum suorum immensitate, ego prædictarum immeritus Ecclesiarum Pastor, HVGO nomine, & consensu clericorũ nec non & fidelium laicorum nostrorum, ex sanctorum Patrum traditione & sacrorum Canonum auctoritate concessimus collibentiam, cum corroboratione potestatis ecclesiasticæ. Depręcatus est siquidem, vt altari libertatem concederemus, quod est in villa *Phalempin*, in Comitatu videlicet *Carenbam*, quatenus ibi ædificaret Abbatiam in honore B. martyris *Christophori*, & ibi stabiliret pauperum Christi clerimoniam, eamque sub obtentu charitatis dotaret appendicijs terrarum atque familiarum, vnde haberent ipsius Abbatiæ clerici alimoniam.

ANNVENTIBVS itaque voto suo BALDVINO Marchione, nec non & ADELA regali Comitissa, eius coniuge, absoluendum decreuimus, ea videlicet ratione, vt amodò careat omni venditione, & qualibet commutatione, & pristina seruitute, duos tantummodò solidos singulis annis soluat ad Synodum Episcopalis censuræ. Curam animarũ Episcopus electo ab ipsis fratribus Priori delegabit ipsius cateruulæ, & sic erit libera ab omni reliqua conditione, nec non & Principis potestate.

HAEC sunt igitur, quæ liberaliter attribuit, fauente

prędicto Principe, idem SASWALO eidem Abbatiæ terras optimè fertiles, in villis videlicet *VVilleradi prato, Riuocurt, Burhung.*

HAEC autem sunt nomina seruorũ per familias eidẽ Abbatiæ cõcessa, *Dodo*, & vxor eius, cũ infantibus, *Bernardus* cum vxore & filijs, *Florbertus* cum vxore & filijs *Dauid, Tetua, Algis, Berengarius, Tetricus, Heibertus, Gunterus, Erembertus, Alguerus, Girhardus, VVille, Rodulphus, Remaldus, Rainerus, Constantus, Alaldus, Bernardus.*

SI quis igitur posthac (quod absit) temerarius filius Belial, contra hæc instituta insurrexerit, iram incurrat Omnipotentis, & deleatur nomen eius de libro viuentium, & cum iustis non scribatur.

ACTVM Tornaco, pontificali sede, regnante in æternum Domino nostro Iesu Christo, anno Incarnationis eiusdẽ millesimo tricesimo nono, Indictione septima, imperante glorioſissimo Rege HENRICO, anno duodecimo, HVGONE præsulatum agente, anno nono.

Signum Hugonis Episcopi.
S. Fureli Archidiaconi.
S. Malbodi Abbatis cœnobij.
S. Amandi, cum reliquis fratribus.
Hugo Tornacensis ecclesię Cancellarius scripsit.
Signum Balduini Marchionis Flandrię.
S. Adelę, Regię prolis, Comitissę.
S. Filiorum eius, Balduini & Roberti.
S. Eustathij Comitis.
S. Rogerij Comitis.
S. Roberti Atrebatensis.
S. Walteri Cameracensis.
S. Hugonis. S. Amaldi.
S. Rodulphi. S. Anselmi.
S. Reingauldi. S. Saleconis.

NO-

NOTATIONES.

SASWALO) Castellanus Insulensis : quę vrbs est Flandrię, mercatu celebris, Gallis *Lille*, Flandris *Ryssel*. Florentium Vander Haer de Castellanis Insulensibus lege.

CAREMBAN) Comitatus, in quo situm est Falempinum.

BALDVINVS) cognomento Pius, Marchio & Comes Flandrię.

CAPVT XLVI.

Gerardus I. Cameracensis & Atrebatensis Episcopus fundat ac dotat Abbatiam S. Andreæ, monachorum Benedictinorum, an. 1046. in castro seu castello Cameracesij, ditionis episcopalis opido.

INTER cetera bonorum operum exercitia, non mediocriter viget eleemosyna, cùm scriptum sit, *Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis*. Huius itaque rei animadversione diligenter percepta, ego GERARDVS Camera censium, nomine, non meri-

merito Episcopus, cogitans de animę meæ & successorum remedio, vnum cœnobium apud nouum castrum S. Mariæ, in honore S. ANDREAE, nec non *Philippi & Iacobi*, & S. martyris ac virginis Dei *Maxellendis* construxi. Hunc siquidem locum, pro rerum nostrarum copia, alodijs, ecclesijs, alijsque possessionibus dotaui, monachosque, qui ibi Deo deseruirent, substitui.

RERVM autem, quas huic monasterio contuli possidendas, ista sunt nomina; ecclesia de *Vendelgeias*, quam commutaui cum fratribus *S. Mariæ*, pro alodio de *Fontanis*, quod acquisiui à *Richilde*: ecclesia de *S. Benigno*, ecclesia de *Ferrarias*, ecclesia de *Iussèio*, ecclesia de *Orceto*, ecclesia *S. Martini* in suburbio Cameracensi, & molendinus vnus. De ipso nouo castro medietas telonei, & molendinus vnus, terra in suburbio eiusdem castri, cum districtu, ecclesia de *Furnis*, & tres mansi apud *Atrebatum*: ecclesia de *Lineio*, cuius medietatem ROTHARDVS, de cuius beneficio ipsa ecclesia erat, in vita sua mihi reddidit, alteram autem medietatem ab ALVONE filio eius, quem culpa sua iuste, secundum iudiciariam legem, proscripserat, recepi. In Laudunensi territorio *Besneium*, quod cambiaui cum sororibus S. Getrudis de NIVELLA . . . . & pro quinque mansis de *VVilteuua*, & pro duobus mansis apud *Andrelech*, qui sunt in pago Brachantensi: *Fontana*, quam à duobus fratribus acquisiui HVGONE & WATELINO libris triginta, *Briastrum* & mansus, quem acquisiui ab HESMONE & FVLCVINO septuaginta libris, mansus S. Andreæ, ex quo ab ODA suam partem sexdecim libris acquisiui, ab EVRARDO partem suam in vadimonio accepi pro centum solidis talium denatiorum, quorum quindecim solùm faciant marcam. Ecclesia quoque ipsius mansi, cum decima alodiorum, ad ipsum mansum pertinentium, quam à fratribus S. Mariæ commutaui. Ista capellula duodecim

decim denarios mihi & succeſſoribus meis quotannis ſoluat.

WATENNIAS dedit BERNARDVS ad hunc locum, medietatem pro anima matris ſuæ, medietatem pro ſua. De *Theoderici* monte dedit FVLCO & ſoror eius ELICHINDIS medietatem, & BERNARDVS aliam medietatem pro filio ſuo, quem ibi monachum fecit. *Petroſum*, quod acquiſiui à *Ioanne* decem libris. *Hinlui curtis*, quam acquiſiui cum filijs *Gamelonis*, HVGONE & RODVLPHO. *Bireicum*, cuius medietatem ODO, propter plurimas prædas dedit, & aliam medietatem ab vxore eius acquiſiui duodecim libris.

ROMERIAS, terram *S. Humberti* totam, plurimis annis deſtructam, villam & eccleſiam ad opus ſupradicti cœnobij reſtruxi, & pro cenſu quinque ſolidos monachis de *Maricolis* ſingulis annis ſoluendos conſtitui. De *Chimaneis* tertia pars, inter *Elogiam & Gondrecheias*, viginti tres manſi, quos pro *Godeſcalci* anima, ſine vlla aduocatia, quietos & omninò liberos accepimus.

Altare de *Vendelgeias*, altare de *Orceto*, altare de *Fontanis*, altare de *S. Martino*, altare de *Furnis*: hæc quinque concedo fratribus eiuſdem loci hac lege tenenda, videlicet ſine perſonis, ſine redemptione, & obſoniorum perſolutione, excepto quòd ſingula eorum per ſingulos annos duodecim denarios ſoluant.

ET hoc oro vos, ſucceſſores mei cariſsimi, vt id ipſum pro animabus veſtris inuiolatum manere conſentiatis. Volo namque vt certum teneatis, quòd hanc eleemoſynam tam animæ veſtræ, quàm noſtræ profuturam deuoui. Igitur eam, ſicut prædeſtinata eſt, veſtram facite: tutelam huic loco, pro viribus veſtris, ferte, augete, prouehite, & monachos illos regulariter faciatis viuere.

IN

In omnia, quæ prælibauimus, donaria, per huius chartæ inſtrumenta, huic S. Andreae monaſterio contrado, & nominis noſtri & fidelium noſtrorum titulo auctorizo. Quod vt inconuulſum maneat & inuiolatũ, ipſorum fidelium noſtrorum, tam clericorum quàm laicorum teſtimonio corroborauimus.

Signvm Lietberti Præpoſiti & Archidiaco ni.
S. Adelini Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Guonis Archidiaconi.
S. Ingelberti Archidiaconi.
S. Fulbaldi Archidiaconi.
S. Franconis Decani. S. Ioannis Caſtellani.
S. Adonis militis. S. Vdonis militis.
S. Oilbardi militis. S. Ioannis militis.
S. Oſtonis militis. S. Lilberti militis.
S. Wedrici militis.

Si quis autem de his omnibus, quæ ad hunc locum contulimus, quidquam auferre, & in proprios vſus vertere voluerit, auctoritate Dei Patris omnipotentis, excommunicatus & damnatus ſit, niſi reſipuerit, & ad ſatisfactionem & emendationem venerit.

S. domni Gerardi Pontificis.

An. 1046. Actvm Cameraci anno Dominicæ incarnationis milleſimo quadrageſimo ſexto, Indictione decima quarta, regni verò Henrici Regis anno nono, Præſulatus domni Gerardi triceſimo ſexto.

Fvlchervs Archicapellanus recognouit.

NO-

NOTATIONES.

LIETBERTVS Præpositus & Archidiaconus, qui primus hanc donationem signauit, Gerardo I. Episcopo an. 1049. defuncto, in cathedra Cameracensi successit. De quo vide Balderici Chronicon Cameracense.

S. MAXELLENDIS.) De ea vide Baldericum in Chron. Cameracensi lib. 1. cap. 23. & seq.

VENDELGEIAS) *Vendegies* vicus pro maiore parte nunc inclusus Castello Cameracesij.

SORORES S. Gertrudis de Niuella) sunt hodie virgines Canonicæ nobiles Niuellenses in Brabantia, à S. Gertrude eiusque matre Itta dotatæ.

ANDRELECH) siue *Anderlecht*, Anderlacum latinè, vicus haut procul à Bruxella, cum collegio Canonicorum SS. Petri & Guidonis.

MARICOLIS) Abbatia Benedictinorum in diœcesi Cameracensi: de qua vide supra cap. 20. & cap. seq.

CAPVT XLVII.

Conradus Imp. confirmat fundationem Abbatiæ S. Andreæ in Castello Cameracesii, à Gerardo I. Cameracensi Episcopo factam, an. 1033.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. CONRADVS, diuina fauente gratia, Romanorum Imperator Augustus, credimus & scimus nobis verè proficuum, & ad transeũtis vitæ cursum prosperè transigendum, & ad æternæ brauium felicitatis obtinendum, si ad promouendas siue tuendas res ecclesiasticas imperij nostri profecerit auctoritas.

QVARE innotescimus omnibus Christi fidelibus & nostris tam præsentibus quàm futuris, quia GERARDVS Antistes, noster fidelis, & ad profectum animæ suæ, & omnium ante se & post se Episcoporum Ecclesiæ Cameracensis, ad conseruandam quoque incolumitatem nostri & nostræ coniugis, filijque nostri, ad obtinendã etiam pacem & prosperitatem Imperij, quamdam Abbatiam in honore B. ANDREAE Apostoli construxit, sitam in suburbio quod PERONA dicitur, ante CASTRVM siquidem quod S. MARIAE nuncupatum, iam pridem prædecessor eius ERLVINVS videlicet Episcopus, fauente tertio OTHONE Imperatore, exstruxerat, in munimentum contra omnes incursus malignorum, inibi cir-

circumquaque exuberantium, in quo ipse Episcopus Gerardus B. Sarii confessoris, & S. Maxellendis virginis sacra deposuit somata: quæ virgo scilicet, propter inextorquibilem sui cœlibatus pudicitiam, ibi propè capitis sectione martyrij consecuta sit palmam.

Quam profecto Abbatiam idcirco ibi esse prælegit, vt quia prædecessor suus hinc munierat Cameracense Episcopium, per humanæ equidem tuitionis castrum, ipse insuper diuinum procuraret præsidium, per orationes siquidem monachorum, Deo ibidem iugiter famulantium.

Dedit autem ipsi Abbatiæ quantum est monasterium, telonei medium in ipso municipio, soluentis nũc per singulos annos libras viginti quattuor, in annali verò mercato totum concessit teloneũ: ecclesiam de *Vendelgeias*, quæ in suburbio est, cum appendicijs suis, ecclesiam de *Ferrarias*, cum appendicijs & partem terræ, quam ibi S. Maria videbatur habere: ecclesiam de *Orceto*, cum appendicijs suis, prędium quod dicitur de *Monchin*, & ad *Briastum* cum molendinis & cambis, & reliquis appendicijs suis, quæ ex magna parte ipse Episcopus emit, ecclesiam de *Florinis* pro quibusdam partibus, quas in concambium reddidit ei apud *Corbreium*, in Comitatu *Lommensi*, & apud *Villare* in *Darnoensi* alodium, quod acquisiuit Episcopus vocatum ad *Fontanas*, cum ecclesia & reliquis appendicijs; ecclesiam de *Lineias* cum appendicijs, in suburbio Cameracensi ecclesiam S. Martini, & cambam iuxta, & molendinum vnum: in *Atrebato* mansionalia tria: ecclesiam de *Fornis* cum appendicijs, in *Brabanto* apud *Ham*, quod S. Maria ibi priùs habebat, & partem, quam *VVidericus*, & *Ioannes* frater eius Episcopo tradiderunt, quod concambiauit de alodio quod *Arnulfus* ei aliàs dederat.

Ergo omni ritè peracto publicè & in pleno colloquio, quatenus impensus labor non periret, sed defensum & securum maneret, & pro incolumitate nostra & nostræ coniugis, filijque nostri, & pro statu regni Dei clementiam exoraret iugiter, per hoc nostrę auctorita-

tis præceptum firmiter iubemus, ne quis vlterius vlla calumnia offendere præsumat.

ABBATIAM quoque S. HVMBERTI in *Maricolis*, quam idem Episcopus, expulsis inde inreligiosis Canonicis, in priorem monachorum ordinem reformauit, præcipimus de in inlibatam perseueratum iri.

HVIVS itaque præcepti auctoritatem, vt in nomine ipsius, qui nobis præcipiendi concessit potestatem, pleniorem obtineat vigorem, & à fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ ac nostris diligentiùs conseruetur, & manu propria firmauimus, & sigilli nostri impressione signari iussimus.

SIGNVM domini CONRADI Romanorum Imperatoris Augusti.

BVLCHARDVS Cancellarius recognouit. Datum Indictione secunda, anno dominicę Incarnationis M. XXXIII. anno domini CONRADI regni XI. Imperij autem V.

NOTATIONES.

CASTRVM S. MARIAE) hodie incluſum eſt opido Epiſcopi Cameracēſis, quod Caſtellū Cameraceſij, *Chaſteau en Cābreſi* nūcupatur, quodq; ERLVINVS ſiue HERLVINVS Cameracē ſis Epiſcopus muniuit, & in formā opidi redegit: indulgente & probante *Othone III.* Imperatore, cuius diploma anno Chriſti milleſimo primo Rauennæ datum Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 112. recitat. Prædicto opido incluſę ſunt & villæ *Perona & Vendelgeias*, pro maiori parte, quarū villarum in diplomatibus iā recitatis & apud eumdem Baldericum frequens eſt mentio.

S. SARIVS) putatur fuiſſe Paſtor ſeu Parochus *Lambris*, vico celebri ad Scarpū fl. prope Duacum; cuius ſoma ſeu corpus inde Cameracum, ac demum ad Caſtellum

lum Cameracesij, per Gerardum I. Episcopum, vnà cũ corpore S. Maxellendis virginis, est translatum. De Lãbris, olim fisco ac portu regio, Ecclesiæ cathedrali B. Mariæ Cameracensis, per Carolum Simplicem Francorum Regem dato, idem Baldericus lib. 2. cap. 12. & alibi agit.

S. MAXELLENDIS) sectione capitis palmam martyrij consecuta est, vt in Conradi Imp. diplomate notatur, Calderiaci, *Caudry*, tertio lapide à Cameraco itemque à Castello Cameracesij. Passa est autem circa an. 670. exstatque vitæ ac passionis eius historia apud Surium tomo. 6.

ORCETVM) hodie *Os*, BRIASTVM, VILLARE seu VASVILLARE, & alias villas à Gerardo Episcopo donatas monasterio S. Andreæ, à se fundato, recitat Baldericus in citato Chronico lib. 3. cap 49.

CAMBA) nostratibus *Cam*, est officina coctoria cereuisiæ: quo genere potus, ex Cerere seu granis confecto Belgæ passim vtuntur, ob vini defectum, quod apud nostrates vix nascitur: aliunde tamen copiosè aduehitur.

FORNIS) hodie *Fourne*, vicus diœcesis Cameracensis, in Castellania Insulensi, vbi celebris est Deiparæ cultus, ac frequens piè peregrinantium, præsertim mulierum prægnantium, concursus. *Fourne.*

HAM IN BRABANTO) arx & vicus est agri Alostani, ad Demerã fluuium, haut procul ab ipso opido Alosto, quem vicum frater S. Gudilæ Episcopus Cameracensis (siue is fuerit ABLEBERTVS siue HILDEBERTVS) dono dedit Ecclesiæ B. Mariæ Cameracensis. *Ham.*

MARICOLIS,) Notet hîc lector, in Maricolensi S. Hũberti Abbatia monachos Benedictinos à Gerardo I. Cameracensi Episcopo collocatos fuisse, amotis Canonicis.

INDICTIONE II.) Sic in autographo disertè legitur, adeoque calculus Indictionum, à veteribus vsurpatus, vno anno differt à calculo quo nunc vtimur. Quod in isto diplomate, itemque in superiore, & alijs alibi non semel obseruauimus.

CAPVT XLVIII.

Baldricus Comes Bracbatenſis fundat collegium Canonicorum in vrbe Bruxellenſi, anno 1047.

QVIDQVID in hoc ſæculo fundamento bonitatis quiſquam ſuperædificat, apud Dominum in æterna remuneratione retribui confidat.

QVAPROPTER ego BALDRICVS parochialem eccleſiam BRVCSELLIS cõſecrari feci, & in ea corpus ſanctiſsimæ virginis Chriſti GVDILAE, quanta potui honorificentia, tranſtuli, quod in eccleſiola S. GAVGERICI negligenter poſitum inueni, eidemque ſanctiſſimæ virgini, cum appendicijs omnibus, ipſam eccleſiam, pro animæ meæ meorumque propinquorum remedio, legaliter coram omnibus tradidi, addens quinque manſos in *Haſcreold*, & in *VVolevve* ſeptem bonaria. Hoc totum quamuis eſſet parum, in clericorum duodecim præbendas de di, & diuiſi, quos ibi ad ſeruiẽdum Deo & ſanctæ virgini conſtitui, pro animæ meæ heredumque meorum & proheredum redemptione, eiſque in paſcuis, ſiluis, teloneis talem conceſsi libertatem, vt abſque vllius r edditu ſeruitutis, liberè horum fruerentur vtilitate.

HIS ita conſtitutis, quorum eccleſia nullo erat iuuamine fulta, & vndique egens auxilij, ad eius ædificationem

nem redimiculi præbendarum partem dimiſi, ne ſtatum eleemoſynæ omninò viderer vendere pretio. Ad hoc etiam conceſsi illis, vt vnuſquiſque fratrum ipſorum, poſt vitæ ſuæ ſpatium, per annum integrum, præbendam ſuam, cuicumque ſibi placuerit, relinquat, & ſi quis eorum ſupra præbendariam terram ædificauit quidquam, per annum iſtum heres eius, aut cuicumque ipſe adhuc viuens conceſſerit, ædificationes eius ſibi auferat.

Si quis autem, quod abſit, heredum aut proheredum meorum, aut etiam extranea quælibet perſona, hanc meam traditionem peruertere, & inde demere tentauerit quidquam, iram Dei, & offenſam *S. Michaelis* Archangeli, cuius in prædicta eccleſia veneratur memoria, & prædictæ S. Virginis in perpetuum incurrat, & excommunicationem ſancti Pontificis, quæ in præſentia cunctorum, qui aderant, terribilis reſonabat, nũquam euadat, ſed ſemper huius vinculi nodo appareat, ante vultum Altiſsimi, conſtrictus.

Actvm publicè Brvcsellae anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictione decima quinta, Leone Nono in Apoſtolica ſede præſidente Pontifice ſummo, regnante Henrico Imperatore tertio, Cameracenſium pontificalem cathedram domino Gerardo obtinente Præſule, qui in his omnibus, cum vxore mea Oda, adiutor mihi exſtitit, tam auxilio quàm conſilio, & præſens eamdem eccleſiam dedicauit, &, vt præſcriptum eſt, excommunicatione omnia firmauit. Eius præſentia ſunt omnia ibi conſtituta, & teſtibus idoneis firmata.

Signum domini Gerardi prædicti Epiſcopi.

S. Gerardi Archidiaconi.
S. Emelini. S. Ingelberti fratris eius.
S. Sigeri. S. Folcardi.
S. Onulfi filij eius.
S. Gerardi. S. Lietberti.
S. Azonis prebyteri. S. Folberti presbyteri.
S. Oſtonis. S. Ioannis.

S. Fa-

S. Faſtradi.
S. Stepponis,
S. Thiedonis Decani.
S. Hartfridi presbyteri.
S. Radulfi.
S. Ioannis.
S. Siberti.
S. Heimezonis.
S. Adelardi.
S. Emmonis.

NOTATIONES.

BALDRICVS) aliàs LAMBERTVS, vt ex ſubiuncto diplomate LIETBERTI Cameracenſis Epiſcopi liquet. Alij eum vocant *Lambertum Baldricum*. Fuit autem Baldricus Comes Louanienſis, & vxorem habuit Odam, Gozilonis Ducis filiam. Ad Tornacum an. 1054. cæſus, maiorum tumulo apud Niuellas eſt illatus, relicto filio ac ſucceſſore HENRICO. De Comitibus Louanienſibus vide Lipſij Louanium, & Faſtos noſtros Belgicos.

S. GVDILA) virgo, & ciuitatis Bruxellenſis patrona circa annum 712. obijt, in vico *Ham* ad Teneram fl. haut procul ab Aloſto opido ſepulta. Caroli Magni Imp. æuo, è terra, more Eccleſiæ Gallicanæ, eleuata, inde tranſuecta eſt *Morſellam* ſeu *Morteſellam*, condito ibidem monialium cœnobio. Diſtat autem Morſella primo lapide ab Aloſto: in cuius loci cœmiterio hodieque capella S. Gudilæ ſacra viſitur. Exinde *VVenemaro* cœnobij illius prædia occupante, S. Gudilæ corpus à CAROLO Lotharingiæ Duce inde Bruxellam circa an. 980. tranſlatũ, & in vetuſtiſsimo vrbis templo, quod S. GAVGERICO Cameracenſi Epiſcopo ſacrum, in *Senna* fl. inſula viſitur, eſt collocatum. Ex hoc templo ad nouam baſilicam in monte Bruxellis â ſe conſtructam BALDRICVS tranſtulit, præſente Gerardo I. Cameracenſi Epiſcopo.

REDIMICVLVM præbendæ) id eſt, reditus ſeu cenſus vnius

vnius anni præbendæ vacantis, ad vſum fabricæ templi.

PER ANNVM INTEGRVM, &c.) Anni vnius reditum intellige, quem Annum gratiæ nuncupant quique heredibus cedit.

ANNO MXLVII.) Sic in autographo expreſsè legitur, quod non ſemel vidi. Datum eſt autem hoc diploma (niſi fallor) ante Paſcha anni milleſimi quadrageſimi octaui, ſtilo Romano, anni exordiũ à Kalendis Ianuarijs incohante. Itaque ſtilo veteri Cameracenſi ac Gallicano, annum à Paſchate incohante, annus qui in diplomate notatur, milleſimus quadrageſimus ſeptimus, eſſet nobis, Romano ſtilo nunc vtentibus, annus milleſimus quadrageſimus octauus.

HAEC viſum fuit breuiter notare, propter diſputationem, quæ eſt de initio pontificatus ſeu electionis LEONIS IX. Papæ. Is namque Bruno dictus cum eſſet Tullenſis Epiſcopus, HENRICO Imp. agente, Wormatiæ exiſtens, an. 1047. aut 1048. electus eſt Pontifex. Romam inde petens, anno demum 1049. à clero Romano eſt electus, & die 12. Februarij Papa conſecratus, adſumpto Leonis IX. nomine: vt Onuphrius Panuinius & Baronius ſupputant. Obijt autem an. 1055. XVI. Kalend. Maij, vitæ ſanctitate ac doctrina clariſsimus: ideoque tabulis Martyrologij Romani meritò adſcriptus. Res eius geſtas *VVibertus* Archidiaconus coætaneus, libris duobus Lutetiæ editis deſcripſit. Itinerarium eiuſdem, ab *Anſelmo* monacho Remenſi litteris conſignatum, cuius Sigebertus lib. De ſcriptoribus eccleſiaſticis meminit, Remis ms. exſtat.

CAPVT XLIX.

Ecclesia Bruxellensis, in qua Lambertus Comes Louanienſis Canonicos posuerat, libertate donatur à Lietberto Cameracensi Episcopo.

LIETBERTVS, Dei gratia Cameracensis videlicet Episcopus, omnibus suis successoribus, Coepiscopis & ceteris Christi fidelibus, hereditatem promereri cum Sanctis in cælestibus.

SICVT ædificatores domus Domini Deo placere confidimus, ita coadiutores & defensores ipsius domus, gratia Dei condonari non dubitamus. Ita namque Salomon in veteri testamento, ædificato templo Domini, audiuit reuelationem diuinæ promissionis; in nouo verò testamento Apostoli & sancti successores eorum ædificando ecclesias, & destruendo delubra, amici Dei appellati sunt. Vnde proculdubio credimus existere, similiter amicum Dei, quisquis Ecclesiam Dei construere & exaltare studuerit.

Hoc igitur in animo semper cum Dei gratia retinens, cum à Comite HENRICO super ecclesia Brucsellensi in qua Pater eius LAMBERTVS Comes Canonicos posuerat, postularetur, propter Deum & amorem Comitis, vtilitati etiam Ecclesiæ nostræ consulens, annui ipsius petitioni.

ANNVI enim & annuo, vt ipsa Brucsellensis ecclesiæ libera

libera sit amodò à persona, & ab omni redẽptione: excepto quod per singulos annos in festiuitate S. Lucæ Euangelistę, id est, in dedicatione Cameracensis ecclesiæ, duo solidi mihi vel successoribus meis, pro ipsa ecclesia soluantur, Brucsellensis monetæ.

VT autem factum hoc ratũ maneat & inconuulsum, chartam hanc iussi inde fieri, quam sigilli mei impressione firmaui & bonorum virorum, tam clericorum quam laicorum, testimonio roboraui.

SIGNVM Gerardi Archidiaconi.
S. iterum Gerardi Archidiaconi.
S. Nazelij Archidiaconi.
S. Warmundi Archidiaconi.
S. Sigeri Archidiaconi.
S. Franconis Archidiaconi.
S. Widonis Archidiaconi.
S. Henrici Comitis,
S. Reneri Comitis, eius fratris.
S. Casatorum siue domesticorum nostrorum.
S. Ioannis. S. iterum Ioannis.
S. Amelrici. S. Balduini.
S. Engebrandi. S. Oilardi.
S. Falconis. S. Gillardi.
S. Hugonis. S. Herimberti.

ACTVM est & sancitum hoc Cameraci, anno ab Incarnatione Domini millesimo ..... Indictione sexta, regno videlicet HENRICI Regis vicesimo secundo, anno prælatus domni LIETBERTI Episcopi vicesimo tertio.

NOTATIONES.

LIETBERTVS Cameracensis & Atrebatensis Episcopus Gerardi I. successor, sedit annis. XXVII. & anno salutis 1076. viuere desijt, locum eius excipiente Gerardo eo nomine Secundo. Post cuius obitum diuisus est Episcopatus, & Atrebatensis Ecclesia proprium sibi Episcopum anno. 1094. accepit.

HENRICVS Comes Louanienſis fuit filius Lamberti seu Baldrici Comitis, cuius diploma superiore capite recitauimus. Henrici soror fuit MACHTILDIS seu Mathildis, quæ ex Eustathio Bononiæ ad Oceanum Comite, Eustathium genuit, Godefridi Bullonij patrem. Obijt autem Henricus anno. 1065. filios ex Adela coniuge reliquit *Henricum, Godefridum & Raginerum seu Renerum*, quorum postremus huic diplomati subscripsit, & in Hasbania anno. 1077. perijt.

HENRICVS Henrici filius coenobium Affligemiense, tertio milliari à Bruxella anno. 1086. condidit, & in diplomate fundationis, infra à nobis recitando, *Brachatensis patriæ Comitem & Aduocatum* se nuncupat.

HENRICO in ludis militaribus anno. 1069. Tornaci occiso, & Niuellis apud maiores humato, successit frater GODEFRIDVS BARBATVS Princeps laudatissimus, cui Henricus IV Imp. anno. 1106. Ducatum Lotharingiæ contulit.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [216] - 164
PUBLIC DOMAIN

CAPVT L.

Philippus Francorum Rex an. 1063. confirmat fundationem collegij Canonicorum in Harlebeca, à Balduino Insulano, Flandriæ Comite, eiusque coniuge Adelaide factam.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego PHILIPPVS gratia Dei Francorum Rex. Si conditionem nostræ mortalitatis, quam pro primi parentis inobedientia incurrimus, lenire vel solamen inferre curamus, cum ex toto eam euellere nequeamus, nihil est tam proficuum, quàm protemporalibus æterna commutare, pro momentaneis perpetua acquirere. Restat ergò, vt quod per nos obtinere non possumus, eorum iuuamine, qui diuino cultui sunt mancipati, orationibus & beneficijs adipiscamur.

HAEC ideò præmisimus, quoniam Comes BALDVINVS, iustitiæ & pacis cultor, instinctu suæ coniugis & amitæ nostræ ADELAIDIS, nostræ Serenitatis adierit præsentiam, rogans & obnixè postulans, vt nostræ auctoritatis præcepto corroboraremus Abbatiam quandam Canonicorum, quam monitu & precatu suæ venerabilis & religiosæ coniugis ADELAIDIS, fundauerat in loco, qui HARLEBECA vo-

vocatur, & titulo & memoria S. SALVATORIS prænotatur.

SVNT autem ea quæ ibi conceſſit & deuotè condonauit iſta, ſcilicet eccleſia cum altare, capella *Sueuengehem*, appendens illi eccleſiæ, altare de *Maldengehem* cum eccleſia, eccleſia de *Trellengehem*, ſex manſa terræ libera à Comitatu, vnum manſum terræ ab antiquis, quando ipſa eccleſia primitus fuit conſtructa, duo bonaria, quæ dedit *Giſla*, vnum bonarium quod dedit *Reinfridus*, duo bonaria quæ dedit *Agentrudis*, duo bonaria quæ dedit *Bergundis*.

Hæc omnia prælibata præcipiendo mandamus, & mandando præcipimus, & etiam ſigilli noſtri impreſſione adſtipulando firmamus, vt ſicut AQVENSIS Abbatia, Caroli Magni inſtitutione & largitione fundata, à dominatione Leodicenſis Epiſcopi eſt libera, & ſicut S. MEDARDI Abbatia ab Epiſcopo Sueſſionenſi manet quieta, nec non S. MARTINI ab Archiepiſcopo Turonenſi, ita & iſta ab Epiſcopo Nouiomenſi. Quod ſi aliquis huic noſtræ corroborationi occurrere vel obuiare præſumpſerit, fiſco noſtro auri centum libras componat: inſuper & ſua calumnia irrita in perpetuum maneat.

ACTVM Pariſius publicè anno incarnati Verbi Milleſimo ſexageſimo tertio, & regni PHILIPPI Regis tertio, Indictione prima.

NOTATIONES.

BALDVINVS, cognomento *Inſulanus & Pius*, tria Canonicorum collegia *Harlebecanum Inſulenſe*, & *Arienſe* fundauit: vt Iacobus Guiſius in mss. Hannoniæ Chronicis commemorat. Vita deceſſit anno 1067. Inſulis, Flandrorum emporio, in D. Petri templo à ſe conſtructo, conditus. His titulis

lis vti solebat: *Balduinus Comes Flandriæ, Marchio, & Philippi Francorum Regis procurator ac baiulus.*

ADELAIDIS seu Adela, Roberti Francorum Regis filia, *Mesinis* seu Mecinis sanctimonialium construxit cœnobium, & viro orbata deuotè limina Apostolorum visitans, ab *Alexandro* II. Papa vidualem suscepit habitum. Sicque reuersa, in monasterio suo Messinensi humillime vixit, & plena pietatis operibus anno 1079 obijt ibique sepulta est: vt Iperius in Chron. Bertinensi ms. loquitur.

Mesinis hodieque celebris est Deiparæ cultus, & miracula frequentia. Anno 1623. *Iacoba Carondeleta*, vna ex virginibus Canonicis Melbodiensibus, ibi à paralysi, quadiu laborauit, miraculose curata est: quod & Medici professi sunt ac testati. Ipsa in memoriam beneficij accepti lampadem argenteam postea Deiparę obtulit.

SVEVENGEHEM) nunc *Svveneghem* prope Curtracum *Maldengehem*, nunc Maldeghem, vicus prope Brugas, spectat ad Comitem de Croix in Castellania Insulensi à Philippo IV. Rege Catholico creatum.....

TRELLENGEHEM, nunc *Derleke*.

De Abbatiæ S. MEDARDI exemptione, vide opera Gregorij Magni, ad calcem.

CAP.

CAPVT L.

Balduinus & Ratbodus Episcopi Noviomenses ac Tornacenses confirmant fundationem collegij Harlebecani an. 1063. & 1089.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus sancti. Ego BALDVINVS gratia Dei Noviomensis ecclesiæ Episcopus. Quandoquidem ad ædificationem animarum, cum sanctis Patribus multa nobis vestigia reseruantur, quibus humanæ fragilitatis lapsus de interitu ad vitam releuatur, ex acervo tantæ multitudinis illud præ cæteris salubrius dignè iudicatur, sub cuius consolatione & corporalis necessitas ad præsens possit gaudere, & animarum immortalitas de bonæ operationis affectu fructum remunerationis mereatur obtinere. In huius siquidem salutaris desiderij pia exspectatione, optimum est ecclesiam Dei non solùm lapidibus decorare, verum etiam de religionis cultu sancti Spiritus habitaculũ præparare.

HANC itaque sententiam Comitissa Flandrensium ADELA memoriter pertractans ecclesiam de HARLEBECA, quæ mihi ac ministris meis personaliter seruiebat, construxit, atque ibidem seruientes sub professione canonica in religionis habitu viuere instituit. Sed quia post consummationem operis, sine auctoritate nostra, non habet effectum dispositio regularis, petitionis

titionis Comitis *Balduini*, suęque coniugis frequentia impetrauit dimissionem personalitatis, vt ordo dispositus liberalitatis, & absque vllo censu deseruiens altari canónicè degeret, sub ditione Decani. Altare verò de *Sueuengehem*, quod illi appendet, tali conuentione concessi ad mensam eorum, vt nobis per singulos annos, in festiuitate SS. Simonis & Iudę, soluat decem solidos denariorum. Sed & altare de *Maldenghem* sub ęquali censu personaliter illis tradidi. Item altare de *Hulsta* eiusdem census rationi substitutum est, ita tamen vt in restitutione personalitatis decem soluantur solidi.

Qvod si Episcopus, siue suus minister pro tenenda synodo vel aliqua quomodolibet caussa ad aliquam prædictarum ecclesiarum venerit, nihil exigentes de rebus ad ecclesiam pertinentibus, de suis proprijs viuant, contenti prænominato censu quotannis.

Horvm autem omnium quodlibet si quis infringere voluerit, damnationi maledictionis irrecuparabili subiaceat, nisi resipuerit Quod vt firmius permaneat scriptum, in charta manu propria firmaui, testimonioque tam clericorum quàm laicorum corroborari feci.

Signum Baldvini Episcopi.
S. Folcardi Archidiaconi.
S. R. Decani. S. A. Subdiaconi.
S. W. Subdiaconi. S. B. Subdiaconi.
S. A. Presbyteri. S. R. Presbyteri.
S. Ardonis Presbyteri.
S. Ingelramni Diaconi.
SS. Canonicorum Alboldi, Lodeuuini, Walonis, Erleboldi, Hermanni.
S. Adelae Comitissæ.
R. Aduocati.
A. Aldenardensis.

Actvm apud Harlebecam VIII. Kal. Iunij anno ab Incarnatione Domini millesimo sexagesimo tertio, Indictione tertia, regnante Rege Philippo anno tertio, domino Baldvino episcopante anno vicesimo. An. 1063.

Haec, vt diximus, dominus Baldvinvs Episcopus

in vita sua ordinauit, sed quia præuentus morte sigilli sui impressione priuilegium confirmare non valuit, ego RATHBODVS, in episcopatu ei succedens consilio clericorum nostrorum, imo rogatu Canonicorum Harlebecensium, ROTBERTI etiam Comitis, optimatumque suorum precatu, prædictarum ecclesiarum priuilegiũ sigilli mei impressione, cum subscriptorum testimonio confirmaui, tali tamen conuentione, quòd eiusdem loci Præpositus mihi meisque successoribus debitam subiectionem exhibeat.

Signum domini RATHBODI Episcopi.
S. W. Archidiaconi.
S. Walcheri Custodis.
S. R. Præpositi.
S. Lamberti. S. Bertulfi.
S. Tancardi. S. Raineri.
S. Alulfi. S. Hermanni Præpositi.
S. Seigeri Cantoris.
S. Erlebaldi Decani.
S. Leiberti. S. Hermanni.
S. Alboldi. S. Leduuini. S. Lamberti
Signum Comitis ROTBERTI.
S. Erembaldi Castellani.
S. Cunonis. S. Radulfi.
S. Balduini. S. Isaac.
S. Meinardi. S. Alberti.
S. Lamberti. S. Ansboldi. S. Sigewalonis.

An. 1087. ACTVM Tornaci XI. Kal. Aprilis, anno ab Incarnatione Domini millesimo octogesimo septimo, Indictione decima, regnante Rege PHILIPPO anno vicesimo septimo, domno RATBODO episcopante anno decimo nono. ego WIDO Cancellarius confirmaui.

NO-

NOTATIONES.

ALTARE) id est, ecclesia parochialis.

HVLSTA) vicus est prope Harlebecam.

R. ADVOCATVS.) Is fuit Robertus Aduocatus Atrebatensis.

ARNVLFVS) Aldenardensis Dominus aut Castellanus: à quo Pameliorum familia originem traxit.

CAPVT LII.

Alexander II. Papa an. 1070. *confirmat Harlebecani collegij Canonicorum institutionem.*

ALEXANDER Episcopus, seruus seruorum Dei, ERLEBOLDO Pręposito Harlebecensis Canonicæ S. Saluatoris, sitæ in Episcopatu Nouiomensi, cunctisque suis successoribus regulariter promouendis in perpetuum. Quandoquidem diuinæ prouidentiæ dispensatione vniuersalis administrationis curam suscepimus, ex debito nostri officij cogimur cunctis ecclesijs per orbem terrarum latè diffusis prouidere, & vtilitatibus earum ac saluti animarum, quæ in eius sunt, solerti studio inuigilare, præsertim his locis, quæ pia religione pollere noscuntur, & nostro munimine specialiter quodammodo se tueri humili prece deposcunt, qui in eis habi-

at Domino seruientium chorus, quatenus à turbine sæcularium aduersitatum nostra protectione defensi liberiùs vota sua continuata Domino reddere, & eodem quo cœperunt sancto proposito, vsque in finem securi perseuerare prævaleant.

QVARE cum interuentu præclaræ Comitissæ ADELAE tum tuis deuotis precibus flexi, dilecte fili, te ac pronominatam Canonicam, cum omnibus sibi pertinentibus sub tutela Apostolicæ defensionis susscipimus, & confirmamus iam dictæ venerabili Canonicæ quidquid hactenus habuit, tam largitione pijssimorum Principum, quàm oblatione quorumcumque fidelium, iuxta nobilissimi præceptum Regis Francorum PHILIPPI, & præceptum BALDVINI Nouiomensis Episcopi, vel deinceps habitura est tam in terris quàm in vineis, & villis & ecclesijs maioribus & minoribus omnibusque rebus mobilibus, & immobilibus, ita vt non liceat cuiquam ecclesiasticarum vel sæcularium magnæ paruæque personæ pronominatam Canonicam de suis omnibus inquietare, vel quid ab eis iure in alienum transferre, salua in omnibus proprij Episcopi reuerentia. De ordinando verò Præposito in eodem loco, hoc Apostolica auctoritate sancimus, vt nullus ibi præsumat quēquam præponere contra Canonicam regulam, sed defuncto Præposito vno, congregatio eligat vel de eadem congregatione, si ibi idoneus inuentus fuerit, vel de alia, quem potiorem vitæ meritum commendauerit, iuxta canonicam regulam.

SI quis verò huius nostræ sanctionis priuilegium spiritu superbiæ ductus contraierit, & illud in totum, partemve infregit, nisi admonitus digna satisfactione, quod in venerabilem locum deliquerat, emendauerit, nouerit se Apostolici anathematis vinculo innodandum. At verò qui pio intuitu custos & obseruator exstiterit, perpetuæ benedictionis abundantia repleatur.

DATVM Laterani quinto Kal. Feb. per manus Petri clerici, fungentis vice Petri sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis ac Bibliothecarij : anno verò ab Incarnatione

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [224] - 172
PUBLIC DOMAIN

tione Domini milleſimo ſeptuageſimo, pontificatus autem domini ALEXANDRI Papæ II. octauo, Indictione VIII.

NOTATIO.

VINEIS.) Si Louanium excipias, vix alibi apud Belgas noſtros vineæ, ſaltem ad vini copiam habendam, hodie excoluntur. Ex iſto tamen diplomate & alijs ſupra recitatis liquet, olim *Harlebeca, Mariolis*, & alibi à maioribus noſtris vineas ſtudiosè cultas fuiſſe.

CAPVT LIII.

Rodulphus, Abbas & Chronographus Trudonenſis, VValeramo Duci Limburgenſi, & Aduocato monaſterij Trudonenſis, per epiſtolam explicat originem ac ſtatum eiuſdem ſui monaſterij, circa an. 1130.

GLORIOSO Principi & Aduocato ſuo maiori VALERAMO Abbas RODVLPHVS, & congregatio S. Trudonis fideles orationes & feruentes. Quia quæſiuiſtis à nobis, notum vobis facimus breuiter, dominum noſtrũ S. IRV

S. TRVDONEM progenitum fuisse de nobili stirpe Francorum Regum, & Ducum Austrasiorum; propter amorem Dei, reliquisse militiam sæcularem, & Angelica reuelatione, & beati REMACLI admonitione *Metas* transisse, & omne patrimonium suum B. Protomartyri Stephano tradidisse: litteras ibi didicisse, multis miraculis ibidem claruisse, & vsque ad sacerdotis virtutem, scientiam & gradum peruenisse: deinde ad terram nostram reuersum, coenobium nostrum fundasse.

TANTA autem & tot fuerunt prædia sua, quæ beato protomartyri *Stephano* tradidit, vt exceptis his quæ dominus Metensis Episcopus ad dominicalia sua tenet, & milites eius multi in beneficijs habent, & exceptis his quæ Ecclesia nostra adhuc possidet, & exceptis multis & magnis, quę tam olim ecclesia nostra perdidit (nam inter cetera *Bruges* in Flandria alodium S. Trudouis fuit, vbi & congregationem LXXX. monachorum habuit) exceptis his, inquam, & alijs multis, tot & tanta fuerunt, vt vos habeatis inde in feodo, pro Aduocatia, mille & centum mansos. De quibus Comes GISELBERTVS tenet de nobis trecentos, exceptis ecclesijs & seruis ad eam pertinentibus, & placitis suis & iustitijs suis.

ET quia tantis alodijs ditauit S. TRVDO Metensem ecclesiam, sancti & religiosi Pontifices, maiori liberalitate donauerunt ecclesiam nostram, quàm aliam aliquam.

MISIMVS igitur vobis, quia petistis, exemplar chartę de libertate nostræ Ecclesię & de iure vestro in ea: quia noster maior Aduocatus estis.

NO-

NOTATIONES.

S. TRVDO, vir nobilis ac potens, hortatu S. REMACLI Leodicensis Episcopi, seculum reliquit, & Metas in Lotharingiam profectus, ibi totum se Deo dicauit, prędiaque sua S. Stephano, Metensis Ecclesiæ patrono, obtulit. Sacerdos factus domum postliminio redijt, & in SARCINIO, sui iuris apud Hasbanos villa, monasterium circa an. 660. aut 670. ædificauit, quod à conditore nunc *Trudonense* nuncupatur, eiusdē nominis opido inclusum, in diœcesi Leodiensi.

HVIVS monasterij hodieque Aduocatus est Dux Limburgensis, qui nunc Rex Catholicus. Subaduocati autem olim fuere Comites Durachienses seu Durasij.

WALERAMVS porrò Henrici cognomento Exducis filius, non solùm Limburgi sed & Lotharingiæ inferioris Dux fuit: vt in Annalibus Belgicis ad an. 959. docuimus.

RODVLPHVS Abbas Trudonensis scripsit monasterij sui Chronicon, quod ms. apud me exstat, & anno 1138. viuere desijt. Meminit eiusdem Rodulphi Abbatis, Gādaui an..... exulātis Meyerus in Flandriæ Annalibus.

BRVGES) Notet Lector S. TRVDONEM Brugensis in Flādria vrbis olim dominum fuisse, ibique coenobium condidisse, de quo in Annalibus nostris citato loco fusè egimus.

GISELBERTVS Comes Durachiensis, Subaduocatus monasterij Trudonensis.

CAP.

CAPVT LIV.

Adelbero Metensis Episcopus explicat iura ad monasterij Trudonensis Aduocatum & Subaduocatum pertinentia, anno 1065.

IN nomine sanctę & individuę Trinitatis, ego ADELBERO Metensis Episcopus, notum esse volumus omnibus, nos villam S. TRVDONIS, quę SARCINIVM dicitur, venisse, & ob contentionem inter germanum meum Ducem Lotharingiæ seu Mosellanorum FREDERICVM, & Abbatem S. Trudonis, nuper exortam in aduocatione eiusdem loci (quam eidem fratri meo dederam in beneficio) consilio fidelium nostrorum vsus, quid nostri & Aduocati iuris esset in ipsa villa, vel in reliqua Abbatia, ad nos attinente, in præsentia eiusdem Aduocati maiores natu consuluisse, vt supra hoc negotio quidquid à maioribus suis didicerunt, vel ipsi vsque ad illud tempus tenuerunt, fideliter proferrent, & nec timoris, nec amoris gratia in quamlibet partem plùs minùsve dicendo declararent.

QVI sacramento adstricti nominatim protulerunt, quasdam curtes esse in ipsa Abbatia, id est, *Bruloi, Lare, Mere, VVilre, Kircheim, Staden, Halmale*, in quibus nunquam aliquid .... juris à meis concessum est Aduocata

cato : quia eædem ſtipendijs adſcriptæ fratrum, nulli alteri obaudire debent, quàm Præpoſito, & eiuſdem monaſterij Cellerario.

In villa autem S. Trvdonis, vel in reliquis Abbatiæ villis, profeſsi ſunt, ipſi Duci (quia vt dictum eſt, Aduocatiam in beneficio tenebat) ſiue Aduocato ab eo conſtituto, & tribus generalibus placitis, & magno banno, ſi quis fortè infra villam occiſus vel vulneratus fuerit, tertium denarium debere aſsignari, reliquos autèm duos vel mihi vel Abbati.

Ceterum teſtati ſunt, Abbatis vel Villici mei eſse arbitrij, vt legitimè & liberè, quidquid libuerit ſine Aduocato poſſent placitare ſcilicet de terris, de domibus, de alienis vxoribus ducendis, de familijs, niſi grandi fortè exigente negotio, ab Abbate vel miniſtro meo ad rem diſcutiendam inuitatus fuerit.

His ergò ita in prædicta villa inquiſitis, & abſque alicuius contradictione collaudatis, aliquanto tempore tranſacto, poſt deceſsum felicis memoriæ iam dicti fratris mei, iterum ijdem, qui prius in præſentiam noſtram in caſtello noſtro Salembvrca venire iuſsi, præſente domino Vdone, fratris mei ſucceſsore, eamdem Aduocatiã in beneficio à nobis habente & Othone Subaduocato, eodem modo, quo prius admoniti, quæ antea potuerunt tunc vtique ſunt profeſsi.

Qvapropter quibuſdam fidelibus noſtris, qui tunc temporis nobiſcum aderant, conſilium præbentibus, quorum etiam nomina infra notari iuſsimus, nequis hoc poſtmodum valeat vel audeat infringere ſub certa deſcriptione placuit tam præſentium quem futurorum memoriæ commendare, Et vt hoc firmum & inconvulſum habeatur, manu propria illud roborauimus, & fidelium noſtrorum teſtimonio, roborari fecimus.

Actvm publicè in ſupradicto caſtello Salembvrca anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo quinto, Indictione tertia, regnante Henrico III. Adelbero ſanctæ Metenſis Eccleſiæ humilis Epiſcopus ſubſcripſit.

ADELBERO ſanctæ Metenſis Eccleſiæ humilis Epiſcopus ſubſcripſit.

Dominus Adelbero Primicerius.
Dominus Theodericus, nepos eius.
Dominus Geruoldus Archidiaconus.
Dominus ODELRICVS, frater Ducis Gerardi.
Fredericus, Herimannus, Riquinus,
Otho, Bardo, Bernardus,
Stephanus, Guntramnus, Wigericus,
Herimanus, Hugo, Geruoldus,
Leudoldus, Theodericus, Arnulphus,
Berengerus, Fęideco, Giſlebertus,
Fiezeco, Adelſtenus, Wacelinus,
Guncelmus, item Wacelinus.

EGO Giſelbertus, ad vicẽ domini THETFRIDI, Metenſis Eccleſiæ Cancellarij, ſubſcripſi.

NOTATIONES.

ADELBERO Henrici Baioariæ Ducis, itemque Frederici Lotharingię inferioris Ducis frater, an. 1047. ab Henrico III. Imp. conſtitutus eſt Epiſcopus Metenſis: vt Herm. Contractus in Chronico ſuo teſtatur. Obijt autem anno circiter 1073. vt ex Sigeberto Gemblacenſi datur intelligi, qui Herimannum illo anno Metenſibus Epiſcopum datum fuiſſe ſcribit.

Hoc itaque loco, vt & alijs, corrigendus eſt catalogus Epiſcoporum Metenſium, à Ioãne Chenutio editus Pariſijs an. 1621. in Chronologia Epiſcoporum Galliæ.

SARCINIVM) Obſerua vetus nomen villæ ſeu opidi Trudonenſis, quod hodie deſijt.

SEV MOSELLANORVM) Videtur eſſe gloſſema recentiore manu adiectum. Nam *Fredericus*, Adelberonis Epiſcopi Metenſis frater, non Moſellanæ, ſed Moſanæ

ſeu

seu inferioris Lotharingiæ Dux fuit, Antuerpiæ (vbi anno 1055. obsessus fuit) & alibi in vicinia nostra plerumque commorans. Fuit autem creatus Dux anno 1046. & anno 1064. viuere desijt: vt ex Cõtracto & Sigeberto colligitur. Illo autem tempore *Godefridus Barbatus* senior, *Adelbertus*, & *Gerardus Alsatius*, ex ordine Ducatum Lotharingiæ Mosellanæ tenuerunt: vt in Annalibus Belgicis ad annum 959. ostendimus.

Hic itaque FREDERICVS non fuit Dux Mosellanorũ, nisi fortasse titulo tenùs, aut vt actionem habens seu prætendens.

ODELRICVS) frater Gerardi Alsatij, an. 1048 Mosellanorũ Ducis creati, & an. 1070. defuncti; teste Sigeberto. Ab isto Gerardo stirpẽ suam ducunt Duces Lotharingiæ, qui in tractu Mosellano hodieque regnant: vt ex Genealogia S. Arnulfi Metensis, per Petrum Pithæum edita, in Annalibus Belg. loco citato commonstrauimus.

CAPVT LV.

Theodericus Metensis Episcopus monasterio S. Trudonis Scrutum siue Grutam eiusdem opidi Trudonopolitani dederat: id successor eius Adelbero confirmat.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Notum sit omnibus tam præsentibus quàm futuris, qualiter dominus THEODERICVS Mediomatricæ sedis Episcopus, in cœnobio S. TRVDONIS, per aliquot dies vel tempus moratus, & ibi in ægritudinẽ incidens

ad extremum perueniens cum consilio amicorum suorum donauit eidem Ecclesiæ, & fratribus inibi Deo seruientibus *Scrutum* eiusdem opidi, hoc est, potestatem ponere & deponere illum, qui materiam faceret vnde leuarentur cereuisiæ, & de singulis cereuisijs quæ brascicarentur in opido nostro sex piçarios, ad opus fratrum suscipere, quod ad seruitium.... & antecessorum suornm pertinebat. Hoc autem ad remedium animæ suæ, & aliorum antecessorum suorum fecit, quatenus memoria eorum non sicut ante, sed perfectiùs & stabiliùs permaneret.

Hoc ego ADELBERO successor eius, & cognatione & ordine, quamuis immeritus, in loco supradicto constitutus aduertẽs, simulque causam & necessitatem, pro qua prædicti fratres hoc ab eodem domino meo Episcopo expostulabant, considerans, scilicet vt eorum potus, qui eatenus vilior habebatur. postea quodammodo melioraretnr, decreui manuscripti auctoritate notare, meoque sigillo signare domino Abbati ADELARDO secundo loci illius, ceterisque fratribus hoc idem postulantibus, quatenus hoc nullus successorum meorum infringere audeat, quod ipse ad remedium animæ suæ prædicto Sancto sibique familiaribus contulit. Ego quoque causa animę meæ hoc firmaui. Quicumque est .... ille detrimento faciat animæ suæ.

ACTVM est hoc in cœnobio prædicti S. TRVDONIS, anno ab Incarnatione Domini MLX.... Indictione XIII. regnante Rege HENRICO III. anno regni eius quarto, anno episcopatus eiusdem domini ADELBERONIS XIII. coram idoneis testibus, quorum nomina subter notata sunt.

Nomina nobilium.

SIGNVM Aduocati Ducis FREDERICI.
S. Subaduocati Comitis Othonis.
S. Folmari Comitis.
S. Herimanni Comitis.

S. Rich-

S. Richuini.
S. Herimanni.
S. Aufridi.
S. Crachij.
S. Othonis.
S. Bardonis.
S. Walberti.
S. Theodorici.
S. Vasonis,
S. Gunzelini.

Nomina plebeiorum de familia.

S. Raimundi.
S. Wichmanni.
S. Ascolphi.
S. Stephani.
S. Ruthardi.
S. Lamberti.
S. Euerardi.
S. Lizeconis
S. Lideconis.

EGO RAIMVNDVS, ad vicem domini ASONIS Cancellarij, scripsi & subscripsi.

NOTATIONES.

THEODERICVS) Metensis Episcopus an. 1047. viuere desijt, eique successit Adelbero, Henrici Boiariæ ducis, & Frederici inferioris Lotharingiæ Ducis frater superiore capite à nobis laudatus.

SCRVTVM) alijs Gruta: vnde nomen nobili GRVTHVSIORVM familiæ apud Brugenses in Flandria.

NOTET lector HENRICVM Ducem Limburgensem an. 1155. *Godefrido* III. Brabantiæ Duci cessisse Aduocatiam monasterij S. Trudonis, vt in Auctario Affligemiensi legitur, quod cum Sigeberti Chronico Antuerpiæ an. 1608. edendum curauimus.

CAPVT LVI.

Drogo Teruanensis Episcopus anno 1065. talem dat libertatem ecclesiæ Mecinensi seu Messinensi, qualem Bertefridus Episcopus Ambianensis circa an. 662. dedit ecclesiæ Corbeiensi.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Quicũque diuinæ præcepta legis obseruare nititur, inter alia quàm plurima, hæc sibi obseruanda intelligimus, vt & ipse ab alio solùm quod iustum est petat, & id idem alij petenti non inuitùs concedat. Sicut enim iniusta petere, & iniusta petenti iniustè cõcedere, inter non minima computatur vitia, ita illa duo velut ijs contraria, virtutes constat esse præcipuas.

QVAE cùm communiter omnes, vt diximus, obseruare oporteat diuinæ legis amatores, præcipuè tamen summoque studio obseruare decet eiusdem religionis prædicatores. Non enim aliter digni poterunt esse prædicationis officio, nisi summa cum diligentia eadem obseruent, quæ obseruanda prædicant populo: nec decet eos à virtutibus recedere, qui virtutum prædicatores atque persuasores volunt existere.

QVA-

QVAPROPTER ego DROGO, gratia Dei Teruanẽsis Ecclesiæ Episcopus, Comitis BALDEWINI, ADELAEQVE vxoris eius, Regis Frãcorũ ROTBERTI scilicet religiosi viri filiæ, iustæ ac diuturnæ petitioni, assensu atque cõsilio meorum fidelium tam clericorum quàm laicorũ satisfeci, quatenùs ipsi iustis aliorum petitionibus libentiùs satisfaciant, meo exemplo admoniti.

Ii enim in loco, qui dicitur MECINIS, diu noctuque diuino cultui vacantes sanctimoniales atque Canonicos disponere cupientes, eiusdem loci absolutissimam à me petierunt libertatem; quam quidem huiusmodi talemq; illis concessi, qualẽ BERTEFRIDVS Ambianensis Ecclesiæ quondam Episcopus, petẽte LOTHARIO Rege ac BATHILDE religiosissima Regina, cõsilioq; sui tẽporis Episcoporum atque assensu scilicet, GENESII NIPHONIS, ETHEALDI, EMMONIS, ADONIS, AVDOMARI, AVDOENI, AVDEBERTI, BVRGONDII, PHARONIS, item AVDOBERTI, DRANCIONIS, ecclesiæ concessit Corbeiensi, instar ecclesiæ *Agaunensis*, *Lirinensis*, basilicæ quoque D. *Marcelli*.

HAEC verò talis est, vt quæcumque ibi à quibusque fidelibus fuerint oblata, scilicet agros, familias, aurum, argentum, sine aliqua exactione alicuius ordinatoris Ecclesiæ Teruanensis, liberè possideat prædicti loci Abbatissa, vel quos ipsa constituerit.

EPISCOPVS tamen Teruanensis quæcumque ad diuinam pertinent religionem, scilicet altarium benedictionem, sanctimonialium seu Canonicorum ibidem seruiturorum consecrationem, quos ipsa elegerit, olei quoque & chrismatis largitionem, sine alicuius præmij petitione, caritatis amore, concedat.

ABBATISSAM sanctimonialium chorus sibi eligat ex semetipsis meliorem & religiosiorem: cui idem Episcopus gratis & non inuitè addat benedictionem. In loco verò sæpe dicto Episcopus seu Archidiaconus, seu Archipresbyter conuiuium vel conuentum non celebret, nec illuc accedat, nisi caussa necessitatis, vel amore caritatis, ab Abbatissa rogatus fuerit.

ET

Et vt ita res firmiùs ac ſtabiliùs permanere poſsit, idem Comes & Comitiſsa eccleſiam de *Pernis*, cum ſuis appendicijs, & vnum bonarium terræ in eadem villa, & alodium dimidiæ carucæ Eccleſiæ Teruanẽſi perpetuò habenda tradiderunt.

Illvd etiam ſupereſt memorandum, quod altare de *VVarneſton* ad menſam ſupradictarum ſanctimonialium tali pacto conceſsi, vt mihi & ſucceſſoribus meis annuatim decem ſolidi perſoluantur denariorum : ſimiliter pro reſtitutione perſonæ ipſius altaris, alij decem.

Qvod ſi aliquis eiuſdem Teruanenſis Eccleſiæ Epiſcopus hanc libertatem, cupiditate aut ſuperbia elatus, violare præsumpſerit, tribus annis pœnitentiam diſtrictiſsimè agat, à communione fratrum ſubtractus: & nihilominus hæc libertas, Chriſto protegente, qui & adiuuet hanc conſeruantes, & deſtruat hanc deſtruere cupientes, perpetuò maneat incorrupta.

Quam diffinitionem conſtitutionis meæ, vt meis & futuris temporibus pro mãſura ſit, manus meæ ſubſcriptione roboraui, & fideles meos eamdem roborare permiſi. Actum eſt hoc Teruanæ V. Kal. Iunij anno Incarnationis Domini M.LXV. Indictione III. regnante Rege Francorum Philippo. Anno 1065.

Signvm Drogonis Epiſcopi Teruanenſis.
S. Huberti. S. Weremboldi Decani.
S. Warnerij Archidiaconi Teruanenſis.
S. Werini Archidiaconi Remenſis.
S. Fuccardi Archidiaconi Nouiomenſis.
S. Balduini Archidiaconi Ambianenſis.

NO-

NOTATIONES.

MECINENSE) seu Mesinense nobilium virginum cœnobium, olim in Morinensi, nunc in Iprensi diœcesi, secundo lapide ab Ipris distat. Id anno 1060, ADELA Comitissa ædificare cœpit: vt ex illius loci monumentis accepi. Similis instituti cœnobium BORBVRGI Clementia, Roberti Hierosolymitani, Flandriæ Comitis, vxor an. 1101. excitauit.

BERTEFRIDVS.) Olim ab Episcopis priuilegia libertatis monasterijs tributa fuisse, nemo veteris historiæ ecclesiasticæ peritus ignorat.

IN hoc DROGONIS diplomate Mesinensi, fit mentio *Corbeiensis, Agaunensis, Lirinensis, & S. Marcelli Cabilonensis* monasteriorum. Sanè illud in ædificandis monasterijs priuilegium, ab ipsis ædificatoribus Regibus & alijs Principibus petitum, & ab Episcopis concessum fuisse, multa probant exempla, quæ exstant.

BERTEFRIDVS (cuius hic auctoritas citatur) Episcopus Ambianensis, Clotario Francorum Rege & Bathilde Regina petentibus, istiusmodi priuilegium monasterio CORBEIAE veteris indulsit, anno septimo Chlotarij Regis, VIII. Idus Septembris, hoc est, anno Christi 661. aut 662. videlicet annos regni Clotarij, ab anno salutis 655. incohando. Cui quidem priuilegio subscripserunt *Audebertus* Cameracensis, *Momnol nus* Nouiomensis, *Dranscio* Morinensis, alter item *Audebertus* Episcopus, cum alijs non paucis.

GVNTRAMNVS Burgundiæ Rex, quæ ipse, vxor eius, aut binæ filiæ, cœnobia constituxerant, multisque possessionibus dotarant, simili modo ab Episcoporum cõuentu firmari postulauit, & vt fieret, in synodo Valentina obtinuit, quæ anno regni eius XXIV. est habita.

S. MARCELLI Abbatia, à Drogone memorata, nunc est Prioratus instituti Cluniacensis, haut procul ab vrbe

Cabillonensi situs: vbi Guntramni conditoris tumulus etiamnum visitur, cum eiusdem somnio, marmori inciso, quod Aimoinus lib. 3. cap. 3. describit. Diploma fundationis recitat Petrus San-Iulianus lib. de vrbis Cabilonensis antiquitatibus.

S. VINCENTII martyris, in suburbano Parisiensi basilicam simili priuilegio anno quinto Chariberti Regis. hoc est, anno salutis 566. à S. Germano Parisiensi Episcopo (cuius nomen nunc gerit) donatam Aimoinus lib. 3. cap. 2. narrat. Quod integrè descriptum Iacobus Breulius, noster olim Lutetiæ amicus, cum eiusdem Aimoini historia publicauit.

EXSTAT insuper hodieque in cortice scriptum diploma, quod LANDERICVS Parisiorum Episcopus regio S. Dionysij monasterio anno XV. Ludouici Regis, hoc est, anno Christi 658. dedit, quod Eligius Nouiomensis, Richoaldus Bellouacensis, Audoenus Rotomagensis, Bertefridus Ambianensis, Audebertus Cameracensis, & plures alij Antistites signarunt. Diploma ipsum fideliter exscriptum Hieronymus Bignonius, in Notis ad Marculfi Formulas, an. 1613. Parisijs in lucem protulit.

AGAVNENSE) monasterium, olim in Octodurensi, nũc in Sedunensi diœcesi apud Heluetios situm, in honorem S. Mauritij & aliorum martyrum Thebęorum S. SIGISMVNDVS Burgundiæ Rex condidit.

LIRINVS) seu Lerinus insula, quæ vulgò S. *Honorati* nunc dicitur, ad mare Mediterraneum, haut procul ab Antipoli in regno Galliæ sita est. Monasteriũ in ea circa an. 470. fundauit S. HONORATVS, primus Abbas Lirinensis, post Arelatensis Episcopus, idque ante tempora S. Benedicti, cuius regulam postea susceperit, spectatque nunc ad reformatam Congregationem Casinensem. Ex eodem monasterio Vincentius cognomento Lirinensis, Lupus Trecensis, Hilarius Arelatẽsis, Eucherius Lugdunensis, & alij doctrina vitæque sanctitate clari quam plurimi podierunt.

PERNAE) opidulum Artesiæ, in Comitatu S. Pauli.

AVDOMARI....) Scriptor huius diplomatis videtur nõ habuisse

habuisse ad manum diploma Corbeiense, à Bertefrido Episcopo Ambianensi datum: quod liquebit conferenti diploma hoc Mesinense cum Corbeiensi.

CAPVT LVII.

Philippus Francorum Rex prædia, per Balduinum Insulanum, eiusque coniugem Adelam Mesinensi monasterio attributa, anno 1066. confirmat.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego PHILIPPVS Francorum Rex notum volo fieri cunctis Christianæ religionis cultoribus, tam futuris quàm præsentibus, quòd Comes BALDEVVINVS coniuxque ADELA Flandriæ Comitissa, vnaque nobilissimi ROBERTI Francorum Regis filia, maiestatis nostræ serenitatem adiere, cum humilitate maxima, obnixè deprecantes, quatenus ecclesiæ MECINENSI libertatem quam facere disposuerat pater meus HENRICVS in vita sua, facerẽ ego pro eius anima, parentumque meorum perenni memoria.

QVORVM supplicationibus condescendens humillimè, qui non eram filius ancillæ, sed filius liberæ, libertatem, quam Comes BALDEVVINVS ADELAQVE VXOR illius expetiere, nolui denegare. Verum ne irrita foret libertas sanctæ Dei ecclesię, chartam istam sigilli mei corroboraui impressione, meisque fidelibus huius libertatis testimonium, ascriptis eorum omnibus, iussi perhibere.

Sic autem ecclesiæ supradictæ libertatem tribui, vt terras & alodia, cum pratis & molendinis, ceterisque beneficijs, ad eandem sanctam Dei Ecclesiam pertinentibus, nullo contradicente vel iniuriam faciente, salua sororũ suarum fidelitate, Abbatissa atque Canonici eiusdem ecclesiæ, sicut idem Comes & Comitissa in vsus necessarios illis disposuerunt, & chartæ nostræ series diffinit, ab omni potestate siue dominatione cuiusque personę, liberè possideant, seu quos prædictæ Abbatissæ atque Canonicorum constituerit beneuolentia.

Haec sunt autem, quæ possederit Abbatissa, ecclesiã eiusdem loci & altare, vicum & terras infra Rosebecam & Duniam, in territorio Furnensi octo berquerias quæ sexdecim mansis continentur, apud *Furnes* mansum vnum Drusloni, apud *Eches* in Mempisco septem mansa terræ, apud *VVideschat* viginti octo mansa terræ altare de *VVarneston*, apud *Ferlinghem* dimidiam vaccariam, in villa, quam appellamus *Duplices Montes* curiam & molendina, & duodecim mansa terrę, & portam aquæ, villam quamdam *Crucicolas* nominatam, sitam iuxta S. Pauli opidum, duo mansa terræ apud *Lambrene*, apud Duacum terram, quæ diuiditur in duodecim particulas, quam Waldricus dedit S. Mariæ, tunc temporis eiusdem ecclesiæ Præpositus.

Hæc sunt verò quæ Canonici possederint, decimam ipsius villæ Mecinensis, in territorio Furnensi, duas berquerias in eodem territorio, apud *Affringhem* septem mansa terræ continentia centum vaccas, apud *VVideschat* tredecim hortos, apud Ipram decem libras denariorum de censu, apud *Ferlinghem* duo pensa caseorum, apud *Duplices Montes* centum solidos, apud Bruges alodium persoluens XII. solidos, apud *AleVVangne* vnum mansum terræ, ecclesiam S. Richarij, apud *VVideschat* mansum vnum, tam monialibus quàm Canonicis datum à Manechino, iuxta *Rosebecam* mansum vnum Decano habendum cum viginti solidis, de censu rusticorum eiusdem villæ Mecinensis.

Hvic legitimę libertati atque diffinitioni faciendæ, hi

hi legitimi teſtes interfueruut, tàm de parte Regis & BALDEVVINI Comitis, quam de parte Comitiſſæ.

BALDEVVINVS Comes de Montibus, filius Baldevvini Comitis.
Ingelramnus Magiſter Regis.
Frericus de Curbulo.
Hugo de Bleis
Ingelramnus de Villers.
Robertus filius Gifardi.
Robertus Burgundigena, Comes de Giſnes.
Radulfus de Tornay..
Robertus de Peronia

ACTVM Furnis publicè anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo ſexto, Indictione quarta, regnante Rege PHILIPPO, anno poſt obitum patris ſui Henrici VI.

HVIC verò chartæ ſi quis, quod abſit, contradicere voluerit, perſoluat Regi trecentas libras auri, & poſtea eius calumnia irrita maneat, & ipſe ſit anathema.

EGO GOFRIDVS gratia Dei Pariſiorum Epiſcopus, & eodem tempore Regis Cancellarius relegi & relegendo ſubſcripſi.

S. BALDEVVINI Comitis.

NOTATIONES.

WIDESCHAT) vicus Caſtellaniæ Iprẽſis, quem hodieque poſsident moniales Meſsinenſes.

FERLINGHEM) vicus Caſtellaniæ Inſulenſis

DVPLICES montes hodie *Deulemont*, vicus ad Deulę & Liſę confluentes. Deula vrbem Inſulenſem interſecat.

CRVCICOLAS) vicus Arteſiæ, *Croiſettes* Principatus tituloclarus, ad virgines Meſſinenſes etiamnum pertinens.

LAMBRENE) vicus *Lamprenne*.

ALEVVAGNE) vicus Arteſiæ, prope Bethuniam opidum.

ROSEBECA) vicus in Caſtellania Iprenſi.

VACCERIA) ideſt, paſcuum ſeu pratum advaccas atendas.

BERQVERIA) eſt certa terrę menſura.

CAPVT LVIII.

Robertus Friſius, Flandriæ Comes, monaſterij Meſsinenſis, ab Adela matre ſua conditi, poſſeſsiones an. 1080. confirmat.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis.

Quia nulla res tam probabilis in teſtimonio ſcilicet poſteritatis, quã atteſtatio litteralis, Ego ROTBERTVS, Dei clementia Flandrenſium Comes notum volo fieri cunctis Chriſtum piè colentibus, quod anno ſecundo poſt obitum matris meæ ADELAE videlicer Comitiſſæ, ROTBERTI Regis Francorum filiæ NATALIA Mecinenſis eccleſiæ Abbatiſſa, ac totius eiuſdem eccleſiæ conuentus, tam Canonicorum quàm ſanctimonialium, noſtram adiere præſentiam, obnixè poſtulantes, vt inſtitutionem de reditibus ad eamdem ſanctam Dei eccleſiam pertinentibus, ſcilicet quid inde Canonicis ac ſanctimonialibus, ibidem diuino cultui vacantibus, eſſet habendum, quid verò ſtructuræ reſeruandum eccleſiæ, ſicut mater mea in vita ſua ordinauerat, ita ego pro eius anima, parentumque meorum perenni

enni memoria, litterali atteſtatione innoteſcerem, & ſigilli mei impreſsione corroborarem.

QVORVM iuſtis petitionibus condeſcendens obtemperare volui, tum quia oſsa matris meæ ſepeliuntur in eadem eccleſia, cuius nimirum ſtructurę, dum viueret omnino videbatur inſudare, pro animabus communiter noſtris, tum quia viſis tot MIRACVLORVM ſignis in eodem loco, placere euidentiſsimè comperi aliquid ibidem omnipotenti Deo.

IN territorio itaque *Furnenſi* Canonici, prædictæ eccleſiæ altari deſeruientes, habeant duas berquereias, triginta ſex marcas argenti perſoluentes, in eodem territorio apud *Alfringhem* ſeptem manſa terræ, continentia centum vaccas; eccleſiam quoque S. Richarij; apud *Bruges* alodium perſoluens duodecim ſolidos; apud *Ipram* decem libras de cenſu; apud villam, qnam appellamus *Duplices Montes*, centum ſolidos; apud *Alevvangne* vnam manſionem terræ; de decima ipſius villæ Mecinenſis quinque modios de frumento, & totidem de auena; & de cenſu eiuſdem villæ vnuſquiſque Canonicorum dimidium vini ſextarium, in his tantùm feſtiuis diebus qui ſubnotantur, in Natali Domini, in Circumciſione & Epiphania, in quattuor feſtiuitatibus ſanctæ Dei genitricis Mariæ, in Paſcha & eius Octauis, in Aſcenſione Domini, in Pentecoſte & Octauis, in Natiuitate præcurſoris Domini, in Natali Apoſtolorum SS. Petri & Pauli, ad vincula S. Petri, in dedicatione ipſius eccleſiæ Mecinenſis, in feſto quoque S. Michaelis, in ſolemnitate omnium Sanctorum, & commemoratione omnium fidelium defunctorum.

HABEANT etiam in platea de *VVideſcat* tredecim hortos, iuxta *Roſebecam* vnum manſum terræ, cum viginti ſolidis de cenſu ruſticorum eiuſdem villæ, Decano habendum.

NVNC verò ſupereſt dicendum, quomodo in pondere, menſura quoque & numero, de cibo ac potu

potuXXX.ſororum ſępedictæecclesię facta ſit inſtitutio. Panis itaque ex adipe frumenti vnicuique earũ præponendus penſet quinque marcas, caſeus duas & dimidiam. Quartum verò halec, quartum palezinc, & quartum ouum me illis auxiſſe, tam futuris quàm præſentibus ſit cognitum.

In Dominicis & feſtis diebus habeant quattuor fercula, in alijs verò tria, omni die iuſtam cereuiſiæ & dimidiam; vinum quoque in omnibus feſtis, quando cantauerint *Sequentiam*, vnaqueque videlicet quartam partem ſextarij; ad veſtimenta ſua triginta libras denariorum.

Abbatissa verò vt hæc inſtituta ſororibus ſuis copiosè poſsit impendere, & operarijs ea præparantibus mercedem ſoluere, hoſpiteſque & peregrinos, ſecundùm regulam ſibi iniunctam benignè ſuſcipere, hæc liberè poſsideat: eccleſiam eiuſdem loci & altare, vicũ & terras infrà *Roſebecũ & Duniam*: in territorio *Furnẽſi* octo berquereias CXLII. marcas argenti perſoluentes; apud *Eches* ſeptẽ māſa terræ, apud *VVideſchat* XXVIII. māſa terræ: altare de *VVarneſton*, apud *Ferlingehem* dimidiam vacceriam XVI. vaccarum, vnde Canonici habeant in feſto S. Sidronii duo penſa caſeorum; villam quandã *Crucicolas* nominatam. ſitam iuxta S. Pauli opidum: duo manſa terræ apud *Lambrene*; in villa, quam appellamus *Duplices Montes*, curiam cum molendinis & pratis (ſed molendina ad panem XIII. fratrum & ſororum, qui ſunt in hoſpitali domo, conſtituta fuiſſe, nulli ſit dubiũ) in eadem villa XII. manſa terræ & portam aquæ; apud *Duacum* terram quæ diuiditur in XII. particulis: apud Martini campum manſum vnum.

Illvd etiam non eſt prætermittendum, quod villam de *Scotis* centum libras reditibus ſuis annuatim pleniſſimè perſoluentem, ſupradictæ eccleſiæ tali diſpenſatione, pro anima matris meæ dederim, ſcilicet vt ad ſepulcrum eius lucerna inde die noctuque, in honore Dei genitricis, luceat, & in anniuerſario depoſitionis eius die, Abbatiſſa pauperibus ſex libras de eadem villa diſtribuat:

stribuat: Canonicis verò in eodem die ad mensam suam duas, totidem quoque sanctimonialibus impendat; omni etiam die ad Missam pro fidelibus defunctis, vnum denarium offerat, vel offerre faciat, reliquum verò ad structuram ecclesiæ reseruet: similiter & medium teloneum de *Dunia*, item apud villam *Hochingehem* nominatam septem millia alheum: ecclesiam quoque de *Merignies*, & decimam de Martini campo: vnde sanctimoniales ad calceamenta sua in anniuersario fili mei BALDVINI, qui ibidem sepelitur, XXX. solidos denariorum habeant, Canonici verò duodecim.

His ita ordinatis & dispositis, consilio atque assensu meorum fidelium, sic sæpedictæ ecclesiæ libertatem tribui, vt terras & alodia cum pratis & molendinis, ceterisque beneficijs ad Ecclesiam pertinentibus, nullo contradicente vel iniuriam faciente, Abbatissa possideat, vel quem elegerit eiusdem Abbatissæ beneuolentia: & sicut ego, sic & quisque heredum meorum sit eiusdem ecclesiæ Aduocatus, eam impugnare volentes expugnans.

ABBATISSA verò, vt orationum eiusdem ecclesiæ & beneficiorum sim particeps, mihi & omni heredi meo præbendam, caritatis amore, concessit, scilicet vnum tantummodò panem, & iustam cereuisiæ, quotiescumque illuc accessero.

ACTVM MECINIS IIII. Nonas Februarij, anno ab Incarnatione Domini MLXXX. Francis dominante feliciter Rege PHILIPPO. Et vt hęc nostra cõstitutio perenniter firmissima permaneat, optimatum meorum, qui prȩsentes adfuerunt, liberalis attestatio & designatio firmiter sustineat. Si quis huic chartę contradicere voluerit, iram Dei incurrens, sit anathema. Anno 1080.

† ROTBERTVS.

Signum ROTBERTI Comitis & PHILIPPI, filiorum Rotberti Comitis.

S. Eustathij Comitis.

S. Segardi.

S. Balduini de Gant.

S. Arnulfi de Ardea.
S. Rotberti de Peronia.
S. Hugonis Comitis.
S. Onulfi.
S. Euerhardi de Tournay.
S. Ernulphi Archidiaconi Teruanenſis.
S. Tibaldi. S. Gozelini.
S. Gondevvini Decani Mecinenſis.
S. Magiſtri Willemini.

EGO REINARVS Vicecancellarius recognoui & ſubſcripſi.

NOTATIONES.

MIRACVLORVM) ſigna in Meſsinenſi monaſterio, iam inde à quinque ferè ſeculis, viſa fuiſſe, notet Lector, quæ hodieque perdurant, vt ſupra cap. 50. oſtendimus.

IVSTA) id eſt, certa cereuiſiæ menſura.

CANONICI) olim XII. fuerunt Meſsinis, ab Adela Comitiſſa ſimiliter inſtituti ac dotati, vt ſanctimonialibus in ſacris faciendis ſubſeruirent: nunc pauciores ſunt numero, ob cenſus iniuria temporis imminutos.

S. SIDRONII martyris, ſub Aureliano Cæſare paſsi, corpus Adela Comitiſſa ex vrbe Roma Meſsinas attulit, & thecæ argenteæ incluſit; ibidemque ſic religiosè nunc adſeruatur.

PENSAE) ſeu penſa, id eſt, penſitationes.

DVNIA) forte *Dunen*, vbi nunc Abbatia monachorum ord. Ciſtercienſis, prope Furnas Flandriæ opidum.

MERIGNIES) vicus Caſtellaniæ Inſulenſis.

WARNESTON) vicus ad fl. Liſam, ſecundo lapide ab Ipris, vbi nunc Abbatia Canonicorum regularium.

EVSTATHIVS) Comes Bolonienſis ſeu Bononienſis ad mare, pater Godefridi Bullonij, Regis Hieroſolymorum.

HVGO) Comes S. Pauli, in Arteſia.

Ro-

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [246] - 195
PUBLIC DOMAIN

ROBERTVS) Peronensis, & Euerardus Tornacensis Castellanus fuit, vt suspicor.

PRAETER Robertum Frisium, & alij Comites Flandriæ Messinensi monasterio varia beneficia præstiterunt. Ex his PHILIPPVS, Flandriæ & Veromandiæ Comes, in *Elsendamo* agri Furnensis vico, itemque in *Neoclesia & Balliolo* villas amplas anno 1176 & 1180. contulit. Neoclesia, *Nieukercke*, vicus Castellaniæ Belliolanæ, ad Comitem Egmondanum spectat. Balliolum *Belle*, amplum municipium, fuit patria Iacobi Meieri, Flandriæ Historiographi.

CAPVT LIX.

Balduinus cognomento Insulanus seu Pius, Insulense Canonicorum collegium, à se fundatum, an. 1066. dotat, præsente Philippo Francorum Rege.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, vnius veri Dei. Quoniã ego BALDEVVINVS Flandrensium Comes Marchio, & PHILIPPI Francorum Regis, eiusque regni Procurator & Baiulus, secundùm diuinorum librorum testimonia, sciebam quòd supernę vocationis maneat hereditas, quos in exercitium diuini operis bona excitat voluntas, coepi mecum singulari mentis consideratione speculari, quia, cùm diuinorum mandatorum obseruatione, nihil alicui Dei cultori magis valeat esse ad salutem animæ & corporis salubre, quàm ecclesias ad honorem Dei, eiusque Sanctorum

rum, vbi rationabiliter ac legaliter fieri potest ædificare.

QVAPROPTER sæpius oculis cordis illud respiciens quod scriptum: *Cui multum committitur, multum ab eo exigitur*, & illud: *Qui domum Dei ædificat in terris, domũ suam præparat in cælis*: propterea coniugis meæ ADELAE, & filij mei BALDEVVINI fideli ac salubri acquiscens consilio, basilicam in honore S. Petri Apostolorum principis à fundamento constructens, congregationem Canonicorum, in eadem Dei misericordiam, pro anima mea, & antecessorum meorum, vxorisque meæ ac filiorum meorum & omnium Dei fidelium, die nocteque exorare institui, eisque ad vsus necessarios de rebus possessionis meę tradidi, quę inferiùs continentur, libera videlicet omnimodò, & ab omni dominatione seu potestate cuiusqnam absoluta: excepta eius quidem quem Præpositus & Canonici eiusdem ecclesiæ, in loco à progenitoribus ISLA nominato fundatę, communi elegerint voluntate: qui & ipse quoque tamdiu & non vlterius eorum rebus pręsit quam diu eis placuerit. In territorio ISLENSI.

QVIN etiam vxor mea eleemosynarum & remunerationis à Domino mecum particeps esse cupiens, & illius Dominici verbi reminiscens, *Hospes fui, & suscepistis me, Esurivi & dedistis mihi manducare*, contulit supradictę ecclesię villam in Atrebatensi pago sitam nomine *Esclues*, ad hospitium & refectionem pauperum: ea tamen ratione, vt Canonici exinde singulis annis XL. solidos habeant in ipsius dedicatione.

DEDIT quoque pręterea bodium ecclesiæ de *Doulsmons* Thesaurario, vt ex eo vnoquoque anno Canonici XII. solidos recipiant in die solemni Apostolorum Petri & Pauli: qnia eodem die celebrabunt anniuersariũ diem patris eius ROTBERTI, Francorum quondam Regis, & pauperes panem vnius modij variæ annonę, & duas caseorum pensas. Sed & altare S. Petri in cripta ex eo omni tempore sęculi, per noctium tempora, indeficiens luminare habeat. Si quis autem in aliquo con-

per

traire aut contradicere voluerit, centum libras auri persoluat,& bannum Regis, & quod tentauit irritum fiat.

ACTVM apūd ISLAM in S. Petri basilica, cōram PHILIPPI Francorum Regis prȩsentia, anno VII. imperij eius,anno ab Incarnatione Domini MLXVI. Indictione IV. astantibus quàm plurimis nobilibus& idoneis testibus,clericis atque laicis.

VT autem hȩc traditio firma atque in omne tempus indissoluta permaneat,prędictus Rex eam,rogatu meo, sua manu signauit,atque sigilli sui impressione firmauit.

Signum BALDEWINI iunioris Comitis.
S. ISAAC de Valencines.
S. BALDVINI Nouiomensis Episcopi.
S. WIDONIS Ambianensis Episcopi.
S. DROGONIS Taruennensis Episcopi.
S. Fulcardi Nouiomensis Archidiaconi.
S. Warnerij Taruennensis Archidiaconi.
S. Warmundi Cameracensis Archidiaconi.
S. Clareboldi Pincernę.
S. Theoderici Dapiferi.
S. Rengoti de Gandauo.
S. Anselmi Calui.
S. Roberti Aduocati.
S. Ioannis Aduocati.
S. Walteri Duacensis.
S. Hugonis fratris eius.
S. Rudolphi Tornacensis.
S. Wederici Tornacensis.
Ego BALDVINVS Cancellarius subscripsi.

NOTATIONES.

COMES MARCHIO.) Apud medij ęui ſcriptores hęc duo vocabula ferè pro eodem ſumuntur. Sunt item hic notandi tituli, quibus Balduinus Inſulanus in ſuis diplomatibus eſt vſus.

ISLA) hodie Inſula, vt Guilelmus Brito in ſua Philippeide nuncupat, ſeu Inſulę, plurali numero, vrbs Gallo-Flandriæ primaria, mercatu celebris; quam *Balduinus* Flandriæ Comes, Inſulanus inde dictus, condidit, muris item, foſsis, arce, aula (quam Salam vocant) templo, collegioque Canonicorum exornauit.

DOVLESMONS) fortè *Deulemont*, Deulemonda, vbi Deula fluuius Liſæ miſcetur. Sic *Teneramonda*, vbi Tenera in Scaldim, *Ruremonda*, vbi Rura in Moſam, *Rupelmonda*, vbi Rupela in Scaldim influit atque immergitur. Noſtratibus *Mont*, idem eſt quod os ſiue oſtium.

EXCEPTA EIVS QVEM) Hunc vulgò Guardianum ſeu Gardianum, id eſt, Defenſorem ſeu Tutorem Canonici nuncupant.

BALDVINVS Nouiomenſis, WIDO ſeu Guido Ambianenſis, & DROGO Teruanenſis, Epiſcopi, huic diplomati ſubſcripſerunt, & templum S. Petri Inſulenſe ſolenni ritu an 1066. conſecrarunt, Philippo Francorum, Rege, Balduino Inſulano, Flandriæ Comite, eiusque coniuge Adela, præſentibus.

De his rebus plura qui volet, Ioannis Buzelini Gallo-Flandriam legat.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [250] - 199
PUBLIC DOMAIN

CAPVT LX.

Theoduinus Leodienſis Epiſcopus in Hoienſi ſeu Huienſi eccleſia XV. Canonicos an. 1066. *conſtituit.*

EGO THEODVINVS, Dei gratia Leodicenſis Epiſcopus, notum eſse volo tam præſentibus quàm futuris, qualiter poſt libertatem HOIENSIS eccleſiæ, quam MATERNVS beatæ memoriæ Epiſcopus conſecrando primitiauit, adiecerim libertatem etiam villæ. Præfatam ſiquidem eccleſiam à fundamentis ad laquearia, à laquearibus & vltra reædificaui; quam etiam in auro, argento, gemmis & prædijs, pro modulo meo ditaui, & de Agar Saram eſse feci.

PRAENOMINATA verò villa pro libertate ſua, ad ſumptus eccleſiæ neceſsarios, omnia mobilia ſua primò mihi tertiauit; quia libertate vt ampliùs frueretur, poſtmodum dimidiauit.

PRIMA libertas hæc eſt, quòd defuncto in pace Epiſcopo, vſque ad plenariam alterius inſtitutionem, burgenſes villę bona fide & bono conſilio, caſtrum HOIENSE de reditibus villę conſeruabunt. Si verò nos, vel aliquis ſucceſsorũ noſtrorum prę ſcriptam libertatem, vel aliqua iura eorum (quod abſit) infringere tentauerit, concedimus & ſtatuimus, vt Dux Lotharingię, & alij tam clerici quàm laici ſubnotati ad conſeruandum libertatem, & iura eorum (admonitione tamen prę miſsa) eis efficaciter aſsiſtere non omittant.

DIE

Die tertio dedicationis Hoienſis eccleſię, hæc omnia ſupradicta à meipſo corroborata ſunt & confirmata, ſub anathematis vinculo, & à compare meo & cooperatore LIETBERTO Cameracenſi Epiſcopo, & ab omnibus ſacerdotibus inibi aſtantibus. Et ne in poſterum prece vel pretio iſta poſſent immutari, impreſsione figilli noſtri prædicta voluimus communiri, ſub aſſenſu & teſtimonio tam clericorum quàm laicorum.

ACTA ſunt hæc anno Domini MLXVI. Indictione IV. pontificatus noſtri anno XVIII. regni verò Henrici XI.

NOTATIONES.

THEODVINI diploma, ſed mutilum Ægidius Valis aureæ monachus, Bruſthemius & Chapeauillius, rerum Leodienſium ſcriptores, recitãt. Quod quidem fignarunt, vt ijdem ſcriptores aſſerunt.

Hermannus Archidiaconus,
Godeſcalcus Præpoſitus,
Wolbertus Decanus,
Aiſtulphus Cantor,
Franco Scholaſticus.
Bono Canonicus, Emo & Wolbodo.
Godefridus Barbatus, Dux Lotharingiæ,
Albertus Comes Namurcenſis,
Henricus Comes Luceburgenſis,
Cono Comes Montiſacuti,
Walterus Aduocatus eiuſdem villæ,
Godeſcalcus de Cennano,
Godefridus & Arnulfus de Florines,
Godefridus de Floreffia,
Chriſtianus eius frater.

CETE-

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [252] - 201
PUBLIC DOMAIN

Ceterùm Bozo Archidiaconus, & Abbas S. Mariæ XV. Canonicos in Huiensi S. Mariæ ecclesia posuerat. His alios totidem THEODVINVS Episcopus addidit, & eamdem ecclesiam, à fundamentis vsque ad laquearia à se perfectam, anno 1066. dedicauit, præsente LIETBERTO Cameracensi Episcopo. Ijdem Pontifices corpus S. DOMITIANI Episcopi ad dictam ecclesiam ex ecclesiola, per S. Maternum, primum Tungrensium Episcopum, constructa, transtulerunt: vt idem Ægidius in Gestis Episcoporum Leodicensium tradit.

CAPVT LXI.

Robertus Frisius, Flandriæ Comes, anno 1072. confirmat prædia ac possessiones monasterij S. Petri Gandensis.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, amen.

ROTBERTVS Dei gratia Comes Flandriæ tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Quoniam Domini est salus, & non est vera salus, nisi in eo, qui dat salutem Regibus; toto cordis affectu & corporis gestu, si saluari volumus, eius seruituti insudare debemus: quippe cùm ei seruire, regnare sit.

SED quia terrenis negotijs occupati, vix aliquando possumus reminisci Saluatoris nostri, magnoperè nobis

bis ſtudendum eſt, vt faciamus nobis amicos, qui recipiant nos in æterna tabernacula, cùm defecerimus.

PROINDE petitioni dilecti nobis Abbatis FOLCARDI, & fratrum in eccleſia S. Petri Gandenſis Deo ſeruientium, & pro nobis iugiter orantium, aſſenſum præbentes, ne aliquorum infeſtatione in futurum moleſtentur & per hoc à Dei ſeruitio, & noſtri memoria retardentur, præſentis ſcripti teſtimonio, omnia à prædeceſſoribus noſtris in immobilibus, & mobilibus, in villis, terris, ſiluis, reditibus & decimis prædictæ Eccleſiæ tradita contradimus; & ſicut à prædeceſſoribus noſtris prælibatæ Eccleſiæ confirmata ſunt, & nos propria animi deuotione confirmamus, vt omnia integrè, quietè, & pacificè poſsideant & teneant.

VT autem hoc omnibus notum ſit, & ratum & inconuulſum permaneat, preſentem paginam ſigilli noſtri appoſitione, & teſtium corroboratione ſignari præ-
1072. cepimus. Actum anno Domini M.LXXII. regnante Rege Francorum PHILIPPO.

Signum Rotberti Marchiſi.

S. Folcardi Caſtellani Gandenſis.
S. Lamberti filij eius.
S. Alardi fratris eius.
S. Balduini. S. Euſtathij.
S. Hugonis. S. Arnulphi filij eius.
S. Aſſerici de Afna. S. Reineri patris eius.
S. Expolſi de Suinarde.
S. Aſſerici de Munte.
S. Luberti de Didelſuena.
S. Rozonis de Melna,
S. Ioannis de... S. Elberti de Roſebeca.
S. Ioannis de Buthem.
S. Arnulfi de Hardopa.
S. Sefridi de Marck.
S. Euſtathij de S. Audomaro.
S. Walerici de Niuela.

NO-

NOTATIONES.

ROTBERTVS) cognomento Frisius, ob victoriam contra RICHILDEM, eiusque filium ARNVLFVM Flandriæ Comitem, nepotem suum, & contra PHILIPPVM Franciæ Regem, an. 1072. die 22. Februarij, in festo Cathedræ S. Petri, prope Casletum obtentam, plures per Flandriam ecclesias, in honorem principis Apostolorum ædificauit, aut collapsas instauravit, aut alia ipsis beneficia contulit: vt in Annalibus Belgicis docui.

CAPVT LXII.

Egmondanæ Abbatiæ in Hollandia fundatio, dotatio, ac confirmatio prædiorum, per Theodericum V. Hollandiæ Comitem an. 1083.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego THEODERICVS Dei gratia Hollandiensium Comes, reputans mecum incertos casus humanæ fragilitatis, decreui iustis petitionibus assensum præbere, vt diuinam misericordiam in illo districto examine placabilem merear habere.

QVAPROPTER notum sit omnibus, tam præsentibus quàm futuris, Christi fidelibus, quòd STEPHANVS bonæ memoriæ, Abbas Egmondensis ecclesiæ, quasdam auctoritates donationum detulit mansuetudini nostræ, qualiter pijssimi Comites antecessores nostri, ex propriis possessionibus, & à Regibus iure hereditario susceptis, eandem ecclesiam Dei construxerunt, ditauerunt & honorauerunt.

THEODERICVS, frater Walgeri, cum legitima coniuge sua GENA, in primis ligneam construxit ibi ecclesiam, instituens sanctimonialium vitam, & offerens Deo ad eundum locum *in Frando* mansos IX. *in Alcmere* duos mansos, in *Callinge* medietatem totius possessionis.

THEODERICVS II. prædicti filius, cum HILDIGARDA coniuge sua, construxit ex lapidibus magno sumptu ecclesiam, remouens inde sanctimoniales feminas, & instituens monachicam vitam.

OBTVLIT & ipse ad eumdum locum in *Scagen* sex mansos, in *Haregon* vndecim mansos, & quartam partem mansus, in *VVimnen* mansum & dimidium & ab eodem mansu vsque in *Heram*, omnem terram cultam & incultam, & in agris & pascuis; ecclesiam *Heylgalo*, in *Alcmare* omne teloneum, in eodem mansus duos & dimidium, in *Limbam* mansus septem & dimidium & *Smitan* mansus duos, in *Bathem* mansus tres, in *Ordebolla* mansus duos, in *Those* mansum vnum, in *Obbingem* mãsum vnũ, in *Hemslede* mansum vnum, in *Velzen* sex mansus, & altare eiusdem ecclesiæ, à nona vsque ad nonam in festiuitate S. Agathę, iuxta flumen *Bamestram* mansum vnum, inter riuulum *Schulinghek* & *Hureslede* mansus quattuor, vnà cum piscatione, in *Forenholte* ecclesiam cum decimatione: in *Saxnem* ecclesiam cum decimatione.

ORNATA ergò bonis moribus vxor prædicti Comitis HILDIGARDA venerabilis obtulit & ipsa Deo sanctoq; Adelberto tabulam altaris fabricatam auro claro, gemmisque pretiosis, textum Euangeliorum, etiam auro gemis-

gemisque decoratum, historiã, id est, Medicinalẽ librũ.

ECBERTVS, nominati Comitis filius, Dei gratia, Treuericę ecclesię Archiepiscopus, honorauit eũdum locũ Egmondensem, offerens Deo sanctoque ADELBERTO crucem auream casulam pretiosam, stolam pulcherrimam, cingulum auro intextum, dalmaticam, Subtile, Missale, Capitulare, Historiam uetus nouumque testamentum continentem, multosque alios libros, scriniũ argenteum, plenum reliquijs Sanctorum.

ARNVLPHVS Comes, cum condigna vxore sua LVITGARDA, obtulit ad prędictum locum in *Thosa* mansos duos, in *Casterchẽ* duos mansus & quartam partẽ vnius in *Velzen* tres mansus & vnum agrum; in *Saxnem* dimidium mansum: in *Forenholte* tres mansus, in *Norgha* mansus quinque, in *Lopsen* mansus nouẽ, iuxta flumen *Maerne*. ... mansus, & quartam partem vnius, in villa *Leiden* mansum & sextam partem vnius, in villa *Bergan*, ab occidente Rheni posita, tres mansus, ecclesiã *Flardinga* cum decimatione terræ, inter flumen *Matlingæ*, & riuulum *Turlede*, qui vocatur *Harga*.

THEODERICVS III. prędicti Arnulfi filius, cum coniuge sua OTHELHILDE, obtulit S. Adelberto in *Rademburch* quattuor mansus, decem libras singulis annis soluentes, in *Rademburgherbrocke* terram XVI. vncias soluentem, in *Suetam* terram XIII vncias soluentem, in *VValdmanne Venna* terram XVI. vncias soluentem, in *Comitis Frugersa*, terram XVI. vncias soluentem.

SIERIDVS, cognomẽto Sicco, prędicti frater Theoderici dedit S. Adelberto pro animæ suæ remedio, terrã super *Gheesi* nominatam *Northorpe*, *Smithem*, ad *Giringelandt*, *Hillebransland*, *Smirdingeland*, *V.* fiertelen, *Lantosmade* in *Ackerslote* XII. libras, in boues & libras.

FLORENTIVS III. Theoderici filius, cum bonæ memorię vxore sua GERTRVDE, obtulit ad supra dictũ locũ terrã in *Esemundelf*, V. libras & vnciã soluentẽ, in *Buschusa* mãsus XXXII. in *Stervvije* mansus XXVIII. vncias soluentẽ, iuxta *Delf* X. mãsus, ex alia parte *Delf* IX. mansus. *Alys V.*

HVIVS Florentij filius fui ego quartus THEODE-

quem humiliter deprecatus est prædictus Abbas STEPHANVS, vt pro amore Dei & reuerētia S. Adelberti, renouarem & confirmarem auctoritate mea omnia prædecessorum meorum dona, ad Egmondensem ecclesiā pertinentia. Cuius petitioni libenter assensum præbui, & summæ caritatis auctoritate confirmaui, vt omnia supradicta libertate teneat, possideatque prædicta Ecclesia, & à terra *VVimmorosuetha* vsque in *Heram*, quæ est videlicet eiusdem ecclesiæ, nullus mortalium audeat placitum habere, sine Abbatis permissione, vel iniustè inde aliquid decerpere, hominesque eiusdem ecclesiæ in toto Comitatu nostro, sine teloneo esse, nullusque debeat eos opprimere, sed sint sub Abbatis potestate, & cum Causidico suo placitum habeat ipse.

QVOD si aliquis ex eis, qui ex parentibus suis iustè pertinet ad prædictum locum, negare & contradicere voluerit, liceat memorato Abbati, suisque successoribus, cum Aduocato suo illum tenere, & ad iustitiam trahere, in cuiuscumque ministerio sit. Similiter faciat de reditibus suis quicumque sedet super terram prædictæ ecclesiæ, & non vult soluere quod debeat iustè: Aduocatus Abbatis intret domum illius, & tantum de rebus accipiat, quantum debet ille, sine alicuius iudicis contradictione.

SI quis verò, quod futurum non credimus, nostrorum vel extraneorum, hanc libertatem ecclesiæ voluerit infringere, iram Dei & omnium Sanctorum incurrat, & hoc, quod nititur, nunquam perficere valeat, sed cum Iuda traditore Domini, & diabolo & Angelis eius in die iudicij, & cum his, quorum vermis non morietur & ignis non exstinguetur, partem possideat. Qui autem hoc nostrum conseruauerint præceptum, gloriam & honorem & benedictionem percipiant à Domino, & misericordiam consequantur, & gratiam inueniant in auxilio oportuno.

VT autem istius nostræ concessionis auctoritas stabilis & inconuulsa permaneat omni tempore, hanc char-

chartam conſcribi fecimus, & beneuolentiæ dilectioniſque noſtræ ſigillo corroborari.

HVIVS rei teſtes ſunt dominus Abbas STEPHANVS, Florentius,& Ancelmus,presbyteri.

LAICI,Adelbertus,Heremannus,filius Popponis,Engelbertus Stathaloech,Thraſino Adalium Caſtellanus, tres germani, Gerbrandus, Isbrandus, Guntwachar, Dodo de Riſwijc, Thidaert, Thiebald, Thigard Blankart,alijque quàm plurimi.

EODEM die, coram eiſdem teſtibus, mutuaui contra S.Adelbertum nouem manſus in *Maesland à Scoepleda*(nunc *Scipluiden*) in Moſam, & in *VVeſterbricam* tres manſus à Moſa in *Vronemſcale*, dans cenſum in *Alcmera* VIII.librarum ſingulis annis.

Inſuper,precante & adiuuante OTHELHILDA VXore mea dilectiſsima, conceſsi Abbati STEPHANO, ſuisque ſucceſſoribus iudiciariam poteſtatem, quæ *Ambocht* vocatur,tenere.

ACTVM eſt hoc publicè in FLARDINGA, coram populi multitudine, anno Dominicæ incarnationis M. LXXXIII.IndictioneVI.regnante HENRICO,XXVII.anno Imperij ſui,CONRADI Traiectenſis Eccleſiæ Epiſcopi anno Epiſcopatus ſui VIII. domini STEPHANI Abbatis anno XXVI.ſuſcepti paſtoralis officij,VII. Kal.Auguſti.

NOTATIONES.

HVIVS diplomatis archetypum, in archiuis Abbatiæ Egmondanæ,coram oculis ſe vſurpaſſe, *Guilielmus Heda*,in Hiſtoria Epiſcoporũ Vltraiectinorum,diſertè teſtatur. Cuius apographũ, ex Hedæ commentarijs transſcriptum,*Ianus Douſa* ſuis Annalibus Hollandicis inſeruit.

Ceterùm hic Theodericus,nomine quintus Hollandiæ Comes,primus exſtitit,qui repudiata antiqui moris ſimpli-

ſimplicitate, nudum Comitis titulum maioribus ſuis hactenus vſurpatum, adiecta regionis, cui præerat (Hollandiæ inquam) appellatione auxit atque ampliauit: vt Guilielmus Heda, & Ianus Douſa annotarunt.

FLARDINGA ſeu Fladirtinga, Hermanno Contracto Phladirtinga, *Vlaerdinghen*, peruetuſtum eſt Hollandiæ opidum, ad Moſam fluuium. Fuit primorum Hollandiæ Comitum ſedes ac domicilium: adeò vt idem Contractus Theodericum V. vocet Marchionem Phladirtingæ.

CAPVT LXIII.

Lotbertus Abbas Haſnonienſis anno 1088. vendit Giſelberto, Balduini Gandenſis filio, alodia in Aloſt, Raſſeghem & Lede.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & filij, & Spiritus ſancti. Quoniam induſtrię eſt Prælatorum, non tantùm ea proſpicere, quæ in præſentiarum ſunt, verùm etiam longè ſagacitatis porrigere oculum, ego LOTBERTVS, gratia Dei, Abbas Haſnonienſis cœnobij, per huius noſtræ conſcriptionis paginam, quæ conſilio fratrum, noſtrorum concepi, concepta peregi, poſteris commendare curaui.

BALDVINVS Marchio venerabilis, noſtri reformator loculi, prædeceſſorum negligentia pænè ad deſtructionem redacti, alodium in ALOST & RASSEGHEM & LEDE, quod iure poſſederat hereditario, Eccleſiæ noſtræ mancipauit: cuius vſusfructus in vita ſua, & poſt deceſſum ſuum

ſuum aliquantulo tempore nobis prouenit.

INGRAVESCENTE verò mundi nequitia, qui totus eſſe probatur poſitus in malitia, cùm deuaſtatione tyrannorum, circumquaque manentium, paruam vel nullam nobis conferret vtilitatem; diſtraxi, prętiumque eius in reditu meliore locaui, & per manum iunioris Comitis ROTBERTI cuidam GISELBERTO, Balduini GANDENSIS filio, perpetuaui.

ACTVM anno ab Incarnatione Domini MLXXXVIII. Indictione X. Epacta XIV. Concurrente IV. regni Regis Francorum PHILIPPI XXV. ROTBERTI Comitis iunioris XI. Huic adſertioni adfuerunt teſtes idonei. 1088.

Balduinus, filius Balduini de Gandauo.
Theodericus de Aldenarda.
Euerardus de Tornaco.
Walterus, filius Balduini de Gandauo.
Gerardus de Sotteghem.
Godefridus de Lathem.
Wenemarus Caſtellanus Gandenſis.
Willelmus de Olſene.
Gerardus frater eius.
Raſo de Gauera. Aſtricus de.
Berno de Tenremonda.
Ralicardus de Cordes, & fratres eius.
Stephanus de Boular.
Stepo de Borſele.
Lambertus & filius eius.
Rangotus de Tenremonde.
Arnulfus & frater eius.
Anſelmus de Sipe.
Gocelinus de Lidekerke.
Remboldus Niger, & filius eius.
Theodericus de Scendelbec, & frater eius.
Ingelbertus, Adalhardus.
Rothardus de Raſſeghem. Sigerus...

NOTATIONES.

LOTBERTVS) fortè Rotbertus, Abbas monasterij Hasnonien sis in Ostrouandia siti, ad Scarpum fl. in diœcesi Atrebatensi: de quo vide supra cap. 22.

BALDVINVS) cognomento Montensis, Flandriæ Comes, Hasnonienſe cœnobium Benedictinis an. 1070. tradidit, amotis clericis, & templum nouum ibidem exstruxit.

GISELBERTVS) fuit filius Balduini Alostani seu Gandauensis, vt alibi vocatur. Balduini autem pater fuit Rodulfus. Ex quibus liquet familiam Gandauiam diu ante an. 1088. possediſſe ditionem Alostanam. Qui autē fuerint primi, & quot ex ordine Comites Alostani, difficile sit certò adfirmare. Primus itaque sit BALDVINVS cognomento CRASSVS, secundus BALDVINVS LVSCVS, Crasi filius, tertius IVANVS CALVVS, Lusci frater, quartus & postremus THEODERICVS, Iuani filius: de quibus infra suis locis agemus.

Comitatus porrò Alostanus magnam veteris *Brachbanti* (quod olim supra Tornacum extendebatur) portionem comprehendit. Præter opida duo, *Alostum & Gerardi-Montem*, vici centum septuaginta duo aut circiter in eo numerantur: ex quibus nonnulli vsque ad Montem S. Trinitatis, Tornaco vicinum, porriguntur.

RASSEGEM) seu Ressegem, Baronia vetus gentis Villanæ, & Comitum Isegemij.

LEDE) Baronia per Albertum Pium, Belgarum Principem, instituta: quo loco basilica est amplissima, Deiparæ cultu ac miraculis ab aliquot sæculis clara.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44:Leibn. Marg. 44, [262] - 211
PUBLIC DOMAIN

CAPVT LXIV.

Gerardus II. Cameracensis Episcopus alodia aliquot, iure hereditario ad se pertinentia, dat Ecclesiæ Cameracensi, & alia alodia à Manscelino Præposito donata confirmat 1089.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. GERARDVS Dei gratia Cameracensis Episcopus, omnibus in Christo renatis cælorum gloriam appetere remigio caritatis.

SCIANT præsentes, & his, qui nascentur, studeant enarrare: quomodo ego pro salute animæ meæ & prædecessorum meorum, trado ad vsus fratrum sanctæ Cameracensis ecclesiæ, matris nostrę, alodium de *Lietscinis* & de *VVilrehem*, cum moneta, cum teponeo & macera & districto, cum molendinis, cum terris cultis & incultis, siluis, pratis, cum seruis etiam & ancillis, alodium quoque apud *Odenghem*, quod ibi habeo, libera ab omni aduocatione, & cetera quæ mihi in BRACBANT hereditario iure succedunt: vnde in anniuersario meo fratres cibentur, & residua in vsibus eorumdem dispendantur.

CENSVS quoque seruorum & ancillarum, duo scilicet denarij à viro, vnus à femina, in Natiuitate S. Marię annuatim soluantur, & in lege, qua ceteri sunt, de eleemosyna

mosyna tene antur, & dies anniuersarius patris mei matris meæ, fratrisque mei celebretur.

Dono etiam, domini *Manscelini*, eiusdem ecclesiæ Præpositi & Archidiaconi, petitione, altare de *Calderico* eidem matri nostræ Ecclesiæ, liberum ab omni persona: sed annuatim persoluat quæ ceteræ eiusdem Archidiaconatus capitales ecclesiæ; tali tamen conditione, vt ter in anno fratres ipsi in Refectorio conueniant, quinta scilicet feria Absolutionis, & in festiuitate S. Gavgerici, quę est in Augusto, & in sui obitus anniuersario.

Dat etiam idem Manscelinvs eidem Ecclesiæ alodium, quod apud *Maronis VValdum* habet, seruos etiam & ancillas, concedentibus & assentientibus fratribus suis *VValtero, & Tietuuino*, sicut iure possidet hereditario: serui tamen & ancillæ sub lege sint eleemosynæ. Gerardvs quoque *Cordella* alodium suum, quod apud eumdem *Maronis-VValdum* & circa *Teneram* iure hereditario possidet, eidem confert Ecclesiæ.

Horvm igitur petitione, canonica fretus auctoritate, tam in ea prescripta quàm sua huic confirmo Ecclesiæ charta & anathemate.... Vt autem ratum & inconuulsum hoc maneat, corroboro sigilli mei impressione, & subtus signatorum attestatione.

Signum mei ipsius Gerardi Episcopi.
S. eiusdem Manscelini Præpositi & Archidiaconi.
S. Desiderij Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Frederici Archidiaconi.
S. Alardi Præpositi & Archidiaconi.
S. Aufridi Archidiaconi.
S. Hugonis Decani.
S. Wuerneboldi Scholastici.
S. Griodonis Cantoris.

Signa Casatorum.

Anselli de Ribodimonte. Fulconis Vicedomini.
Walteri Tonitrui. Amultrici.

Ar-

Arnulfi, Walteri.
Wenchelonis, Walteri Coleti.
ACTVM Cameraci anno ab Incarnatione Domini M. LXXXIX. Præsulatus mei XIV. Indictione XII. 1089.

NOTATIONES.

GERARDVS II.) Cameracensis & Atrebatensis Episcopus, Lietberti successor, an. 1092. viuere desijt. Post cuius obitum Atrebatenses proprium sibi Episcopum ab Vrbano Papa an. 1093. impetrarunt. Vrbani diploma paulò infra recitabimus.

ODENGHEM) nunc *Oudeghem* vel *Auvveghem*, toparchia territorij Teneramondani, quam Dauid Lindanus in sua Teneramonda lib. 3. cap. 6. multis descripsit. Huic vicinus est vicus *Mespelaer*, ditionis Alostanę, in quo bis mille circiter nummi aurei, à Romanis cusi, anno 1607. ab agricola sunt inuenti, moxque per vniuersam Europam sparsi.

REFECTORIO) Canonicos communi olim Refectorio vsos fuisse, Molanus in libris de Canonicis docet; & Triclinia, quæ varijs locis eo nomine supersunt, abundè testantur.

CAPVT LXV.

Henricus III. Comes Louanienſis & Bracbatenſis an. 1086. *fundat dotatque Abbatiam Afflige-mienſem.*

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego HENRICVS, diuina propitiante clementia, BRACBATENSIS PATRIAE COMES ET ADVOCATVS, omnibus tam præſentibus quàm futuris fidelibus, omne datum optimum & omne donum perfectum, deſcendens à patre luminum.

NOTVM vobis facimus qualiter miles quidam meus, GERARDVS nomine, cum alijs quibuſdam, quos æquè diuina gratia & præuenit & ſubſecuta eſt, balteo militari depoſito, vt meliorem inuenirent hereditatem, militiam Ieſu Chriſti profeſsi ſunt, & in Comitatu meo loco ab antiquis HAFFLINGEM vocato, modò autem *Nouo monaſterio* appellato, habitationem ſaltuoſam adhuc & deſertam elegerunt, vt quantò ampliùs remoti à ſecularibus, tantò ſub regula beati Benedicti Deo ſeruirent familiariùs.

EREXERVNT autem eccleſiam in honore beati Petri Apoſtolorum principis, vt vbi antea erat ſpelunca latronum, habitatio inciperet tandem rectè viuentium, & qui erat locus rapinæ & homicidij, mutaretur in poſſeſsionem pacis & fructus eleemoſynarum,

Quo-

QVONIAM verò locus ipse ad comitatum nostrum hereditario iure videbatur pertinere, ego fraterque meus GODEFRIDVS, ab, eisdem exorati fratribus, & pro remedio animarum nostrarum, omniumque antecessorum nostrorum, legitimè & ex toto liberè ad altare ipsius Ecclesiæ tradidimus: præterea, quoniam sæpissimè probata valdè nobis placuerit militaris eorum industria, tam pro seculari eorum amicitia, quàm pro remuneratione diuina, de eodem alodio adiacente, & ad seruitium nostrum remanente, in siluis & pratis, in campis & pascuis, in piscationibus & venationibus, omnem eis vsum habere nobiscum.

VT autem per amplius beneficium, maius ad Dei seruitium cresceret eis desiderium, capellam nostram liberam in *VVauera* subteriùs sitam, cum tota decimatione superioris ecclesiæ, cum debita instituendi presbyteri subiectione, cũ terris insuper aliquibus nostræ culturę subsistentibus, cum teloneo & maceria, cũ molendinis, & curtibus ad nos in eadem villa pertinentibus, huic traditioni legitimè addidimus.

QVOD si, vt verè de misericordia Dei præsumimus, ad meritum eorum accesserit, & numeris Abbatem eligere, baculumque super altare positum ipsi committere, nullo Principe, nullo Episcopo contradicente, in eorum erit potestate, quatenus secundùm eorum regulam eligatur, qui eligendus est, & per ostium IesuChristi ingrediatur, qui ordinandus est, remota omni aliena contradictione, & suspecta occasione. Nos vero de aliqua sibi illata iniuria, si appellare voluerint, quasi pro animabus nostris, pro eis nos exponemus, nec quidquã aliud de loco illo nisi orationes fratrum & Dei retributionem recipere volumus.

ET vt hæc nostra traditio vel condictio omnibus retrò sæculis rata & inconuulsa permaneat, charta & atramẽto rem, vti est, notamus & roboramus. Ante omnia Dominum omnipotentem & Sanctos eius citamus, & fideles nostros, qui huic traditioni interfuerunt, idoneos

neos teſtes ſubterſignamus.

Steppo Bruſſellenſis,& frater eius Walterus.
Balduinus de Aloſt. Gerardus de Cumberſaca.
Adalbertus Snakart. Theodericus de Budengem.
Anſelmus de Erpe. Sigerus frater eius.
Herebrand de Hordingoſchen.
Folcardus & Godeſcalcus filij eius.
Ingelbertus Kaluarſtert. Sigeris Anderlechtenſis.
Onulfus de Miluerſchem. Giſlebertus de Laca.
Arnulfus & Obertus de Ordengehem.
Henricus Cameracenſis eccleſiæ Canonicus.
Alardus Canonicus,& Godero & Meinerus, clerici de Louania.
Ioannes Canonicus de Petingehem.
Gerardus de Leneca. Godefridus de Lathem.
Franco.Amandus.Hugo de Bruſſelle.
Amalricus de Beckenſele. Sigerus de Aloſt.
Walterus de Aſcha. Walterus de Hamme.

1086. Actum eſt hoc anno ab Incarnatione Domini milleſimo octogeſimo ſexto,regni verò *Henrici* Regis triceſimo quinto,præſulatus *Gerardi* Epiſcopi decimo.

NOTATIONES.

BRACBATENSIS)patriæ Comitem primus ſe ſcripſit Henricus,eo nomine III.Comes Louanienſis, de quo ſaltem conſtet.Sic Henricus III. Lotharingiæ eo nomine Dux,circa annũ 1250.titulum Brabantię Ducis primus aſſumpſit.Henricus porrò Comes anno 1095. in haſtiludio apud Tornacum perijt, Niuellis conditus:vt Sigebertus in Chron.teſtatur.Fratri ſine liberis defuncto ſucceſsit *Godefridus Barbatus*, qui Comitatui Louanienſi an. 1106. Ducatum Lotharingiæ adiunxit.

ADVOCATVS)Eccleſię Niuellenſis.Sic & Gemblacenſis

sis ecclesiæ Aduocati,à multis retro sæculis,fuere Comites Louanienses:vt ex Othonis I. Imp. diplomate supra cap.32.recitato liquet.

GERARDVS)cognomento Niger,miles,id est,Eques vt hodie loquimur,illustriori genere natus.

HAFFLINGEM)hodie *Afflighem*, illustris Benedictinorum apud Brabantos Abbatia, inter Bruxellam & Alostum sita.

GODEFRIDVS)Barbatus,Henrici frater paulò antè à me laudatus,verus Brabantiæ Numa(vt sic loquar)varia apud Brabantos monasteria à fundamentis partim excitauit, partim ab alijs incohata perfecit.

WAVERA) municipium celebre inter Bruxellam & Namurcum: estque etiamnum ibi Præpositura,seu cella aliquot monachorum,Affligemio missorum.

STEPPO)Castellanus Bruxellensis.

CAPVT LXVI.

*Vrbanus II.Papa Atrebatensibus dat proprium Episcopum an.*1093.

VRBANVS Episcopus,seruus seruorum Dei, Clero & Populo Atrebatensi salutem & Apostolicam benedictionem.

ATREBATENSIS ecclesia, vna ex nobilioribus Ecclesijs comprouincialibus Remensis metropolis,solemnibus canonum monumentis freta,olim principalis sedes Episcopatus fuit, proprium Pontificem habuit , suam diœcesim & cetera

pontificalia iura firmis antiquitate rationum instrumentis obtinuit.

VOLVMVS itaque, & Apostolica auctoritate præcipimus, vt Hugo Cameracensis subiectionis ab Ecclesia vestra exemplo & recepta dignitate, primis temporibus, rationabili firmitate possessa, Cardinalem Episcopum vobis & Ecclesiæ vestræ vtilem eligere, & electum per manum Metropolitani vestri consecrare, & Ecclesiæ vestræ incardinare studeatis. Ei verò, qui canonico consensu cleri & populi electus fuerit, Apostolica auctoritate interdicimus, ne impositam ipsi electionem, dissimulatione aliqua huius nouæ ordinationis, subterfugiat.

SOLET enim fieri, vt Ecclesiæ persecutionis tempore suis ordinibus, suis populis, subsidijs etiam temporalibus destitutæ, alijs temporaliter committantur Ecclesijs. Postquam verò, ijs, quibus imminutæ fuerant, Domino donante, abundare cœperunt, pristinam repiant dignitatem. Data Romæ.

NOTATIONES.

VT olim, stante Imperio Romano, sub Remorum Metropoli Ciuitates XI. videlicet *Suessionum, Catalaunorum, Veromanduorum, Atrebatium, Cameracensium, Tornacensium, Siluanectensium, Bellouacorum, Ambianorum, Morinorum & Bononiensium*, numerabantur; sic primis Ecclesiæ sæculis Metropolitana Remorum Ecclesia Episcopatus XI. sibi suffraganeos habuit. Testatur id Hincmarus Remensis Episcopus in suis Epistolis, non vno loco.

GALLIA exinde per Hunnos, Gothos ac Vandalos vastata, *Atrebatensis & Cameracensis, Veromanducnsis* seu *Nouiomensis & Tornacensis, Morinensis & Bononiensis* Ecclesiæ

Ecclesiæ, per S. Remigium Remensem Episcopum (cui Hormisda Romanus Pontifex vices suas commiserat) fuerunt vnitæ. Id colligi datur ex Hincmari Epistola VI per Busæum Moguntiæ an. 1602. edita, cap. 18.

Cameracensis & Atrebatensis Episcopatus vsque ad an. 1093. Nouiomensis & Tornacensis vsque ad an. 1146. manserunt vniti. Atrebatensibus Vrbanus II. Tornacensibus Eugenius III. Papa, proprium cuique Episcopum dedit: vt in Annalibus Belgicis docui.

CAPVT LXVII.

Godefridus Bullonius, Dux Lotharingiæ, postea Rex Hierosolymorum, copiosius dotat monasteriolum seu Prioratum S. Petri, in municipio Bullonensi, à Godefrido Barbato, Lotharingiæ Duce, fundatum.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti amen. Ego GODEFRIDVS, legitimus successor & heres Ducis GODEFRIDI BARBATI, filijque eius potentissimi & iustissimi Ducis GODEFRIDI, auunculi mei, repræsentans, nec non beneficia, quæ Diuina mihi gratia donauerat, recogitans, de ijsdem donis suis, ad

augendum seruitium eius, destinaui reddere aliqua.

Et quia præfatus auus meus Godefridvs apud ecclesiam beati Petri Apostolorum principis, quæ sita est ante castrum Bvlonivm, religiosos fratres, ex cœnobio beati Huberti Pontificis, concedente venerabili Theoderico Abbate, pro remedio animæ suæ constituerat, & eamdem constitutionem suam de nominatis ibidem reditibus, auctoritate & priuilegio Alexandri Papæ confirmari fecerat, mihi quoque visum est iustum, ex effectu diuinæ inspirationis, vt qui eram eius honoris, essem & particeps deuotionis.

Hanc meam intentionem cùm retulissem matri meæ Idae, prædicti Ducis filiæ, & fratribus meis Baldvino & Evstathio, eorum deinde consilio & consensu voluntario, ecclesiam nostram, nostri proprij & hereditarij iuris de Baseio, destinauimus & donauimus, ad augmentum prædictæ eleemosynæ aui mei Godefridi, donandam perpetualiter beato Petro & beato Huberto.

Qvod donum vt ratum & firmum esset, eamdem matrem meam & fratres meos mecum Bvlonivm duxi, & in præsentia optimatum meorum, vestituram prædictæ ecclesiæ in *Baseio*, sine vlla calumnia & cõtradictione, simul deposuimus super altare beati Petri, eandemq; donationem ego ipse, qui eram legalis
1094. Aduocatus ecclesiæ, Abbate Theoderico II. ibidem præsente, iure tuendam recepi.

Actvm publicè Bvlonii anno Dominicæ Incarnationis MLXXXXIIII. *Indictione* II.

NO-

NOTATIONES.

GODEFRIDVS) cognomento Barbatus Goziloni patri, adhuc viuenti, in Ducatu Mosellano suffectus est; iuxta Hermannum Contractum. Ducatu illo postmodum, ob rebellionem, ab Henrico IV. Rege priuatus, in Italiam se contulit, & BEATRICEM, Bonifacij Italiæ Marchionis viduam, Frederici II. Mosellanorum Ducis filiam, duxit vxorem. Exinde Ducatum Lotharingiæ inferioris obtinuit, & an. 1070. moriens, Virduni est conditus. Liberos reliquit *Godefridum* cognomento *Iustum* seu *Gibbosum*, & *Idam*, Godefridi Bullonij matrem. 1070.

GODEFRIDVS) cognomento IVSTVS seu GIBBOSVS patri in Ducatu Lotharingiæ inferioris succesit, & vnà Marcam Antuerpiensem tenuit. Vxor illi fuit MATHILDIS potentissima Italiæ Marchionissa, Beatricis paulò ante laudatæ filia, quæ amplissimas possessiones Ecclesiæ Romanæ, testamenti tabulis, legauit, & an. 1115. obijt. Godefridus porro Gibbosus an. 1076. Antuerpiæ à sicario confossus est, & Virduni iuxta patrem humatus.

CAPVT LXVIII.

Ida Bolonienſis Comitiſſa, Godefridi Bullonij, Hieroſolymorum Regis, mater, decimas Genapiæ, an. 1096. dat monaſterio Affligemienſi.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego IDA Bolonienſis Comitiſſa, humilis Chriſti ancilla, cūctis in fide manentibus gaudia promereri promiſſa fidelibus.

NOTVM fieri cupio, tam præſentibus, quàm futuris, ſignum meæ dilectionis, erga dominos meos & fratres videlicet monachos cœnobij NOVI MONASTERII, cui vocabulum HAFFLINGEM inditum erat ab antiquis. Quoniam quidem mihi multiſque eorum complacuit conuerſatio, & religionis affectus, dignum duxi me commendare talium orationibus, nec in incerto diuitiarum ſperare, ſed has potiùs cum eis participare.

IGITVR in alodio meo & villa, quæ vocatur GENAPIA, pro ſalute animæ meæ, patris quoque mei Ducis GODEFRIDI, & Comitis EVSTATHII domini mei, eccleſiam cum decimis & vniuerſis eius reditibus, firmiter perpetuoque iure tenendam dedi ſupradictis fratribus, in idipſum filijs meis GODEFRIDO, EVSTATHIO & BALDVINO, mihi cooperantibus.

FI-

FILIVS quoque meus Dux GODEFRIDVS in eadem villa *Genapia* quinque mansos terræ donauit ijsdem fratribus, ad quos ego postea in augmentum concessi quasdam partes circumiacentes, plane sextum mansum continentes, ab omni comitatu, & censu tributario liberas & expertes.

INSVPER autem quidquid sibi vendicabant, quippe quod à prioris domi tempore possederant, & vsibus suis assignauerant, siue in siluis, siue in pascuis, siue in satis, eis concessi eadem libertate, qua tenui, sed & omne participium in silua, & reliquo vsuario communi, in hoc nihilominus filijs meis consentientibus mihi.

FACTVM est autem hoc apud *Traiectum*, in ecclesia S. SERVATII confessoris, præsentibus etiam reliquijs S. GERTRVDIS virginis, pro simili negotio illuc tunc allatis. Vt autem hæc traditio omnibus retrò sæculis rata & inconuulsa permaneat, omnem rem, vti gesta est, litterarum memoriæ commendamus, & sigillis nostris ego & GODEFRIDVS filius meus roboramus, & testes idoneos, qui huic rei interfuerunt, subterfignauimus. *Maestricht*

Signum Lamberti nostri Capellani.
S. Roberti Capellani.
S. Gerardi Comitis de Gelre, & fratris eius Henrici.
S. Godescálci de Iacen.
S. Henrici de Cuck. S. Arnulphi de Rede.
S. Cononis de Montaut.
S. Theoderici de Bemel.
S. Henrici de Birbaica.
S. Balduini de Osteruic.
S. Walteri de Grimberges.
S. Reineri Aduocati Leodicensis.

Denique de scriptis testibus & illud notum facimus, quod Comes HENRICVS, qui eamdem villam in beneficium à nobis tenuit, duobis annis, antequam hæc donatio confirmaretur, nobis reddiderit, ad opus fratrum, quod ad eum pertinuit.

FAC-

FACTVM est autem hoc Incarnationis Domini anno milleſimo nonageſimo ſexto, Indictione quarta, regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto, anno etiam profectionis Chriſtianorum contra paganos Ieruſalem.

1096.

NOTATIONES.

IDA) Godefridi Iuſti ſeu Barbati, Lotharingiæ noſtræ Ducis filia, filios habuit GODEFRIDVM cognomento BVLLONIVM, EVSTATHIVM, BALDVINVM, & GVILIELMVM. Priores tres Syriaco bello ſacro ſumma cum laude interfuerunt: ex ijs Balduinus fratri ſuo Godefrido in regno Heroſolymitano ſucceſsit.

EVSTATHIVS domum reuerſus, patris ſui Euſtachij locum in Bolonienſi, & Lenſienſi Comitatibus excepit: vt ex eius diplomate infra recitando liquebit. A Guilielmo, alijs Gerardo, ſtirpem ſuam deducunt Duces Lotharingiæ, qui ad Moſellam nunc regnant. Alij à Gerardo Alſatio illam repetunt: ego nihil ſtatuo, & talium rerum curioſis id diſcutiendum relinquo.

HENRICVS III.) Comes Louanienſis & Bracbatenſis, cuius diploma ſupra cap. 65. produximus.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44:Leibn. Marg. 44, [276] - 225
PUBLIC DOMAIN

CAPVT LXIX.

Foreſtenſis Abbatia, monialium Benedictinarum, prope Bruxellas, à Giſelberto Aloſtano fundatur, & à Fulgentio I. Abbate Affligemienſi legibus firmatur.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego FVLGENTIVS Dei gratia primus Abbas in loco, qui vocatur HASFLINGEM, omnibus Chriſti fidelibus, poſt huius exilia carnis, in regimine viuorum habitacula cum Sanctis.

NOTVM vobis fieri volumus, quòd quidam miles GISELBERTVS nomine, filius *Balduini de Aloſt*, filij *Adolphi*, alodium, quod ab Abbate S. Petri de HASNON emerat, noſtræ eccleſiæ, pro ſalute animæ ſuæ & omniũ anteceſſorum ſuorum, liberè tradidit, vt in eodem alodio, cum eiuſdem alodij appenditijs, eccleſiam & clauſtrum, in honore beatæ Mariæ Virginis, conſtrueretur, vbi ſub regula S. Benedicti, mater ſua nomine ODA, cum filia LVTGARDE, monachicam duceret vitam.

HIS me, ſimul cum fratribus, conſentiente, quæſiuit à nobis charta & ſigillo hæc confirmari, ne nos, vel poſteri noſtri, ex his beneficiis, deinceps loco illi conferendis, aliquid vſui noſtro, abſque voluntate ſoro-

rum inibi manentium, vindicaremus, si regulariter & secundùm subscriptam institutionem vixerint. Sin autem non, quod auertat Deus, persoluant auri vnciam, quam idem miles, caussa respectus, per singulos annos nobis dari instituit.

HVIVS rei testes sunt.

Albertus Snagardus.

Bernerus de Tenremonde, & nepos eius *Astricus*,

Lanxo de Alost, & *Henricus* priuignus ipsius,

Sigerus de Alost,

Suboldus Castellanus, *Godescalcus* nepos eius,

Tiboldus de Hosstade.

ET quia animabus earum vagatio non expedit, constitui, vt ex nostro loco fratres ætate & moribns maturos habeant, qui inibi per se habentes habitacula, tam de diuinis officijs, quàm de sæcularibus procurent eis quoque necessaria.

VNA autem ex ijsdem aptior ceteris regendis, electione Abbatis & sororum Dominum timentium, ab ipso Abbate præponenda est illis. Absque consilio Abbatis in suo consortio nullam eis concedimus recipere, nec Abbati vllam, absque earum consilio, eis inferere.

ORDINAMVS insuper & præcipimus, ne cupiditate aliqua, infantium vel iuuencularum sibi attrahant multitudinem, ne quoque aduersus Conuersas puellaris præualeat leuitas, & ipsius congregationis destruatur sanctitas. Notamus etiam Abbatem, vel eius nuntium, si necesse fuerit, publico placito, quod ter fit in anno, interesse; quia præter illum alius Aduocatus ipsius alodij non æstimabitur. Quod si contigerit in earum possessione, vel in earum conuentu, alicuius rei magna transgressio, Abbatis præstolabitur præsentia.

SVPER omnia autem decreuimus ordinem *Cluniacensem* sanctimonialium de MARCINIS debere eas obseruare, vel aliarum feminarum, sub regulari Abba-

Abbate consistentium ; ita vt numquam de claustro, postquam intrauerint, liceat exire, sed claustri clauem Abbas habeat, aut monachus maturus, & Deum timens, cui bene credat. Professiones suas coram Abbate faciant: nulli mortalium, & maximè hominum, absque licentia in collocutione socientur ; quod tamen cum magna grauitate & honestate fiat, prȩter verba otiosa, & risum mouentia, & absque inordinata coniunctione, & hoc non sine testimonio sororum Dominum timentium, cum clara luce diei.

FACTA est huius traditionis charta, anno Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimo sexto, Indictione IV. eo anno, quo occidentales, vna conspiratione, Ierusalem contra paganos proficiscuntur, cum quibus & iste GISELBERTVS profectus est. 1096.

EGO autem, post discessum ipsius *Giselberti*, loca ipsius alodij peragrans, & situm congregationi aptum non inueniens, in ecclesia FORESTENSI, ab ODONE Cameracensi Episcopo nobis tradita, eas transtuli: vbi Christus, qui est sacrarum virginum sponsus, pacem tribuat eis, & vitam quietam det eis, inibi sanctè & castè sub eodem sponso suo viuere, per omnia & in omnibus ei placere, vt cum eodem in cælesti palatio possint regnare, & in eius pijs amplexibus valeant in æternum gaudere. Quod filius æterni Regis eis præstare dignetur. Fiat, fiat, fiat.

NOTATIONES.

GISELBERTVS) seu Gilbertus, Balduini Aloſtani filius, Adolfi ſeu Rodulfi nepos, an. 1083. à LOTBERTO Abbate Haſnonienſi emit tria alodia, *Aloſt, Raſſeghem & Lede*: vt ex Lotberti diplomate, ſupra cap. 60. recitato, liquet. Ex his *Aloſtanum* alodium idem Giſelbertus, ad bellum ſacrum profecturus, an. 1096. Deo obtulit, ad monaſterium ODAE matri ſuæ, LVTGARDI filiæ ſuæ, alijsque virginibus exſtruendum. Sed cùm Aloſtanus fundus ad id minùs idoneus videretur, FVLGENTIVS Abbas Affligemienſis, in eccleſia Foreſtenſi, prope Bruxellam, ab ODONE Cameracenſi Epiſcopo accepta, monaſterium conſtituit: vbi hodieque perſtat illuſtris nobilium virginum Abbatia.

ALBERTVS SNAGARDVS) in diplomate Henrici Comitis Bracbatenſis, quod ſuprà cap. 50. produxi, vocatur ADALBERTVS SNAKART.

BERNERVS DE TENREMONDE.) Dauidis Lindani Teneramondam, Antuerpiæ an. 1612. excuſam, vide. lib. 1. cap. 6.

Marchienues. MARCINIS.) Exiſtimo deſignari ſanctimoniales Marchianenſes, quarum diſciplina olim fuit laudatiſsima, iuxta reformationem Cluniacenſem, vt hic dicitur. Anno tamen ſalutis 1096. quo diploma iſtud ſcriptũ eſt, nõ moniales, ſed monachi reſidebãt Marchianis: ſed regulæ ſeu diſciplinæ ipſarum memoria etiamnum reſtabat. Monialibus porrò Marchianenſibus monachi anno 1028. ſunt ſubrogati, agente Balduino Barbato, Flandriæ Comite: vt in Originibus Benedictinis, & Annalibus Belgicis docuimus.

1096. HOMINVM,) id eſt, virorum, phraſi Gallica.

GISELBERTVS profectus eſt ad bellum ſacrum, eo ipſo

ipso anno, quo GODEFRIDVS BVLLONIVS ANSELMVS RIBOLDIMONTANVS, Aquicinctini monasterij fundator,& alij plurimi proceres Belgæ.

CAPVT LXX.

Ida Bolonienſium Comitiſſa anno 1098. *dotat S. Bartini monaſterium in Arteſia.*

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Cùm conſtet vnicuique incerta & imminens mors, quàm neceſsarium nobis ſit, ſaluti noſtræ bonis opibus eleemoſynarumque largitionibus inſiſtẽdo conſulere, cotidianus mundanæ rei defectus ſatis oſtendit.

VNDE ego IDA, Bolonienſium Dei gratia Comitiſsa, notifico tam futuris quàm præſentibus quibuſlibet, quòd ob ſalutem animæ meæ, nec non pro anima domini mei Comitis EVSTATHII, & pro incolumitate filiorũ meorũ EVSTATHII, GODEFRIDI, & BALDVINI (qui contra pagnanorum incurſus, ex præcepto Apoſtolico Hieroſolymam profecti ſunt) omnes conſuetudines & Comitatum,& quidquid ad me pertinebat de terra, quam *Ondigir & Berevvoldus* Deo & S. Bertino, ad eleemoſynam pauperum tradiderunt, dõno LAMBERTO Abbati de cœnobio eiuſdem Chriſti confeſsoris BERTINI,& fratribus ibidem Deo ſeruientibus, perpetuò poſsidendas conceſserim: ea videlicet ratione, vt nullus de heredibus prædictorum viro-

rum, de terra illa..... ampliùs vsurpare audeat, ne Comes Bolonienſis, neque quiſquam ex parte eius de conſuetudinibus ſeu comitatu illius aliquid exigere præſumat; ſed libera & quieta ad vſus pauperum in perpetuum permaneat.

QVOD ſi quis infringere conatus fuerit, æternæ maledictionis vinculo obligatus in inferno, cum Iuda traditore Domini, debitas pœnas exſoluat, niſi digna ſatisfactione citò pœnitens reſipuerit.

1098. ACTVM in villa MERCK, anno Dominicæ Incarnationis MXCVIII. Indictione prima, regnante PHILIPPO Rege Francorum, in præſentia ſpectabilium perſonarum, quas hic per teſtimonia annotauimus.

Signum IDAE glorioſæ Comitiſſę.

. . . . . .

NOTATIONES.

MERCK) vicus eſt agri Bolonienſis, haut procul à Caleto: quo loco Euſtathius Comes Bolonienſis, eiuſque coniux Ida, parentes Godefridi Bullonij Abbatiam Benedictinorum, quæ *S. Mariæ de Capella* dicitur, an. 1090. fundauerunt, monachis ex vicino Hammenſi cœnobio euocatis: vt Iperius in ms. Chronico Bertinenſi, & Meierus in Annalibus Flandriæ tradunt.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [282] - 230
PUBLIC DOMAIN

CAPVT LXXI.

Baldricus Nouiomensis ac Tornacensis Episcopus parochiam Tiletanam donat Canonicis Harlebecanis an. 1105.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego BALDRICVS Dei gratia Nouiomensium siue Tornacensium Episcopus. Quoniam nobis à speculatoribus Ecclesiarum, ad cultum sanctæ Religionis, multa documenta, quibus virtus ad virtutem promoueri potest, conseruata sunt, animaduerti inter cetera nihil Deo placabiliùs, animæ verò nostræ nihil fore salubrius, quàm fatres Domino canonicè famulantes, ne deuient, diligenter obseruare, & ad vsum eorum, qui pro nobis exorant, ne turpis lucri fœditatibus insudēt, beneficia ecclesiarum cum benevolentia conferre.

QVAPROPTER quidem dignis petitionibus cuiusdā ROTBERTI assensum prębens ei dimissionē personalitatis de altari, quod in villa, quæ dicitur TILETVM, situm est, concessi, & intercedentibus venerandis Principibus, videlicet Comite ROTBERTO, & dilectissima coniuge sua CLEMENTIA, LAMBERTO quoque Archidiacono, & ceteris clericis, nostris assentientibus, Præposito Harlebecēsis Canonicę, pro meis prædecessorumq; meorum criminibus redimendis, cū omni deuotione contradidi: eo scilicet tenore, vt quādiu Rotbertus vixerit, de reditibus altaris viginti solidos denariorum omni anno fratribus persoluat. Illo verò mortuo, ipsum altare cum omnibus sibi pertinentibus, siue decimis, siue terris, siue aduocationibus, siue quibuscumque ad ministrationibus, ad mensam fratrum, ibidem Saluatori deseruientium,

tium,absque illius contradictione perpetualiter appendat.

ILLVD etiam adnectendum censui, vt Præpositus illius altaris curam gerens,vnoquoque anno, in festiuitate SS.Simonis & Iudæ,Episcopo siue ministris eius decem solidos denariorum soluat. Porro si Archidiaconus, siue Decanus in ecclesia supranominatæ villæ synodum tenuerint, ad procurationem suam, statuto tempore, priores consuetudines habeant, sicque ab omni alia exactione prædictum altare Præpositus, cum ipsis fratribus, liberum in perpetuum teneat.

QVOD vt nostris seu futuris in temporibus ratum & inconuulsum maneat, sub anathematis interdictione confirmaui, & sigilli mei signo corroboraui, his præsentibus,

Lamberto Archidiacono, Guidone Cancellario,

Gontero Decano, Gontero Præposito,

Balduino Cantore,Henrico Decano,

Lietberto Canonico,Fretherico Decano.

Geldulfo Canonico. Athelolfo Canonico.

1105. ACTVM est Tornaci anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quinto. Indictione XIII. regnante PHILIPPO Rege Francorum, domino BALDRICO episcopante, ROTBERTO iuniore, principatum Flandriæ obtinente. EGO GVIDO Cancellarius subscripsi.

NO-

NOTATIONES.

BALDRICVS) seu Baldericus, Nouiomensis ac Tornacensis Episcopus, is est, qui scripsit Historiam seu Chronicon Cameracense & Atrebatense, Duaci an. 1615. typis editum, sæpe à nobis citatum: quo nihil vtilius aut accuratius in isto genere scriptionis. Scripsit & Chronicon Morinense seu Teruanense : quod vtinam quis in lucem proferat? Rogatus item fuit à Godefrido Episcopo Ambianensi, vt Historiam diœcesis Ambianensis scriberet: quod an præstiterit, nescio. Viuere desijt an. 1112.

TILETVM) opidum linificio opulentum, Flandriæ velut vmbilicum obtinet.

ROTBERTVS II.) cognomento Hierosolymitanus, Flandriæ Comes, an. 1111. decessit, Atrebati ad S. Vedastum conditus.

CLEMENTIA) Guilielmi Burgundiæ Comitis filia, Calixti II. Papæ soror, an. 1131. obijt Borburgi sepulta, in nobilium virginum cœnobio à se condito.

LI CAP.

CAPVT LXXII.

Lambertus Episcopus Atrebatensis an. 1106. confirmat possessiones Lensiensis collegij Canonicorum in Artesia, Idæ Godefridi Bullonij matre, Eustathio Bolonien-sium & Lensiensium Comite, eiusque coniuge Maria, petentibus.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, vnius veri & summi Dei, amen. Ego LAMBERTVS Dei miseratione Atrebatensis Episcopus, iustis & honestis petitionibus honorabilis Comitis EVSTATHII, & nobilis eius vxoris MARIAE Comitissæ, nec non & matris prædicti Comitis, IDAE religiosæ Comitissæ acquiescens, quod à ministerio nostro exigunt, scire volumus tam præsentes quàm futuros filios nostros, quòd in libertate spiritus, LENSIENSI ecclesiæ & Canonicis eiusdem ecclesiæ, ex petitione prædictarum personarum, ratum & stabile, perenni tempore, per nostræ auctoritatis priuilegium confirmauimus.

Vnde illa omnia, quæ in possessionem prædictæ ecclesiæ, siue à Principibus, vt in eorum præceptis & scrip-

scriptis continentur, siue à ceteris Dei fidelibus iam prędictę Ecclesię, quę cognoscitur ad titulum B. *Mariæ* semper Virginis Dominę nostrę, & B. *Vulganij* confessoris, à principio fundata, iustè donata, & canonicè sunt possessa, siue in posterum concedenda, ponderę nostrę auctoritatis à Canonicis & eorum Prælatis disponenda auctorisamus.

PRAETEREA ecclesias SS. *Leodegarij* atque *Laurentij* martyrum, & eorum episcopales reditus, sicut prędecessor noster venerabilis & religiosus Episcopus LIETBERTVS, ad vsus Canonicorum donauit & concessit, nos quoque consequenter annuimus & concedimus: ita tamen vt presbyteri, qui in ijs ecclesijs populo præficiendi sunt, per manum Canonicorum, siue eorum Prælatorum, Atrebatensi Episcopo semper offerantur, & sicut canonicum est, de honestate vitæ suæ Episcopo professionem faciant, & obedientiam promittant, & sic curam populi suscipiant & gerant.

DE DECANO autem, iuxta timorem Dei, & auctoritatem sanctorum Canonum eligendo, liberam Canonicis concedimus facultatem: de ADVOCATO autem in suis caussis, sicut ex rogatu & permissu Comitis cognouimus, quem voluerint, & quamdiu voluerint, & non vlteriùs. Canonici hunc talem habeant Aduocatum. Datum Atrebati anno Dei Christi 1106. Indictione XIIII. septimo Idus Iunij, anno autem pontificatus domini LAMBERTI Episcopi Atrebatensis XII. regnante PHILIPPO Rege in Francia, ROTBERTO iuniore Comite in Flandria, EVSTATHIO Comite Bononiensium & Lensensium. 1106.

NOTATIONES.

Lens.

LENSIVM siue *Lendium*, Arteſię opidum, Balderico in Chronico Cameracenſi lib. 2. cap. 22. *Lenenſe caſtrum*, habet eccleſiam perantiquam S. VVLGANII natione Scoti reliquijs nobilem: in qua Canonici an. 1028. reſidere cęperunt. Hanc circa an. 1060. LIETBERTVS Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus dotauit: quod LAMBERTVS Atrebatenſis Epiſcopus an. 1106. approbauit.

IN eccleſia Lẽſienſi exſtat ſacellum ſeu capella peruetuſta, in qua EVSTATHIVS Comes Bononienſis, & vxor eius IDA, God. Bullonij parentes, dicuntur ſepulti.

Eidẽ LAMBERTO Epiſcopo Deipara, noctu apparẽs, dedit Candelam ſeu CEREVM illum famoſum, qui Atrebati etiamnum religioſiſsimè adſeruatur, nec ardendo minuitur: de quo fusè in Annalibus Belgicis ad an. 1115. egimus.

CAP.

CAPVT LXXIII.

Odardus Cameracensis Episcopus an. 1108. *confirmat Teneramondanum Canonicorum collegium, à Remigio seu Ringoto Caluo, Teneramonda domino, eiusque coniuge Adelvvide fundatum.* 1108.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, amen. ODARDVS, per gratiam Dei Episcopus Cameracensis, pro salute animæ meæ, meorumque prædecessorum, pro magna Ecclesiæ deuotione, dominæ ADELVVIDIS, venerabilis vxoris REMIGII TENERAEMONDANI & omnimoda supplicatione Canonicorum Teneræmondensium, eos ab omni persona, omnique laica vexatione, auctoritate Dei & nostra emancipamus, & Canonicis eius ecclesiæ canonicam libertatem assignamus, concedentes vt Decanus, qui Canonicorum ibidem Deo famulantium curam habuerit, in ecclesiæ malefactores excommunicandi potestatem habeat. Sic tamen vt eadem ecclesia, pro libertatis memoria, tres Teneræmondensis monetę solidos Decano Bruxellensi ad vsus nostros singulis annis persoluat.

Dvo ecclesiæ altaria de *Opvvijck & Lebbeke* ecclesię Teneræmondensis, sanctæ scilicet *Trinitatis & S. Christianæ*, solummodo ad ædificia siue ornamenta

ecclesiæ retinenda, libera canonicè tradidi: in quibus, saluis nostris reditibus pontificalibus, presbyteri per Decanum & Canonicos statuantur, & ipsi nobis vel ministris nostris ad Curam suscipiendam præsententur.

PRAEFATAE quoque ecclesiæ alodia de *VVinsia* in campis, in siluis, in pratis, de *Morsele* in campis, in siluis, in pratis, de *Gheuerghem* in campis, in siluis, in pratis, cum omni Iustitia terræ & siluæ, liberè & integrè confirmamus: solis Canonicis vsibus profutura.

Præterea quæcumque, à quibuscumque, in terris, in siluis, in pratis, seu in alijs possessionibus præfatæ Ecclesiæ oblata sunt, vel in posterum offerri contigerit, modis omnibus ad Canonicorum vsus permanere ac conseruari decernimus. Quæ bona ne tradantur obliuioni, nostri sigilli imaginatione signamus: & ne ab aliquo violentur, auctoritate Dei & nostra, sub anathemate prohibemus. Huius confirmationis testes sunt.

Signum Rodolphi Archidiaconi.
S. Anselmi Archidiaconi.
S. Euerardi Archidiaconi.
S. Sigardi Decani.
S. Lamberti Subdecani.
S. Lamberti, Sanctę Mariæ Canonici.
S. Gerardi Canonici.
S. Marcellini Canonici.

1108. Peractum est hoc, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo octauo, Indictione prima, prædicti Episcopi anno tertio. Salus & gloria omnibus Christianis.

NO-

NOTATIONES.

ODARDVS) siue Odo, ex primo Abbate monasteriæ S. Martini Tornacensis, factus Episcopus Cameracensis, obijt an. 1113.

REMIGIVS) aliàs Ringotus, cognomento Caluus, collegij Canonicorum & ecclesiæ Teneræmondanæ fundator, an. 1106. viuere desijt: vt in eiusdē ecclesię libro Obituario, vt vocant, legitur.

BIENNIO pòst ADELVVIDIS, quondā Remigij vxor, tunc vidua, confirmationem hanc fundationis impetrauit. Plura vide apud Lindanum in Teneræmonda lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 2.

CAPVT LXXIV.

Balduinus cognomento Securis, Flandriæ Comes, alodium Valsense ecclesiæ S. Petri Insulensis detractum, circa an. 1115. eidem restituit.

EGO BALDVINVS, Dei miseratione Flandrensis Comes, contra Deū & ecclesiam B. Petri Insulensis me peccasse, & multū malè egisse, per Dei gratiam recognosco. Alodium enim, quod venerabilis prædecessor meus Comes BALDVINVS, qui eam fundauit, & in ea sepultus est, ad honorem & seruitium Dei, & Fratrum sustentationem, prædictę ecclesię pro remissione peccatorum suorum contulit, & priuilegio

uilegio ſuo firmauit,ego peccator contra Deum & ſalutem animæ meæ,iniuſtè ſubtraxiſſe recognoui.

Nunc itaque Dei miſeratione reſpectus,coram venerabilibus,Teruanenſium IOANNE, & Nouiomenſiũ ac Tornacenſium LAMBERTO,Epiſcopis, me in hoc & in alijs peccaſſe confiteor,& culpam dico, & prętatæ Eccleſiæ ius ſuum,ſcilicet prædictum alodium, quod eſt in villa *Vals*,in territorio Aquiſgranenſi,recognoſco,& nulli omnino ampliùs inde Warandus ero.

PRECOR etiam ſucceſſores meos & fideles meos, quatenus omni modo,cum Dei adiutorio,elaborent,vt Eccleſia illa ius ſuum, & alodium quietum & liberum rehabeat.

EGO verò CAROLVS, conſanguineus & ſucceſſor Comitis BALDVINI, in præſentia ipſius id ipſum pro iuſtitia recognoſco,concedo & confirmo.

Signum IOANNIS Morinenſis Epiſcopi.

S. LAMBERTI Nouiomenſis & Tornacenſis Epiſcopi.

S. CLEMENTIAE Comitiſſæ.

S. Alardi Pincernæ.

S. Balduini Gandenſis.

NOTATIONES.

BALDVINVS)cognomento Securis,nulla prole relicta,an. 1119.deceſsit,Audomaropoli ad S. Bertinum conditus. Heredem ſcripſit amitinum ſuum CAROLVM cognomento BONVM ſeu PIVM, Canuti Danorum Regis filium.

IOANNES Morinorum Epiſcopus,Iuonis Carnutenſis Epiſcopi diſcipulus,Ipris ad S.Martinum,Formiſelæ & alibi Canonicos regulares conſtituit,& an. 1130. obijt.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [292] - 242
PUBLIC DOMAIN

CAPVT LXXV.

Eustathius Comes Bononiensis, Godefridi Bullonij frater, terram Merckensem, quæ ad S. Bertini monasterium pertinet, ab omni exactione liberam facit, anno 1122.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego EVSTATHIVS, Dei gratia Bononiensis Comes, notum facio tam futuris quàm præsentibus quibuslibet, ad salutem animæ meæ, nec non per omnia patris mei Comitis EVSTATHII, matrisque meæ IDAE Comitissæ, & fratrum meorum GODEFRIDI Hierosolymitani Regis, atque BALDEVVINI, qui ei in regno successit, terram, quam beatus Bertinus infra ministeriũ de *Merck* possidet, videlicet quæ ad eleemosynam pauperum pertinet, à comitatu & omnimoda consuetudine, nec non ab omni prorsus exactione liberam feciſſe.....præter decimam & fossatum : sic tamen vt de eodem fossato demonstratio illa, quæ vulgò *Besene* vocatur, nullatenus exigatur.

HVIVS autem libertatis concessio facta est à me EVSTATHIO apud *Capellam*, post reditum meũ ab Hierosolymis anno XX. Dominicæ autem Incarnationis millesimo centesimo vicesimo secundo, Indictione XV. regnante LVDOVICO Rege in Francia, nec non 1122.

DANENSE KAROLO Marchionatum administrante in Flandria: præsente IOANNE Morinorum Episcopo,& alijs testibus idoneis tam clericis, quàm laicis, quorũ nomina subtus habentur annotata.

Signum EVSTATHII Comitis.
S. IOANNIS Episcopi Morinorum.
S. Heriberti Archidiaconi.
S. Walteri Archidiaconi.
S. Lamberti Abbatis S. Bertini.
S. Balduini Abbatis S. Wolmari.
S. Rainaldi Abbatis Andernensis.
S. Mangerij Abbatis de Capella.
S. Alulfi Cancellarij.
S. Lamberti. S. Bernardi.
S. Rodulfi,filij Comitis Eustathij.
S. Arnoldi.
S. Eustathij Vicecomitis
S. Balduini Conestabilis.

NOTATIONES.

CAPELLA) B. Mariæ titulo clara, est Benedictinorum Abbatia, diœcesis Bononiensis , haut procul à Caleto,in ministerio seu territorio Merkensi , an. 1090 ædificata,, ab Eustathio seniore Comite Bononiensi, huius Eustathij itemque Godefridi Bullonij patre: vt supra cap. 60 ex Iperio & Meiero docui.

DANENSIS KAROLVS.)Designatur CAROLVS BONVS seu PIVS, Flandriæ Comes, S. Canuti Danorum Regis filius, Brugis an. 1127. ab impijs cæsus: cuius vitam, Parisijs an. 1615. editam,scripsit *Gualterus* Teruanensis Canonicus, ad Ioannem illius vrbis Episcopum.

Ardres. ANDERNENSE seu Andrense monasterium, in diœcesi Bononiensi,an.1084. fundauit *Balduinus* Gisnarum Comes, monachis Benedictinis,ex Carofenensi

ap ud

apud Pictones cœnobio euocatis: vt Iperius & Meierus tradunt.

ALIVD est ARDENSE monasterium in eadem diœcesi Bolonienſi ſitum, quod an. 1144. Balduinus Præfectus regularibus ord. Præmonſtratenſis tradidit: teſte Meicro. Apud eruditos in pretio eſt *Lamberti Ardenſis* ms. Chronicon, ab huius loci Canonico regulari cõſcriptum: in quo leguntur curioſa de Comitibus Bononienſibus & Giſnenſibus.

CAPVT LXXVI.

Godefridus Barbatus, Lotharingiæ Brabantiæq; Dux, Montem S. Guiberti immunitate ac priuilegijs an. 1123. honorat.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. GODEFRIDVS, gratia Dei Comes Louanienſis, Dux Lotharienſis, omnibus veritatis amicis.

SIT notum vobis, quia diebus meis & ANSELMI Gemblacenſis Abbatis, iuxta villam, quæ *Belrius* dicitur, erat locus, qui nunc MONS S. GVIBERTI de nomine eius cognominatur. Mons quidem incultus, ſed munitioni aptus, prædium Gemblacenſis eccleſię erat, & eccleſia, quæ in eo fuerat, iam multo tẽpore deſtructa erat: ſed tamen ſecundùm quantitatem ſuam, quod Leodicenſi Eccleſię debebat, tempore congruo perſoluebat.

ABBAS & monachi & familia Eccleſiæ timentes, quod timendum erat, ſcilicet ne quacumque occaſione iniuſtus peruaſor locum inuaderet, & munitione ædificata vicinos, & maximè familiam Eccleſiæ affli-

geret, habito mecum consilio, feria quarta Paschæ, feretrum S. GVLBERTI, cum reliquijs, illuc deportauerũt, & Deo cooperante, & per beatum Guibertum infirmis multam sanitatum gratiam largiente, ecclesiam, vt cernitur hodie, ædificauerunt, multo sumptu & labore: vt locus ille non habitatio vastatoris, sed domus esset Saluatoris.

GAVDEBAM actum meo consilio, vt mihi in Gemblacensi cœnobio esset ad Deum frequens oratio, & vnde vicinis non perturbatio, sed animarum & corporum esset consolatio. Cùmque propter pacis & concordiæ vnitatem, multi illuc conuenirent, & ad habitandum sibi domos construerent, iterum habito consilio cum amicis meis & cum supradicto Abbate, & familia Ecclesiæ, decreui, vt locus ille cum opido Gemblacensi ius legale & consuetudinarium in omnibus haberet. Vno me excepto, nullus ibi quidquam iuris haberet; Aduocatum nullum, nisi me susciperet; per Abbatem & per me, si necessitas exigeret, componenda componerentur, corrigenda corrigerentur.

QVAMVIS autem ego, sicut & antecessores mei, per manum Imperatoris sim constitutus Aduocatus Gemblacensis cœnobij, tamen vt omnimodò esset rata mea constitutio, adhibita est etiam Leodicensis Episcopi talis confirmatio, vt si ego vel aliquis successorum meorum quod constitutum est mutauerit, anathema sit Amen. Amen.

1123. ACTVM anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo vicesimo tertio, Indictione prima, epacta vicesima secunda, domino ALBERONE, primo huius nominis, Leodicensium Episcopo.

NO

NOTATIO.

ANSELMVS) Abbas Gemblacenſis, is fuit, qui Sigeberti Gemblacenſis monachi: Chronicon ab an. 1112. vſque ad an. 1149. cõtinuauit: quod Auctarium, cũ ipſo Sigebertino Chronico, typis Antuerpiæ an. 1608. edendum curauimus.

CAPVT LXXVII.

Antuerpiana S. Michaelis Abbatia, ord. Præmonſtratenſis, an. 1124. fundatur ac dotatur, per Hildolphum Præpoſitum, & Canonici Antuerpienſes, qui S. Norberto eiusque ſodalibus eccleſiam S. Michaelis ceſſerunt, ad baſilicam Marianam, nunc cathedralem, ſeſe tranſtulerunt.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego HILDOLPHVS, Præpoſitus S. MICHAELIS in Antuerpia, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Qualiter præfata eccleſia noſtra ad vſus Canonicorum Præmonſtratenſis ordinis tranſierit,

& qua de cauſſa aſſenſus Capituli noſtri eis datus fuerit, præſentis ſcripti atteſtatione notificamus.

Cvm in diebus noſtris quidam Tanchelinvs nomine in partibus noſtris aduenisſet, & venenoſo ſermone à fide, & à Sacramentis Eccleſię plurimos auertiſſet, hac de cauſſa, vt illa hæreſis, quę prouinciam noſtram occupauerat, funditùs extingueretur, conſilio domini Bvrchardi Epiſcopi, & totius populi, & aſ-
S. Norbertus. ſenſu Capituli noſtri, Dominũ Norbertvm, virum noſtris temporibus, ſpectabilis religionis, accerſiri curauimus, eíque ac ſuis fratribus regulam B. Auguſtini ſeruantibus, ſuamque inſtitutionem exequentibus ſupradictam eccleſiam, cum capellis in eius cœmiterio fundatis, & tribus curtilibus & iugero terræ, eidem cœmiterio adiacentibus, cum quattuor præbendis, per manus memorati Epiſcopi tradidimus, circumſpectione vigiles, digneque perpendentes, quòd eorum ſaginaremur orationibus, & bonis ſpiritualibus, ſi eos ſuſtentaremus beneficijs temporalibus.

Nos verò priùs numero duodecim, numerum noſtrum in octo terminauimus præbendis, & cum his & Præpoſituræ noſtræ integritate, ad eccleſiam B. Mariae in eadem villa tranſtulimus. Ceteras verò quattuor præbendas, per omnia eis conſimiliter participantes, proprio noſtro arbitrio dedimus. Excepto quòd alodia & mancipia, quæ vſque ad hæc tempora Eccleſia illa poſſederat, in noſtros ſingulariter vſus ſegregauimus.

Baptismvs verò celeberrimi temporis, videlicet Paſcho & Pentecoſtes, in eccleſia illa obſeruabitur, reliquo autem tempore Parochianus noſter baptizandis prouidebit. Infirmos autem viſitare, & communicare, oleoque inungere, confeſsiones audire, mortuos ſepelire, omnibus hæc ab eis quærentibus liberè concedimus.

Vt autem tam præclaræ beneficentiæ fœdus inuiolatum inter nos & ipſos ſemper permaneat, hoc definitum eſt, vt quodcumque munus infirmus & moriẽs

paroc-

parochianus, siue in terra siue in alia substantia, cuiuis ecclesiæ aliquod obtulerit, aut pro se offerri instituerit, per medium diuidatur. Quod verò alienus sanus vel infirmus, aut parochianus incolumis dederit, ecclesia, cui hoc datum fuerit, absque partitione possideat.

Ipsae verò Ecclesiæ sedulas in inuicem iuges sibi debebunt fraternæ caritatis orationes, in omnibus necessitatibus sese supportantes. Pro commemoratione verò suæ libertatis, vtraque ecclesia persoluet Cameracensi Præsuli aureum nummum Antuerpiensis monetæ & ponderis, singulis annis, in festo S. Lucæ.

Vt autem hæc rata & inconuulsa permaneant, sigilli nostri impressione, & testium subscriptione, qui interfuerunt, & hoc donum dederunt, annotari curauimus.

Ego Hildolphvs Præpositus S. Mariæ.
Anselmus Canonicus. Bernardus Canonicus,
Giselbertus Boreas. Raduardus Canonicus.
Ouo Canonicus. Raduardus scriptor.
Rogerius Canonicus. Hildeuuinus Parochianus.

Actvm autem est hoc anno Verbi incarnati millesimo centesimo vicesimo quarto, Indictione secunda, Epacta tertia. 1124.

NOTATIONES.

Hildolphi diploma istud exstat & apud Card. Baronium tomo XII. Annalium, quod Antuerpia ipsi ad vrbem misimus, ex Ecclesiæ nostræ Antuerpianæ scrinijs fideliter depromptum.

Tanchelinvs,) homo totus impius ac petulcus, Sacramentariam, Adamiticam & alias hæreses Brugis, Antuerpiæ, in Zelandia, & alibi per Germaniam inferiorem sparsit. Anno 1113. vrbe Brugensi pulsus, demum apud Antuerpiam à viro zeloso percussus An. 1116. an. 1116. ccubuit.

Eivs

EIVS hæreſes Antuerpiæ pullulantes S. NORBERTVS, candidi ord. Præmonſtratenſis conditor, à Canonicorum collegio in ſubſidium euocatus, cùm per ſe tum per ſuos iugulauit: vt in Chronico Præmonſtratenſi fuſiùs docui.

CAPVT LXXVIII.

Burchardus Cameracenſis Epiſcopus eccleſiam Antuerpienſem libertate donat, & approbat Canonicorum migrationem ex baſilica S. Michaelis ad baſilicam S. Mariæ, an. 1124.

IN nomine Patris & Filij, qui eſt veritas, & Spiritus ſancti, qui eſt amborum charitas. BVRCHARDVS, diuina miſeratione Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. PONTIFICALIS ſolicitudinis, & compenſatiuæ diſpenſationis eſt, à nobis ſeu ab alijs bene geſta, quando oportunum fuerit altiùs promouere, & promota, vt permaneãt, firma ſanctione ſolidare. Eapropter ANTVERPIENSEM Eccleſiam qualiter ad vſus duodecim Canonicorum libertate donauimus, & poſtmodum ad altius per diuinam inſpirationem ſublimauimus, præſentis paginæ atteſtatione notificamus, Sanè prioris fundationis & libertatis priuilegium huiuſmodi eſt.

CVM in Eccleſiaſte ſcriptum ſit: *Si bene feceris, ſcito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa*; Nobis, qui in

in ſpecula poſiti ſumus, obnixiùs eſt perpendendum, ne erogationis noſtræ gratia illicita largitione irrogetur. Igitur eccleſijs, quibus prę ſumus, in poſterum prouidentes, perſonarum noſtrarum conſilio, hortatu etiam & petitione domini GODEFRIDI, glorioſi Lotharingię Ducis, eccleſiam S. MICHAELIS, quę eſt ANTVERPIAE, hactenus vnius perſonæ inueſtitione, & parochialis preſbyteri ſeruitio contentam, cum appendicijs ſuis, capella ſcilicet S. WALBVRGIS, quæ eſt in eodem burgo, & capella de LINLO, & BERENDRECHT, & ORTHOREN, & omnibus quæ infra ambitum præfatæ parochiæ continentur, ad vſus Canonicorum, in eadem ſeruientium, manumittimus.

PERSONARVM quoque ſubſtitutiones, & quaſlibet exactiones (ſoluto quotannis in feſtiuitate S. Lucæ, nobis ſeu ſucceſſoribus noſtris S. Mariæ Cameracenſis eccleſiæ Epiſcopis, canonicè ſubſtitutis, à præfata eccleſia, pro libertatis ſuæ memoria, nummo auri Biſantij) excluſo certo pontificiali debito, interdicimus. Eo quidem tenore, vt Præpoſitus cum duodecim Canonicis ibidem in præſenti ſtatuatur. Nos verò Eccleſiæ noſtræ dignitatem canonicè conſeruantes, decernimus, vt à Canonicis Præpoſitus canonicè electus, nobiſque ſeu ſucceſſoribus noſtris præſentatus, curam Canonicorum de manu noſtra ſuſcipiat, & nobis, more Prępoſitorum præfatæ Cameracenſis eccleſiæ, debitam obediẽtiam impendat.

AD hanc ergò Canonicorum inſtitutionem perpetuò muniendam, eandem ligandi atque ſoluendi poteſtatem, quam mater noſtra Cameracenſis eccleſia in peruaſores ſuos habet, ſæpefatæ S. Michaelis eccleſiæ in malefactores ſuos concedimus, & vt preſbyteri parochiales à Præpoſito & Canonicis ſubſtituti, Curam à nobis ſeu miniſtris noſtris recipiant, decernimus.

VT autem libertate à nobis tradita Canonici inibi ſubſtitui poſſent, præfatus Dux duas partes manipulorum decimæ, quæ ad ANTVERPIAM, & eius ambitum

God. Bullonius.

pertinent, quas à prædeceſſore ſuo illuſtris memoriæ GODEFRIDO Duce, & poſtea Ieroſolymitano Rege, S. MICHAELIS eccleſiæ traditas, iniuſtè ſubtraxerat, eidem eccleſiæ recognouit, & conceſsit, & vt noſtri decreti auctoritate firmarentur, impetrauit.

EVOLVTO autem non multo tempore, clerici præfatæ eccleſiæ S. Michaelis, multa circumſpectione vigiles, digneque perpendentes, quòd eos, quorum ſuſtentarentur carnalibus, ſaginare debent ſpiritualibus (nam eos hęreſiarchę *Tanszelini* venenoſus ſermo infecerat) ad ſe fratrem NORBERTVM, virum noſtris temporibus ſpectabilis religionis, accerſire curauerunt, eique ac ſuis fratribus regulam B. Auguſtini ſeruantibus, ſuamque inſtitutionem exequentibus per noſtras manus eccleſiam ſupradictam, quam à nobis ſuſceperant, cum capellis in eius cæmeterio fundatis, & tribus curtilibus, & iugero terræ, eidem cæmeterio adiacentibus, contradiderunt.

S. Norbertus.

IPSI verò priùs numero duodecim, numerum ſuũ in octo terminarunt, & ſe cum octo præbendis, & præpoſituræ ſuæ integritate, ad eccleſiam B. MARIAE tranſtulerunt. Reliquas verò quattuor prębendas, per omnia ſuis conſimiliter participantes, ſub noſtræ auctoritatis confirmatione tradiderunt: excepto quòd alodia & mancipia, quæ vſque ad hæc tẽpora eccleſia illa poſſederat, in ſuos vſus ſingulariter ſegregauerũt.

BAPTISMVS verò celeberrimi temporis, videlicet *Paſchæ & Pentecoſtes*, in vtraque ſeruabitur eccleſia: reliquo autem tempore parochianus ſacerdos S. Marię baptizandis prouidebit. Sepeliri quoque defunctos in vtriuſque eccleſię cæmeterio licebit.

VT autem tam præclaræ beneficentiæ fædus inuiolatum inter ipſos ſemper permaneat, hoc definitum eſt, vt quodcùmque infirmus & moriens parochianus, ſiue in terra ſiue in alia ſubſtantia cuiuis eccleſiæ obtulerit, aut pro ſe offerendum inſtituerit, per medium diuidatur. Quod verò alienus, ſanus vel infirmus

mus, aut parochianus incolumis dederit, ecclesia, cui hoc datum fuerit, absque partitione possideat.

NEC minùs vtramque ecclesiam integra & parili libertate donamus. Ipsæ verò ecclesiæ, secluſa inuicem omni exactione, iuges sibi debebunt fraternæ caritatis orationes, in omnibus necessitatibus sese supportantes. Pro commemoratione verò suæ libertatis, vtraque Ecclesia persoluet Cameracensi canonico & catholico Præsuli aureum nummum, Antuerpiensis monetæ & ponderis, singulis annis in festo S. Lucæ, priori dimisso debito.

QVAECVMQVE igitur Pontificum seu Principum largitione, imò quorumlibet Catholicorum collatione, memoratis Ecclesijs oblata sunt, vel vlteriùs conferentur, huius nostri decreti munimento, eisdem ad vsus, vt dictum est, Canonicorum assignamus. Ne qua verò Canonica sæcularisue persona, processu temporum, in hanc nostri decreti paginam, spiritu calumniæ, moueatur, collata conseruatoribus pace, in peruasores, quoad resipuerint, anathematis exterminium promulgamus, atque nostra subsigillatione, & canonica adstipulatione confirmamus.

SIGNVM *Vrlebaldi* Præpositi,
S. Ioannis Archidiaconi. *S. Radulphi* Archidiaconi,
S. Anselmi Archidiaconi. *S. Anselmi* Præpositi.
S. VVidonis. S. Roberti. S. Gerardi Capellani,
S. Oilardi Decani. S. Hugonis, Heriberti, Canonicorum,

ACTVM est autem hoc, anno incarnati Verbi millesimo, centesimo, vicesimo quarto, Indictione secunda, epacta tertia, Pręsulatus domini BVRCHARDI nono. Ego WERIMBALDVS Cancellarius scripsi & recensui. ¶1124.

NOTATIONES.

BVRCHARDVS) Odoni an. 1113. defuncto in Episcopatu Cameracensi suffectus est, & anno 1130 viuere desijt, vt Dodechinus in Chron. tradit, aut an. 1133. Idē an. 1124. Antuerpiensem Deiparæ basilicam, Canonicorum accessione & ædifi cijs mirificè auctam, consecrauit. Quod versiculi vulgares testantur:

Vndecies centum ductis & sex quater (annis,
Virginis à partu conciliante reum;
Burchardus Præsul hæc atria, nec minùs (aram,
Sacrauit mediũ, quod tenet ecclesia.

S. WALBVRGIS) capella seu ecclesia, in verteri burgo Antuerpiensi sita, est ea ipsa, quam Rohingus seu Rothingus, Antuerpiensium Princeps, & eius coniux Bebelina, S. Willibrordo Archiepiscopo Vltraiectino circa an. 725. donarunt. De qua vide supra cap. 6.

LINLO) hodie *Lillo*, vicus seu pagus ad Scaldim, tertio lapide ab Antuerpia, nunc in propugnaculi formam redactus, & aquis magna ex parte obrutus. Hinc non longè absunt vici, *Berendrecht & Orthoren*, nunc *Orderen*.

AVRVM BISANTIVM) seu Bisontinum, ita dictum à Ve-

Vesontione Sequanorum metropoli, quam Itali *Bisanzon*, Galli *Besanzon* nuncupant.

LIETARDVS porrò, Burchardi in Episcopatu successor, Canonicorum migrationem ex Michaëlitana basilica ad Marianam an. 1135. Indictione XI. præsulatus sui anno quarto confirmauit. In quo diplomate inter alia dicitur, Canonicos sibi oblationes Paschæ & Pentecostes reseruasse, reliquas verò S. Michaelis fratribus, & ecclesiæ S. Mariæ Magdalenæ sororibus, sub eodem conditionis tenore, per omne tempus concessisse. Ex quibus patet, vt in alijs multis, præsertim Germaniæ monasterijs, sic & in Michaëlitano apud Antuerpienses cœnobio, moniales ord. Præmonstratensis simul cum fratribus, sed clausтro ab ijs separatas, olim vixisse.

CETERVM Canonici Antuerpienses, vt Romæ Canonici S. Petri in Vaticano, pileis quotidie vtūtur violaceis, qui color est Ecclesiæ Romanæ. Olim & vestes eiusdē coloris gestarūt, quod veteres picturæ docent. Baronius certè in Annalibus suis, ad an. 393. multis demonstrat, clericorum olim vestitum nec album, nec nigrum, sed violaceum fuisse.

CAPVT LXXX.

Godefridus Barbatus, Lotharingiæ Dux & Marchio Antuerpienſis, decimas, per Godefridum Bullonium, prædeceſſorem ſuum, Antuerpienſi Canonicorum collegio datas, eidem reſtituit an. 1124.

GODEFRIDVS Dei gratia Lotharingiæ Dux & Marchio B. Tribuno, & omnibus Antuerpienſibus, tam maioribus quàm minoribus, gratiam & amicitiam ſuam.

DECIMAM duorum manipulorum eccleſię Archangeli MICHAELIS, quam dominus & prędeceſsor meus beatę memorię Dux GODEFRIDVS & poſtea Rex Ieroſolymitanorum, ab Imperatore liberè in feudo tenuit, hortatu fidelium virorum, tam clericorum quàm laicorum, pręcipuè inſtinctu diuini amoris, prefatę Eccleſię, ad vſus CANONICORVM inibi ſeruientium contulit. Quod etiam multis ex vobis notum eſt.

QVo defuncto, cùm Dux HENRICVS Ducatum obtineret, quorundam ſuſurronum oblatratu, eamdem decimam ab eccleſia iniuſtè ſurripuit.

CVM verò, diuina miſeratione, Ducatui præeſſem, & hanc in poteſtate mea inueniſſem, quibuſdam amicis meis habendam tradidi. Sed cum multis &

cre-

creberrimis Canonicorum querimonijs concuterer, tandem consilio accepto, cùm tamen à quibusdã, sicut aliquibus ex vobis patuit, pro ea mihi promitteretur pecunia, Ecclesiæ recognoui & concessi, Deo & vobis sic existimans satisfacere.

ADHAEC omnia successorum meorum cùm timerẽ fraudem & malitiam, ne sicut, contra Ecclesiã malè actum est, simile quid fieret; Dominum meum Imperatorem conueni; & omnium prauorum hominũ cauillationem secludens, Imperialis testamenti subscriptione & subsignatione firmari impetraui. Super his autem tam idoneè & tam iustè ordinatis & confirmatis, cùm Episcopus ecclesiam canonicæ libertati traderet, rogatu meo, in pagina suæ libertatis sub anathemate confirmauit.

SED quia sunt nonnulli ex vobis, qui prædictam decimam, à me in feudo acceptam, quorum BERNEON & alter OLDEIVS est, mentiuntur, quidam verò à me emptam fabulantur; quibus omnibus diem ..... sæpius constitui; & cùm ad præsentiam minimè venirent, liberorum virorum iudicio, Ecclesię conseruaui.

PRECOR igitur vos tam homines quàm amicos meos, B. Tribunum, & fratres eius, O. filium, TITDON, WILDBODON, & ceteros quosq; amicos meos, quatenus Ecclesię, contra malefactores suos, iustitiã conseruetis, & eam tam in decima, quàm in alodio, in seruis, & ancillis, & ad omnem Canonicorum querimoniam, mei causſa, fideliter iuuetis. Valete.

NO-

NOTATIO

De Marchionibus Antuerpiensibus.

HENRICVS.) Dux Limburgi & Lotharingiæ inferioris, idemque Marchio Antuerpiensis. Habuit enim Antuerpia, cum pago Rienſi ſuos olim Principes ſeu Marchiones, ac Comites proprios primò Francorum Regibus (qui Romanos è Belgica ac reliqua Gallia pepulerunt) pòſt Germaniæ Imperatoribus obnoxios.

BENEFICIO Theoderici, Francorum Regis, ROTHINGVS ſeu ROHINGVS, cum vxore ſua BEBELINA, Marcã Antuerpienſem an. 725. tenuit, & S. Willibrordo Archiepiſcopo Vltraiectino eccleſiã veteris caſtri ſeu burgi Antuerpienſis, ac tertiam partẽ telonei donauit: vt ex eiuſdem Rothingi diplomate ſupra cap. 6. recitato liquet. Rothingi principatum quinam exceperint, non conſtat; primis antiquitatum noſtrarum monumentis, per Normannorum vaſtationes, penitus deperditis.

Anno 1008. GOTHILO cognomento MAGNVS Comitatum Antuerpienſem poſſedit; vt ex diplomate S. Henrici Imp. ſupra cap. 44. producto conſtat. Idem poſtea Ducatum Lotharingiæ inferioris, anno ſcilicet 1023. defuncto fratre Godefrido, obtinuit. Frederico demum Moſellanorum Duce an. 1034. ſine filijs mortuo, Moſellanã ſeu ſuperiorem quoque Lotharingiam ab Henrico Imp. impetrauit.

LIBEROS reliquit, Godefridum Barbatum ſeniorẽ, Gozilonem ſeu Gothelonem Ignauum, Fredericum, qui poſtea Stephanus IX. Papa fuit, & Odam Baldrico Comiti Louanienſi, infra cap. 65. laudato, nuptã.

GOTHILONI Magno filius GOTHILO IGNAVVS in Marca

Marca Antuerpiensi,& in Ducatu Lotharingiæ inferioris succesſit;iuxta Hermannum Contractum.

GOTHALONEM Ignauum *Fredericus*, Lotharingiæ inferioris Dux Adelberonis Epiſcopi Metenſis,& Henrici Boiariæ Ducis frater,an.1046.excepit.Fredericum intra Andouerpum an.1055. Godefridus Barbatus ſenior & Balduinus Comes Flandrenſis obſederunt, ſed irrito conatu;vt Sigebertus in Chronico teſtatur. Obijt is an.1064.

GODEFRIDO auunculo ſuo ſuffectus eſt idem GODEFRIDVS BARBATVS ſenior. Duxerat is Beatricem, Frederici II.Ducis Moſellani filiam, Bonifacij Italiæ Marchionis viduam,& an.1070.deceſsit, Virduni cõditus. Liberos reliquit Godefridum Gibboſum & Idam Godefridi Bullonij matrem ex Euſtathio Comite Bolonienſi.

Barbato filius GODEFRIDVS GIBBOSVS in Marchionatu,itemque Ducatu Lotharingiæ inferioris ſuccenturiatus,an.1076.Antuerpiæ à ſicario confoditur, & Virduni iuxta patrem conditur, nulla prole relicta. Vxorem duxerat Mathildem, potentiſsimam Italiæ Marchioniſſam,Bonifacij & Beatricis,quos ſupra laudauimus,filiam.

DE MATHILDE,ſua olim Principe ac Marchioniſſa eſt quod Antuerpia ſibi applaudat. Fuit virilis animi mulier,quæ pro Romanis Pontificibus contra Henricum IV.Regem & Pſeudopontifices non ſemel arma ſumpſit.Anno 1115.moriens magnam Tuſciæ partem Eccleſiæ Romanę legauit. Id S. Petri patrimonium hodie dicitur.

AN.1076. Henricus IV. Imp. Vltraiecti exiſtens Ducatum Lotharingiæ inferioris filio ſuo *Conrado*, Marcam verò Antuerpienſem GODEFRIDO BVLLONIO,ex Euſtathio Comite Bolonienſi,& Ida Godefridi Gibboſi ſorore nato,attribuit: vt Lambertus Scafnaburgenſis tradit.Idem Bullonius Lotharingiæ inferioris Dux an.1089.ab eodem Imperatore creatus eſt,

Sigeberto teſte;obijtque demum Rex Hieroſolymitanus an.1100.

God.Bullonio defuncto, Henricvs Comes Limburgenſis(cuius in hoc diplomate fit mentio) vacantem S.R.I.Marchionatum ad Scaldim, cum Ducatu Lotharienſi,ab eodem Henrico IV.obtinuit.

Henrico Limburgenſi ob rebellionem capto,Ducatus & Marca Godefrido Barbato, Comiti Louanienſi,ab eodem Henrico an.1106.attribuuntur.

Anno 1126.God.Barbatus,Conrado Imperium ambienti adhærens,à Lothario illius æmulo vtraque dignitate priuatus eſt,Valerano Limburgenſi,Henrici Exducis,filio ſubſtituto. Infra exſtat diploma Auerbodienſe, in quo hic Valeranus, *Dux & Marchio* diſertè nuncupatur.

Lothario mortuo, Conradus Imp. eidem Godefrido Barbato an. 1137. & Lotharingiam inferiorẽ, & Marcam Antuerpienſem rurſus attribuit ac cõfirmauit. Is vtrumque principatum ad Godefridos, Henricos,& alios ſuos in Brabantia ſucceſſores trãſmiſit.Obijt autem Barbatus an. 1140. ſtilo Romano, in Affligemienſi Benedictinorum Abbatia, tertio lapide à Bruxella,conditus.

Hæc de primis Antuerpienſium Marchionibus,hactenus obſcura, in gratiam vrbis noſtræ Antuerpienſis,fuſiùs enarrare viſum fuit;ad *Vtelonem*, *Anſbertum*, *Arnoldum*,& alios neſcio quos,à Wolfango Lazio, eiuſque ſequacibus confictos Marchiones, explodendos.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44:Leibn. Marg. 44, [310] - 259
PUBLIC DOMAIN

CAPVT LXXXI.

Henricus V. Imp. decimas Santflitanas Antuerpiensi S. Michaelis ecclesiæ concedit, petente Godefrido Barbato, Loth. Duce & S.R.I. Marchione ad Scaldim, an. 1125.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. HENRICVS Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Dum vtilitatibus sanctæ Ecclesiæ pro fauore consulimus, antecessorum nostrorum statuta non solùm confirmamus, verũ etiam augmentare curamus, idq; ad profectum totius Imperij à Deo nobis collati congruere haudquaquam diffidimus. Dignum est etiã vt Celsitudo regalis Principum petitionibus eò libentiùs faueat, quo promptiùs eos in sua perseuerare prospicit fidelitate.

OMNIBVS igitur tam præsentibus quàm futuris notum esse volumus, nos consilio & petitione fidelis nostri GODEFRIDI, videlicet Ducis & Marchionis, concessisse ecclesiæ S *Michaelis* Archangeli, quæ est sita in burgo, qui dicitur ANTVVERP, omnem decimã, quæ continetur à terminis *Sandtfliten* vsque *Olmeremuthen*: ita vt quartam eiusdem decimę partem ecclesiæ Præpositus sibi retineat, & reliquas in vsus fratrum conseruet.

Hvivs autem noſtrę traditionis teſtes idoneos ſubſcripſimus, quorum nomina hæc ſunt;

Cunrandus Oſnaburgenſis Epiſcopus,
Burchardus Cameracenſis Epiſcopus,
Gerardus Merſeburgenſis Epiſcopus.

Alij quoque Principes,

Arnulphus de Los. Theodericus Comes,
Gerardus Comes, *Paganus* Comes,
Otho de Mares, VVillelmus Comes,
Hermannus Piſcis, Stephanus.

Hoc etiam MATHILDIS Romanorum Regina ſua corrobauit præſentia. Huius autem chartæ traditio facta eſt, prę ſente eiuſdem eccleſię Præpoſito HILDEVVINO & obnoxiè petente. Et vt hoc noſtrę auctoritatis præceptum, per futura tempora, firmum & inuiolabilem obtineat vigorem, manu noſtra ſubterfirmauimus, & ſigilli noſtri impreſsione iuſsimus inſigniri.

SIGNVM domini HENRICI Romanorum Imperatoris.

BRVNO Cancellarius recognouit. Data XI. Kalẽdas Decembris, an. Dominicę Incarnationis MCXX..... Indictione .... regnante HENRICO Romanorum Imperatore. Actum eſt apud Traiectum in Chriſto feliciter. Amen.

NOTATIONES.

HENRICVS V. IMP.) an. 1125. Leodij Paſcha celebrauit: inde per Nouiomagum veniens Vltraiectum, ibidẽ feria quinta Pentecoſtes viuere deſijt: ſuccedente Lothario, Saxonũ Duce. Hoc ipſo anno ſuſpicor diploma iſtud conſcriptum fuiſſe.

ARNOLPHVS Comes Loſsenſis, fundator Abbatiæ Auer-

Auerbodiensis instituti Præmonstratensis; cuius diploma vide infra.

THEODERICVS Comes eo nomine sextus Hollãdiæ.

GERARDVS Comes Gelriæ.

CAPVT LXXXII.

Balduinus Comes Alostanus, eiusque frater Iuanus an. 1125. ecclesiam & prædia varia in Herenbaldeghem dant monasterio Affligemiensi.

IN nomine sanctæ & indiuiduę Trinitatis. Ego BALDVINVS DE ALOST ac frater meus IWANVS notum fieri volumus omnibus in Christo fidelibus. quod diuina vt credimus compuncti inspiratione de peccatis nostris, & considerantes quàm breues sunt dies hominum, reddidimus ecclesiam de HERENBALDEGHEM in manum Episcopi, ad opus Ecclesiæ HAFFLIGEMIENSIS, pro redemptione animarum nostrarũ, & patris nostri, parentumque nostrorum.

DEDIMVS etiam eidem Ecclesiæ Haffligemiensi duo curtulia in Herenbaldeghem, iuxta molendina iacentia, ac duos mansos terræ, qui iacent ante portã ipsius: qui mansi quoniam feodum erant LOTHEWINI de Herenbaldeghem filij Liuini, mutuauimus vnà

cum curtilibus erga illum cum libero alodio culturæ noſtræ.

REDDIDIMVS præterea molendina de Herenbaldeghem, quæ mater noſtra pro anima patris noſtri ſępefatę Eccleſiæ contulerat, pro ſalute videlicet animarum noſtrarum ac parentum noſtrorum. Inſuper alodium noſtrum in TESTREPA, quod necdum alicui in feodum aſsignaueramus, eidem Eccleſiæ contulimus in omni iure libertatis & dominij, quo illud tenebamus, à teloneo ac vectigali, in omni loco dominationis noſtræ, ipſam Eccleſiam liberam facientes; vt participes efficeremur orationum fratrum, tam viui quã mortui, & vt defunctis nobis facerent, quidquid vni ipſorum defuncto fieri ſolet.

VT autem hæc noſtra traditio rata & inconuulſa perpetualiter permaneat, hanc chartam inde conſcriptam ſigilli noſtri impreſsione fecimus confirmari, ſubſcriptis etiam ac notatis teſtibus, quorũ hæc ſunt nomina:

Willelmus de Vorſelar.
Goſelinus de Ordengem.
Folcardus de Aſca.
Albertus de Herenbaldenghem.
Arnulfus Kerkeſcem.
Rudolfus de Nielle, filius Fromini.
Anſelinus de Blaresfelde.
Aſcelinus, Amman de Bruxella, & filius ſuus Henricus.
Arnulfus ac Ingelbertus de Breda.
Henricus Vulpes.
Willelmus de Aloſt, Dapifer.
Oldeius & frater ſuus Luardus, Gandenſes.

1125. Acta ſunt hæc anno Domini MCXXV.

NO-

NOTATIO.

HVIC diplomati appensum est sigillum, cum hac inscriptione, SIGILLVM BALDVINI GANDENSIS. Ex quo liquet, Comites istos Alostanos ex GANDENSI seu GANDAVIA familia fuisse (de qua supra cap. 35. egimus) & nunc ALOSTANOS, nunc GANDENSES fuisse cognominatos.

AMMAN) apud Bruxellenses idem est etiamnum, quod Prætor.

ANNO MCXXV.) Errat itaque Meierus, qui Balduinum Gandensem, Iuani fratrem, an. 1124. obijsse scribit.

CAPVT LXXXIII.

Godefridus Barbatus, Lotharingiæ Brabantiæque Dux & Comes Louanienſis, fundat Fliderbecanam seu Vlirbecanam Benedictinorum Abbatiam, prope Louanium an. 1125.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego GODEFRIDVS, Dei ordinatione, Dux & Marchio Lotharingię, atque Comes Louanię, omnibus fidelibus cęlestes mercari diuitias.

CONSIDERANS omnem mundi gloriam, instar fluminis

minis, raptim prę̃terfluere, & omnes amatores ſuos ſubito inanes & vacuos relinquere, vtile mihi fore perſpexi & neceſsarium, vt de diuitijs, diuinà mihi largiente bonitate conceſsis, aliqua ſeruis Dei viuẽs impartirer, quę moriens integra inuenirem.

LOCVM itaque quemdam FLIDERBECA appellatũ, ab omni poteſtate, tam mea, quàm Eccleſię Louanienſis, liberum, beato Petro Haffligemienſis eccleſiæ (ſicut moris eſt Principibus) cũ omnibus pertinẽtijs ſuis liberè tradidi; vt Abbas Haffligemiẽſis cellã ibi Dei & meà meorumque opitulatione, exſtrueret, monachos poneret, qui die noctuque pro mea, meorumque ſalute, Deo ſupplicarent. Vt autem firma pax & concordia inter clericos & monachos, ſicut decet, inuiolabiliter perſeueret, ex vtraque parte inmutabiliter decretum eſt, ne altera pars quidquam, quod iuris ſit alterius partis, ſibi vſurpet.

ADVOCATVS verò loci erit, quicumque LOVANIAE Comes fuerit; qui Aduocatum alium pro ſe numquã conſtituet, nec de Aduocatia illa aliud beneficium exiget aut recipiet, niſi deuotas à fratribus orationes, & æternam à Chriſto remunerationem. Prę̃terea omnem vſum tam in ſiluis, quàm in paſcuis, & aquis meis, fratribus libenter annui, eſt vt à teloneo, & õni huiuſmodi exactione, in omni loco mei iuris, perpetuò ſint liberi.

Vt autem hęc traditio noſtra firma & inconuulſa perſeueret, prę̃ſentem paginam ſigillo meo ſignaui, & idoneis teſtibus, quorum ſubſcripta ſunt nomina, confirmaui,

Signum Meuronis Decani.
S. Richeſonis Scholaſtici, S. Euerardi.
S. Ioannis & Henrici de Bierbeke.
S. Henrici de Landen.
S. Wilhelmi de Becheuoort.
S. Arnulfi de Oppenthorp.

Datum eſt hoc LOVANIAE anno Incarnationis, 1125. milleſimo, centeſimo, viceſimo quinto.

NO.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44:Leibn. Marg. 44, [316] - 265
PUBLIC DOMAIN

NOTATIO.

LOVANIA) feminino genere passim apud medij ævi scriptores, hodie LOVANIVM, sedes veterum Comitum Louanienſium, habet Academiam à Ioanne Brabantię Duce an. 1426. inſtitutam, toto orbe celeberrimam. *Lipſium*, plura qui volet, legat.

CAPVT LXXXIV.

Parcum ſeu viuarium ferarum, prope Louanium, à Godefrido Barbato, Loth. Brabantiæque Duce, in Abbatiam ord. Præmonſtratenſis an. 1131. conuertitur.

ALEXANDER, gratia Dei ſanctę Leodienſis Eccleſię Epiſcopus, per ſuam patentem litteram, notum facit tam præſentibus quàm futuris, quòd GODEFRIDVS Dux Lotharingię, idem & Marchio & Comes tam pro ſalute ſua quàm ſuorum, ſiluulam in Auſtrali parte Louanij ſitam, quam foſsa & vallo clauſam ferali luſtro deputauerat, Deo inſpirante, in

vſus meliores volens conuertere, annuentibus filijs ſuis GODEFRIDO, & HENRICO, fratri Gaultero, Abbati eccleſiæ beati Martini de ſuburbio Laudunenſis ciuitatis, ad fundandum & ædificandum ibidem eccleſiam, in honore beatę Mariæ donauit.

ET poſtea nube ſeditionis diſcordiæque inter ipſũ Epiſcopum & Ducem antè habitæ, in beatæ pacis ſerenitatem (Deo propitiante) conuerſa, Epiſcopus prædictum locum in conſpectu plurimorum, qui pro reformanda pace conuenerant, liberum fecit, ad petitionem Ducis prædicti, liberauitque prædictus Epiſcopus prædictum locum, ab omni parochiali iure.

Præterea verò prædictam eccleſiam & Abbatem, tam à ſua, quàm miniſtrorum ſuorum qualicumque exactione prorſus abſoluit. Generali tamen Synodo, ſi ab ipſo monitus fuerit, nequaquam intereſſe negligat: & ordinauit de decimis, & alijs multis punctis, in alia littera deſuper confecta contentis.

1131 DATVM Leodij anno Domini MCXXXI.

NOTATIO.

LAVDVNENSIS) S. Martini Eccleſia Canonicorum, in ſurburbano ſita, anno 1121. in regulare ord. Præmonſtratenſis cœnobium à S. Norberto eſt conuerſa, obtinetque ſecundum locum inter eiuſdem ordinis Abbatias.

PARCENSIS Abbas eſt Ducis Brabantiæ Archicapellanus, & quidem hereditarius.

CAP.

CAPVT LXXXV.

Alexander Episcopus Leodiensis, Innocentij II. Papæ mandato, an. 1131. *è terra eleuat corpus S. Gerardi Abbatis Bronienſis, & illius monasterij prædia recenſet.*

IN nomine ſanctę & indiuiduę Trinitatis amen. Omnibus ſanctæ matris Eccleſiæ filijs & beneuolis pax perennis, amen. ACCENSO in terris ſuper candelabrũ caritatis igniculo, multi renuntiauerunt & ſuis & ſæculo. Quorũ de numero, Deus ſanctiſsimi & venerabilis patris noſtri GERARDI nobis argumento multiplici declarauit gratiam, cuius ego ALEXANDER Dei gratia Leodicenſis Epiſcopus, licèt indignus, diuina reuelatione & præceptis ſalutaribus monitus, nec non mandatis domini Papæ INNOCENTII, qui & Gregorius, delegatus, hac in die recolo ſacroſancti corporis attollentiam.

NOTVM ſit igitur omnibus tam futuris quàm præſentibus, quòd cùm ſuper hoc adfuiſsemus BRONII, plures ibi nobiliores adfuerunt: inter quos maximè GODEFRIDVS, Namuci Comes illuſtris, ad honorem Dei ſanctiſque ſui militis GERARDI feſtinus acceſsit; cateruatimque affinibus & remotis plebibus, nobiſq; tantæ ſolemnitati reuerenter, vt decebat, aſsiſtẽtibus,

ritè celebratis omnibus, venerabilis Godefridus memoratus Comes, deuotione ductus, & monitus diuinitus in noſtra præſentia, & adſiſtentium, ſancto Dei confeſſori Gerardo, ſuiſq; cultoribus hanc profeſsus eſt deuotus veneratio nis expeditionem, & pro ſe ſuiſque poſteris, ne vltra tranſgrederentur fideiuſsoriam & ſacramenti dignioris obligauit cautionē.

COGNOVIT igitur & profeſsus eſt liberam & abſolutam fundi & fundatoris poſſeſsionem, in quam de iure nullam habet, vel vnquam habuit exactionem, nulliuſq; hominij de terra ſiue prædio, aut rei familiaris reſpectionē, nec in Abbatia iam facta de fundo aliquam affectat aduocationem, ſed ex mandato Regali, ſi vocatus fuerit ab Abbate, pro ſolo ſuę interuentionis ad Deum commercio, ſibi debere defenſionem.....

Nos verò, nòn ſine ipſius Comitis conſilio, dignū duximus Eccleſię libertatem, & ſui tenoris poteſtatē ſubnotare, in qua nullus ſibi participium vindicabit, & tam noſtro quàm Comitis ſigillo confirmare.

HAEC ſunt igitur quæ legitimè & integerrimè poſsidet Eccleſia, in quibus Abbas eiuſdem habet omnia iura, iudiciariaſque poteſtates, in villa *Broniȝ* & in S. Laurentio, & in parte quam habet in *Boſsieres*, in *Maiſons*, in parte quam habet in *Libinas*, in *Lauȝs*, in *Montinio*, in *Fen* deſerta, in *Soſeis*, in *VVaſlin*, in *Merderech*, in parte quam habet in *Hermeton*, in *Bohordes*, & *Boherdeles*, in *Manſionile*, in *Halliras*, in *Romereiras*, in *Mannilia*.

IN his locis & vicis poſsidet Eccleſia bannum & iuſtitiam, impetum & burinam, ictum & ſanguinem reperturam, fora, telonea, Vicecomitatum..... tam liberè poſsideti, ſicuti fundator ipſius loci, nobili proſapia exortus, beatus GERARDVS, cuius corpus hodie in Mauſoleum recondi dimus, ante conuerſionē ſuam poſsederat, à ſolo Deo & prædeceſsoribus.

NEC ſit qui præſumat inijcere manus in ſeruos

&

& ancillas & facultates Ecclesiæ, vel in homines cohabitantes in omni ipsius possessione.

VICECOMITATVM & ceteras obsecutrices dignitates Abbas, cùm voluerit, erogare poterit.....

VT hæc igitur, quæ prælibauimus, & valeant in æternum, tam nostri quàm Comitis GODEFRIDI Namucensis impressione sigilli fecimus confirmari, cum subscriptione nobilium virorum clericorum & laicorum, qui rei celebratæ testes adfuerunt.

Ioannes Archidiaconus & S. Crucis Præpositus.
Hermannus Archidiaconus & Niuellensis Præpositus.
Arnulphus Comes Losensis.
Ebalus de Florinis.
Gualterus de Barz.

De familia beati Lamberti.

Theodericus de Ponten.
Wedericus de Prato.
Lambertus & Arnulphus de Hoio.
Albricus de Vileir, & alij multi.

Ex parte Comitis.

Henricus filius eius cognouit & probauit.
Ingobrandus de Ham, & Ingobrandus filius eius.
Rigoldus de Wange.
Theodericus de Fengiet. Gualterus filius eius.
Libertus de Bosieris.
Manasses adolescens de Hirse, & alij quàm plures.

Actum Bronij feliciter anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo XXXI. Indictione IX. 1131.
Concurrente III. Epacta XX. imperante LOTHARIO, anno regni eius sexto, Episcopatus nostri tertio. Duret in sæculorum sæcula, amen.

NOTATIONES.

GERARDVS) Abbas & fundator monaſterij Bronienſis, quod nunc S. Gerardi dicitur, in diœceſi Namurcenſi, Vide ſupra cap. 30 & 36.

NAMVCVM) hodie Namurcum. Vide ſupra cap. 36.

CAPVT LXXXVI.

Innocentius II. Papa eccleſiam maioris Xenodochij, quod S. Ioannis dicitur, in vrbe Bruxellenſi, an. 1131. *conſecrat. Diploma pontificium, an.* 1497. *ſe vidiſſe teſtatur Henricus Bergius Cameracenſis Epiſcopus.*

HENRICVS de BERGIS, Dei & Apoſtolicę Sedis gratia Epiſcopus Cameracēſis vniuerſis & ſingulis præſentes litteras inſpecturis, pariter & audituris, ſalutem in Domino ſempiternam.

QVONIAM pium eſt & rationi congruum, veritati teſtimonium perhibere, in ijs præſertim, per quę ſalus

lus procuratur animarum, deuotioq; creſcit in populo, & cultus augetur diuinus, hinc Vniuerſitati veſtræ notum facimus, ac tenore præſentium fideliter atteſtamur, quòd litteras fel. record. INNOCENTII Papæ, conſecrationis, dedicationis & Indulgentiarum eccleſiæ S. Ioannis Bruxellenſis, noſtræ diœceſis, cum ſigillo oblongo, in cera viridi impendente impreſso ſigillatas, nobis per dilectos nobis in Chriſto Mamburnos & Gubernatores hoſpitalis dictæ eccleſiæ S. Ioannis præſentatas, nos cum ea, qua decuit, reuerẽtia recepimus, eiuſmodi ſub tenore.

ANNO ab Incarnatione Domini milleſimo centeteſimo triceſimo primo, Idibus Octobris, regnante LODOVICO ſeniore in Francia, dominus Papa INNOCENTIVS eccleſiam iſtam dedicat, in honore B. Mariæ virginis, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & B. Stephani protomartyris, & beatorum confeſſorum pariterq; Pontificum Medardi & Gildardi. Quo facto huius dedicationis; diem tot annis agi ſolẽnem à populo celebri feſtiuitate inſtituit, quot & peccatorum veniam ſe adepturos, & Domini gratiam promerituros incunctanter ſe à Sede Apoſtolica, ex auctoritate B. Petri, ſcirent, qui ad hunc diem ſingulis annis conuenire, hunc ſolenniter peragere, hunc diem cũ ſpirituali uicunditate, cũ cordis puritate & animi pia deuotione, ex iuſsu & auctoritate Apoſtolica celebrarent. 1131.

EXTERARVM autem regionum plebes ne peractæ benedictionis, & tantę gratię, & tanti mũneris haberentur expertes, trium menſium tempus dominus Papa indicit, vt locum veniæ, donum gratiæ, in hac domo orationis perciperet, quicumque huc hoc tempore, cum deuoti cordis ſacrificio, aduenirent, & pœnitentię munus Deo ſatiſfaciens offerret, & condigna ſatisfactione à pręteritis reſipiſceret. Huic autẽ dedicationi interfuerunt,

HVGO Rotomagenſis Archiepiſcopus, Oſtienſis Epiſ-

Episcopus.
MATTHEVS Albanensis Episcopus,
ALBERVS Virdunensis Episcopus,
GAVFRIDVS Catalaunensis Episcopus,
ALVISVS Atrebatensis Episcopus.

Post quarum quidem litterarum prȩsentationem & receptionem, nobis & per nos, vt præmittitur, factas, fuimus per præfatos Mamburnos & Gubernatores dicti Hospitalis, debita cum instantia, requisiti, quatenus ipsas præinsertas litteras auctoritate nostra ordinaria transumptari, exemplari, & collationari, ac in publicam Transumpti formam redigi facere, nec non aliquas Indulgentias eis concedere dignaremur.

Nos HENRICVS Episcopus præfatus, attendentes postulationem eiusmodi fore iustam & rationi consonam, quodq; iusta petentibus non est denegandus assensus, idcirco dicta nostra ordinaria auctoritate, litteras istas præinsertas, in præsentia Reuerendi in Christo Patris domini GODEFRIDI, eadēgratia Episcopi Daguēsis, nostri Suffraganei, ac nobilis viri domini ROLANDI DE MOL militis, *Reineri de Atrio* Canonici Anderlechtensis, *Seruatij de Kerhouen* presbyteri, Leodicensis diœcesis nostri Capellani & *Francisci Lupart* clerici ac nostri Secretarij, Rectoris parochialis ecclesiæ de Celles, nostræ diœcesis, vidimus, legimus atq; tenuimus. Et quia illas sanas & integras non vitiatas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio & suspicione carere reperimus, eas ratas & gratas habentes & approbantes, ipsas per nostrum Secretarium inibi, in prælibatorum dominorum conspectu, exemplari, collationari ac transumptari, & in publicam transumpti formā redigi fecimus ...

IN quorum & omnium & singulorum fidem, & testimonium præmissorum, præsentes litteras fieri & per Secretarium nostrum subscribi, sigilliq; Camerę nostræ iussimus appensione communiri.

Datum

Datum Bruxellæ noſtræ diœceſis, 22. menſis Nouembris, anno Domini 1497. 1497.

NOTATIO.

INNOCENTII II. Papę diploma iam recitatum hodieque adſeruatur Bruxellis, in S. Ioannis Xenodochio, cum pontificio ſigillo appenſo. Quæ porrò fuerit cauſsa aduentus Pontificis in Belgicā noſtram, paucis ediſſeram.

Anno 1130. HONORIO Papæ defuncto, INNOCENTIVS II. legitimè electus ſucceſserat, alijs Petrum Leonis in ſchiſmate eligentibus. Innocentius Petri potentiam veritus, mari ſe commiſit, & in Galliam appulit. Nouiomo, Cameraco, alijſque vrbibus luſtratis, an. 1131. menſe Martio Leodium ad Lothariū Imp. ſe contulit. Inde in BRABANTIAM hoc ipſo anno venit, & Idibus Octobris templum maioris xenodochij, quod S. Ioannis nuncupatur, BRVXELLIS ſoléni ritu conſecrauit.

REMIS poſtea Concilium habuit, cui S. NORBERTVS & S. BERNARDVS interfuerunt: ac demum in Italiam redijt, ijſdem viris ſanctis, cum Imp. Lothario, comitantibus.

CAPVT LXXXVII.

Lotharius III. Imp. iura ac priuilegia ecclesiæ S. Seruatij Traiectensis ad Mosam an. 1132. confirmat.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego LOTHARIVS huius nominis Rex Romanorum tertius. Notum sit omnibus tam posteris quàm præsentibus, quòd secundùm priuilegia antecessorum nostrorum, TRAIECTENSI Ecclesiæ beati SERVATII quamdã legem & Iustitiam renouauimus, quam antea trecentis annis, & eo amplius in quiete & silentio tenuerat, & eam adsensu & fauore ALEXANDRI Leodiensis Episcopi, confirmauimus, ad destruendam controuersiam, quam Prępositus & Fratres de S. MARIA Traiecti, in contradictione eiusdem legis, suscitauerant.

EST autem ipsa lex & Iustitia talis, quòd ecclesia parochiæ S. SERVATII sola in Traiectensi vrbe habet decimas & terminum: & omnes, de quacumque regione ad manendum ibi confluxerint, præter familiam S. Mariæ, sanctiąue Lamberti, ad iustitiam Regis pertinent, & in parochia S. Seruatij baptizari & sepeliri debent.

ET consuetudo est, longo vsu in habitum conuersa, vt presbyter parochiæ S. Seruatij, & presbyter parochiæ

chiæ S. Mariæ, præsidente Archidiacono, communiter habeant Synodum in ecclesia S. Marię: ita vt presbyter parochię S. Seruatij appellet suos, videlicet omnes pertinentes ad iustitiam Regis, vbicunque maneant in eadem vrbe, & culpas eorum synodali lege corrigat.

QVOD si quis hanc iustitiam vlteriùs infringere tentauerit, offensam Dei & nostram & successorum nostrorum, Regali potestate fungentium, incurrere merebitur: quia dignum est, vt quod tam libera Ecclesia, regno attinens, tanto tempore obtinuit, nostro Regali banno stabile & inconuulsum permaneat.

ACTVM est hoc Aquisgrani, in Paschali curia, anno 1132. ab Incarnatione Domini M.C.XXXII. Indictione, X. regnante LOTHARIO huius nominis Rege Tertio, ALEXANDRO Episcopo Leodij existente.

Huius rei testes fuerunt,

VVilhelmus Prœnestinus Episcopus Cardinalis.
Matthæus Albanensis Episcopus Cardinalis.
Ioannes de Crema presbyter Cardinalis.
VVido diaconus Cardinalis.
Albero Treuerensis Archiepiscopus.
Stephanus Metensis Episcopus.
Lietardus Cameracensis Episcopus.

De Principibus,

Dux *VValeramus.* Dux *Simon.*
Comes *Arnulphus* de Los.
Gosuinus de Falcomonte.
Gerardus Hostade.

De Fratribus Ecclesiæ,

Ioannes Decanus. Willo Camerarius.
Winandus Custos. Henricus Cantor.
Reinerus Scholasticus.

Godefridus. Christianus. Walterus.

Signum Domini LOTHARII inuictissimi Romanorum Regis Tertij.

EGO ANSELMVS, ad vicem ADELBERTI Moguntini Archiepiscopi, Archicancellarij, recognoui.

NOTATIO.

NE quis miretur hic, inter testes, aliquot S.R.E. Cardinales nominari, moneo diploma istud an. 1132. scriptum, quo INNOCENTIVS II. Papa, à Petro Leonis Antipapa pulsus, in Gallia cũ multis Cardinalibus & Episcopis agebat, auxilium à
1131 Lothario Rege postulans: qui anno sequenti Innocentium armata manu restituit, & in sede pontificia collocauit.

LOTHARII porrò priuilegium iam recitatũ MAXIMILIANVS I. Imp. confirmauit, tabulis an. 1517. die 18. Decembris Hagenoæ datis.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [328] - 277
PUBLIC DOMAIN

CAPVT LXXXVIII.

In Grünbergena eccleſia (quæ primò Canonicorum ord. S. Auguſtini, poſt monachorum fuit) S. Norbertus inſtituti Præmonſtratenſis Canonicos an. 1128. *collocauit: id Liethardus Epiſcopus Cameracenſis an.* 1132. *probauit, & priuilegijs firmauit.*

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. LIETHARDVS Dei gratia Cameracẽſium Epiſcopus, tam futuris quàm preſentibus in perpetuum. Diuina atteſtãte ſcriptura, quæ ait: *Ante mortem tuam benefac: quoniã non eſt apud Inferos inuenire cibum*: ad benè agendum inuitamur: prouidendum itaque nobis eſt, ne de noſtra tarditate poſt mortem abiudicemur.

Eccleſiam igitur GRIMBERGENSEM, in honore S. Dei genitricis Mariæ, & S. Petri Apoſtolorum principis.....ſitam, exaltare & nobilitare decreuimus: &

qualiter ad nos à prædeceſſoribus noſtris emancipata peruenerit, ſubnotare cenſuimus. Cùm enim præfatam eccleſiam GVALTERVS quidam nobilis, quia in alodio ſuo ſita erat, teneret, dominus ODO, prædeceſſor noſter, petitione ipſius Gualteri, & redditione, eãdem eccleſiã ab omni laica manu, & exactione aliqua & debitis obſonijs ad vſum *Canonicorum*, ſecundùm regulam B. Auguſtini viuentium, primò emancipauit.

Succedentibus verò tẽporibus, cùm illi nihil profeciſſent, & penitus eccleſiam in nihilum redacta reliquiſſent, iterũ petitione eiuſdem prędicti Gualteri, monachorũ ordinẽ ſub eadem libertate ibidẽ impoſuit. Sed & illi perſecutiones malefactorũ, & paupertatẽ ſuſtinere non valentes, iterũ deſolatã reliquerũt.

Nouiſsimè verò defuncto Gualtero, heredes eius GERARDVS videlicet & ARNVLPHVS quia patris & matris & parentum eorum ibidem oſſa requieſcebãt, deſolationem eccleſię non ferentes, petierunt à domino NORBERTO, viro ſpectabilis religionis, per legatum ſuũ hominem quemdam ALVARI CVM nomine, vt ſuæ religionis fratres in præfata eccleſia ponerẽt.

IPSE verò tandẽ petitionibus eorũ acquieuit, & fratres ibidẽ impoſiti, ſub tutela Abbatis & fratrũ PRAEMONSTRATAE eccleſiæ, per aliquot tempus commemorantes, & de die in diẽ, adiutrice gratia, in melius pro ſua paupertate & propoſito proficiẽtes, à nobis & Abbatem & præfatam libertatẽ innouari petierunt. Nos verò iuſtis eorũ petitionibus annuimus: ſic videlicet vt libera eſſet à ſeruitio, à ceterarum cõſuetudine eccleſiarum, ab omni prorſus exactione Epiſcopi, Archidiaconi, & Decani.

His autem eccleſiæ concelsis, Eccleſiæ Cameracẽſi hoc ſolum de illa habendum retinui, ordinationẽ fratrum, & filialem loci ſubiectionem. Et ſi quem, ſecũdùm ordinem & tenorem Præmonſtratæ eccleſiæ, à qua deſcendit religio, Abbatẽ canonicè elegerint, vel eiuſdem Prępoſitum, ego & ſucceſſores mei ſacrent,

vel

vel vbi petitione fratrũ,& neceſsitate idonea cogẽte eum ſacrari permiſerint: ſi quid etiam in concilijs,in Synodo,de iure & negotijs,& vtilitatibus eccleſiaſticis tractare contigerit Epiſcopum, de quiete ſua Abbas euocetur ad eius dirigendum conſilium.

IPSEMET verò Abbas parochiã cuilibet ſacerdoti boni teſtimonij committat,quẽ Epiſcopi per ſe vel vnũ de ſuis fratribus ad ſuſcipiendam populi curam præſentet.Qui ſi peccauerit,vel fratribus in aliquo moleſtus fuerit,ſicut ab Epiſcopo vel miniſtro eius , ſic ab Abbate remoueatur vel corripiatur.

CONCEDO etiã vt ſi inbannitur terra,remotis excõmunicatis,hęc cantet Eccleſia,clauſis ianuis.Interdico autem,ne quẽquam à prędicto eccleſiæ clauſtro, ſine permiſsione Abbatis,& aſſẽſu totius cõgregationis liceat diſcedere,diſcedẽtẽ verò nullus audeat recipere.

BONA etiam & poſſeſsiones, quas iuſtè & legitimè prædicta Eccleſia poſsidet,ad vſus Canonicorũ regulariũ ibidem Deo ſeruientium,prẽſentis ſcripti pagina confirmamus:altare videlicet de *VVamblinis* cum appendicijs ſuis,*Barckehem. Radelegim & Rameſdum*:altare de *Meyſe*,cum appendicijs ſuis *Opehem & Rode*,altare de *Strombeke*,& decem & octo manſos terræ.Ex quibus prædictus *Gualterus* ſex dedit , *Gerardus* filius vnum,*Aluericus* tertius filius ſuus....*Reinerus* duos;& quod ſupereſt,antiquitus poſſedit Eccleſia.Quæcumq; prẽterea iuſtè adipiſci poterit,firma & illibata illi cõſeruentur.Ad arcendas igitur quorũlibet importunitates,data cõſeruatoribus pace,in prævaricatores,quoad reſipuerint,excommunicationis ſententiã proferimus,atque canonica ſubſignatione, noſtraq; ſubimaginatione huius noſtri decreti paginã confirmamus.

Signum mei ipſius LIETHARDI Epiſcopi.

S. Ioannis,Theoderici,Alardi,
Theoderici,Gerardi,Archidiaconorum.
S.Elebaldi Præpoſiti,Gildardi Decani, Rothberti Cantoris.Guidonis,Hugonis, Werimbaldi, Lantberti, Adam, Bartholomæi, Canonicorum,

Actum

1132. ACTVM est hoc Cameraci, anno Incarnationis Domini milleſimo centeſimo triceſimo ſecundo, Indictione decima. Ego WERIMBALDVS Cãcellarius ſcripſi & recognoui.....

NOTATIO.

GVALTERVS) BERTOLDVS, Grimbergæ & Mechliniæ toparcha (cuius & ſupra cap. 68. facta eſt mentio) filios habuit GERARDVM, ARNVLPHVM, & ALVERICVM: vt ex recitato diplomate colligi datur.

BERTOLDORVM porrò familia olim præpotens fuit, & quæ varia olim bella cum Brabantiæ Ducibus geſſit: vt Diuæus, Haræus, & alij fuſè narrant. Huic familiæ originem ac dotationem debet & Locus S. BERNARDI, illuſtris Ciſtercienſium Abbatia ad Scaldim, ſecundo lapide ab Antuerpia.

GRIMBERGA, Baronię titulo nunc clara, prętер Abbatiam, habet arcem inſignem ac vetuſtam.

CAP.

CAPVT LXXXIX.

S. Bernardo Claræ Vallis Abbate petente, Tungerloënsis ecclesia à Burchardo Cameracensi Episcopo libertate donatur, & Canonici regulares ord. Præmonstratensis in ea collocantur, an. 1133.

IN nomine sanctæ Trinitatis & indiuiduæ Vnitatis. Notum sit tam præsentibus quã futuris in perpetuum. Desiderium, quod ad religionis propositum & animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desiderijs congruum impartiri suffragium.

EGO itaque BVRCHARDVS Cameracensium Episcopus petitionẽ religiosorũ virorum, WALTMANNI videlicet Antuerpiensium Abbatis, & BERNARDI Clarauallensis, approbandam æstimaui, supplicantiũ, vt ecclesiam de TONGERLO libertate donarem, quatenus in ea fratres Præmonstratensis ordinis, sub regula B. Augustini degentes, liberè & quietè Deo famulari valeant. Quam petitionem bonam iudicans, ideoque benignè exaudiens, prædictam ecclesiam

beatæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ, ab omni exactione, debitiſque obſonijs ad ſuſtentandos Canonicos, in ea Deo ſanctęque eius genetrici ſeruientes, liberam facio.

DEINDE, vt canonicum & iuſtum eſt, libens conſtituo, vt in ſtatuendo Abbate ſanior pars conuentus liberam poteſtatem obtineat; electus verò Cameracenſi Epiſcopo pręſentetur, vt ab eo ſine vlla contradictione, vel cuiuſlibet perſonæ aliqua exactione, conſecratus, in parochia ſua ius ſynodale liberè obtineat.

FRATRIBVS autem eiuſdem loci, auctoritate Dei & mea, prohibeo, ne poſt factam obedientiam, aliquid proprium ſecundùm communis vitæ profeſsionem, liceat habere, neque ſine eiuſdem Abbatis licentia, & aſſenſu Congregationis, diſcedere. Si verò per inobedientiã aliquis diſceſſerit, & à qualibet eccleſia vel perſona ignoranter, vel ſcienter receptus fuerit, poſtquam Abbatis querimonia quocumque modo retentori innotuerit, niſi eum ſine dilatione dimiſerit, ſit retentor, cum retento, in ſententia excommunicationis. Si autem, clauſis quoque ianuis, hæc cantet Eccleſia, Abbas quoque ad ſynodũ non cogatur, niſi ſigillatis Epiſcopi litteris fuerit euocatus.

QVID autem hæc eccleſia poſſeſsionum habeat, huic chartæ inſerere neceſſarium iudicauimus: Duas partes decimæ eiuſdem eccleſiæ, & dominicaturam, videlicet quadraginta bonarios cum molendino vno: terram in eadem parochia ſoluentem annuatim XIX. ſextaria braſij, cum X. vaſculis hordei: terrã inſuper ibidem ſoluentem XII. ſolidos, & denarium vnum, cum cæteris terræ debitis, & manſo vno, ſoluente manipulum quartum: & inſuper manſum vnum, *VVimple* manſum ſoluentem V. ſolidos, cum ſuis debitis: *Vele* terram ſoluentem III. ſolidos & dimidiũ, cum reliquis debitis.

QVI-

QVICVMQVE autem istā infringere aut auferre, vel huic nostræ paginæ, sigillo nostro signatæ, contraire præsumpserit, in extremo examine, cruciandus æternaliter diabolo tradatur. Pax igitur & benedictio conseruatores protegat; dissipatores verò vltio ignis æterni cum diabolo feriat.

VT autem hoc ratum omni tempore habeatur, atque à nullo præsumptore maligno violetur, quoscumque dissipatores huius mei beneficij, à gremio matris Ecclesiæ electos publicè excommunicaui, nisi ad emendationem & satisfactionem venerint.

Signum mei ipsius BVRCHARDI Episcopi.

S. Ioannis Archidiaconi.
S. Theoderici Archidiaconi.
S. Rudolphi Archidiaconi.
S. Paruini Abbatis S. Sepulcri.
S. Walteri Abbatis S. Auberti.
S. Hugonis Decanj.
S. Eustathij Scholastici.
S. WALTMANNI Antwerpiensis.
S. BERNARDI Clareuallensis.

Acta sunt hæc Cameraci anno Dominicę incarnationis millesimo centesimo XXXIII. regnante CONRADO semper Augusto. 1133.

NOTATIO.

BVRCHARDVM Cameracensem Episcopum an. 1130 obijsse, tradit Dodechinus in Chronico. Alij volunt eum vsque ad an. 1133. vixisse: quo anno & diploma istud est conscriptum, quod hodieque integrum Tungerloæ adseruatur, Ex quo effici videtur, duos in schismate Episcopos Camera-

censes, BVRCHARDVM & LIETARDVM (cuius posterioris aliquot diplomata paulò antè produximus) istis temporibus exstitisse. Quid mirum? cùm & duo de Pontificatu Romano, Innocentius II. & Petrus Leonis, & totidē de Imperio, Lotharius & Conradus, tunc contenderēt, Conrado Burchardus, Lothario autem adhæsit Lietardus: vt ex subiuncto diplomate liquet.

WALTMANNVS) fuit primus Abbas monasterij S. Michaelis in vrbe Antuerpiensi: cuius ibidem tumulus hodieque visitur.

S. BERNARDVS) Abbas Claræ vallis non solùm ordinis sui Cistercienſis, sed & Præmonstratēsis eximius propagator fuit. Testis esto locuples Abbatia TVNGERLOENSIS, quæ in medijs Campaniæ nostræ ericetis sita, reliquas omnes Brabantiæ Abbatias ędificiorum amplitudine atque elegantia superat. Fundum porrò Tungerloensem, ad monasterium excitandum, dono dedit GISELBERTVS, vir diues, qui acceptis à Burchardo Episcopo litteris, Præmonstratū ad Hugonē Abbatem se contulit, & sodales ad fundandum cœnobium petijt atque impetrauit: vt in ms. Chronico Tungerloensi legitur.

Capellekercke.

PARVINVS fuit Abbas monasterij S. Sepulcri in vrbe Cameracensi, cui alodiū suum & capellam extra muros veteres vrbis Bruxellensis, an. 1136, dono dedit Godefridus Barbatus, Lotharingię ac Brabantię Dux. Ex ea capella postmodum facta est ecclesia parochialis, cognomento Capellensis, quæ nunc vrbi Bruxellensi est inclusa.

WALTERVS fuit Abbas monasterij S. Auberti, patroni nostri, quod est Canonicorū regulariū in vrbe Cameracensi.

CONRADVS.) Cùm anno 1125. Henricus V. Imp. Vltraiecti obijsset, LOTHARIVS Dux Saxonum, Euerardo & Romano Legatis Apostolicis procurantibus,

à Ger-

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [336] - 285
PUBLIC DOMAIN

à Germaniæ Episcopis ac proceribus eodem anno est suffectus, & Idibus Septembris Aquisgrani coronatus: vt Anselmus Gemblacensis in Chron. narrat.

LOTHARIO ad Imperium euecto CONRADVS (cuius in hoc diplomate fit mentio) Frederici Sueuorum Ducis, ex Agnete Henrici V. Imp. filia, filius se obiecit, à nonnullis Germaniæ proceribus Imperator salutatus. Lothario sub finem anni 1137. defuncto, CONRADVS pacificè Imperium obtinuit, Aquisgrani in Quadragesima an. 1138 coronatus.

CAPVT XC.

Liettardus Cameracensis Episcopus donat Canonicis ecclesiæ S. Gudilæ Bruxellensis altare in Meltbruck, an. 1134.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. LITTARDVS gratia Dei Cameracensis Episcopus tam futuris quàm præsentibus in perpetuum.

BONORVM iusta petitio cùm sit exaudienda, & per temporalia bona æternalia promerenda, petitioni bonorum honestum duxi acquiescere, & pro æternalibus quædam mea temporalia dimittere. Altare siquidem, quod est in *Meltbruck*, omni personatu liberum, tradidi *Bruxellæ* in oratorio S. MICHAELIS Archangeli, & gloriosæ virginis GVDILAE quiescentis

ibidem,absque personarum mutatione, in perpetuum pro mea salute,Canonicorum XIV.ibidem famulantium satisfaciens petitioni: ne tamen reditus Cameracensis Ecclesiæ imminueretur,excepi.

Vt autem quod feci ratum permaneret,& Congregatio prædicta pacificè altare obtineret,banno confirmaui,& sub anathemate,ne aliquis ad hoc conturbandum vel subuertendum exurgeret,interdixi.Huius facti testium nomina subsignauimus.

Signum Theoderici Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Balduini Decani.
S. Alexandri Decani.
S. Mouini. S. Mionis magistri.
S. Gualteri magistri.
S. Guilelmi sacerdotis.
S. Fromoldi sacerdotis.
S. Gualteri Capellani.

Hoc autem actum est Bruxellae anno Dominicæ incarnationis M.C.XXXIV. Indictione X. anno præ- 1134. sulatus Domini Littardi III. Godefrido Duce fines Lotharingiæ obtinente & Lothario imperante.

Ego Gvirenbaldvs Cancellarius subscripsi.

NOTATIO.

Istvd Liethardi diploma, ex autographo (quod Canonici Bruxellenses adseruant) à me fideliter descriptum,Burchardiano visum fuit subnectere, vt habeant eruditi,quod de annis vtriusque Antistitis expendant.

CAP.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [338] - 287
PUBLIC DOMAIN

CAPVT XCI.

Godefridus Barbatus, Loth. & Brab. Dux, an. 1133. fundat Bigardiam maiorem, quæ est Abbatia monialium Benedictinarum, prope Bruxellas.

IN nomine sanctæ & individuę Trinitatis, GODEFRIDVS, diuina miseratione, Dux & Marchio Lotharingię, & Comes Louanij, omnibus tam præsentibus, quàm futuris in perpetuum. Admonet nos Scripturæ diuinæ pagina, dicens: *Bene fac iusto & inuenies retributionẽ magnam, & si non ab ipso, certè à Domino.*

EAPROPTER ego magnæ illius retributionis partẽ, inuenire desiderans, his qui in hoc sæculo, secundùm iudicium humanum, iusti iudicabuntur, bene facere dispoſui, vt eorum orationibus æternam apud Deum mercedem possim adipisci. Locum igitur quendam desertum, in meo alodio situm,, qui BIGARDIS dicitur, ancillis Dei WIVINAE & EMVVARAE libera deuotione contradidi, vt quidquid in Deo seruientiũ merito accresceret, meę & successorũ meorũ saluti proficeret.

ET quia bonis initijs ipse cooperari solet, qui totius boni initium & perfectio est, cœpit idem locus & sororum

rorum numero,& possessionum augmento succrescere;cuius ego congaudens profectui,& prospiciens vtilitati,sororum ibi congregatarum voluntate, assensu, & petitione,locum ipsum, cum omnibus suis pertinentijs,cœnobio Haffligimensi subieci, & Abbati regendum commisi, vt ipsius prouidentia & interior ancillarum Dei status ordinetur,& exterior substantia disponatur.

QVAECVMQVE verò vel ex meo alodio eis concessi,vel ab alijs acquisita,vt liber Aduocatus,suscepi,Deo & sanctæ eius Genitrici,ad vsum sororum libera donatione contrado, & vt in perpetuum rata & inconuulsa permaneant, prẹsentis priuilegij auctoritatem, sigilli mei impressione,& testium adstipulatione, cõfirmo.In quibus hæc nominatim designo alodia, in *Auster,Helbeke,Berchem,VVeue,Rtusele,Beuernè*. Testes autem,vbi locum præfatum ancillis Dei tradidi,hi interfuerunt:

Steppo de Brusella,& frater eius.
Walterus Redescot. Lambertus de Craynhem.
Sigerus de Anderlecht. Arnulfus de Asca.
Franco Castellanus.Amalricus de Bigardis.
Franco de Isca,& fratres eius Godefridus & Amalricus.
Walterus de Ansilier.Amandus de Brusella.

Cum Abbate commissi fuerunt hi.

Balduinus Decanus de Brusella.
Onulphus presbyter.Ioannes de Anderlecht.
Franco Castellanus.Ingelbertus de Atrio.
Franco Kalo.

Actum est autem anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo tricesimo tertio,Indictione vndecima. 1133.

NO-

NOTATIO.

SWIVINA seu Viuina virgo & prima Abbatissa Bigardiensis an. 1170. obijt, estque è terra eleuata & in feretro collocata an. 1177. per Arnulfum VII. Abbatem Affligemi ensem, iussu Alardi Cameracensis Episcopi.

CAPVT XCII.

Arnulphus, seu Arnoldus III. Comes Lossensis fundat Auerbodiensem Abbatiam, ord. Præmonstratensis.

EGO ARNOLDVS Dei gratia dictus Comes de Los, LVDOVICO filio meo, ecclesiam S. Mariæ sanctiq; Ioannis Bapt. in AVERBODIO nostro alodio fundauimus, & in ea Canonicos Præmonstratensis ordinis, sub regula B. Augustini degentes, collocauimus, quibus omnem terram cum nemoribus, à terminis *Endelberge* vsque ad terminum, qui dicitur *VVliepach*, concessimus; ecclesiam ipsam de *Tessenderloe* cum decimis & appendicijs largiti sumus. Hanc etiam do-

nationem noſtram à patre noſtro vniuerſali Eccleſię Pōtifice, beatæ memorię INNOCENTIO II. firmari fecimus. Acta ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ
1135. milleſimo centeſimo triceſimo quinto.

Innocentij II. Papæ diploma.

INNOCENTIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.... Eccleſiam beatæ Mariæ, ſitam in Auerbodio, quam nobilis vir ARNVLPHVS Comes, eiuſq; participes, piæ donationis intuitu, fundauerūt, ſub protectione S. Petri ſuſcipimus, & præſentis priuilegij pagina communimus Datum Laterani, anno dominicæ Incarna-
1139. tionis milleſimo centeſimo triceſimo nono, Pontificatus noſtri anno decimo.

Alexandri Epiſcopi Leodienſis diploma.

EGO ALEXANDER Dominici gregis, in Epiſcopio Leodicenſi, humilis cuſtos, notum facio.... ARNVLPHVS Comes de Los, aſſenſu aliorum nobilium participum ſuorum, ſcilicet Arnulphi de Areſchot, Arnulphi de Dieſt, Cunonis de Repe, & Rodulphi Abbatis monaſterij S. Trudonis, alodium, quod nominatur AVERBODIVM, ad honorem Chriſti dedit pro ſalute animæ ſuæ....

Hoc autem in diebus noſtris ſtabilitū eſt, me teſte, me præſente, temporibus LOTHARII Imperatoris, BRVNONIS Archiepiſcopi Colonienſis, PAGANI Ducis Limburgenſis & GODEFRIDI Comitis Namurcenſis.

Stephani Metenſis Epiſcopi diploma.

STEPHANVS diuina miſeratione Metenſis Epiſcopus.... Terram, quæ AVERBODIVM vocatur, vſque ad hæc tempora, ſolis latronum & prædonum ſpurcitijs, rapinis ac homicidijs vacantem, in qua, cum alijs viris nobilibus, portionem aliquam Eccleſia S. Trudonis habuit, conſenſu RODVLPHI eiuſdem eccleſię Abbatis, eccleſiæ S. Ioannis Baptiſtæ, quę inibi fundata eſt, liberè poſſidendam contradidimus. Huic noſtræ tradi-

traditioni assensum prębuerunt Aduocati ecclesię S. Trudonis, WALERANVS Dux & Marchio Lotharingię, & GISBERTVS de Durachio. Testes adhibiti,

Bruno Colonienſis Archiepiſcopus.
Albero Epiſcopus Leodicenſis.
Comes Godefridus de Namurco.
Arnoldus de Los.
Lambertus de Monte acuto.

Actum anno Incarnationis Verbi milleſimo centeſimo triceſimo ſexto. 1136.

Philippi A. Colonienſis diploma.

PHILIPPVS Dei gratia Colonienſis Archiepiſcopus dilectis in Chriſto Fratribus, STIPPONI Abbati, & toti conuentui in AVERBODIO..... Domum veſtram in Auerbodio, quam licet poſſeſsione tenuem, deuotione tamen inuenimus locupletem, in protectione noſtra ſuſcipimus.

NOMINATIM autem ius patronatus eccleſiæ de *Teſſenderlo*, à Comite de Los vobis collatæ, ſimiliter ius eccleſiæ de *Theſtolt*, item quidquid pertinet ad curiam veſtram de *Cheiſerbuch*, item beneficium quod contulit vobis GERARDVS Comes de Los in *Teſſenderlo*, præſentis ſcripti patrocinio confirmamus. Datum in Auerbodio, pontificatus noſtri anno decimo octauo.

NOTATIONES.

AVERBODIVM in Brabantiæ & Leodienſis agri confinibus ſitum eſt: Abbas tamen in comitijs Ordinum Brabantię ſuum habet locum.

ARNVLPHVS) Comes Loſſenſis diploma Henrici IV. Imp. ſignauit, ſupra à me productum.

CAPVT XCIII

S. Foillani monasterium incohatur, prope Rodium Hannoniæ opidum, Burchardo Cameracensi Episcopo dotante, & ecclesias aliquot parochiales an. 1125. attribuente. Id Nicolaus Burchardi successor, an. 1137. confirmauit.

BVRCHARDVS permissione diuina humilis Episcopus Cameracensis ..... dono ad augmentum cultus diuini, in sacello de SENOPHE, sito in loco martyrij S. FOILLANI, altaria de *Strepij*, *Sereffle*, *Espinen*, *Mignan*, *de Crois*, *VVarlers*, *Derkenne*, & *Trunere*, vt ex ijs viuere possint fratres, è Fossensi ecclesia sumpti. Et si contingat locum hunc ad Abbatialem dignitatem euehi, volo vt Abbas canonicè electus, pastorale pedum deferat ad Capitulum ecclesiæ Fossensis, & soluant quotannis eidem Capitulo denarium aureum vnum, aut denarios argenteos XII. Datum in SENOPHE anno millesimo centesimo vicesimo quinto.

Ni-

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [344] - 293
PUBLIC DOMAIN

Nicolai Cameracensis Episcopi confirmatio.

In nomine sanctę & individuæ Trinitatis, ego Nicolavs, Dei gratia Cameracensium Episcopus, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum salutem. Cũ nostri ordinis sublimitas, imò omnium fidelium salus exigat, bene facta aliorum diligere & approbare, laudamus & qua possumus officij nostri auctoritate corroboramus piam deuotionem & benefactum prædecessoris nostri domini Burchardi. Qui Apostoli verba retractans, dicentis, *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei*, ob animæ suæ salutem, & beati martyris Foillani meritum, frequenti & honestæ petitioni Ecclesię Fossẽsis condescendens, quæ de emãcipatione & honorificentia illius loci erat, in quo prædictus martyr passus fuerat, suarum personarum communicato consilio, locum illum sacri sanguinis illius vnda respersum, & frequenti miraculorum luce perspicuum, vbi & capella in honorem illius sita erat, emancipauit; & tam ipsum, quàm altare de *Strepy* cum omnibus suis appẽdicijs, seu & altare de *Archenne* prope Niuellam, item & altare *VVallers*, & capellam *Borle Fontaine* beato martyri Foillano, & Ecclesiæ Fossensi, super sanctissimum ipsius corpus, quod ibidem ad hoc perficiendum, cum plurimis Sanctorum corporibus delatum erat, contradidit, ad vsus siquidem fratrum qui in eodem loco in silua, quæ Cherbonirensis dicitur, sub regulari habitu & ordine, Deo & B. martyri Foillano deseruirent.

Qvia verò istud non sine aliquo labore & multimoda expensa Ecclesiæ Fossensis factum est, vt aliquid honoris & respectus capiti & membro, prout iustum est, proueniret, statuit etiam vt singulis annis Ecclesia illa Cherbonirensis Ecclesiæ Fossensi, in dedicatione eiusdem, aureum nummum, vel XII. nummos censualiter solueret: & si locus ille meritis

B. Foillani & fratrũ religione adeò multiplicaretur, vt loci facultas Abbatem exigeret, & conuentus ille Abbatem ſibi canonicè eligeret, electumque Cameracum ad conſecrandum perduceret; conſecratus Foſsas, ad accipiendum paſtorale baculum ab altari B. martyris Foillani, & adrenouandas ſocietates & confraternitates veniret, & eo defuncto prædictum baculum Foſsas ſuper idem altare, inde iterum ſuo tempore à ſucceſsore recipiendum, Fraternitas remitteret.

Hoc autem tam rationabile inſtitutum, quod Deo annuente à præmemorato anteceſsore noſtro factum eſt, vt ratum & inconuulſum permaneat, ego NICOLAVS, Dei gratia eius ſucceſsor, & Cameracenſium Epiſcopus, approbo,& qua poſſum officij mei auctoritate & ſigilli impreſsione, & perſonarum mearum canonica adſtipulatione corroboro, Dei gratiam & pacem concedens conſeruatoribus, terribilem maledictionẽ & iram tremendi iudicij promulgans præuaricatoribus. Actum anno Incarnationis Domini 1137. milleſimo centeſimo triceſimo ſeptimo.

NOTATIO.

CHERBONIRENSIS)id eſt,Carbonaria ſilua,veteribus nota, hodie magna eſt pars Hannoniæ. Rodium,*Reux*,opidum gentis Croyæ, Comitatus titulo ab anno 1530.inclaruit.Huic adiacet Abbatia S.Foillani martyris:de quo in Faſtis noſtris egimus.

CAP.

CAPVT XCIV.

Ivanus Comes Aloſtanus, eiuſque vxor Laureta, Theoderici Flandriæ Comitis filia, an. 1139. dotant Truncinienſem ord. Præmonſtratenſis Abbatiam, prope Gandauum.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, ego IWANVS DE GAND. Quoniã plurima niſi ſcripta fuerint, à memoria elabuntur & reuolutione temporum in obliuionem redigũtur, neceſſe eſt litteris notari, quod poſtmodum expedit reminiſci.

NOTVM igitur facio tam futuris quàm præſentibus, quòd alodium meum in villa, quam BVRST vocant, ſeu quidquid iuris inibi erat, excepta mancipatione ſeruorum, ab omni noſtra vel laica poteſtate omnimodo *Drongen.* mancipatum, pro amplificando Dei nominis & laudis honore, ad vſum fratrum Trunchinienſis eccleſiæ, Premonſtratenſem ordinem profitentium, Deo ſanctæque Mariæ genitrici ſuæ, perpetuæ Virgini, quæ loco præfato preſidet, liberè tradidi, vnà cum vxoris meę

meę LAVRETAE, filiæ THEODERICI Comitis, cui quæcũque noſtræ poſſeſsionis erant, in dotem dederam, gratuita conceſsione & deuota petitione : & ipſum ſub preſentia & manu domini GOSVINI, fratribus ſuis coram poſitis, ſuper ſacrum altare Trunchinis manu propria obtuli.

De feodo autem Comitis, quod Comes ipſe conceſsit, petiit, pariterque donauit, videlicet totum pomœrium, cum quattuor manſionibus ei adiacentibus, quarum tres AVAE DE ORNACE, quarta verò cuiuſdã WILLELMI militis mei fuerant, annuatim etiam marcam argenti, ſiue identidem valens, terram quoque Arnulphi Falconarii, terram quoque Gripponis, & terram quandam paludoſam, quam *Melſuelt* appellant, & hęc Trunchinis:

In Waſia verò *Salichem*, cum circumpoſita terra, & villula totaque palude, & duabus etiam partibus decimę, quę me contingebant, *Hulſt* quoque, & *Hulſterloe*, vſque ad adiacentes parochias, apud *Velſeke* incultam terram, quę iacet iuxta *Punbeke* & iuxta *Lokeren*, curtim cum noua terra, inſuper autem decimationem molendinorum, per numerum hebdomadarum, & omnium redituum meorum *Torcungis*, *Trunchinis*, & in tota *VVaſia* tam futurorum quàm præſentium:

HAEC, inquam, ego, & prænominata vxor mea, in remiſsionem peccatorum noſtrorum, ſubſcriptæ teſtificationi fidelium aſsignantes, Deo liberè & votiuè obtulimus: quæ preſentis paginæ ſcripto poſterorum notitiæ tranſmittenda curauimus.

Signum Raſonis de Gauera.

1133. S. Willelmi de Boulaer.
S. Gerardi Conſtabularij de Niniue.
S. Giſelberti de Lidekercka.
S. Goſelini de Ordeghem.
S. Stepponis. S. Balduini de Lethe.

S. Oi-

S. Oilardi, & fratris eius Theoderici de Niuela.
S. Henrici patruelis eorumdem.
S. Willelmi de Viua.
S. Gerardi, & fratris eius Hugonis.
S. Geruasij. S. Hugonis de Affne.

Actum TRVNCHINIS anno milleſimo centeſimo triceſimo nono Incarnationis Dominicę, Indictione II. Epacta XVIII. Concurrente VI X Kal. Octobris. 1139.

CAPVT XCV.

Conradus Imp. an. 1145. confirmat Marſnam, & alia prædia monaſterio S. Remigij Remenſis donata.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. CONRADVS diuina fauente clementia Romanorum Rex ſecundus.

NE damnoſa in poſterum quod actum eſt deleret obliuio, ſcripto memoriali commiſimus, qualiter dominus ODO venerabilis Abbas S. Remigij confeſſoris & Francorum Apoſtoli, noſtram præſentiam apud Traiectum vlterius viſitauerit, & poſſeſſiones eccleſiæ ſuæ, quæ in regno noſtro adiacent, noſtro petierit priuilegio cõfirmari, *Marſnam* videlicet cum omnibus appendicijs ſuis.

Herta, Cluma, Litta, Angledura, Becca, præbẽdas quoque Marſnẽſes in vſus monachorũ, decedentibus clericis, tranſmutatas. Nos itaque tam religioſi viri petitionibus diligenter obtemperauimus, & tam poſſeſsiones ſupradictas, quàm præbendas in vſus monaſticos conuerſas, Regiæ Maieſtatis ſigillo corroborauimus.

Hoc etiam latere poſteros nolumus, quod ſingula eccleſiæ S. Remigij priuilegia, in præfatis poſſeſsionibus, nullum ſpecialiter Aduocatum determinant, niſi Regem Romanorum. Noſtræ ſiquidem diſcretioniseſt, legaliter prouidere tam legitimum monachis Aduocatum, qui potiùs prodeſse nouerit, quàm obeſse, potiùs alodium tueri, quàm vaſtare. Stabilitũ equidem & ordine iudiciario in noſtra curia adiudicatũ, quid Aduocatiæ debeatur.

In talibus ſcilicet placitis generalibus, quotãnis ſeruitium determinatum, tertiam partem pecuniæ, in talibus placitis generabilibus acquiſitæ, recipiet Aduocatus. Villicos miniſteriales, & Scabinos ponere vel deponere poterit Prępoſitus Marſnenſis, ſine Aduocato. De reditibus S. Remigij, per Villicum & Scabinos, placitabit Præpoſitus, ſine Aduocato. Si effuſio ſanguinis, ſeu banni infractio, ſeu latrocinium infra alodiũ emerſerint, placitare non poterit Præpoſitus ſine Aduocato; & exinde tertiam partem recipiet Aduocatus. Exactiones, tallias, quas quidã precarias vel petitiones nominant, vel accubitus vaſtatorios, *Bede-* ie ia cenſura contradicit penitus Aduocato.

Si infra alodiũ terra culta vel inculta, molendina ab heredibus emancipata fuerint, monachi in vſus ſuos liberè ſibi vendicabunt ſine Aduocato. Siluas, fruteta, & dumos, ſub cenſu annuali, Præpoſitus ad commodum Eccleſiæ, quibuſlibet tradere poterit ſine Aduocato.

Quicumque igitur hanc Aduocatiæ determinationem auſu temerario, quod abſit, infringere tentauerit,

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [350] - 297
PUBLIC DOMAIN

tauerit, centũ libras auri puriſsimi componat, dimidietatem Cameræ noſtræ, & reliquam partem prædictæ S. Remigij eccleſiæ. Et vt hæc veriùs credatur, & omni deinceps tempore inconuulſa ſeruentur, hãc inde chartam ſcribi, & ſigilli noſtri impreſsione inſigniri iuſsimus, manuque propria, vt infra videtur, corroborantes, idoneos teſtes ſubternotari fecimus. Quorum nomina ſunt hæc:

Hartbertus Traiectenſis Epiſcopus.
Anſelmus Hauelburgenſis Epiſcopus.
Cunradus frater noſter, Traiectẽſis Præpoſitus.
Henricus Comes de Gelre.
Hermannus Comes de Cuick, & frater eius Comes Godefridus.
Adelbertus Comes de Noruenick.
Marquardus de Crumbach.
Walterus de Louenhuſen.
Libertus de Spileberck.

SIGNVM domini CVNRADI Romanorum Regis ſecundi.

EGO ARNOLDVS Cancellarius, vice HEINRICI Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarij, recognoui, anno Dominicę Incarnationis M C. XLV. Indictione octaua, regnãte Cũrado Romanorũ Rege II. annoverò regni eius octauo. Data eſt apud vlterius Traiectum, in Chriſto feliciter Amen, 1145. Virecht.

NOTATIO.

Mersen. IN Marsanensi seu Mersensi ecclesia haut procul à Traiecto Mosæ, primitus Canonici resederunt, quibus paulatim decedentibus, monachi Benedictini, ex Remensi Abbatia Remigiana euocati circa an. 1145. & sequentes, successerunt: vt ex Conradi II. Imp. tabulis iam recitatis, & ex Alexandri III. Papæ diplomate, quod anno 1178. scripsit, datur intelligi.

BENEDICTINIS nostra ætate Canonici regulares, ord. S. Augustini, sunt suffecti, & prædia Marsanensis Præposituræ, via permutationis, tradita sunt Abbati *Eaucourt.* Aquarum curtarum, in Artesia domicilium habenti, qui alia prædia, in regno Franciæ sita, cessit Abbati S. Remigij Remensis, Paulo V. Papa, & Alberto Pio, Belgarum Principe, approbantibus.

CAPVT XCVI.

Theodericus, Comes & Princeps Alostanus, damna monasterio Affligemiensi illata reparat, an. 1164.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego THEODERICVS, Dei gratia Dominus & Princeps Alostensis opidi, notum fieri cupio tam præsentibus quàm futuris, ecclesiam Haffligemiensem aliquamdiu aduersitatibus me inquietasse, prauorum consi-

consilio, damna plurima rebus intulisse, hominibus meis prefatam Dei domum iniustè conturbantibus, nec, vt debui, restitisse, nec iniuriam pro potestate vindicasse.

Cvivs facti tandem pœnitens, & iudicium Dei metuens, inito sapientum hominum meorum & religiosorum virorum consilio, pacem & indulgentiam reatus mei humiliter quæsiui ac impetraui, Haffligem cum hominibus mei veni, ductus in ecclesiam, coram altari S. Petri satisfactionem feci, & omnem emendationem coram Deo & ministris eius, & omni congregatione promisi.

Silvam meam, quæ *Hokerda* vocatur, pro anima mea ac parentum meorum, in restitutionem damni & eleëmosynam liberaliter ecclesiæ contuli. Terram adiacentem, tam fratrum quàm aliorum circummanentium vsui delegaui. Hanc communi placito duo nobiles viri, *Stephanus* de *Boular* & Herbertus de *Dẽtregem*, ad opus ecclesiæ in manus susceperunt, testes in perpetuum legittimæ donationis futuri.

Silvam fratrum apud *Ordengem*, quam sæculari potentia vendi & succidi prohibui, omni voluntati eorum, potestati, vtilitati, sepositā mea potestate, cōcessi. Volo etiam, vt in omni terra potestatis meæ honor ac fidelitas præfatæ ecclesiæ integrè custodiatur. Rebus ac familiæ ipsius pax inuiolabilis ab omnibus hominibus meis teneatur, & fratribus iusta desiderātibus, quod iustum est offerentibus, iniustitiam fieri à quoquam hominum in ditione mea omnino prohibeo. Familiam ecclesiæ in pace & defensione, quam pater meus & auunculus tenuerunt, custodire decreui, & ab omni exactione liberam reddidi: excepto, si quis eorum aliquid possideat, quod publico debito subiacere debeat.

Vt hæc igitur rata & inconuulsa permaneant, nec vlla successorum meorum vel quorumlibet hominum importunitate infringi valeant, scripto anno-

tari, ſigilli mei impreſsione firmari, & idoneorum teſtium placuit adſtipulatione roborari. Teſtes,

Walterus Abbas de Trunchinis.
Gerardus Abbas de Niniue.
Arnulfus Prior fratrum.
Hugo cognomento Rampard.
Frater Daniel de Suynarden.
Stephanus de Boular.
Herbertus de Dentrenchem.
Gerardus de Sottenghem.
Sigerus de Huulet.
Sigerus Caſtellanus, & Willelmus frater eius.
Henricus de Lede, & frater eius Ægidius,
Albertus de Erenbaldenghem.
Gilſebertus Notarius.
Gillebertus de Ponte.
Walterus de Impe.
Wiricius de Dackenhem.
Oliuerius de Mechlinis.
Egericus deHoboſch.
Sigerus de Erebaldengem.
Albaldus de Aloſt, & alij multi.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis M. C.LXIIII. Indictione XII. Epacta XXV. Concurrente III.

1164.

CAP.

CAPVT XCVII.

Conuentio facta an. 1179. *inter Godefridum Brabantiæ Ducem, & Philippum Flandriæ Comitem, super matrimonio, quod Henricus, Godefridi filius, cum Mathilde, Philippi nepte, contraxit.*

HÆc est conuentio facta, inter Comitem Flandriæ PHILIPPVM, & Ducem Louanię GODEFRIDVM, super contractu matrimonij HENRICI filij Ducis, & MATHILDIS neptis Comitis, quæ scripto commendata est, ne memoriæ nouerca obliuione possit offuscari in posterum.

SCIANT itaque omnes & singuli, quòd Dux GODEFRIDVS dedit HENRICO filio suo, ad dotandam inde MATHILDEM neptem Comitis, Bruxellam cum castello, hominijs, & omnibus pertinentijs, Viluordã cũ hominijs & omnibus pertinentijs, Leuuã cum hominijs, & omnibus pertinentijs, Vcclã, & Ruschbroc, cum hominijs, & omnibus pertinentijs, & quidquid Dux habet inter Sonnam & Flandriam. *F. Sennam.*

HENRICVS autem, assensu patris sui, & suorum hominum

minum consilio, dedit hæc omnia prænotata in dotem Mathildi, antequam ei nuberet: hac interposita conditione, quòd si contigerit Henricum mori absque herede, vel etiam relicto post se herede aliquo, dotem illam possidebit Mathildis liberè & absolutè tota vita sua. Si verò Mathildis decesserit non suscepto herede ex Henrico, Comes Flandriæ tenebit Bruxellam, quousque ei reddantur mille & quingentæ libræ Flandrensis monetæ, quas dedit Duci.

ILLVD quoque sciendum, quod si Henricus plùs vixerit quàm Dux pater eius, succedet ei in Ducatum tanquam heres suus, & omnia ad eum deuoluentur iure hereditario, quæ Dux modo possidet, præter Vrtinam & Comitatum de Arschot. Et si forte contigerit Henricum mori ante patrem, heres Henrici, si quem post se reliquerit ex Mathilde sæpe dicta, ita succedet Duci auo suo in Ducatum & omnem possessionem suam, præter Vrtinam & Comitatum de Arschot, sicut Henricus feciſſet, si diutiùs patre vixiſſet.

NE quis ergò præsumat in posterum præscriptæ conuentioni contraire, & eam aliquatenus cassare, ego GODEFRIDVS Dux Louaniæ præsens scriptum sigilli mei auctoritate corroborari, & homines meos in testimonium subscribi præcepi, qui ex præcepto meo fidem suam dederunt, quòd ista omnia, quæ in isto continentur chyrographo, rata & inconuulsa obseruabuntur: ita quod si ea, quod absit, infringere attētauerint, ipsi & omnia sua cum Comite Flandriæ & in ipsius auxilium remanebunt. Sunt autem isti,

Arnout Dapifer de Rotslar.
Arnout de Velepe. Inieramus de Orbais.
Reinerus de Gate. Willelmus de Birbeka.
Castellanus de Brusella.
Walterus de A. Arnout de Bigarda.
Gerardus de Grembergis. Walterus Bertout.
Daniel de Craienhem. Renerus Ruschebusci,
Willelmus frater eorum. Henricus de Ascha.

Got-

Gotſuuinus de Adenghem. Ingelbertus frater eius.
Oſto de Traſennies. Walterus de Bolthem.
Gotſuuinus de Leuue. Pollart.
Alardus Rapa. Gotſuinus de Sauenten.
Hawel de Hobuſc. Henricus de Scoten.
Scabini omnes cum præcone Waltero, & quàmplures burgenſium de Bruſella & meliores.
Actum priùs Andwerpię, & poſtea conſummatum Bruſellæ, anno Domini M.C.LXXIX. 1179.

NOTATIONES.

CONVENTIONEM hanc deſcripſi ex autographo pergamenico, cui appenſum eſt ſigillum Godefridi Ducis, hac inſcriptione: *Godefridus Dei gratia Dux Lotharingiæ.* Sigillo impreſſa eſt effigies equitis armati, ſiniſtra ſcutum tenentis.

VRTINA) *Orten,* niſi fallor, hodie Silua Ducis, vrbs Brabantiæ epiſcopalis, an. 1184. condita à Godefrido III. Brab. Duce.

CAPVT XCVIII.

Balduinus, Comes Hannoniæ & Marchio Namurci, fundat ac dotat altare in Montensi S. VValdetrudis basilica, an. 1195.

NOS MARGARETA, Flandriæ & Hannonię Comitissa, notum facimus vniuersis, quòd nos litteras piæ recordationis BALDVINI quõdam Comitis Hannonię, Marchionis primi Namurcensis, proaui mei, non cancellatas, nec abolitas, nec in aliqua sui parte vitiatas sigillo ipsius sigillatas vidimus, in hac forma.

NOTVM sit vniuersis Christi fidelibus tam præsentibus quàm futuris, quod BALDVINVS Comes Hannonienſis, Marchio primus Namurcensis, Balduini Comitis & Aleidis Comitissæ filius, vxorem habuit nobilissimam Margaretam, Theoderici Comitis Flandiæ filiam, Philippi potentissmi Flandriæ, & Viromandiæ sororẽ, de qua filios habuit milites strenuos, Balduinum scilicet primogenitum, Philippum medium, Henricum tertium, & filias...quarum vna fuit Elizabeth glorioſisſima Francorũ Regina, Philippo illustri Francorũ Regi desponsata.

PHILIPPO quoque Flãdriæ & Viromandiæ Comite de-

defuncto, ipſe Balduinus, cum Margareta vxore ſua, Principatum Flandriæ per aliquot annos poſsedit. Idemq; Balduinus, ex parte matris ſuæ Aleidis, & auunculi ſui Henrici, Namurci & Luxemborch Comitis, iure Namurcum adeptus fuit. Vnde ipſe Balduinus ab Henrico Romanorum Imperatore, Frederici Imperatoris filio, factus fuit Marchio Namurcēſis & Princeps Imperij: à quo etiam Henrico Imperatore Balduinus prædictus filius eius, in militē fuit ordinatus: Defuncta autem Margareta prædicta, ipſa Brugis in monaſterio S. Donatiani ſepulta fuit, cui in hereditate & Comitatu Flandrenſi ſuc ceſsit ſupradictus filius eius Balduinus. Balduinus autem, iure ipſius Margaretæ, ad Comitatū ſuum Hannonienſē, & ad Marchiam Namurcenſem, relicta filio Flandria, redijt.

Hic quidem Balduinus Comes Hannoniæ, Marchio Namurcenſis, vir animoſus & magnę diſcretionis, & miræ memoriæ, ſaluti animæ ſuæ volens prouidere, inſtituit in Montenſi eccleſia, in medio monaſterij B. Waldetrudis, altare in honorem B. Iacobi Apoſtoli, fratris, inquam, B. Ioannis Euangeliſtæ: in quo quaque die in perpetuum Miſsa, quam eccleſiaſticus ordo pro fidelibus defunctis celebrari inſtituit, pro animæ eius ſalute celebrabitur.

Sacerdos autem, qui ad hæc complēda à domino Comite ſupradicto & eius ſucceſsoribus, qui Comitatum Hannoniæ tenebunt, ſemper inſtituetur, ſaluo iure Canonicorum S. Germani in Offertorijs, xv. modios ſegetis, in parte decimæ Comitis apud Leſtinas annuatim habebit, medietatē ſcilicet meruagij, & medietatem auenæ. In quarum celebratione Miſsarum propriæ, tam in Collectis, quàm in Secretis & Poſtcommunionibus, pro ipſo Comite dicentur orationes: Miſſa autem illa ſemper ante ſonitum horę primæ celebrabitur. Ille autem ſacerdos in proceſsionibus & alijs officijs eccleſiæ B. Waldetrudis, in

maioribus ſolemnitatibus anni ..... erit: qui quidem ſacerdos de plenario Miſsarum complemento & de iure Canonicorum prædictorum conſeruando, iuramentum præſtabit.

Ad hæc eccleſia B. Waldetrudis, intuitu caritatis & maioris dilectionis, conceſsit ſupradicto Comiti, quòd quoque die Lunæ, poſt eius deceſsum, ante ipſũ altare S. Iacobi, (ante quod quidẽ altare ipſe Comes, vbicumque locorum eum mori contigerit, corpus ſuum ſepeliri diſpoſuit,) Miſsa conuentualis cum prædicto ſacerdote, adhibitis quoque diacono & ſubdiacono, ante horam primam cantabitur: diaconus autem & ſubdiaconus eccleſiæ, qui ad Miſsam tenebuntur, quaque die Lunę in feſtos. Andreę annuatim in cenſibus de *Leſtinis* viginti ſolidos à Comite Hannonię, quos æqualiter diuident inter ſe, habebunt.

In Anniuerſario autem ſupradicti Comitis cum ſũma veneratione celebrando, eccleſia B. Waldetrudis annuatim in feſto S. Andreæ, in cenſibus domini Comitis apud *Leſtinas* LX. ſolidos denariorũ habebit, præter illas ſex libras, quas ipſa eccleſia in ijſdem cenſibus pro concambio *Braine VVihotte* habebat antea, & præter quinque ſolidos, quos pro decima de *Troncort* habebat. Illi autẽ ſex ſolidi in Anniuerſario tali diſtinctione diſtribuentur, quòd quiſque Canonicus vel Canonica B. Waldetrudis, & quiſque Canonicus S. Germani, in Vigilijs anniuerſarijs quattuor denarios, in Miſſa verò ſex denarios habebit: quiſque autem ſacerdos vſque ad duodecim, qui nõ fuerit Canonicus S. Waldetrudis vel S. Germani, in eccleſijs Montenſibus diuina celebrans, tam in monaſterijs quã in capellis, ſcilicet B. Waldetrudis & S. Germani, & S. Petri, S. Andreæ, S. Seruatij & Leproſorum, & de *Bertaimont*, duos denarios in Vigilijs, & quattuor in Miſsa habebit: Pulſatores campanarum ſex denarios: in luminare autem duo ſolidi, & in Offertorium ſex denarij conuertentur.

Rector

Rector verò scholarum, si non fuerit Canonicus, quattuor in Vigilijs, & quattuor in Missa denarios habebit.

Si quis autem Canonicus vel Canonica in Vigilijs vel Missa defuit, nihil portionis habebit: nemo pro præbenda impignorata, vel ad censum datæ præbedæ portionem istam perdere debet: qui etiam ad negotia Ecclesiæ missus fuit, vel infirmitate detentus, portionem suam percipere debet. Quisquis autem sacerdos, exceptis prædictis, tres denarios, diaconus verò quisque & subdiaconus duos denarios & de alijs clericis quisque vnum denarium habebit: si quid in reseruum fuit, in ecclesiam distribuetur.

Vt autem hæc omnia rata permaneant, scripto chyrographisato commendata sunt: cuius quidem scripti medietatem sigillo supradicti Comitis Hannoniæ & Marchionis Namurcensis roboratam, Ecclesia B. Waldetrudis sibi reseruauit, aliam verò scripti medietatem, sigillo B. Waldetrudis signatam, sæpe nominatus Comes sibi retinuit. Testes,

Dominus Balduinus Camberonensis,
Dominus Hugo S. Gisleni,
Dominus Bartolomæus S. Dionysij in Broqueria,
Dominus Abraham Maricolensis,
Dominus Nicolaus S. Foillani,
Dominus Wedricus S. Ioannis Valencenensis:
} Abbates.

De hominibus Comitis testes.

Henricvs & Gvilielmvs, fratres eius.
Nicolaus de Barbencione. Eustatius de Lene.
Rogerus de Condato.
Gislebertus Præpositus S. Germani Montensis.

De ecclesia vero testes.

Nicolaus Cameracensis Archidiaconus, ipsius ecclesiæ Præpositus.
Gislebertus prædictus, ipsius ecclesiæ Vicepræ-

positus & Custos.
Rainerus Decanus & Scholarius S Germani.
Nicolaus Narra. Nicolaus du Suarij:
Romundus Willems, Canonici.
SARA Decana.
Elizabeth de Abechies.
Sara de Hain.
Heduidis de Villa.
Mainsendis de Frasne.
Hauwidis Pietdocem. Maria & Beatrix de Him.
Hauwidis de Gaia. Mathildis & Agnes de Fontanis.
Berta & Maria de Quernon. Gerla de Hornetis, & Canonicæ aliæ multæ.

ACTVM mense Decembri in Conceptione gloriosæ
1195. virginis Mariæ, anno Dominicæ incarnationis MCL XXXXV.

ITEM vidimus litteras claræ memoriæ BALDVINI quondam Flandriæ & Hannoniæ Comitis, aui nostri, sigillo ipsius sigillatas, sanas & integras, in hæc verba.

EGO BALDVINVS, Flandriæ & Hannoniæ Comes, Balduini Comitis Hannonienſis, & primi Marchionis Namurcensis filius, vniuersorum Christi fidelium, tam modernorum quàm posterorum descriptioni dignum duxi significare, quòd bona patris mei bonæ recordationis, Comitis Hannonienſis & primi Marchionis Namurcensis, vestigia sequi intendens, bona ipsius facta circa Montense ecclesiam B. Waldetrudis recognoscere, & eidem ecclesiæ tam affectu quam effectu confirmare decreui.

PATER quidem meus bonæ recordationis, vir Christianissimus, Princeps illustris ac potentissimus, dum in sæculo viueret, saluti animæ suæ volens prouidere, Montibus in monasterio B. Waldetrudis, quandocumque & etiam vbicumque decederet, corpus suum sepeliri petijt, & ante sepulcrum suum altare in honorem S. Iacobi Apostoli, fratris B. Ioannis Euangelistæ

geliſtæ inſtituit ordinauit, vt ibi perpetuò diuina celebrentur pro ſalute animæ ſuæ, ſcilcet in Miſsa, quam eccleſiaſticus ordo pro fidelibus defunctis celebrari ordinauit.

SACERDOS autem ad hæc complenda à quolibet Comite Hannoniæ ſemper inſtituetur, ſaluo iure Canonicorũ B. Germani, in ſuis Offertorijs, ſaluo etiam officio eccleſiaſtico, quod & Canonici S. Germani & eorũ Capellani debent B. Waldetrudi. Vnde ſacerdos ille ſuper complemento prædictorum iuramentũ in ſui inſtitutione præſtabit.

DEINDE ſtatutum fuit & firmatum, ne harũ Miſſarum ordinatio, ex negligẽtia ſeu auaritia (quod abſit) aliquatenus poſtponatur vel mutetur in poſterũ, quod illa Miſſa quæ pro animabus debet celebrari, ſemper prima & cum Proſa & veneratione celebrabitur, & in quaque Miſſa primæ orationes tàm in Collectis quàm Secretis & Poſtcommunibus propriæ & ſpeciales pro anima patris mei dicẽtur. Si autẽ in Miſſarũ illarum officio ſacerdotẽ percepero negligentẽ, licebit mihi eum amouere & alium inſtituere.

A Miſsis illis excipiuntur dies quidam in anno, ſcilicet dies in Cęna Domini & in Paraſceue, & in vigilia Paſchæ, octo dies Paſchæ, in quibus quaque die Miſſam *Reſurrexi* cantabit ſacerdos ille, & dies Aſcenſionis Domini, & prima dies Pentecoſtes, & dies feſtus omniũ Sanctorum, & prima dies Natalis Domini. In Purificatione autem B. Mariæ & eius Annũtiatione, & Aſsumptione, & Natiuitate, Miſſæ de B. Maria præcedent, & pro fidelibus defunctis Miſſę ſequentur. Ille autem ſacerdos annuatim quindecim modios ſegetis in parte decimæ domini Comitis Hannonienſis apud *Leſtinas* habebit, medietatem ſcilitet meruagij, & medietatem auenæ.

AD hæc Eccleſia B. Waldetrudis, intuitu caritatis & maioris dilectionis, quam erga eumdem Principẽ ſuum gerebat, conceſsit ſæpe dicto Comiti, quòd quaque

quaque die Lunæ post eius decessum, ad ipsum altare B. Iacobi Missam conuentualem, cum prædicto sacerdote, adhibitis quoque diacono & subdiacono, celebrabit. Diaconus quoque & subdiaconus, qui ad hæc implenda instituẽtur, viginti solidos quoque anno in festo S. Andreæ, in censibus domini Comitis apud *Lestinas* habebunt, quos æqualiter inter se diuident.

Ad hæc statutum est, vt in illa Missa, quæ pro fidelibus defunctis celebrabitur, ex custodia ecclesiæ cereus vnus accendatur: quaque die Lunæ, cùm à conuentu ecclesię Missa celebrabitur ibidẽ pro defunctis, duo cerei accendentur.

In Anniuersario autem ſępedicti Comitis cũ summa veneratione celebrãdo, ecclesia B. Waldetrudis annuatim in festo S. Andreæ in censibus Domini Comitis apud *Lestinas* sexaginta solidos denariorum habebit, præter illas sex libras, quas ipsa Ecclesia in eisdem censibus pro concambio *Braine VVilhote* habebat antea, & præter quinque solidos, quos pro decima de *Tronchoit* habebat. Sæpedictus autem pater meus hæc omnia Montensi ecclesię pleniùs confirmauit: quo defuncto, iuxta suam antea factam petitionem, corpus eius in prædicto loco sepultum fuit: ante cuius sepulcrum altare B. Iacobi constructũ fuit. Ego verò hæc prælibata eleemosynarum benefacta volens rata obseruari, eidem Montensi ecclesię, cum solemni approbatione scripto commendata, & sigilli mei appositione roborata & testibus subscriptis signata, confirmaui. Testes.

Maria Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, ipsius Comitis vxor.

Philippvs & Henricvs, fratres eiusdem Comitis.

Henricvs & Gvilielmvs, patrui eiusdem Comitis.

Nicolaus de Rues, Cameracẽsis Archidiaconus, ipsius Ecclesiæ Præpositus.

Gis-

Giſlebertus Præpoſitus S. Germani, eiuſdem eccleſiæ Cuſtos
Nicolaus de Barbancione. Euſtachius de Lens.
Goſuinus Præpoſitus Sonegienſis.
Balduinus Cuſtos Sonegienſis
Henricus Montẽſis Caſtellanus. Ioannes Rufus Villicus de Leſtinis, & quàm plures alij Domini Comitis fideles.

Actum menſe Februario anno Dominicę incarnationis MC.LXXXXV. 1195.

Nos autem MARGARETA, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa ſuperiùs nominata, omnia & ſingula ſupradicta à meis prædeceſſoribus ſuperiùs nominatis conceſſa & confirmata laudamus, approbamus & confirmamus, & faciemus ea tanquam terræ Hannoniæ Domina firmiter obſeruari, ad hæc, quantum in nobis eſt, ſucceſſores meos Comites Hanoniæ in poſterum obligantes. In quorũ omnium teſtimoniũ & munimen præſentes litteras dictæ eccleſiæ S. Waldetrudis tradidimus, ſigilli noſtri munimine roboratas. Datum anno, Incarnationis Dominicæ milleſimo ducẽteſimo ſexageſimo ſexto, menſe Octobri. 1266.

CAPVT XCIX.

Balduini Imp. Constantinopolitani, Flandriæ Hannoniæque Comitis, Epistola, de vrbis Constantinopolitanæ per Latinos an. 1204. expugnatione : ex ms. codice Sonegiensi.

BALDVINVS Dei gratia fidelissimus in Christo Imperator Constãtinopolitanus, à Deo coronatus, Romanorũ moderator & semper Augustus, Flandriæ & Hanonię Comes, vniuersis Christi fidelibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, ceterisq; Ecclesiarum Prælatis, ecclesiasticisq; personis, Baronibus, militibus & Serjantis, omni denique populo Christiano, ad quos pagina præsens peruenerit, in vero Salutari gratiam & salutem,

AVDITE, qui longè estis & qui propè, admiramini & laudate Dominũ, quàm magnifice fecit, qui antiqua miracula nostris dignatus est renouare tẽporibus, & non nobis quidem, sed nomini suo gloriam dedit omnibus sæculis admirandam. Mirabilibus eius circa nos semper mirabiliora succedunt, cùm etiam infidelibus

delibus esse non debeat dubium, quin manus Domini hæc omnia operata est. Nihil speratum à nobis aut promissum antea contigit, sed tunc demũ nobis noua Dominus procurauit auxilia, cùm nihil humani videretur consilij superesse.

Et quidem si bene meminimus, per litteras Vniuersitati vestrę trãsmissas, nostri progressus & status narrationem eò vsque deduximus, vt vrbe populosa capta, violenter à paucis, tyranno fugato, ac filio Isacij Alexio coronato, mora nostra permissa foret & ordinata per hiemem, vt potenter obtinerentur, si qui resistere viderentur Alexio; & nunc breuiter narrãda suscipimus, quę postea circa nos contigerũt, eo prænotato, quòd sicut opera hominum non fuere sed Dei, quę Græcis intulimus, ita non hominum opera sed dęmonũ fuere, quę cum Imperatore nouo Gręcorum per omnia Gręcia nobis ex perfidia consueta retribuit.

Nos siquidem, ne discordię inter nos & Gręcos fomitem ministraret moribus nostris aduersa barbaries, de ciuitate exeuntes, ex aduerso ciuitatis, interiacente portu, ad preces Imperatoris castra posuimus; & ex insperata seu innata malitia seu Gręcorũ seducta perfidia animo recedit à nobis, cui tanta contulimus beneficia, Imperator, & in omnibus, cũ patre Patriarcha & mole Nobilium, nobis promissis periurus & mendax, tot incurrit periuria, quot nobis præstitit iuramenta.

Vnde nostro tandem destitutus auxilio, prælia cõtra nos meditatur in cassum, & in nauigium, quod eũ adduxerat & sublimauerat ad coronam, procurat incendia: sed voto tam crudeli Deo nos protegente fraudatur, fit per cuncta deterior, & hominum suorum cædes & rapinæ proueniunt, imminente foris pugna, intus timoribus coarctatur, Imperatorem & æmulum parantibus Gręcis: ea occasione captata quòd nullũ ad auxiliũ nostrũ debet habere refugiũ.

CVMQVE vei euadendi ſpes nica reſtaret in nobis, quemdam MVRCVLPHVM nomine, ſanguine ſibi propinquum, de quo pro beneficijs impenſis ſuper omnes alios confidebat, mittit ad exercitum noſtrum, qui *Blacernæ* palatium ſub Imperatore & ſuo iuramento promittit in obſidium, donec nobis cuncta promiſſa reddantur.

ACCEDIT ad palatium recipiendum nobilis Marchio, illudit ALEXIVS Marchioni, & quos iam nobis dederat, ſpretis obſidibus, conſueta periuria non veretur, nocte inſecuta, domino ſuo periurus, & nobis MVRCVLPHVS à Græcis reddendi nobis palatij reuelat arcana, atque ex hoc in perpetuum eis eripi libertatem, & ad hoc modis omnibus eſse veniendum, declarat.

NOSTER deijcitur Alexius: cuius proditionis merito tertius in vrbe Imperator attollitur: in dominum dormientem & rei neſcium ſacrilegas mittit manus: eumque carceri tetro includens iterum *Nicolaum* quemdam, qui apud S. Sophiam Imperiales infulas nouiter vſurpauerat, traditum ſibi, Græcorum, qui eum creauerant proditione rurſum incarcerat. Mortuoque poſt modicum ISACIO, qui animum filij ſui à nobis præ omnibus, vt dicebatur, auerterat, acclamante clero, & Græcorum populo, vt de terra tollerentur; in breui tamen ſanguinem noſtrum ſitientibus Græcis, prælia contra nos proditor iam dictus inſtaurat, vrbem machinis & oppugnaculis munit: quorum ſimilia nemo vidit vnquam.

CVMQVE murus miræ latitudinis lapidibus munitus, cæmentoque tenacitatis & firmitatis antiquæ inſtructus, in altũ valdè inſurgens, turres haberet ampliſsimas, pedibus circiter quinquagenis paulò, plùs minuſue diſtantes, inter quaſlibet duas à parte maris, qua noſter timebatur aſſultus, turris lignea erigitur ſuper murum ſtationibus tribus aut quattuor, multitudinem continentibus armatorum.

NI-

NIHILOMINVS tamen inter quaslibet duas turres seu petraria seu mangonellum erigitur, turribus autem super eriguntur ligneæ turres altissimæ stationũ sex: super quam supremam stationem aduersum nos porriguntur scalæ, appodiationes seu propugnacula continẽtes, paulò minus excelsis scalarum capitibus, quàm iacere in altum posset arcus à terra. Murũ etiã ipsum murus circumcingit inferior, duplexq; fossatum, ne muris vlla applicari valerent ingenia, sub quibus possent latitare fossores.

INTERIM terra mariq; muros tentat perfidus Imperator, nos semper Domino protegente, & suos frustrante conatus. Iam propter ordinationem nostram, ad prædam victualium procul exeuntibus nostris, vsque ad mille animas hominum pugnatorum, Imperator occurrit in multitudine Græcorum, primoq; congressu dissipatur omnino, cæsis captisque non paucis, sine damno nostrorum: fuga ignominiosa consulens sibi, clypeum abijcit, arma deponit, & nostris vexillum Imperiale demittit, nobilẽ, quam sibi præferri faciebat, Iconiam, quam Ordini Cistercienſi nostri dedicauere.

ITERATO nauigium nostrum flammis aggreditur, intempestæ noctis silentio, sexdecim naues suas accensas, velis in altum expansis & inferiùs colligatis, ad proram flante fortiter Austro, nostras mittit in naues: sed Domino fauente, cum multo labore nostrorum custodiuimus indemnes, & ardentibus nauibus clauis infixis, catenis hærentibus, nostrorũ remedio truduntur in pelagus, & ab imminenti mortis periculo à Domino liberamur.

Nos igitur terrestrem eum prouocauimus ad pugnam, & ponte atque amne transmisso, qui exercitum nostrum separabat à Græcis, cuneis ordinatis ante portam diu stetimus regiæ ciuitatis & Imperialis palatij, quod *Blacherna* nuncupatur, in nomine Domini agminum Israel, præcedente Cruce viuifica, pa-

parati ad prælium Græcos excipere, si eis placuisset exire. Et quidem pro militiæ exercitio exeuntem nobilem Græcũ quendam nostri pedites trucidarũt Sic in castra reuersi terra mariq; sæpiùs prouocamur, sed dãte Domino semper ac triũphaliter obtinemus.

MITTIT ad nos pacis fictæ legatos perfidus incubator Imperij, postulat & optat cum Duce colloquium. Cui quidem cum Dux magnanimus obiecisset, quòd nulla cum eo posset esse pacis securitas, qui dominum suum carceri inclusisset, postposita iurisiurandi religione, & fidei ac fœderis inter eos quantumlibet firmiter obtinentis,.. ...eidemq; bona fide consuleret, vt dominum suum restitueret, & humiliter veniam postularet, nostras etiam pro se permitteret preces: & quòd cum eodem domino suo misericoditer, si vellet, agere deberemus, ac quidquid contra nos egerat venenosè, si vellet, rediret ad animum, imputare vellemus ætati lapsuique consilij. Ille vana verba subintulit, quia quòd responderet rationabliter, non haberet. Obedientiam autem Romani Pontificis & subuentionem Terræ sanctæ, quod iuramento & scripto Imperiali firmauerat, ALEXIVS adeò refutauit, vt vitam amittere præeligeret, Græciamque subuerti, quàm quòd Latinis Pontificibus Græcia subderetur.

NOCTE igitur insequenti dominum suum laqueo suffocat in carcere, cum quo ipso die prandiũ sumpserat. Inde & claua ferrea, quam tenebat in manu, latera morientis & costas inaudita crudelitate confregit, casuq; vitam, quam casu extorserat, confingit exemptam, ac Imperiali sepultura concessa propalatum omnibus scelus funeris honore dissimulat.

SIC nobis hiems tota perficitur, donec nauibus nostris scalisque aptatis, & instrumentis bellicis præparatis, nos & nostra recipientes in nauibus, V. Idus Aprilis, hoc est, feria sexta ante Passionem Domini, vnanimiter pro honore sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & sub-

ſubuentione ſanctę Terræ, nauali prælio inuadimus ciuitatem,& ſine multo noſtrorum ſanguine, fuimus tanta perpeſsi, vt inimicis, noſtris in opprobrium verteremur;quorum ea die pars per cuncta ſuperior; adeò vt tracta in terram Græcis compelleremur noſtra bellica inſtrumenta relinquere,& infecto negotio ad ripam redire cogeremur aduerſam, ea die, vt videbamur,inutiliter fatigati.

CONTVRBATI igitur multùm & contempti,ſed demum in Domino roborati, definito rurſum conſilio inſtauramur ad pugnam,& ....II.Idus Aprilis,hoc eſt, feria ſecunda poſt Paſsionem Domini, flante Borea, rurſum applicamur ad muros,ſcalis nauium, ſcalis turrium applicatis, cum multo labore noſtrorũ, permultùm reſiſtentibus Græcis : ſed ex quo cominus gladios ſenſere noſtrorum,non diu belli anceps durauit euentus.Duæ ſiquidem naues pariter colligatæ, quę noſtros Epiſcopos Sueſsionenſem & Trecenſem deferebant, quarum erant inſignia,*Paradiſus & Peregrina*,ſcalis ſuis ſcalas turrium attigerunt, & felici auſpicio peregrino & pro Paradiſo pugnantes, hoſtibus admouerunt.

PRIMA muros obtinent vexilla Pontificum, miniſtriſque cęleſtium Sacramẽtorum prima de cælo cõceditur victoria:irruentibus verò noſtris,Domino iubente,cedit multitudo infinita perpaucis, & propugnacula relinquentibus Græcis,noſtri audacter militibus portas aperiunt. Quorum Imperator, qui non procul à muris adſtabat, cùm armatum conſpicaretur ingreſſum,ſtatim tentoria dereliquit & fugit.Noſtri cædibus occupantur, ciuitas capitur populoſa, recipiuntur in palatijs Imperialibus,qui noſtrorum enſes effugerant,multaque cæde facta Græcorum,noſtri ſeſe recolligunt.Aduesperaſcente iam die,arma feſsi deponunt,de aſſultu palatiorum in craſtinum tractaturi:ſuos recolligit Imperator,craſtinam hortatur ad pugnam,

pugnam, asserens, quòd nostros in potestate nunc habeat inter murorum septa conclusos: sed nocte latẽter dat terga deuictus.

Quo comperto, Græcorum plebs attonita de substituendo Imperatore pertractat, & mane facto ad cuiusdem CONSTANTINI nominationem procedunt pedites, non expectata deliberatione maiorum, ad arma prosiliunt: & terga dantibus Græcis, fortissima & munitissima palatia reliquantur, totaq; in momẽto ciuitas obtinetur, diripitur: equorum innumera multitudo, auri & argenti, sericarum pretiosarumque vestium, atque gemmarum, & omnium eorum, quę inter diuitias ab hominibus computantur, tam inæstimabilis abundantia reperitur, vt tanta tota nõ videatur possidere Latinitas; & qui admodum pauca negauerant, nobis cuncta diuino consilio reliquerũt; vt securè dicamus, quia maiora his mirabilia, circa bellorum casus, nulla vnquam narret historia: vt impleta Prophetia manifestè videatur in nobis, quæ dicit; *Prosequetur vnus ex vobis centum alienos*: quia si inter singulos victoriam partiamur, quilibet ex nostris non pauciores quàm centum obsedit & vicit.

NVNC autem non nobis victoriam vsurpamus. ... sed dextera Dei & brachium veritatis eius reuelatũ est in nobis. A Domino factum est istud, & super omnia mirabilia mirabilius est in oculis nostris.

ORDINATIS igitur diligenter, quæ disponenda rerum poscebat euentus, ad electionem Imperatoris vnanimiter & deuotè procedimus, & omni ambitione secluſa, cum sex Baronibus VENETORVM, venerabiles viros Episcopos nostros, Suessionensem, Halberstadiensem, Trecensem, Dominum Bethleemitanum, qui à partibus transmarinis, auctoritate Apostolica, nobis fuerat delegatus, Aconensem electum, & Abbatem Pucedij, Imperatoris nostri sub Domino constituimus Electores. Qui oratione præmissa, vt decuit, Dominica *Misericordia Domini*, personam nostram, quod à nostris meritis procul erat, vna-

Electores.

vnanimiter ac ſolemniter elegerunt, diuinas laudes clero ac populo pariter acclamante, ſequentique Dominica, qua *Iubilate* cantatur, præcipiente Petro Apoſtolo, Regem honorificari, eique obedire quaſi præcellenti, & Euangelio nuntiante, quòd gaudium noſtrum nemo tollet à nobis, cum ingenti honore atque etiam tripudio, more etiam ſuo applaudentibus Græcis, ad honorem Dei & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac ſubuentionem Sanctæ terræ, gloriosè coronatum, ad Imperij faſtigia Deo & omnibus amabiles Patres..... Pontifices, cum vniuerſorum applauſu & pijs lacrimis, ſublimarunt.

ADERANT incolæ Terræ ſanctæ, eccleſiaſticæ militareſque perſonæ, quarum præ omnibus inæſtimabilis erat & gratulabunda lætitia: exhibitum Deo gratus obſequium afferebant, quàm ſi ciuitas ſancta Chriſtianis eſſet cultibus reſtituta; cùm ad confuſionem perpetuam inimicorum Crucis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ terræque Hieroſolymitanæ ſeſe ciuitas regia deuouerat, quæ tamdiu tam potenter aduerſaria ſtetit & contradixit vtrique.

HAEC eſt enim, quæ ſpurciſsimo gentilium ritu, pro fraterna ſocietate, ſanguinibus alternis ebibitis, cum infidelibus auſa eſt ſæpiùs amicitias firmare ferales, & eoſdem diu mamilla lactauit vberrima, & extulit in ſuperbiam ſæculorum, arma, naues & victualia miniſtrando. Quid è contrario fecit peregrinis, magis edocere ſufficiunt in omni genere Latinorum exempla, quàm verba, Hæc eſt, quæ in odium ſummi Pontificis, Apoſtolorum principis nomẽ audire vix poterat, nec vnam inter Græcos eidẽ Eccleſiam credebat, qui omniũ eccleſiarũ ab ipſo Domino accepit principatum, & ſicut recens eorum recolit memoria, qui viderunt, Legatum Apoſtolicũ morte turpiſsima condẽnauit: ita vt pro Apoſtolici culminis reuerẽtia, nec ipſam paginam præſentẽ ſuſtineamus mortis illius recordatione pollui, cùm nec inter

martyres legatur vlla consimilis, licet pœnas eorum inuenerit ingenioſa crudelitas.

HAEC est, quæ Christũ solis dedicat honore picturis, & inter titulos nefandos, quos sibi spreta Scripturarum auctoritate confixerat, plerumque etiam .... facere consueuerat lauacri salutaris.... iacturã. Hæc est, quæ Latinos omnes non hominum nomine dignabatur, sed canum; quorum sanguinem effundere penè inter merita reputabant, nec vllam pœnitẽtiæ satisfactionem præsentabant laicis monachi, penes quos, sacerdotibus spretis, tota ligandi atque soluẽdi consistebat auctoritas.

HAEC, & eiusmodi deliramenta, quæ epistolaris non valet explanare angustia, impletis iniquitatibus eorum, qui ipsum Dominum ad nauseam prouocabant, diuina Iustitia, nostro ministerio, digna vltione percussit; & expulsis omnibus Deũ odientibus, & amãtibus sese, terram nobis dedit omniũ bonorum copijs affluentem, frumento, vino & oleo stabilitam, fructibus opulentam, nemoribus, aquis, pascuis speciosam ad manendum, & cui similẽ non continet orbis, aëre temperatam.

SED nec in his desideria nostra subsistunt, nec ab humeris nostris sustinebimus vexillum regale deponi, donec terra ipsa incolatu stabilita nostrorum, partes debeamus inuisere transmarinas, & Deo dante propositum peregrinationis explere. Speramus enim in Domino IESV, quòd qui cœpit in nobis opus bonum, ad laudem & gloriam nominis sui, & inimicorum Crucis depressionem perpetuam, perficiet, confirmabit, solidabitque.

VNIVERSITATEM igitur vestram propensiùs exoramus in Domino, vt gloriæ huius atque victoriæ, & spei peroptatæ, cuius ostium magnum nobis apertum est, dignemini esse participes. Quod absque vlla vobis dubitatione continget, si nobiles & ignobiles, cuiuslibet conditionis aut sexus, eisdem desiderijs accensi,

ad

ad veras & immensas diuitias capessendas, temporales pariter & æternas, vnanimiter accurratis. Vniuersis enim, Deo dante, sufficimus, quos nobis Christianæ Religionis zelus adduxerit: vniuersos volumus, sicut & possumus, secundùm status suos varietatesque natalium, & augere diuitijs & honoribus ampliare.

SPECIALITER autem Deo amabiles viros Ecclesiasticos, cuiuscunque religionis aut ritus, in Domino postulamus, vt ad idem populum Dei potentibus verbis accendant, & exemplis edoceant; cateruatim & ipsi venire festinent, ac iuuare in locis amœnissimis & vberrimis, non iam in sanguine, sed in multa libertate & pace, omniumque bonorum affluentia Ecclesiam plantatam; salua semper, vt decet, in omnibus suorum licentia Prælatorum. Valete.

CAPVT C.

Henricus I. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux an. 1206. fundat ac dotat Louanienſem S. Gertrudis Abbatiam, quæ eſt Canonicorum regularium, nobili genere ortorum.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis amen. Sciat vniuersitas præsentium & posterorum, quòd ego HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ, diuina præordinante prouidentia, volens amplificare

cultum domus Domini, pro ſalute animæ meæ, & omnium anteceſſorum meorum, omniumque fidelium, in eccleſia S. GERTRVDIS in Louanio, Canonicos regulares de ordine & vita regularium, inſtitutionis S. Auguſtini, inſtituendos, tamquam verus patronus approbaui, conſenſu & voluntate Præpoſiti & Canonicorum eccleſiæ S. Petri in Louanio, ad quorum ius eccleſia prænominata ſpectabat: qui libero conſenſu eam, ad vſum diuini ſeruitij, à præfatis Regularibus ibidem in perpetuum obſeruandi, tradiderunt.

AD prædictorum itaque Regularium ſuſtentationem, contuli ſtabiliter in eleëmoſynam ſextam partem totius decimæ de *Landen & Dormala*, illam ſcilicet partem, quam Daniel de Crainhem diu tenuit ſibi pignori obligatam, & filius ſuus Ægidius, & vſum lignorum in ſilua mea, quæ dicitur *Merdal*, accipiendorum, ad neceſsitates eorum, & cũ vno plauſtro tantùm, qui vſus in noſtro vulgari *Fagus* appellatur.

PRAETEREA liberam eis confero poteſtatem, prædictæ eccleſiæ atrium circumcludere ſepibus vel muro, ſi poſsint, & in eo ipſorum officinas, quæ religioſis competunt, ædificare, ſcilicet Dormitorium & Refectorium, & alia eorum neceſſaria, & poſſeſsiones, quas poſſunt iuxta ſe emere, eis indulgeo, ad loci eorum amplificationem, ac dilatationem etiam clauſtralis curiæ. Liberè & plenè cõcedo præfatis Regularibus domiſtationes, cum curtibus earum, quæ concluduntur inter plateam, quæ dirigitur verſus eccleſiam S. Petri & *Tilam* fluuium, & quæ atrio S. Gertrudis continuantur, vt habeant eas in omnimoda plenitudine iuris, qua ego & anteceſſores mei eas poſsidebamus, ſcilicet cum cenſibus earum, & alijs iuſtitijs, quæ ipſis domiſtationibus appendebant.

NE

NE igitur in dubium veniat in posterum, quæ sint illæ domistationes, eas nominare expressis vocabulis dignum duxi. Domistatio, quæ fuit antiquitùs Ioannis de S. Gertrude, quæ soluit mihi & antecessoribus meis quattuor denarios census, & quæ modò diuisa est in sex mansiones; in mansionem Godefridi de S. Gertrude, & mansionem Arnoboldi Piscatoris, & mansionem Walteri Regis, & mansionem Ioannis Bec de Diest, & mansionem Henrici de Velthem, & mansionem Arnoldi de Godobolfrode. Item domistatio Walteri Maah, & domistatio proxima atrio.

DEDI etiam potestatem sæpedictis Regularibus has domistationes emendi, cum hereditatibus, cùm possunt, me non requisito, vel aliquo herede meo, vel aliquo Officiario vel Iudiciario meo, vel successorum meorum.

PRAETER hæc sciant omnes, quòd ipsos Canonicos & omnia bona eis collata, & conferenda à fidelibus, meæ & successorum meorum suppono protectioni, ne aliquis contrà eos audeat malignari, & vt perpetua pace gaudeant.

VT autem hæc omnia firmam in Domino stabilitatem obtineant, præsens scriptum confirmari curaui sigilli mei appensione, vt omnis falsitatis calumnia in posterum sopiatur.

Actum anno Dominicæ incarnationis millesimo ducentesimo sexto. 1206.

CAPVT CI.

Ægidius Bertholdus, Dominus in Berlar, ex familia toparcharum Machliniæ & Grimbergæ, an. 1235. fundat Abbatiam S. Bernardi, ord. Ciſtercienſis, prope Antuerpiam.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti. ÆGIDIVS BERTHOLDVS, vir nobilis, vniuerſis præſens ſcriptum inſpecturis, cognoſcere veritatem.

Ægid. de Bert out. VNIVERSITATI veſtræ notum fieri cupimus, quòd nos communicato conſilio cognatorum & amicorum noſtrorum, virorum religioſorum & iuriſperitorum, de conſenſu & voluntate viri nobilis WALTERI BERTHOLDI, domini & conſanguinei noſtri, quidquid iuris habemus, vel habere poſſumus in villis de *Vrimede*, de *Millenghem*, de *Brochem*, & de *Oudem*, in terris, molẽdinis, pratis, ſiluis, aquis, paſcuis, manſionarijs, reditibus ſiue cenſibus, aridis, ſiccis, & rebus alijs (ſaluis tamen nobis, & ſucceſſoribus noſtris, hominibus feodalibus & familijs, & de ſanguine, & huiuſmodi iuribus ſuperioribus) liberè & abſolutè contulimus, in puram eleëmoſynam, ob remedium animæ noſtræ & animarum patris, matris, & prædeceſſorum noſtrorum, in manus Abbatis VILLARIENSIS,

Vremden. Ouvven.

sis, Cistercienſis ordinis, in Brabantia, Leodienſis diœceſis, ad fundandum monaſterium monachorum eiuſdem ordinis, vbicumque in prænominatis quattuor villis, infra terminos noſtros, locus ad hoc inuentus fuerit magis idoneus. Ita etiam quòd ibidem Abbas reſideat, & conuentus ordinis memorati.

CONVENTVS autem ille ſumendus eſt de monaſterio Villarienſi, & non aliunde. In memorato autem monaſterio, quale ius habet Dux Brabantiæ in monaſterio Villarienſi, tale nobis & ſucceſſoribus noſtris reſeruamus. Teſtes, qui interfuerunt huic facto, ſunt hi viri nobiles.

ÆGIDIVS BERTHOLDVS, pater noſter.
Waltherus Bertholdus | conſanguinei noſtri.
Henricus Bertholdus |
Nicolaus | filij Peregrini.
Willelmus |
Goſuinus Boc |
Arnoldus Pottere | milites.
Walterus de Haght |
Magiſter Gaufridus, Canonicus Louanienſis.
Godeſcalcus | ſacerdotes.
Henricus de Berlar. |
Mater noſtra CATHARINA.
Vxor noſtra HELVIGIS, & multi alij.

ET vt donatio iſta ritè facta robur habeat in perpetuum, ſigillum noſtrum præſentibus appendere curauimus. Datum & actum apud BERLAR, anno Domini M.CC.triceſimo quinto, feria tertia ante Purificationem B. Mariæ virginis. *Ballar.* 1235.

CAP.

CAPVT CII.

Henricus II. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Locum S. Bernardi ad Scaldim Abbati eiusdem monasterij in purum alodium confert, an. 1243.

IN nomine sanctę & individuæ Trinitatis. Ego HENRICVS, Dei gratia Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, omnibus præsentes litteras inspecturis, cognoscere veritatē. NOVERIT Vniuersitas vestra, quòd GOSVINVS miles, dictus BOCK, totum feodum, quod *Hemexem* de nobis tenebat in territorio de *Heimicsem* in pratis, aquis, piscarijs, siluis, terris cultis & incultis, reditibus, & rebus alijs ad opus Abbatis & conuentus de Loco S. BERNARDI, Cistercienſis ordinis, qui ab ipso GOSVINO præfatum feodum, titulo emptionis, iustè acquisiuerunt, in manus nostras quasi veri domini, & Superioris ipsius feodi reportauit, atque iusto modo werpiuit, nihil sibi iuris, nihil suis heredibus in dicto feodo, ad præsens vel in posterum, reseruando.

Nos verò, ob remedium animę nostrę, patris, matris, & vxoris, prædecessorum & successorum nostrorum, dictum feodum præfatis Abbati & conuentui in purum contulimus alodium, liberè & absolutè per-

perpetuò posſidendum, nihil iuris nobis vel posteris nostris, præter tres articulos altæ Iustitiæ, scilicet manifestam sanguinis effusionem, membrorum mutilationem, & vitę ablationem, si excessus delinquẽtium hoc exegerit, in ipso alodio reseruando.

Nos insuper dictos fratres Abbatem & conuentũ, cum omnibus bonis suis, sub protectione nostra suscipimus & tutela. Ipsi enim fratres pro peccatis nostris tenentur specialiter orare. Huic autem facto interfuerunt,

Arnoldus Abbas Villarienſis.
Franco monachus.
Ioannes Conuersus ibidem.
Abbas de Hellenchines.
Magister Daniel.
Simon Capellanus noster.
Franco Canonicus de Liera.
Willelmus de Grimberges.
Arnoldus Dapifer de Rochelar.
Gerardus de Isca.
Willelmus & Hugo, fratres, dicti Noise, & alij quàm plurimi.

In cuius rei testimonium præsentem chartam sigillo nostro duximus roborandam. Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo tertio, feria tertia post festum Petri ad Vincula. 1243.

CAP. CIII.

Ludouicus Bertholdus, Dominus in Berlar, donationes ab Ægidio fratre suo factas, ad fundandum S. Bernardi monasterium, prope Antuerpiam, approbat an. 1245.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, omnibus præsens scriptum intuentibus testimonium veritatis acceptare.

Sophia vxor. Bruchem.

NOVERITIS, quòd vir nobilis LODEWICVS DE BERLAR, dictus BERTOVT, in præsentia nostra & multorũ hominum nostrorum constitutus, eleëmosynam in villis de *Vrimede*, de *Millenghem*, de *Brughem*, & de *Oudem*, quam piæ memoriæ vir nobilis ÆGIDIVS BERTOVT, ipsius germanus, iamdudum legauerat ad fundandum nouum monasterium ordinis Cistercienſis, quod nunc fundatum LOCVS S. BERNARDI vocatur, ratam habuit & acceptam, nihil sibi iuris vel suis heredibus in eadem eleëmosyna reseruando, saluis sibi hominibus feodalibus & mansionarijs, ad idẽ feodum pertinẽtibus in villis eisdem, & alta Iustitia, ita quòd nullum Iustitiariũ sæcularem adducere poterunt fratres dicti monasterij in ipsis villis, præter ipsum LODEWICVM, & WALTERVM BERTOVT, ac eorum successores; nisi ipsis fratribus à dictis nobilibus Iustitia deesset.

SICQVE ad preces nostras, intuitu Dei, & ob remedium animæ suæ, matris, fratris, prædecessorum & successorum suorum concesit, vt dicti fratres ad locum

cum sibi magis congruum suam transferant Abbatiã: ita quòd capella infra terminos dictæ eleëmosynæ remaneat, vbi Missa pro animabus fundatorum quotidie, cùm id congruè fieri poterit, in perpetuam memoriam celebretur.

ORATIONES etiam omnes, cum ceteris beneficijs spiritualibus, quas ipsi & eorum successores in perpetuum facient, animæ sępe dicti ÆGIDII, & omnium suorum successorum, concesserunt intergraliter dicti fratres, ac si Abbatia eorum apud vnam dictarum villarum remansisset. Testes interfuerunt hi,

Walterus Bertout, dominus ipsius Lodewici.
Henricus Bertout.
Godefridus frater noster.
Willelmus de Grimberges. | nobiles
Arnoldus de Rochelar, Dapifer. |
Henricus de Ottenhoue.
Gerardus de Isca, Dapifer noster.
Gosuinns dictus Boc.
Walterus de Hacth. |
Walterus Clutine. | milites.
Reinboldus de Thunis. |
Henricus de Heisbroec. |
Alexander de Hemmineſem. |
Daniel Castellanus de Geneppia.
Godefridus de Bruel.
Simon Capellanus noster.
Willelmus clericus noster, & multi alij.

IN cuius rei testimonium præsentem chartam sigilli nostri munimine duximus roborandam. Actum anno Domini milleſimo ducentesimo quadragesimo quinto, menſe Septembri, apud RVSLENBERGE. 1245. *Roſſelberch.*

CAPVT CIV.

S. Ludouicus Galliæ Rex Comitatum Arteſiæ, à Ludouico patre ſuo inſtitutum, an. 1237. confirmat.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis amen. LVDOVICVS Dei gratia Francorum Rex, notum facimus, quòd cùm claræ memoriæ genitor noſter, LVDOVICVS Rex Francorum illuſtris, in teſtamento ſuo ordinauerit, & pro parte hereditatis aſsignauerit cariſsimo fratri noſtro ROBERTO terram *Atrebateſij*, quam idem genitor noſter ex parte matris ſuæ habebat, *Atrebatum, S. Audomarum*, & *Ariam*, cũ pertinentijs eorumdem, & poſt deceſſum cariſsimæ dominæ matris noſtræ B. Reginæ Francorum illuſtris, *Heſdinum*, *Bapalmum*, & *Lens*, cum eorum pertinentijs, quæ eadem domina mater noſtra tenebat, nomine dotalitij, ex parte *Iſabellæ* Reginæ, auiæ noſtræ, mouentia: Nos ſinceritatem dilectionis, quam ad eundem fratrem habemus, volentes per exhibitionem operis oſtendere, volumus, & eidem fratri noſtro per prẽſentem chartam concedimus totam terrã prędictam, ſaluis feudis & eleëmoſynis, quę tenebunt, & reddentur, ſicut tempore genitoris noſtri, ſibi & heredibus ſuis iure hereditario poſsidendam.

ITA quòd tam illam terram *Atrebati, S. Audomari, & Ariæ*, quam antea tenebamus, quàm illam quam domina mater noſtra nomine dotalitij poſsidebat, cũ

eo

eo iure quod eadem domina mater noſtra in emptione habebat, quam apud Villanas fecerat, ſita in feodo *Lenſy*, tanquam hereditatem ſuam habeat, teneat & poſsideat. Et ipſe nobis homagium ligium inde fecit, & heredes eius nobis & heredibus noſtris ſimiliter facere tenebuntur; & nos prędictum dotalitium, nomine matris noſtræ, in loco ſibi grato, & placenti, ad terrę æquiualentiam commutauimus eidem dominę matri noſtrę.

IDEM autem frater noſter de prędictis, pro parte terrę, quam habere debebat, ſe habet pro pagato: nec ipſe, nec heredes eius à nobis vel heredibus noſtris ampliùs pro parte terrę poſſunt petere neq; petent. Quod vt perpetuę ſtabilitatis robur obtineat, preſentem paginam ſigilli noſtri auctoritate, & Regij nominis charactere inferiùs annotato, fecimus confirmari.

ACTVM apud Compendium anno incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo triceſimo ſeptimo, menſe Iunio, regni verò noſtri anno XI. aſtantibus in palatio noſtro, quorum nomina ſupposita ſunt & ſigna.

Dapifero nullo.
Signum Roberti Buticularij.
Camerario nullo.
Signum Almarici Conſtabularij.
Data vacante Cancellaria. LODOVICVS.

NOTATIONES.

ROBERTVS.) primus Atrebateſij ſeu Arteſiæ Comes in Ægypto occubuit. *Artois*

B.) BLANCA, mater S. Ludouici.

BVTICVLARIVS) à Buticulis, *Boutaillier.*

CAPVT CV.

Ducatus Burgundiæ Philippo filio à Ioanne Francorum Rege an. 1363. *datur: quam donationem postea Carolus V. Rex Philippi frater anno* 1364. *editis tabulis laudauit.*

CAROLVS Dei gratia Francorum Rex, notum facimus vniuersis præsentibus, pariter & futuris, nos vidisse litteras claræ memoriæ domini genitoris nostri, formã quæ sequitur continentes.

IOANNES Dei gratia Francorum Rex. Ad subditorum quietem & pacem curam gerentes sollicitam, facti didicimus experientia, non modicùm prodesse, fideles & strenuos habere vasallos. Ipsorum enim meritis, propulsis inuidis & æmulis, pacis tranquillitas acquiritur, & iustitia, omnium regnorum fundamentum, pacificè administratur, ad regnantium gloriam & honorem: vnde feruor oritur dilectionis ad dominum, cuius etiam crescit vigor subiectionis in eisdem.

NOVIMVS insuper coronam stabiliri regiæ maiestatis, dum personæ præclari generis, moribus vtique

&

& honestate vernantes, dignitatibus inclytis prę-feruntur. Ipsorũ igitur adsistentia laterali non minùs sceptra coruscãt regnantium, quàm gemmis corona.

Lavdabili a igitur prędecessorum nostrorum Regum, qui solita munificentia dignis consueuerunt digna rependere, sequentes vestigia, etsi singulos, iuxta suorum exigentiam meritorum, desideremus prosequi fauoribus gratiosis, digniores tamen censemus debere dignioribus insigniri. Attẽdentes quòd etsi naturaliter nostris tenemur liberis assignare, vnde statum iuxta suę perspicuitatem prosapiæ, honorificè continuent; ad hoc tamen impendendum eò liberaliùs inducimur, quò instantiùs eorum continuata merita id exposcunt.

Et desiderantes affectuosiùs grauamina & oppressiones, irruẽtibus hostibus, illatas subditis nostris *Ducatus Borgundiæ*, qui ex successione bonę memorię Philippi, vltimi Ducis eiusdem, in nos, vt propinquiorem in genere, nouiter est delatus, amputare, & ipsorum prouidere quieti: & ad memoriam reducentes grata & laude digna seruitia, quæ carissimus Philippvs, filius noster quartò genitus (qui sponte expositus mortis periculo, nobiscum imperterritus & impauidus stetit in acie prope *Pictauos*, vulneratus, captus & detentus in hostium potestate) ibi & post liberationem nostram hactenus exhibuit, indefessè, & vero amore filiali ductus: ex quibus suam meritò cupientes honorare personam, perpetuoque pręmio fulcire, sibi paterno correspondentes amore, spem & fiduciam gerentes in Domino, quòd ipsius crescẽte prouidentia, dicti nostri subditi Ducatus eiusdem, à suis oppressionibus releuentur:

Notvm itaque facimus vniuersis, præsentibus pariter & futuris, quòd nos his & alijs iustis considerationibus excitati, & ad humilem supplicationem subditorum nostrorum dicti Ducatus, prædictum

dictum *Ducatum Burgundiæ* in Pariatu, & quidquid iuris, possessionis & proprietatis habemus, & habere possumus, & debemus, in eodem, nec non & in *Comitatu Burgundiæ*, & in quacumque parte ipsius, ex successione prædicta, cum vniuersis & singulis honoribus, iuribus, reditibus & prouentibus, hominibus, homagijs, feudis & retrofeudis, iurisdictionibus altis, medijs, & bassis, mero & mixto imperio, ciuitatibus, villis, castris, & castellanijs, domibus, manerijs, stagnis, fluuijs, seu riparijs, nemoribus, forestis, vineis, terris, pratis, censibus, & alijs possessionibus quibuscumque dicti Ducatus, & iuris, quod habere possumus ex caussa prædicta in Comitatu prędicto, quocumque nomine nuncupentur, & cuiuscumque valoris existant, dicto filio nostro concessimus, donamusque & cõcedimus, tenore præsentium, de nostris speciali gratia, certa scientia, auctoritate regia, & nostræ Regiæ potestatis plenitudine, præmissaque in eum transferimus tenenda, possidenda per eum, & HEREDES suos, in legitimo matrimonio, ex proprio corpore procreandos, perpetuò, hereditariè, pacificè, & quiete.

PONENTES ex nunc dictum *Ducatum Burgundiæ*, & ius, quod ex successione prædicta habemus in *Comitatu* prædicto, cum suis prædictis pertinentijs, extra nostrum domaniũ, & separantes omninò: cui siquidem domanio prędmissa duxeramus adiungenda, non obstante, si voluerimus & ordinauerimus, sub quibuscumque modo, obligatione, submissione & forma verborum, vel quod eiusmodi ordinatio præcesserit, vel si habitatoribus dictorum Ducatus & Comitatus, seu communitatibus villarum, castrorum, vel locorum aliorum eorumdem, vel personis singularibus concesserimus, præmissa in toto vel in parte, à nostro & Coronæ nostræ domanio, nullatenus ex tunc in antea separari. Quorum dictum filium nostrum *Ducem, primumq; Parem Franciæ* facimus & creamus. volentes

lentes & concedentes eidem, vt ipſe ſuiq́ue heredes ex proprio corpore, in legitimo, vt prædicitur, matrimonio procreati, qui ei ſuccedent in Ducatu prædicto, vtantur & fruantur perpetuò & pacificè vniuerſis & ſingulis priuilegijs, franchiſijs, iuribus, libertatibus, & prærogatiuis, quibus vſi ſunt hactenus & vtuntur ceteri pares Franciæ, omni modo & forma, quibus tenebant dictum Ducatum, & dictis priuilegijs vſi fuerunt hactenus Duces Burgundiæ, & vtebatur dictus defunctus vltimus Dux PHILIPPVS, dum viuebat; ſaluis tamen donationibus & conceſsionibus, ſi quas fecimus, poſtquam dictus Ducatus deuenit ad manum noſtram, vt prædicitur, quas nolumus effectu fruſtrari. Saluis inſuper, & retentis nobis & ſucceſſoribus noſtris Franciæ Regibus, ſuperioritate & reſorto dictorum donatorum; fide etiam ac homagio Ducis præſtandis nobis & ſucceſſoribus noſtris prædictis, modo debito & cõſueto fieri & præſtari per Duces Burgundiæ temporibus anteactis, regalibuſq́ue & iuribus alijs regijs ad nos pertinentibus ad cauſſam noſtræ Coronæ, & quæ habebamus viuente dicto vltimo Duce defuncto, in Ducatu prædicto,

PRO quibus donatis prædictis, dictus filius noſter nobis fecit homagium tanquam Dux & primus Par Francię prędictus & eo modo, quo defũcti duces Burgundię tenebantur, & conſueuerunt facere nobis, & noſtris prędeceſſoribus. Ad quod homagium admiſimus eumdum: quem per hoc emancipauimus, & extra poteſtatem noſtram paternam poſuimus, & ponimus per præſentes. Saluo inſuper & retento, quòd ſi dictus filius noſter, vel ſua poſteritas, vt prędicitur, procreanda deceſſerint, quod abſit, abſque herede ex proprio corpore, ſuccedente in dicto Ducatu, prędmiſſa vniuerſa & ſingula ſic donata, pleno iure integraliter reuertẽtur ad nos, & ſucceſſores noſtros Reges, quipro tẽpore fuerint, noſtrę Coronę dominio applicanda.

PER hanc autem conceſsionem noſtram prędentẽ & donum, *Ducatum Turoniæ*, quem cum ſuis perti-

nentijs dicto filio noſtro aliàs donauimus, ad manum noſtram ponimus, & retinemus, ordinaturi de eodem ad noſtrę beneplacitum voluntatis. Quapropter damus pręſentibus in mandatis vniuerſis Prȩlatis, & alijs perſonis eccleſiaſticis, vniuerſis Ducibus, Comitibus, Baronibus, & alijs nobilibus, alijſq; clericis & laicis, ad quod pertinuerit, quatenus homagia & deueria, honores, ſeruitia, & obedientias, in quibus nobis tenebantur ante donationem prȩſentẽ, ratione Ducatus & aliorum donatorum prędictorũ, prȩſtent & faciant indilatè & de cetero dicto filio noſtro, ſuiſq; heredibus antedictis, de legitimo matrimonio procreandis, modo & forma, quibus ipſa fecerant, & facere debuerant dicto vltimo defuncto Duci: per quorũ prȩſtationẽ nos inde abſoluimus penitus, & quitamus eoſdẽ, volumuſq; obediant dicto filio noſtro, tanquã Duci dicti Ducatus & Pari Frãciæ primo, plenariè, & abſque difficultate quacũque.

MANDAMVS inſuper dilectis & fidelibus Conſiliarijs noſtris, Præſidentibus, & alijs gentibus noſtri parlamenti Pariſienſis, vniuerſis inſuper Iuſtitiarijs & Officiarijs noſtri regni præſentibus & futuris, quatenus dictum filium noſtrũ & heredes ſuos, prædictos Duces Burgundiæ & Pares Franciæ, in omnibus caſibus atque locis, in iudicio & extra, vt Duces & primos Pares Franciæ recipiant & admittant, ipſoſque faciant & permittant vti & gaudere pacificè prærogatiuis, franchiſijs, libertatibus, honoribus, & juribus Ducatus & Pariatus, & noſtram præſentem ordinationem teneri perpetuò inuiolabiliter: nihil facientes vel attentãtes in contrarium quoquomodo; non obſtantibus conſuetudinibus, ſtatutis, vſibus, & priuilegijs contrarijs quibuſcumque, doniſque & gratijs dicto filio noſtro factis aliàs, & quæ in præſentibus non fuerint expreſſata.

QVOD vt firmum & ſtabile permaneat in futurum, noſtris præſentibus litteris fecimus apponi ſigillum: ſaluo in alijs iure noſtro, & in omnibus alieno. Datũ

Gar-

Germiniaci ſupra Maternam in die ſexta Septembris, anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo tertio. *Per Regem. Iuo.* 1363

Nos igitur memores, quòd ipſo domino genitore noſtro adhuc ſuperſtite, attentis cauſsis & conſiderationibus, quibus ipſe dominus genitor noſter, in donatione dicti Ducatus Burgundiæ, cariſsimo fratri noſtro PHILIPPO, de quo in eiſdem litteris fit mentio, ducebatur, quas veras & efficaces fuiſſe & eſſe cognouimus, amore inſuper ſpeciali, quem ad ipſum fratrem noſtrum ſemper habuimus, & adhuc gerimus & habemus, dictam donationem, & cetera cõtenta in litteris ſupra ſcriptis grata habuimus, ex tũc pro futuris temporibus bona fide promittentes in contrarium non venire, quouis exquiſito colore & occaſione, ad quẽcumque ſtatum nos venire, vel aſcendere contingeret. Et ſuper hoc noſtras ſibi litteras recolimus conceſsiſſe, ipſas litteras, donationem, & cetera in eis contenta, rata habentes, & grata, eas volumus, laudamus, approbamus, & de ſpeciali gratia, auctoritate noſtra regia, & certa ſcientia, tenore præſentium, confirmamus, volentes & concedentes, vt ipſe frater noſter dicto Ducatu, & alijs ſibi donatis prædictis, ſuiq; heredes, ex ſuo corpore, in recta linea, & legitimo matrimonio procreãdi gaudeãt & vtantur, iuxta præſcriptarũ ſeriẽ litterarũ.

Et ex abundanti, ipſius & ſuorum ſecuritati prouidere volentes, dictum Ducatum, & alia ſibi præſcriptarum ſerie litterarum donata, tenenda & poſſidenda, modo & forma, quibus in eiſdem continetur litteris, eidem fratri noſtro donamus & concedimus, de noſtris, gratia, ſcientia & auctoritate prædictis. De quibus ipſe frater noſter, vt Dux & Par Franciæ prædictus nobis fecit homagiũ, ſub forma in præſcriptis inſerta litteris: adquod ipſũ admiſimus: ſaluis & retentis eis, quæ dictus dominus genitor noſter decreuit, per præſcriptas litteras, ſibi & ſuis ſucceſſoribus retineri: Quapropter damus præſentibus in mandatis

datis vniuerſis & ſingulis Prælatis, & alijs perſonis eccleſiaſticis, Ducibus, Comitibus, Baronibus, & alijs nobilibus, ceteriſque clericis & laicis, ad quos pertinebit, quatenus homagia, fidelitates, honores, ſeruitia, & deueria, quibus Duci dicti Ducatus tenentur, & teneri poſſunt & debent, præſtent & faciant indilatè, & de cetero dicto fratri noſtro, & ſuis heredibus, in legitimo matrimonio procreandis, modo & forma in ſupraſcriptis litteris expreſſatis. Per quorum præſtationem nos inde abſoluimus penitus, & quitamus eoſdem, eidemque obediãt tanquam Duci.

QVEM ſiquidem fratrem noſtrum in Parlamento noſtro Pariſienſi, & vbique in regno noſtro, in iudicio & extra, & ſuos heredes prædictos Duces Burgundiæ volumus in omnibus caſibus, vt *Duces Burgundiæ & primos Pares Franciæ* admitti, recipi & tractari, ac vti & gaudere Priuilegijs, iuribus, & honoribus Ducatus & Pariatus perpetuò, pacificè & quietè.

ET vlteriùs donum & gratiam dicti domini genitoris noſtri prædictam & noſtram præſentem ampliantes. *domum Burgundiæ*, ſitam in monte S. Genouefæ Pariſius, quæ à longis temporibus citrà fuit Ducum Burgundiæ, eidem fratri noſtro pro ſe & ſuis heredibus prędictis donamus, de gratia & auctoritate prædictis, tenendam cum ſuis pertinentijs, eo modo & forma, quibus dictus vltimus Dux Burgundiæ eam tenuit, quoad vixit.

NON obſtantibus eis, quæ dictus dominus genitor noſter voluit in ſuis prędſcriptis litteris nõ obſtare, & donis per ipſum, vel nos dicto fratri noſtro aliàs factis, quæ pro expreſsis in prędſentibus haberi volumus & cenſeri: Quod vt firmum & ſtabile perpetuò perſeueret, noſtrum, quo ante ſuſceptum regni noſtri regimẽ vtebamur, prędſẽtibus litteris fecimus apponi ſigillum; ſaluo in alijs iure noſtro, & in omnibus alieno.

Datum in LVPARA prope Pariſios, die ſecunda Iunij, anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo quarto. 1364

FINIS

INDEX RERVM.

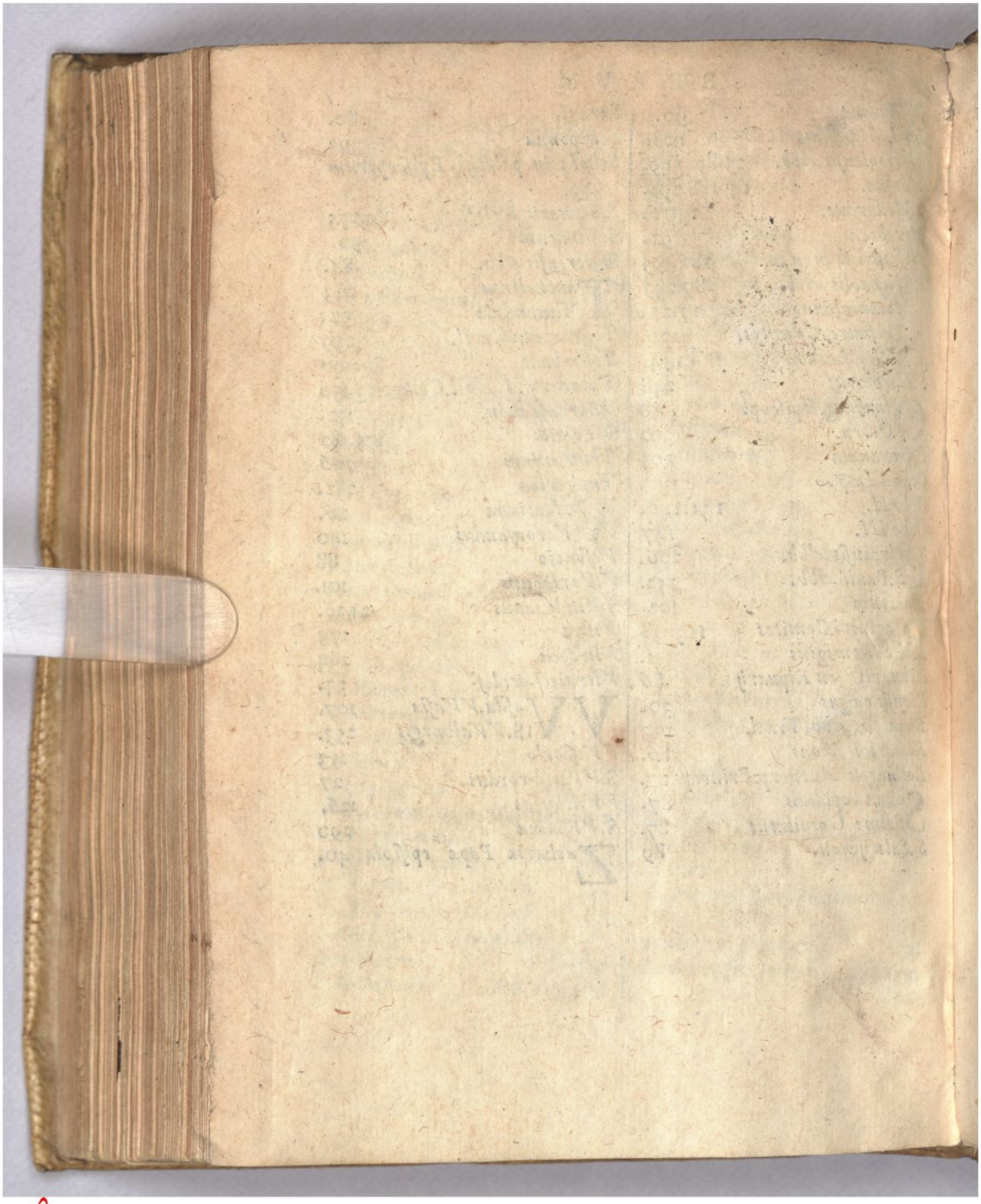
Affligemium 215.223.
Albrada. 133.158.
Aloſtani Comites 211. 296. 299.
Altus mons 92.
S Amandus 20.
Anaſpis, Anappe 101
Andana 91.
S. Andreæ Abb. 154.
Antonium prope Torn. 91.
Antuerp. Comitatus 153.
Antuerp. Marchiones. 247.
Antuerp. burgi eccleſia. 27.
Antuerp. collegium 247. 256. 260
Aquiſgranenſis eccleſia 43.
Arlon 93.
Arteſiæ Comitatus 320
Atrebatenſis eccleſia 9.218
Attuarij ad Nerſam 86.
S. Audomarus 17.19.
Auerbodium 290.
Aufridus 135.140.145.152.
Auſtria, Auſtraſia 4.
Aldericus Ep. Tornac. 234
Baldricus Ep. Vltraiect.
Bald. Ferreus 64.67
Balma, Palma, 85.
Batua 80.
S. Bauonis mon. 57.145.161.
Bedenſis pagus 34.87.
Benedictinorum Abbatia Affligemienſis 215. Amandina 22 Bauonienſis olim 57. Bertinenſis 17,
Berch prope Ruræmond. 85.
Berengar. Comes Namur. 112.
Berengar. Rex Italiæ. 100.
Bertholdi 281.327
S. Bertini Abb. 17.226.243.
Bigardia 288.
Blandinium 125.
S. Bonifacius A. Mog. & Vlt. 38.
Bonnenſe pactum 115.
Bononienſes Comites 243
Bullonienſe mon. 220
Bracbatenſis pagus 75. Comitatus 92.
Brugenſis eccleſia 136.
Bruxell. collegium 158.162.286. Xenodochium 271.
Burgund. Ducatus 331.
Cameracum.
Cameracenſis Comes Iſaac 120.129.
Canonicorum collegia 54.84.152 Regula 51.
Canonicorum regular. monaſt. Ciſonienſe 100. Falempinenſe.
Capella in Merck 220.244
Carbonaria ſilua. 295
Cariſiacus palat. 105.
Carolus Mag. 43.48.
Car. Caluus. 72.78.
Car. Simplex 113.119. eius regni exordium 117
Car. Bonus Fland. Comes.
Carolus Dux Loth.
Caſtellum, keſſel 79.

Ca-

Ciſonium 100.
Ciſterc.ord.Abb.ad Scaldim 327
S.Claudij Abbatia 89
Clodoueus Rex 2.
Colonia Agrippina
Comites olim non perpetui 147.
Condatum 90.
Condruſy 93.
Conſtantinopolis 312
Criſpinium 89
Cukenſis Comes.
DAgobertus Rex 37.
Deonant opidum 91.
Dickeluenna 91.
S.Donatianus 64.136.
EBo A.Remenſis 65.
Egmonda 114.204.
Einhardus 57.
Elnonenſe mon. 21.
Epternacum 79
S.Euerardus Ciſon. 100.
S.Eugendi Abb. 89.
Exemptæ Abbatiæ 186.192
FAlempinum 155.
Fanum Martis. 26.
Fladirtinga.
S. Foillani Abb.
Foreſtum 256
Foſſæ, opidum 89. 100
Francorum lingua Germanica 15
S. Fredegandus 19
Friſonum Comites 107.
GAndenſes Comites. 143.
S. Gaugerici mon. 89.
Gelriæ Comes Gerardus
Gemblacum 133
S.Gerardus Abb. 123. 266.
Gerbergæ 158
Giſlebertus Dux Loth. 133.158.
God.Barbatus 264.288
God.Bullonius.
Gorzia 149
Gozilo Cõmes Antuerp. 153.
Graphio, Comes 19
Grimberga 278.281
S.Gudilæ 160
S.Guibertus 135.160.
HainuenſisComes Sigehardus 112.
Harlebeca 165.168.171.151.
Haſbania 92
Haſnonum 103
Hattuarij ad Nerſam 86
S.Henricus Imp. 153
Henricus Auceps 123
Holland.Comit.initiũ 107.114.
Horreum Treuerenſe. 93.
Huienſis Comitatus 137.Eccleſia 200.
S. Humbertus 25.
INda 79
Innocentius II.Bruxellis 274.
Inſulenſes Caſtellani 159.Canonici 196.241.
S.Irmina 34.93.
LAubium 89.110.
Ledi, Lira. 90.
Lenſienſe coll. 234.
S.Leo IX. 161.
Liptinenſis ſynod.in Hann. 39.
Liugas, Leudica 93.
Lothar.regnidi niſio. 78
LouanienſesComites. 133.134.

Ma-

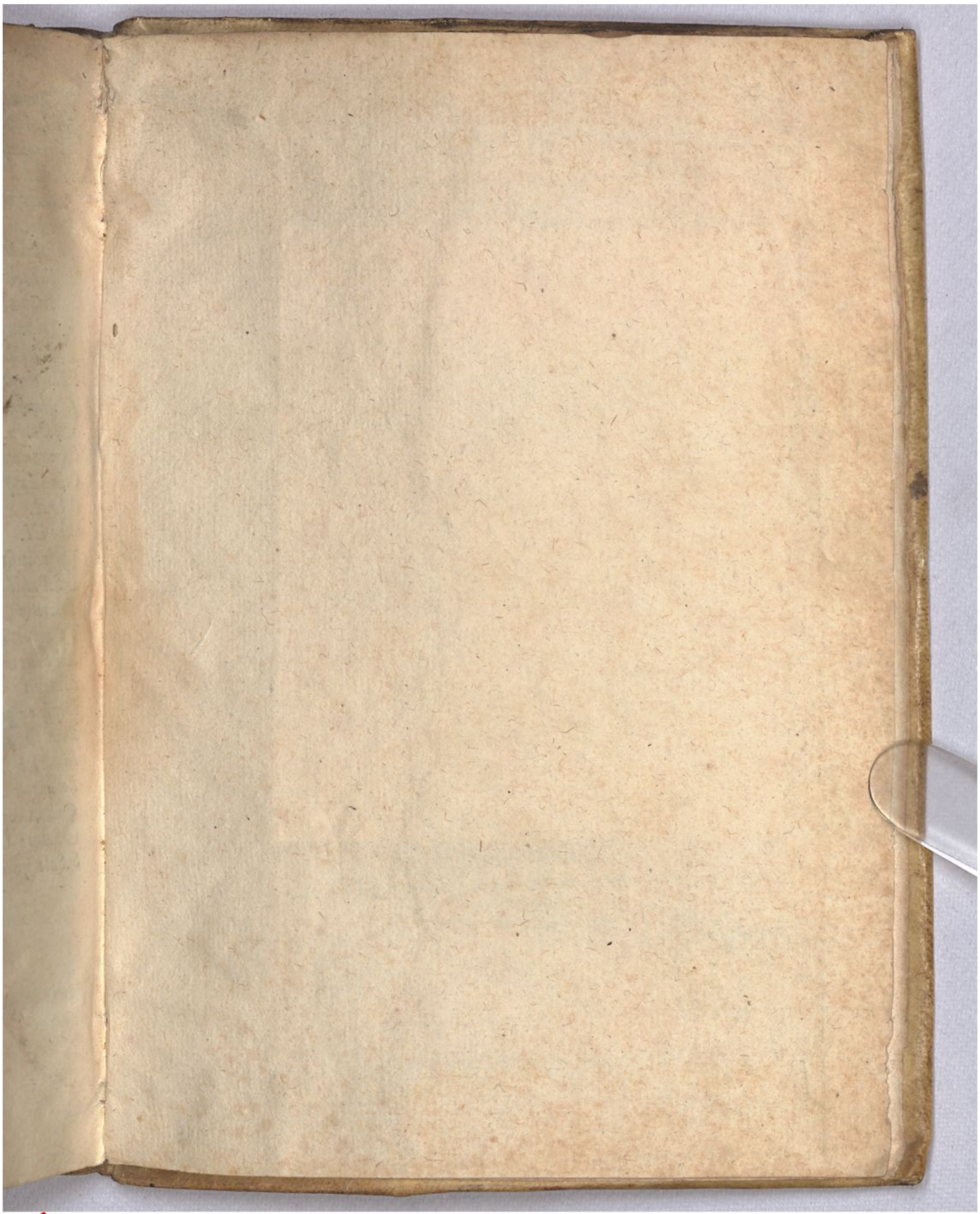
Malinæ 90.
Mansum. 108.
Maricolensis Abb. 25.89.119.
Marsna. 65.158.298.
S.Medardus. 13.16.
Merebeca 91.
Messinense mon. 186.195
S.Michaelis Abb. 89.247
S.Mommolenus 17.21.
NAmurc.Comites 126.
Nobiliacum 154.
S.Norbertus 248
Osnaburg.Episcop. 48
Orten. 302
Ostrouandia 105
Otho I.Imp. 130.
Otho II. 141.146.
Otho III. 147
PArcensis Abb. 266.
S.Pauli Abb. 152.
Placitum 102.
Ragineri Comites 113.158
S.Remigius 1.
Ribuarii seu Ripuarij 86
Rienſis pagus 30.
Rodulfus Abb.Trud. 173
Romarici Mons 86.
Rothingus Antuerp.Princeps 27.
Salinæ opidum 87.
Salme Comitatus 87.
S.Saluymon. 89
Sara fl. 80.
Scarponna 93
Scholæ in palatijs Episcoporum 49.
S.Seruatii eccles. 89.275
Sunniacum 90.
Susterensis Abb. 84.
Tanchelinus 243
Taxandria 92.
Teneramund.coll. 239
Testrebant 80.107
Theoderic. I.Holl.Comes 113.150
Thorense mon. 152.
S.Trudo. 175.182
Truncinium 296
Tungerloa 282.
Valentianæ 26.
Veromandui 140
Vesontio 88
Victoriacum 101.
S.Vinditianus 21.26.
Vineæ 173
Vlirbeca 264
Vltraiect.eccles. 34.
VVasda,VVasia 107.
S.VValburgis 253.
VVesterlo 153
S.VVillibrordus. 27
VVilligisus 126.
S.VViuina 290
Zachariæ Papæ epistola 40.

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [396] - -

PUBLIC DOMAIN

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [397] - -

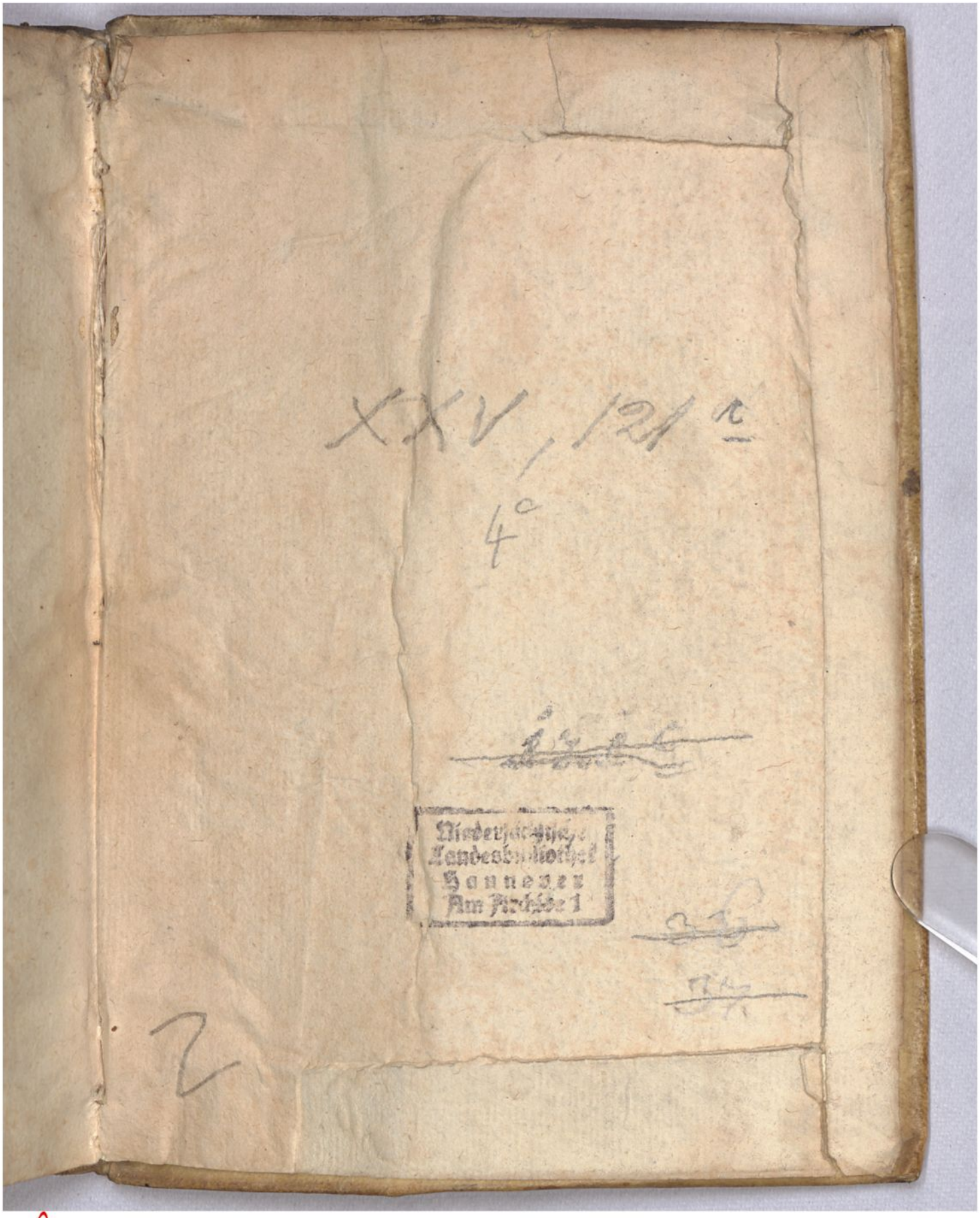
PUBLIC DOMAIN

GWLB Hannover 35
036 855 88X

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [398] - -

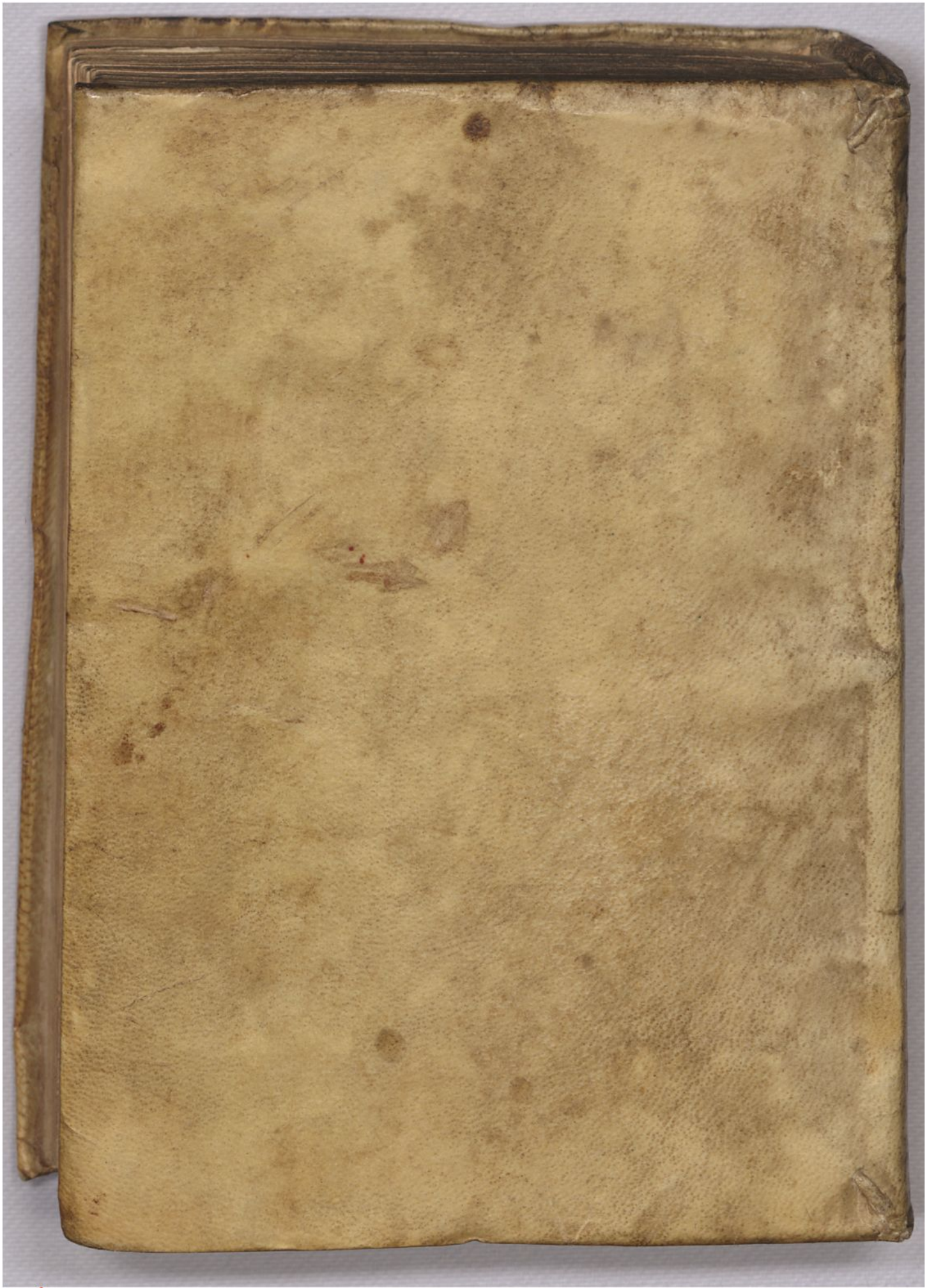
PUBLIC DOMAIN

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [399] - -

PUBLIC DOMAIN

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [400] - -

PUBLIC DOMAIN

gnatur: ZEN Leibn. Marg. 44;Leibn. Marg. 44, [401] - -
PUBLIC DOMAIN